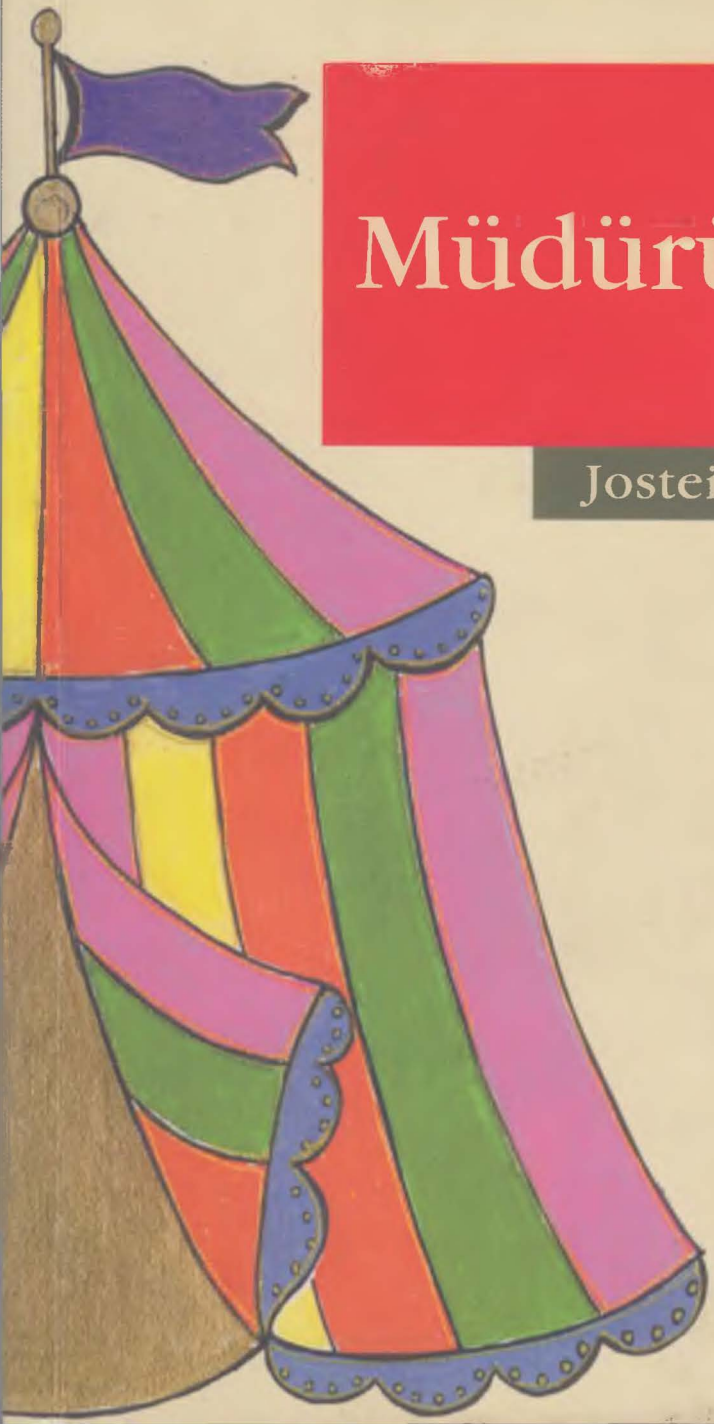

Sirk Müdürünün Kızı

Jostein Gaarder

pan

ROMAN

Gri Yayın Dizisi: 43

© Jostein Gaarder ve H. Aschehoug&Co., Oslo 2001.
Bu kitap ilk kez *Sirkusdirektørens Datter* adıyla Oslo'da H. Aschehoug&Co. tarafından 2001 yılında yayımlanmıştır.

© Pan Yayıncılık, 2004.
Kitabın Türkçe yayın hakları Pan Yayıncılık'a aittir.

ISBN: 975-8434-88-8

• Birinci Baskı: Şubat 2006
• Yayın Yönetmeni: Işık Tabar Gençer
• Norveççe Editörü: Kari Çağatay
• Baskı Hazırlık: Pınar Yalman - Fatma Tulum
• Kapak Resmi: Ayfer Kalsın
• Kapak Grafiği: Fatih Durmuş
• Baskı: Ayhan Matbaası (0212) 629 01 65
100 Yıl Mas-Sit. 5. Cad. No.47 Bağcılar / İSTANBUL

Pan Yayıncılık
Barbaros Bulvarı 74/4 Beşiktaş 34353 İSTANBUL
• Tel: (0212) 261 80 72 - 227 56 75
• Faks: (0212) 227 56 74
• www.pankitap.com

Sirk Müdürünün Kızı

Jostein Gaarder

Çeviren: Ferihan Hasan Panayır

Kafam kaynıyor sanki. Yüzlerce yeni düşünceye gebeyim. Ve devamlı yenileri ortaya çıkmakta.

Düşünceleri belli ölçüde kontrol etmek mümkün ama hiçbir şey düşünmemek neredeyse imkânsız. Ruhum eğlenceli düşüncelerle kaynıyor. Onları sabit tutamıyorum, hemen yerlerini yenilerine bırakıyorlar. Onlardan kurtulamıyorum.

Aklımdan geçenleri nadiren hatırlıyorum. Bir fikir doğduğu zaman üzerinde iyice düşünüp taşınmadan aklım genelde daha iyi bir düşünceye akıyor, ama bu yeni düşünce de tabiatı gereği hercai. Ben de onları sürekli patlamakta olan yeni düşünceler volkanından kurtarmaya çabalıyorum.

Yine kafamın içinden bir sürü ses yükselmekte. Sanki beyin hücrelerimi kullanarak gevezelik eden heyecanlı bir rulı sürüsünün işgaline uğramış gibiyim. Bütün bunları bir arada barındırabilecek kadar ruh huzurum yok, bir kısmından kurtulmalıyım. Zihnim güçlü bir şekilde taşmakta ve bu nedenle kendimi boşaltma ihtiyacı hissediyorum. Düzenli aralıklarla elime bir kâğıt kalem alarak kendimi bu düşüncelerden kurtarmalıyım...

Birkaç saat önce uyandığımda, yaşam hakkındaki en uygun fikri bulduğuma emindim. Şimdi o kadar da emin değilim ama en azından bu bakir aforizmaya not defterimde uygun bir yer verdim. Bunu en azından iyi bir yemekle takas edebilirim ve eğer bu aforizmayı tanınmış birisine satabilirsem o da bunu "Meşhur Sözler" *kitabının yeni baskısında kullanabilir.*

Sonunda ne olmak istediğime karar verdim. Şimdiye kadar yaptıklarımı yapmaya devam edeceğim ama bir farkla; artık geçimimi bundan sağlayacağım. Öyle ünlü olayım diye bir derdim yok, belki bu önemli bir şart olabilir, ama ben gene de çok zengin olabilirim.

Eski günlüğün sayfalarını karıştırmak hüzünlü bir iştir. Yukarıdaki satırları yazdığımda on dokuz yaşındaydım, tarih 10 ve 12 Aralık 1971. Maria bundan birkaç hafta evvel Stockholm'e gitmişti, o sıralarda 3-4 haftalık hamileydi. Bundan sonraki yıllarda onu birkaç defa gördüm ve onu son gördüğümden bu yana 26 sene geçti. Nerede yaşadığını bilmiyorum, dahası yaşayıp yaşamadığını bile bilmiyorum.

Oysa o beni şimdi görmeliydi. Bu sabah, ilk uçağa atlayıp her şeyden uzaklaşmalıyım. Sonunda dış baskılarla içimdeki baskılar boy ölçüşebilir duruma geldi ve bir denge sağlandı. Şimdi daha net bir şekilde düşünebiliyorum. Dikkatli olmayı başarırsam, ağ beni sımsıkı kavramadan önce burada birkaç hafta daha yaşayabilirim.

Kitap fuarından tek parça dönebildiğime sevinmeliyim. Beni havaalanına kadar takip ettiler, ama hangi uçağa binece-

ğimi öğrenebildiklerini sanmıyorum. Bologna'dan çıkabilmek için uçaktaki ilk boş yeri aldım. "Nereye gideceğinizi bilmiyor musunuz?" Başımı hayır anlamında salladım. "Sadece uzaklaşmak istiyorum" dedim. "Hem de ilk uçakla." Bu sefer o başını salladı ve güldü. "Sizin gibi insanlardan çok fazla yok," dedi, "ama inanın, sayıları sürekli artmakta." Bilet parasını öderken "İyi tatiller! Bunu kesinlikle hak ettiniz..."

Eğer bilseydi. Eğer neyi hak ettiğimi bilseydi...

Benim uçağım hareket ettikten yirmi dakika sonra başka bir uçak Frankfurt'a doğru yola çıktı. Ben o uçakta değildim. Onlar, kuyruğum bacaklarımın arasına kısılmış bir şekilde Oslo'ya geri döneceğime inanıyorlardı. Ama, kuyruğunu bacakları arasına kıstırmış birisi için en kısa yoldan eve gitmek her zaman en akıllı yol olmayabilir.

Deniz kenarında eski bir pansiyona yerleştim. Oturup denize bakıyorum, aşağıya doğru denize açılan tarafta eski bir mağribi kuleye takılıyor gözlerim. Mavi kayıklardaki denizcileri seyrediyorum. Bazıları kayığın dışında durup ağları topluyorlar, diğerleri de günün hasılatıyla dalgakırana doğru yol alıyorlar.

Yer, seramik karolarla kaplı. Ayaklarım donuyor. Bu nedenle üst üste tam üç çift çorap giydim ama karolar o kadar soğuk ki, bir işe yaramıyor. Böyle giderse, iki kişilik geniş yatağımın üzerindeki battaniyeyi çekip alarak yazı masasının altında ayağını koymak için bir puf yapacağım.

Buraya tesadüfen geldim. Bologna'dan kalkan ilk uçak pekâlâ Londra'ya ya da Paris'e uçuyor olabilirdi. Daha anlamlı başka bir tesadüf ise; yıllar önce, bir şekilde vatanından sürülmüş başka bir Norveçlinin oturup yazı yazdığı bu

eski masanın üzerine eğilip yazıyor olmam. Avrupa'da ilk defa kâğıt imalatına başlayan şehirlerden birinde bulunuyorum. Eski kâğıt değirmenlerinin kalıntıları vadi boyunca bir ipe dizilmiş inciler gibi birbirinin ardında sıralanmış. Tabii ki bunları gezeceğim. Bu gezintilerin dışında pansiyonda kalmalıyım. Buraya tam pansiyon ücreti ödedim ne de olsa...

Bu sahilde birilerinin Örümcek ile ilgili hikâyeyi duymuş olma ihtimali çok düşük. Burada her şey limonculuk ve turizm üzerine kurulmuş ama neyse ki sezon dışındayız. Turistlerden bazılarını sahilde görüyorum, halbuki deniz mevsimi başlamadı ve limonların olgunlaşması için birkaç hafta gerekiyor.

Odamda telefon var ama güvenebileceğim bir dostum yok ve Maria gittiğinden beri de olmadı. Dost canlısı biri olduğum söylenemez, hele bir beyefendi hiç değilim ama ölmemi istemeyecek en azından bir kişi tanıyorum. *Corriere della Sera*'da bir makale olduğunu o söyledi bana. O andan itibaren her şey yıkılmaya başladı. Ertesi sabah erkenden yola çıkmaya karar verdim. Yolculuk boyunca geçmişi düşünmek için bol bol vaktim oldu. Faaliyetlerimin kapsamını bütünüyle bilen tek kişi benim.

Her şeyi anlatmaya karar verdim. Aslında kendimi anlamak için yazıyorum ve bunu mümkün olduğunca en dürüst şekilde yapacağım. Ama bu güvenilir olduğum anlamına gelmez. Kim kendi hayatı hakkında yazarken kendini güvenilir olarak ilan ederse, tehlikeli bir deniz yolculuğuna çıkmadan alabora olmuş demektir.

Ben oturup düşünürken kısa boylu bir adam odanın içinde dolanıyor. Aslında bir yetişkin olmasına rağmen sadece bir

metre boyunda. Gri bir takım elbisesi, siyah rugan ayakkabıları ve sivri, yeşil bir keçe şapkası olan bu adam durmadan elindeki bambu değneği sağa sola sallıyor. Acele etmem ve bir an önce hikâyeme başlamam için zaman zaman elindeki değneği bana doğrultuyor.

Beni, hatırlayabildiğim her şeyi itiraf etmeye zorlayan işte bu keçe şapkalı küçük adamdır.

Hatıralarım ortaya çıktığında beni öldürmek daha zor olacaktır. Bu hatıraların açıklanacağına dair söylenti bile bunların cesaretini kırabilir. Tabii ki ben de böyle bir dedikoduyu yayacağım.

Onlarca ses kayıt kasedini bir banka kasasında güvenli bir şekilde saklıyorum, artık bunu da anlattım, ama nerede olduğu konusunda sır vermedim, her şeyi ayarlamış durumdayım. Bu kasetlerde yüzden fazla insanın sesleri kayıtlı, bu bile birçok insanın beni öldürmesi için bir neden sayılabilir. I'den XXXVIII'e kadar numaralandırdığım kasetlerde her şey yer aldığı için beni açıkça tehdit edenler oldu. Bunun dışında öyle akıllıca bir kayıt sistemi geliştirdim ki istediğim kaydı anında bulabiliyorum. Son derece tedbirli biriyim, bazıları bana kurnaz da diyebilir bu iş için. Bu kasetlerin varlığının son bir iki yılda benim hayatımı kurtardığına eminim. Notlarımla beraber bu kayıtlar ortaya çıktığında bu mucize şeylerin değerleri çok artacaktır.

İtiraflarımın hattâ kasetlerin bile bana ülkelere güvenli geçiş garantisi sağladığını düşünmüyorum, Güney Amerika'ya ya da doğuda herhangi bir yere gitmeyi planlıyorum. Ama şimdilik Büyük Okyanus'taki bir adayla ilgili hayal kuruyorum. Ben zaten yalnızım, hep de öyle oldum. Büyük bir şehirde yalnızlık çekmek, Büyük Okyanus'ta küçük bir

adada yalnız olmaktan daha hüzünlü gelmiştir bana.

Varlıklı bir adam olmuştum. Bu bana garip gelmiyor. Tarihte bu konuda çalışmış, en azından işi bu çerçeveye getirmiş belki de ilk kişi benim. Bu piyasa sınırsızdır ve benim her zaman satacak mallarım olmuştur. Benim işim hiçbir zaman yasadışı olmadı, hattâ yeterince vergi bile ödedim, ayrıca mütevazı bir hayat sürdüğüm için daha fazla vergi de ödeyebilirim. Müşteriler açısından bakıldığında da yaptığım iş kanunsuz sayılmaz, sadece utanç verici.

Bugünden itibaren kendimi birçok kişiden daha fakir biri olarak görüyorum, çünkü artık yasadışı biriyim. Ama bu hayatı öğretmenlikle değişmek istemezdim. Yazar olmak da istemezdim. Bu kadar kesin sınırları olan bir hayat bana uymaz.

Bu küçük adam artık beni sinirlendirmeye başlıyor. Ondan kurtulmanın tek yolu bir an önce yazmaya koyulmak. Hatırlayabildiklerimin en başına bir yolculuğa çıkıyorum şimdi.

Küçük Petter Örümcek

Mutlu bir çocukluk yaşadığımı sanıyorum. Ama annem öyle düşünmüyordu. Petter'in asosyal kişiliğine dair ilk ipuçlarının, daha okula başlamadan önce farkındaydı.

Annem ilk ciddi veli toplantısına henüz ben çocuk yuvasındayken çağrıldı. Bütün öğle vaktimi diğer çocukların nasıl oynadıklarını seyretmekle geçirmiştim. Ama kötü bir şey yapmamıştım. Kendilerini nasıl kaptırdıklarını seyretmek beni eğlendiriyordu. Birçok çocuk kedi yavrusu, kanarya ya da hamster'ları seyretmenin çok eğlenceli bir şey olduğunu düşünüyordu, bu benim için de eğlenceliydi ama ben, çocukları seyretmeyi daha eğlenceli buluyordum. Sanki onlara ben kumanda ediyordum; onların ne yapacağına, ne söyleyeceğine ben karar veriyordum. Ama bunu ne kendileri ne de bakıcıları biliyordu. Bazen ateşim çıkar ve bu nedenle evde kalmam gerekirdi, o zaman da borsa haberlerini dinlerdim. Benim gitmediğim zamanlar çocuk yuvasında hiçbir şey olmazdı. Onlar sadece tulumlarını giyip çıkarmakla uğraşırlardı. Onları kıskanmıyordum. Onların böyle günlerde kahvaltı ettiklerini bile zannetmiyorum.

Babamı ise sadece pazar günleri görüyordum. Birlikte sirke giderdik. Gerçek sirk güzel bir şeydi ama ben eve dönünce kendi sirkimi kurma hayallerine dalardım. Bu çok da-

ha hoş olurdu. O zamanlar okuma yazmam yoktu. Kafamda en sevdiğim sirki kurmuştum. Bu o kadar da zor bir şey değildi. Ayrıca tüm sirkin planını çizdim; sadece çadırı ve ahırları değil, bütün hayvanları ve sirk göstericilerini de çizdim. İşte bu zordu. O kadar da iyi çizemiyordum. Okula başlamadan önce ise resim yapmaktan çoktan vazgeçmiştim.

Yerdeki büyük halının üzerinde neredeyse tek bir parmağını kıpırdatmadan oturuyordum, annem defalarca "Ne düşünüyorsun?" dedi. Sirkçilik oynadığımı söyledim, gerçek de buydu zaten. Başka bir şey oynayıp oynayamayacağımızı sordu.

"Trapezde sallanan kızın adı Panina Manina" dedim. "O, sirk müdürünün kızı. Ama bunu sirkte kimse bilmiyor, hattâ kendisi bile. Sirk müdürünün de bu konuda hiçbir fikri yok."

Annem birden bana kulak kabartmaya başladı, radyonun sesini kıstı ve devam ettim: "Bir gün trapezden aşağı düşmüş ve boynunu kırmış, bu kaza son gösteride olmuş, zaten şehirde artık sirk için bilet almak isteyecek kimse kalmamış. Sirk müdürü zavallı kızın üzerine eğilmiş ve o zaman boynunda ince bir zincir olduğunu görmüş. Zincirin ucunda kehribardan bir muska ve muskanın içinde milyonlarca yıllık bir örümcek varmış. Sirk müdürü bunu görünce, Panina Manina'nın kendi kızı olduğunu anlamış, çünkü boynundaki nadir bulunan muskayı kıza doğumunda o takmış."

"Ama bir kızı olduğunu biliyordu." dedi annem.

"Onun boğulduğunu sanıyordu" diye açıkladım. "Sirk müdürünün kızı henüz bir buçuk yaşındayken Aker nehrine düşmüştü. O zamanlar adı Anne-Lise'ydi. Ama sirk müdürü bu olaydan sonra kızının hayatta kaldığını bilmiyordu."

Annem çok şaşırmıştı. Sanki anlattıklarıma tam olarak inanmıyor gibiydi, bu nedenle dedim ki: "Ama neyse ki Nydalen'de tek başına pembe bir karavanda yaşayan bir falcı kadın onu buz gibi sularda boğulmaktan kurtarınıştı ve o günden itibaren sirk müdürünün kızı bu kadınla birlikte yaşamaya başlamıştı."

Annem bir sigara yakmıştı. Dar elbisesiyle odada bir ileri bir geri yürüyordu. "Gerçekten bir karavanda mı yaşıyorlardı?"

Başımı salladım, "Sirk müdürünün kızı doğduğu günden beri bir sirk arabasında yaşamıştı. Frysja'da modern bir apartman dairesinde yaşamak ona daha garip gelirdi. Falcı kadın kızın ismini bilmiyordu, bu yüzden ona Panina Manina ismini verdi ve küçük kız o güne kadar bu isimle yaşadı."

"Peki sirke nasıl geri geldi?" diye sordu annem.

"Büyüdü." dedim. "Bunda anlaşılmayacak bir şey yok. Sirke kendi ayaklarıyla gitti. Bu da zor bir şey değildi ki. Bunların hepsi, o felç olmadan önce olmuştu."

"Ama tabii babasının bir sirk müdürü olduğunu hatırlaması mümkün değildi." diye araya girdi annem.

Tamamıyla ümitsizliğe düşmüştüm, bu annemin beni ilk hayal kırıklığına uğratışı değildi, bazen son derece anlayışsız olabiliyordu.

"Ama bu konuda zaten konuştuk." dedim. "Zaten o, sirk müdürünün kızı olduğunu bilmiyor, sirk müdürünün kendisi bile bunu bilmiyor dememiş miydim? Kızını en son bir buçuk yaşındayken gördüğü için onu tanıması imkânsızdı."

Anneme göre bu konuyu tekrar düşünmem gerekiyordu, ama hiç de öyle bir ihtiyaç duymuyordum. Dedim ki;

"Falcı kadın, kızı Aker nehrinden çıkardığı gün kristal küresine baktı ve kızın gelecekte ünlü bir sirk cambazı olacağını gördü ve güzel bir günde, kız kendi ayaklarıyla sirke gitti. Bir falcı kristal kürede ne görürse mutlaka gerçekleşir. Falcı, zaten bu nedenle kıza, sirke uygun bir isim koymuş, üstelik işi garantiye almak için ona birkaç trapez numarası bile öğretmişti."

Annem, sigaranın ucunu yeşil piyanonun üzerindeki kül tablasına bastırdı. "Neden ona öyle şeyler öğretme gereği duydu?" dedi.

"Çünkü Panina Manina sirke geldiğinde ve hünerlerini gösterdiğinde işi tek hamlede kapacak ve kısa zamanda Abbott ve Costello gibi meşhur olacaktı." diye lafa girdim. "Ama sirk müdürü onun kendi kızı olduğunu bilmiyordu. Zaten bilmiş olsaydı ona en tehlikeli trapez gösterilerini de yaptırmazdı."

"Neyse pes ettim." dedi annem. "Parkta biraz gezelim mi?"

"Üstelik falcı kadın kristal kürede Panina Manina'nın bir gün sirkte düşüp boynunu kıracağını da görmüştü, çünkü gerçek bir kehaneti kimse değiştiremezdi." diye devam ettim. "Bu yüzden pılını pırtısını topladı ve İsveç'e taşındı."

Annem bir şey almak üzere mutfağa gitti. Piyanonun önünde elinde kocaman bir lahanayla duruyordu şimdi, bu kesinlikle bir kristal küre değildi. Hayretle:

"Niye İsveç'e taşındı ki?" diye sordu.

Onu da düşünmüştüm. "Çünkü gün gelip boynunu kırdığında ve kendi kendine yetemeyecek duruma geldiğinde, sirk müdürü ve falcı kadın, kızın kiminle yaşayacağı konusunda kavga etmek zorunda kalmayacaklardı." dedim.

"Falcı kadın onun sirk müdürünün kızı olduğunu bili-

yor muydu peki?" diye sordu annem.

"Panina Manina sirke doğru yola koyulana kadar bilmiyordu." diye açıkladım. "O gittikten sonra kristal küre ona, babasının kızını ancak düşüp boynunu kırdığında tanıyacağını söylemişti. Falcı kadın da karavanını alıp İsveç'e taşınmaya karar verdi. Panina Manina'nın tekrar babasına kavuşmasının mükemmel bir şey olduğunu düşünmüştü, babasının onu tanıyabilmesi için boynunu kırmak zorunda olması ise çok üzücüydü."

Aslında tam olarak hikâyeye nasıl devam etmem gerektiğini bilmiyordum. Zorlandığım için değil, tam tersine aralarından seçim yapabileceğim çok fazla ihtimal vardı. Hikâye çok farklı şekillerde devam edebilirdi. "Sonra Panina Manina sirkte bir tekerlekli sandalyede çocuklara şeker satmaya başladı." diye devam ettim. "Bu, sirke özel bir şekerdi ve kim onu yerse palyaçolara nefesi tıkanana kadar gülüyordu. Bir kere bu, bir delikanlının başına geldi. Palyaçolara öylece gülmenin çok eğlenceli olduğunu düşünmüştü, ama nefessiz kalmak hiç de eğlenceli değildi."

Panina Manina ile ilgili hikâye burada bitti. Hattâ gülerken nefesi tıkanan delikanlının hikâyesine bile geçtim. Üstelik ele alınması gereken daha birçok sirk göstericisi vardı. Ne de olsa bütün sirkten ben sorumluydum.

Annem bunu bilmiyordu. "Panina Manina'nın bir de annesi vardı sanırım?" diye sordu annem.

"Hayır" dedim (daha doğrusu bağırdım). "Çünkü o ölmüştü."

Sonra ağlamaya başladım. Belki de bir saate yakın bir süre ağladım. Her zamanki gibi beni teselli eden yine annem oldu. Ağlamamın nedeni hikâyenin hüzünlü olması değil, kendi hayal gücümden korkmamdı. Ayrıca bambu

değnekli adamdan da korkuyordum. Hikâyeyi anlatmaya başladığımdan beri, deri pufun üzerinde oturmuş, annemin plaklarını incelemişti, şimdi odanın içinde dolanmaya başladı. Onu bir tek ben görebiliyordum.

Bu yeşil şapkalı adamı ilk defa rüyamda görmüştüm. Ama o, rüyamdan fırlayıp çıktı ve o günden beri beni izlemekte. Bana hükmettiğini sanıyor.

Hayal kurmak çok kolay, incecik bir buz üzerinde dans etmek gibi. Yüzlerce metre derinliğin üzerindeki kırılgan bir buz tabakasında kıvrak bir şekilde dönmek gibi. Bu buz tabakasının altında her zaman pusuda bekleyen karanlık ve soğuk bir şey vardı.

*

Hayalle gerçeği birbirinden ayırmak hiçbir zaman bana zor gelmedi. Tek sorun, hatırladığım hayalleri ve hatırladığım gerçekleri ayırt etmekte. Bu tamamıyla bambaşka bir şey. Her zaman gördüğümü ve gördüğümü zannettiğim şeyleri ayırt etmeyi başarmışımdır. Yine de zaman geçtikçe, anlattığım olayların içinde, gerçekte yaşamış olduğum olay ve maceraları ayırt etmekte zorlanıyorum. Maalesef hafızamın gerçekte duyduğum ve gördüğüm şeylere özel, hayal ettiğim şeylere özel bölümleri yok. Orada geçmişe dair gerçek izlenimler ve hayaller için bir tek yer var ve bunlar bir araya gelerek hafızayı oluşturuyor. Buna rağmen bu iki kategoriyi birbirine karıştırdığımda hafızamın elden gittiğini düşünüyorum. Bana göre hafıza doğru tanımlanmıyor. Eğer, rüyamda gördüğüm bir şeyi gerçekten yaşadığımı zannediyorsam bunun sebebi, hafızamın kuvvetli oluşudur.

Sadece benim kafamda oluşturulmuş bir olayı hatırlayabiliyorsam bunu hafızanın bir zaferi olarak düşünüyorum.

Sık sık evde yalnız kalıyordum. Annem belediye binasındaki işinden akşama doğru dönüyordu, bazen iş çıkışı arkadaşlarına uğruyordu. Ben kendi arkadaşlarımla birlikte olmuyordum, bu tercih ettiğim bir şey değildi. Arkadaşlarımla oynayabileceklerim, benim tek başıma uydurabileceklerimin yanında hiç sayılırdı.

Kendimle geçirdiğim zaman kendimi en iyi hissettiğim zamandı. Çocukluğumdan hatırımda kalan birkaç sıkıcı an varsa, onlar da yaşıtlarımla beraber olduğum zamanlara aitti. Sadece can sıkıcı ve sinir bozucu oyunları hatırlıyorum. Bazen eve misafir geleceği için hemen gitmem gerektiğini söylerdim. Ama bu doğru değildi.

Hele çocukların ilk defa gelip kapıyı çaldıkları ve beni oyun oynamak için dışarıya çağırdıkları günü unutamıyorum. Kıyafetleri pislik içindeydi, hele biri sümüklünün tekiydi; bana dışarı çıkıp Kızılderili ve kovboyculuk oynayıp oynamayacağımı sordular. Karnımın ağrıdığını söyledim veya belki de daha geçerli bir bahane uydurdum. Arabalar ve çamaşır ipleri arasında Kızılderili ve kovboyculuk oynamayı anlamıyordum. Hayalimde bu oyunu daha heyecan verici bir şekilde oynayabiliyordum. Orada gerçek atlar, tomahawk füzeleri, tüfekler, reisler, oklar ve yaylar vardı. Mutfakta ya da oturma odasında oturup bir tek parmağımı dahi oynatmaksızın Kızılderili ve soluk benizliler arasındaki en vahşi savaşları yönetebiliyordum. Ben hep Kızılderililerin tarafını tutardım. Bugün neredeyse herkes Kızılderililerden yana, ama biraz geç kaldılar. Hatırlıyorum da ben daha üç-dört yaşlarındayken yankee'lere karşı direnmeye

başlamıştım. Zaten benim çabalarım olmasaydı bir tane bile Kızılderili kampı kalmazdı!

Çocuklar daha sonraları da sık sık şanslarını denediler. Benimle birlikte, oraya buraya çubuk fırlatmak, arazide kapışmak, futbol oynamak ya da pipetle böğürtlen fırlatmaca oynamak istiyorlardı, ancak bu ısrarlar kısa zaman sonra bitti. Yavaş yavaş merdivenlerdeki koşuşturmacalar da sona ermişti. Sanırım sekiz dokuz yaşından sonra kimse kapımı çalmadı. Bazen mutfakta, panjurun arkasına bir sandalye çeker ve yaşıtlarımı dikizlerdim. Bu eğlenceli oluyordu. Ancak fiziksel olarak yaşıtlarımla birlikte olma ihtiyacını hiçbir zaman duymadım.

Bu kalıp cinsel olarak gelişmeye başladıktan sonra kırıldı. On iki yaşından sonra yaşıtım bir kızla yapabileceğim pek çok şey aklıma geliyordu, tabii bu durumda kız yaşça biraz daha olgun olsa fena olmazdı. Bu özlem beni huzursuz ediyordu ama, kapımı çalıp beni dışarıya çağıran bir kız yoktu. Oysa bir kızla olmaktan şikâyetçi olacak değildim. Ormana ya da göle doğru bir gezinti fena olmazdı...

Fiziksel olarak bir şeye özlem duymaya başlamadan önce kendimi yalnız hissetmemiştim. Yalnızlık ve özlem aynı madalyonun iki yüzüdür.

*

Evde yalnız olduğum zamanlarda sürekli telefon başında oluyordum. Genellikle insanları "işletmek" için kullanıyordum telefonu. Bu listenin en başında taksiciler yer alıyordu. Bir keresinde yolun karşısında bir yere, aynı anda arka arkaya altı taksi çağırdım. Mutfak penceresinin arkasından gelip geçen taksicileri izlemek son derece eğlenceliydi. Kı-

sa zamanda, taksiciler arabalarından inip birbirleriyle konuşmaya başladılar. Kalabalık bir sabah kahvesi davetinden çıkan misafirleri alacaklarını düşünüyorlardı. Sonunda taksicilerden biri apartmana yaklaşıp giriş katının zilini çaldı. Ama Bayan Nielsen diye biri oturmuyordu burada. Onlar bu gerçeği bilmiyor, ben ise biliyordum. Önce bir müddet ortalıkta dikildiler. El kol hareketleri yaptıklarını gördüm, sonra bir hışımla arabalarına atlayıp gittiler. Ama biri bir süre daha durdu ve etrafına bakındı, sanki kocaman bir tiyatro sahnesinde durur gibiydi. Ama etrafta hiç seyircisi yoktu. Belki de sadece Tanrı'nın onu gördüğünü düşünüyordu. Panjurların arasından adama bakıyor, gülümsüyordum. Portakal suyumdan keyifle bir yudum aldım, adam yerinden bile kımıldamıyordu. Oysa en azından taksisine binip taksimetresini kapatabilirdi.

Şehrin muhtelif yerlerine taksi göndermeyi de eğlenceli buluyordum. Arabaların hareket ettiğini her ne kadar gözlerimle görmesem de, yine de şehirde dolaştıklarını düşünmek beni oldukça eğlendiriyordu. Arabaları kafamın içinde net bir biçimde görebiliyordum, bu da gerçekten görmekle eşit değerdeydi. Bazen ambulans veya itfaiyeyi çağırdığım da oluyordu. Hattâ bir keresinde, polisi arayıp çalılıkta ölü bir adam gördüğümü söylemiştim. Adımı, nerede oturduğumu hattâ hangi okula gittiğimi söylemem gerekiyordu. Bir şeyler uyduruverdim, bunları uydurmak hiç de zor olmadı. Polis arabasının çalılıklara gidebilmesi için bizim apartmanın önünden geçmesi gerektiğini biliyordum. Gelmeleri tam sekiz dakika aldı. İki dakika sonra da bir ambulans geldi. Onlar benim arabalarımdı.

Bütün bunların, hatırlayabildiğim gerçekler olduğundan oldukça eminim. Koridordaki küçük masanın üzerin-

deki siyah telefon ise benim sürekli şeytana uyduğum bir yerdi. Bazen koridordaki masanın önüne sandalyemi çeker ve rasgele bir numara çevirirdim. Saat dörtten önce genellikle kadınlar açardı telefonu, eğer hatta bir kadın varsa sesimi değiştirir ve ona kocasıyla ne sıklıkta birlikte olduğunu veya başka adamlarla da birlikte olup olmadığını sorardım. Ya da kendimi Saba de Luxe markalı ped firmasının müşteri temsilcisi olarak tanıtırdım. Bu tür soruları yöneltmemle telefonu yüzüme kapatmaları arasında ne kadar süre geçtiğini not ederdim. Bu süre genellikle birkaç saniyeyi geçmezdi, ama bir keresinde kadının biriyle bu şekilde yarım saatten fazla konuşmuştum. Baktım ki konuşmanın sonu gelmiyor, öyle terbiyesizce bir şey sordum ki artık o bile dayanamadı. "Böyle rezalet bir şey duymadım!" diye bağırdı telefonda. "Tabii öyle olacak!" diye düşündüm kadın telefonu suratıma kapatırken. Benimle yarım saatten fazla konuşabildiği için ne kadar şanslıydı!

Bazen konuştuğum kadınları işletmek üzere uzun uzun hikâyeler uydururdum. Bir keresinde annemle babamın, gemiyle Londra'ya gittiklerini ve sadece yedi yaşında olmama rağmen dokuz gün boyunca evde yalnız kalmak zorunda olduğum yalanını söyledim. Buzdolabında her şeyin olduğunu, hattâ annemin benim için bir sürü yemek hazırlayıp buzdolabına koyduğunu, ancak keskin mutfak bıçaklarından korktuğum için yemek yemeye cesaret edemediğimi ekledim. Bazen konuşmaya babamın ava çıktığını, annemin ise konuşamayacak kadar hasta olduğunu söyleyerek başlıyordum. Eğer ismimi ve adresimi verirsem her türlü yardım alabileceğimi söylüyorlardı. Tabii bu tür hassas bilgileri verecek değildim. Bana küçük bir adamın zorla telefon ettirdiğini söylemek daha iyi olabiliyordu. Bir metre

boylarındaydı. Bütün gün evin içinde oradan oraya dolanıp duruyor ve söylediklerini yapmazsam beni değneğiyle dövüyordu.

Bir gün annem telefon faturasını görünce deliye dönmüştü. Onun o kadar kızdığını görünce "Canım sıkıldığı zaman saati sormak için telefon ediyorum" dedim. Sanki orada gerçek bir kadın olmadığını bilmiyormuş gibi davrandım. O kadının bana cevap vermesini sağlamaya çalışıyordum, bu yüzden tekrar tekrar arıyordum. Konuşmamı bitirdiğimde annem beni çoktan affetmişti. Zaten böyle olacağından da emindim. Günde iki kere telefon edeceğim konusunda anlaştık, sözümü tuttum, bunu bir kayıp olarak görmedim. Artık kiminle telefonda konuşacağını en ince ayrıntısına kadar düşünüyordum. Bu daha iyi bir şeydi. Kime telefon edeceğimi düşünmek en az telefon etmek kadar eğlenceliydi. Artık rasgele aramalar yapmıyordum.

Bir keresinde Başbakan Einar Gerhardsen'la konuştuğuma yüzde elli eminim. Ama bu, hatırladığım bir hayal de olabilir. Öte yandan, bir şişe portakallı gazoz aldıktan sonra gazoz fabrikasını aradığımdan ve aldığım portakallı gazozun sirke tadında olduğunu söylediğimden yüzde yüz eminim. Çünkü birkaç gün sonra bir kasa portakallı gazoz kapımızın önündeydi. Anneme de bunu dükkândaki piyangodan kazandığımı söyledim. Bana bir sürü soru sordu, benim için bir mahzuru yoktu, ben de yeni cevaplar buldum. Annemin de zekice konuşmalar yapmayı sevdiğini düşünüyordum. Ama benim doğruyu söylediğimden tamamıyla emin olana kadar, işin ucunu bırakmıyordu.

Bir gün Kral Olav ile ilginç bir telefon konuşması yaptım. Ne onun ne de benim birlikte gideceğimiz birileri olmadığından, ikimiz birlikte, uzunca bir kayak gezisine git-

meye karar verdik. Telefonda kral olmanın son derece sıkıcı bir şey olduğunu söyledi ve dev bir elektrikli tren alıp bunu saraydaki balo salonuna kurmayı çocukça bulup bulmadığımı sordu. Ben de ona treni birlikte kurmanın son derece parlak bir fikir olacağını söyledim. Teknik müzedeki elektrikli trenin en az dört katı büyüklüğünde ve mutlaka bir Märklin treni olmalıydı. Kralın, teknik müzeden çok daha zengin olduğunu biliyordum. Benim bir tane buharlı trenim ve Mekano takımım vardı ama, Märklin trenim yoktu.

Yüzde doksan dokuz eminim ki Kralla konuşmam sadece anımsadığım bir hayalden ibaretti. Ama bu doğru olmadığı anlamına gelmez. Kralla birlikte sarayda elektrikli treni kurmamız en az Ay ve Güneş kadar gerçekti. Bugün bile, o tüneller, viyadükler, makaslar ve raylarıyla son hali resim gibi aklımda. Sonunda elliden fazla lokomotifimiz olmuştu, üstelik hepsinin ışıkları vardı.

Bir gün Prens balo salonuna geldi ve bize tüm yayıntılarımızı toplamamızı, kendisinin burada bir gençlik partisi vermek istediğini söyledi. Prens benden yaklaşık on beş yaş büyüktü, bu yüzden ona sonsuz saygı duyuyordum ama Krala emirler vermesi gereksizdi. En azından geleneklere aykırı bir davranıştı bu. Kralla ben treni toparlamak istemediğimizi söyleyince, Prens bir hışımla geri gelip trenin üzerine bir şişe ayran atıp gitti. Şişe doğal olarak paramparça oldu, oyuncakların üzeri ayranla kaplandı. Her ne kadar kokusu Holmenkoll günü kış yürüyüşlerine benzemese de, etrafın bir kış manzarasına büründüğü bir gerçekti. İşte o zamandan beri saraydaki trenler çalışmadı.

*

Belediyede çalıştığı için anneme sık sık bedava tiyatro ve sinema biletleri verilirdi. Hep iki bilet gelirdi. Annemle babam birbirlerinin yüzlerini görmeye tahammül edemedikleri andan beri, annemle ben gidiyordum. Böylece bir çocuk bakıcısı da bulması gerekmiyordu. Zaten birçoğunu da pes ettirmeyi başarmıştım.

Tiyatroya gideceğimiz zaman ikimiz de mutlaka süslenir püslenirdik. Annem, hangi elbiseyi ya da eteği giyeceğine karar vermeden önce bana küçük bir defile yapardı. Bana "küçük kavalyem" derdi. Üstelik paltosunu alıp vestiyere veren de bendim. Cebinde kibritle dolaşan ve sigarasını yakan da bendim, üstelik arada konuşacak birilerini bulduğunda içecek bir şeyler almak üzere kuyruğa giren de bendim. Bir keresinde kendime bir portakallı gazoz, anneme de bir Cinzano almak üzereydim. Ancak bardaki kadın, annemin birkaç metre uzaklıkta olmasına ve kadına ısrarla gözleriyle işaret vermesine rağmen bana Cinzano'yu vermedi. Çocuklara alkollü içkileri satmasının yasak olduğunu ve annemin bir zahmet kendisinin gelip içkisini alması gerektiğini söyledi. Annem bayağı kızmıştı. Yetişkin oyunlarına gelen çok fazla çocuk olmazdı, ayrıca annem bardaki kadının beni tanıdığını biliyordu.

Her tiyatrodan ya da sinemadan sonra anneme filmin ya da oyunun nasıl daha iyi olabileceğini anlatırdım. Bazen oyunun çok kötü olduğunu düşündüğümü söylerdim. Sıkıcı olduğunu asla söylemedim çünkü hiçbir zaman tiyatroyu sıkıcı bulmuyordum. Oyun kötü bile olsa en azından onu oynayanlar capcanlı insanlardı, onun için seyretmek güzeldi, oyun gerçekten bir felaket olduğu zaman yine sevinirdim, çünkü en azından yol boyunca konuşabileceğimiz bir sürü şey çıkmış oluyordu.

Bir tiyatro oyununa kötü dememden annem pek hoşlanmazdı. Sanırım sıkıcı olduğunu söylememi daha kolay kabullenebiliyordu.

Tiyatrodan ya da sinemadan döndüğümüzde genellikle mutfakta oturup bir süre daha konuşmamıza devam ederdik. Annem mum yakar ve yiyecek güzel bir şeyler hazırlardı. Bu genellikle dilimlenmiş ekmek, sosis ve turşu olurdu. Ama yine de benim favorim dilimlenmiş yağlı ekmek, tartar üzerine yumurta sarısı ve kapariydi. Annem kapari merakı için fazla küçük olduğumu düşünüyordu. Bu konuyu annemle defalarca konuşmuştuk, küçük yaşta benim kapari seviyor olmam onun hoşuna bile gidiyordu aslında. Cnun hoşuna gitmeyen tek şey; bir oyunun kötü olduğunu ya da şu veya bu yönetmenin korkunç olduğunu söylememdi.

Programları her zaman büyük bir titizlikle okurdum, zaten benim için yazılmışlardı ve en önemli oyuncuların isimlerini ezbere bilirdim. Hattâ annem bütün dekorcuların isimlerini ezberlediğimde biraz abarttığını düşünmüştü. Ama ben onun kavalyesiysem, öyle davranmalıydım. Oyun sırasında sahne amirinin kim olduğunu onun kulağına fısıldayabilirdim, en azından bir şeyler ters gittiği zaman.

Bir keresinde Nora'nın elbisesi düştü, Doktor Rank'ın gözlerinin önünde kayıp gitti elbise. Salonda yalnızdılar ve Doktor Rank'ın son repliği Nora'nın elbisesinin düştüğü sahneyi daha da komik yaptı: "Görmemiz gereken başka güzel şeyler var mı?" diye sordu Doktor Rank. "En ufak bir şey daha göremezsin, sen kötü niyetli birisin." diye cevap verdi Nora. Doktordan öyle bir hışımla ayrılmıştı ki elbise bir çırpıda düşüvermişti. Sonra anneme yaklaşarak kulağına kostümcünün adını söyledim.

Bir akşam uzun uzun oturup bir tiyatro oyunu hakkında konuşuyorduk, anneme Jaqueline Kennedy'ye benzediğini söyledim. Bunu duymak annemi memnun etmişti. Hem bu, onun gözüne girebilmek için uydurduğum bir şey değildi, gerçekten Jaqueline Kennedy'ye tıpatıp benzediğini düşünüyordum.

On bir yaşındayken annemle birlikte *Sahne Işıkları* adındaki Chaplin filmini seyretmiştik. O filmi seyretmek beni yetişkin biri yapmıştı. Claire Bloom'u mutsuz balerin rolünde gördükten sonra ilk defa benden yaşça büyük bir kızla bir şeyler yapma isteğini duymuştum. İkinci kere aynı şeyi *My Fair Lady*'de Eliza rolündeki Audrey Hepburn'ü seyrettiğimde hissetmiştim. Anneme Norveç prömiyeri için bilet vermişlerdi.

Chaplin'e karşı özel bir hayranlığım vardı, özellikle de film müziklerinden dolayı. *Sahne Işıkları*'nın tanınmış temasını çok beğenirdim. Oysa bu müziğin ilk ölçüleri Çaykovski'nin Si bemol minör Piyano Konçertosu'nun girişinin inversiyonudur. *Asri Zamanlar* filmindeki "Smile" melodisi de farklı değildir. Bu da, bir Rus halk şarkısının minörde yazılmış bir varyasyonudur. Chaplin'in en az kendi kadar duygulu olabilen Puccini'den bazı müzikal fikirler çalmış olabileceğinden kuşkuluydum. Aslında Chaplin'in hangi bestecilerden etkilenmiş olduğunun da bir önemi yoktu benim için. Nasıl olsa hem Çaykovski'yi hem de Pucccini'yi çok seviyordum, tıpkı annem gibi. Bir gün annemle operaya *Madama Butterfly*'ı izlemeye gittik. Ağlamamak için kendimi zor tutmuştum ama bu hiç de kolay olmamıştı. Göz yaşlarımın boğazımda sıkı bir düğüm oluşturmasının nedeni Pinkerton'un Madama Butterfly'dan ayrılması ya da

sonunda intihar etmesi değildi, zaten ben ikinci bölümün başından beri bunun olacağını biliyordum. Beni ağlatan müzikti. Özellikle birinci perdede Madama Butterfly'ın büyük bir kadın korosu eşliğinde tepeye çıktığı anda... O zaman sadece on iki yaşındaydım ve Nagasaki'den gelen bir patika üzerinde, rengarenk şemsiyeleriyle dansederek ortaya çıkan kadınlardan oluşan resim hâlâ aklımdan çıkmaz.

Evde, Jussi Björling ve Victoria de Los Angeles yorumundan *La Bohème*'i dinlerdik. Musetta dördüncü bölümde hasta Mimi ile belirince, annem burnunu çekmeye başlardı. O zaman da ben başka bir odaya giderdim, ama kapıyı arkamdan asla kapatmazdım. Annemi ağlarken duymak istediğim için değil, müziği dinlediğim için böyle yapardım. Ve sonra benim de zevkten birkaç damla gözyaşım akardı.

Chaplin'in *Sahne Işıkları*'nı seyretmeden önce Puccini ve Çaykovski bildiğim en büyük gerçek dehalardı. Evde yalnız kaldığım zaman *Patetik Senfoni*'nin son bölümünü çalardım. Annem bunu öğrenecek olsa çok utanç verici olurdu. Tamam, kapariden hoşlanacak kadar büyüktüm ama klasik müzikten hoşlanmak için de fazla küçük olduğumu kabul etmeliydim. Aynı anda hem müziği sonuna kadar açar hem de bir kulağımı, merdivende her an belirebilecek olan anneme vermeye çalışırdım. Zaman zaman da küçük adam daire kapısına dikilip apartmana giren birileri var mı diye kontrol ederdi.

Çaykovski hakkındaki bilgileri ansiklopediden bulmuştum. *Patetik Senfoni*'nin ilk seslendirilişinden sonra, içtiği suları bile dezenfekte etme ihtiyacı duymamış, birkaç gün sonra da koleradan ölmüştü. Artık hayatının eseri bitmişti, kendi requiem'ini yazmıştı. İçindeki sesler tükenmiş-

ti. Bu dünya ile işi bitmişti. Ben de *Patetik Senfoni*'nin son notaları tınlarken bu dünya ile ilişkimin sona erdiğini hissederdim.

Ölüm, annemle benim hiçbir zaman konuşmadığımız bir konuydu. Annemle kızlar hakkında da hiçbir zaman konuşmadım. *Patetik Senfoni*'yi dinlediğimi gizlemekte ne kadar ustaysam bir Playboy dergisini gizlemekte de o kadar ustaydım.

James Dean'i *Cennet Yolu* filminde Cal rolünde seyrettiğimde sadece yedi yaşındaydım. Filmin sonunda Cal'in sevgilisinin, Cal'in babasından, Cal'e anlayış göstermesini ve onu sevmesini istediğinde annem tamamen kendini kaybetmişti. "Sevgisizlik ne kadar acı verici bir şey" dedi, "insanların içindeki kötülüğü ortaya çıkartır. Onu ne kadar sevdiğinizi gösterin. Deneyin, lütfen."

Cal'in babası, kocasını ve çocuğunu terk eden ve soğukkanlı bir mamaya dönüşen annesinden yana olduğunu düşündüğü oğlundan nefret etmekteydi. Neyse ki ölümünden bir süre önce oğluyla barışmıştı. Ondan, hemşiresini göndermesini istemiş, "Benimle senin ilgilenmeni istiyorum." demişti. Seni seviyorum demekle aynı anlama geliyordu bu cümle.

Annem bu filmden bahsetmekten pek hoşlanmıyordu. Babamın evden taşınmasını isteyenin o olduğunu anlamıştım. O zaman için bu pek alışılagelmiş bir şey değildi. Küçük bir çocuğu olan annenin, kocasını evden dışarı atması çok sık görülen bir şey değildi.

Yatacağım sırada annem babamı pazar günü öğle yemeğine davet edebileceğimizi söylemişti. Bu öneriye sevinmiştim ama hiçbir zaman gerçekleşmedi, ben de anneme onu

araması ya da davet etmesi konusunda baskı yapmadım. Babam evden taşınmadan önce yaşananları rüya gibi hatırlıyordum. Gerçi bazen rüyanın konusunu hatırlamadan genel atmosferini hatırladığımız olur. Soğuk ve kötü anıları bastırmaya çalıştığını biliyordum ve bu konuda o kadar başarılıydım ki bazen neyi unutmaya çalıştığını bile hatırlamıyordum.

O zamana dair hatırladığım tek şey, rüyamda gördüğüm hemen hemen benim boyumda, elinde değneği ve şapkasıyla gerçek, yetişkin bir adama ait, esrarengiz şeylerdi ve bu adam bir sabah, aydınlık bir günde evin ortasında aniden beliriverdi. Babamın evi terk ettiği zaman o da bize taşınmıştı.

Rüya âleminde bir yerde, onu özleyen birilerinin olduğunu düşünüyordum. Belki, o da karısından ve çocuklarından ayrılmış ya da yaramazlık yaptığı için ait olduğu masaldan kovulmuştu. Bu küçük adamın iki gerçek arasında kalmış olması da mümkündü. Onun, ben uyuduğum zaman rüya ülkesine gidip gitmediğini merak ediyorum. Uyuduğumda ben oraya gittiğime göre, onun da gitmesi tuhaf olmazdı. Garip olan, bu küçük adamın gün ortasında evin içinde geziyor olmasıydı.

*

Sınıfta annesi babası boşanmış tek çocuk bendim. Ama kızlardan birinin babası komünistti. Hans Olav'ın babası ise bir zamanlar hapse girmişti.

Annemle babamın boşanmış olması benim için sorun değildi. Onlarla ayrı ayrı birlikte olmaktan daha çok hoşlanıyordum. Ayrıca başka çocuklara göre çok daha güzel No-

el hediyeleri alınıyordu bana. Ben her zaman iki kere hediye alıyordum, annem ve babam hediye konusunda bile birlikte karar veremezlerdi. Tam tersine bana en güzel hediyeyi vermek için yarışırlardı. Ama birbirlerine hiçbir zaman bir hediye almamışlardı.

Babam beni paten kaymaya ve kayakla atlamaya götürürdü. Dönüş hareketleri ve duruşlara not veren bir uzmandı. Benim böyle olmamda onun hiçbir suçu yok. Holmenkollen'de üç T'leri seyretmeye gidiyorduk: Toralf Engan, Torbjørn Yggeseth ve Torgeir Brandzæg. Şampiyon Wirkola'dan çok önce onlar vardı. O zamanlar daha kolaydı. Wirkola'dan *evvel* atlamak hiç de zor değildi.

Sekiz yaşındayken babamla birlikte Danimarka feribotuyla Kopenhag'a geçtik. Sadece bir akşam kaldık, o akşamı da Tivoli adında büyük bir lunaparkta geçirdik. Daha önceden Tivoli'ye gittiğimi sanıyordum, oysa burası benim bildiğim Tøyen'eki Ivar Tivoli'den çok daha farklı bir yerdi. Kendimi az gelişmiş bir ülkeden gelmiş gibi hissediyordum. Danimarkalı çocukların Ivar Tivoli'ye gittiklerinde Norveçliler hakkında ne denli olumsuz düşüncelere kapılabileceklerini düşününce içimi bir kasvet kaplıyordu.

Babamın keyfi fazlasıyla yerindeydi. Sanırım beni yurtdışına, annemden uzaklara götürebilmiş olmasından dolayı kendisiyle gurur duyuyordu. Gemide imalı bir şekilde bu gezinin annem için de iyi olacağını söyledi. Böylece kendine vakit ayırmış olacaktı. Bunun böyle olmadığından emindim. Annemin benimle Kopenhag'da geziyor olmayı istediğini adım gibi biliyordum, ama ne yazık ki bu imkânsızdı, çünkü teklif babamdan gelmişti. Sanırım Tivoli'ye annemle gitmenin beni çok daha fazla mutlu edeceğini babam da anlamıştı. Annemle gitmiş olsaydım, eminim ki onunla birlik-

te insanlar arasında dolaşır, gördüklerimizi ve düşündüklerimizi birbirimize anlatırdık. Annemle ben tam olarak aynı şekilde düşünürdük. Ya da ikimiz bir cafe'de oturup hararetli sohbetler yapabilirdik.

Babamın cepleri Danimarka parasıyla doluydu. Bu paralarla çarpışan araba, korku treni, atlıkarınca ve dönmedolaba binmemizi, ayrıca aşk tüneline girmemizi istiyordu. Sekiz yaşında olmama rağmen aşk tüneline babamla girmiş olmaktan dolayı utanmıştım. Üstelik ağzı da kokuyordu. Küçük bir teknede babamla birlikte, yapay kuş seslerini dinleyerek oturmak, pastel renklere ve kâğıttan çiçeklere bakmak itici bir şeydi. Sanırım o da bu durumdan rahatsız olmuştu ki gezinti boyunca ağzını bıçak açmamıştı. Kolunu omzuma atıp "Bak burası ne kadar güzel bir yer değil mi Petter?" diye soracak diye ödüm patlamıştı. Daha da kötüsü, onun böyle bir şey yapmak istediğinden emindim ve sadece benim hiç hoşuma gitmeyeceğini bildiği için bunu yapmıyordu. Belki de bu yüzden ikimiz de susuyorduk.

Atlıkarıncadaki bütün arabalara binmek istememin nedeni babamı memnun etmekti. Bana kalsa Tivoli'deki her yeri gezer, etrafta ne var ne yok diye bakardım. Bütün ayrıntıları dikkatlice inceler, tombalacıdan sosisçiye kadar en ufak şeyleri zihnime not ederdim. İlk andan beri bu geziden eve dönünce çok işim olacağını, yeni hayallere dalacağını biliyordum, son derece etkilenmiştim. İlhamla dolmuştum, eve döndüğümde dünyanın en güzel lunaparkını yaratmayı düşünüyordum. Bu, resim yapmayı bıraktıktan sonraydı, bu yüzden tam olarak her ayrıntıyı hatırlamak için kendimi zorlamalıydım. Sonunda kafamda Kopenhag'taki Tivoli'nin ayrıntılı bir çizimini oluşturabildim. Bu konuyu biraz fazla abartmıştım. Çok iyi konsantre olmak

mümkün değildi çünkü babam bir şeyler söyledikçe ona cevaplar vermem gerekiyordu. Bu geziden memnun kalmadığını düşünmesini istemiyordum. Tam oradan ayrılmak üzereyken, kırmızı bir oyuncak kaplan kazandım. Onu da ağlayan küçük bir kıza verdim. Babam çok iyi bir çocuk olduğumu düşünüyordu, oysa ben kırmızı bir kaplancıkla dolaşacak biri değildim. Annem böyle bir oyuncak kazandığını görmüş olsaydı eminim ki şu meşhur gülme krizine tutulurdu.

Daha Tivoli'deyken korku tünelini nasıl oluşturacağımı aklımda canlandırmaya başlamıştım. Bütün o hayaletleri, iskeletleri ve canavarları bir bir canlandırdım gözümde. Ama benim hayalimdeki tünelde, canlı bir adam da olacaktı. Mantosu ve şapkasıyla normal bir adamdı bu ve öylece dikilecek, örneğin havuç yiyecekti. İnsanlar, birden tünelin ortasında canlı birini gördüklerinde çok daha fazla heyecanlanacaklar ve çığlık çığlığa bağıracaklardı.

Bazı durumlarda; gerçek bir insan bir hayaletten daha korkutucu olabilir, özellikle bir korku tünelinde. Hayaletler sadece hayal ürünüdür, hayalin içinden gerçek bir şeyin ortaya çıkması, gerçeğin içinden bir hayalin ortaya çıkması kadar esrarengiz olur.

Bambu değnekli küçük adamı rüya dışında ilk kez gördüğümde çok korkmuştum, ancak kısa zamanda ona alıştım. Bir gün cinler periler ormanlardan çıkmaya başlarsa doğal olarak herkes çok korkardı, ama eninde sonunda onlara da alışırdık. Alışmak zorunda kalırdık.

Bir keresinde içinde dört tane gümüş para olan bir cüzdan bulduğumu gördüm rüyamda. Rüyamda gördüğüm o cüzdan elimdeyken uyanmış olsaydım, çok korkacağımdan eminim. O zaman herhalde tekrar uyuyor gibi yapar ve tek-

rar uyanmaya çalışırdım.

Rüya görürken uyanık olduğumuzu zannederiz hep, ama uyumadığımızda uyanık olduğumuzu *biliriz*. Bir keresinde o değnekli küçük adamın rüyalar ülkesinde bir yerlerde uyuduğunu ve "gerçekte" bir yerde var olduğu rüyası gördüğünü düşündüm. Daha Tivoli'deyken ondan daha uzun boyluydum. Ona "Birmetre" ismini vermiştim, çünkü boyu olsa olsa bir metreydi.

Babama, kendi hayalet trenimle ilgili hiçbir şey söylemedim. Çünkü halimden şikâyetçiymiş gibi görünmek istemiyordum. Böyle bir şeyden sadece annemin haberinin olması belki de biraz haksızlıktı. Beni Kopenhag'a götüren babam olduğu için kıskançlık yapıyordu. Eve döndükten birkaç gün sonra bana "Aklında sadece lunapark var" dedi. Çünkü "Daha önceki hayatımda, dev bir eğlence parkıydım" dedim. Annem güldü. "Yani daha önceki hayatında dev bir eğlence parkında çalıştığını ima ediyorsun." diye beni düzeltti. Başımı salladım ve "Ben bütün bir eğlence parkıydım." diye ısrar ettim.

*

Küçükken çok dayak yerdim. Ama beni döven ne annem ne de babamdı.

Sanırım onlardan dayak yemememin nedeni boşanmış olmalarıydı. Beraber oturmadıkları için cezayı hak ettiğim zamanlarda da bir fikir birliğine varamıyorlardı. Sanırım bu, aynı evde oturmadıklarından kaynaklanıyordu. Annem bana kötü davrandığında bunu hemen babama anlatacağımı kesinlikle biliyordu. Bazen annemin izin verdiği saatten

daha uzun süre ayakta kalabilmek için babama telefon edip izin koparıyordum. Bu durumda babam, bir taşla iki kuş vurmayı başaracağı için beni her seferinde destekliyordu. Aynı zamanda hem beni mutlu edecek hem annemi kızdıracaktı. Annemin verdiğinden daha fazla paraya ihtiyacım olduğunda, ilk aradığım kişi babam olurdu. Babam bana asla kızmazdı. Zaten beni haftada bir gün görüyordu. İkimiz de bunun yeterli olduğunu biliyorduk.

Dayak yediğim kişiler ise okuldaki çocuklardı, ama bunda onların böbürleneceği bir şey yoktu, çünkü ben ne büyük ne de güçlü biriydim. Bu yüzden bir çocuk şarkısından alıntıyla bana "Küçük Örümcek Petter" diye isim takmışlardı. Küçükken babamla birlikte bir jeoloji müzesine gitmiştik, orada içinde milyonlarca yıllık bir örümceğin olduğu bir kehribar görmüştüm. Ve derste bu örümcekten bahsetme fırsatı bulmuştum. Başka bir gün elektrik konusunu işliyorduk ve ben de elektrik kelimesinin, kehribarın Yunanca karşılığı olan kelimeden türetildiğini söyledim. İşte o günden itibaren benim adım Küçük Örümcek Petter'di.

Küçük olmama rağmen çenem düşüktü. Zaten çok dayak yememin nedeni de buydu. Özellikle çevremde yetişkinler varsa tam bir çalçene kesiliyordum. Ya da otobüse atlamak üzereyken veya kendimi bir apartman girişine kilitlemek üzereyken. Bu anlar beni öylesine heyecanlandırırdı ki bir sonraki günü düşünmez olurdum. Günümüzde uzun vadeli planlama dediğimiz şeyi yapmakta çok fazla usta olduğum söylenemezdi. Hiçbir zaman risk değerlendirme zahmetine katlanmadım. Tabii ki bu oğlanlarla tekrar yüzyüze geliyordum ve her zaman çevrede yetişkinler olmuyordu.

Kelimeler söz konusu olduğunda kendi yaşıtlarımdan daha becerikliydim ve tabii ki hikâye anlatmada da... Hattâ

kendimi, üç dört sınıf üstte okuyanlardan bile daha iyi ifade edebiliyordum. Bu yüzden vücudumda fazladan bir sürü morluk vardı. O zamanlar ifade özgürlüğüne çok az değiniliyordu. Okulda insan hakları konusunu anlatmışlardı ama ifade özgürlüğünün çocuklar için hattâ çocuklar arasında geçerli olup olmadığı konusuna hiç değinmemişlerdi.

Bir keresinde Ragnar beni çamaşır iplerinin direklerine öyle bir fırlattı ki kafamda bir delik açıldı. Kafam kanamaya başladığında, normal zamanda içimde tutmayı tercih edeceğim her şeyi ona söyleme cesaretini kendimde buldum. Hattâ Ragnar'ın ailesine özel bazı gerçekleri; örneğin babasının sokak serserileriyle içki içtiğini bile sıraladım, ondan sonra bana bir daha vurmadı. Suçlamalarıma karşı bir şeyler söyleyebilirdi ama konuşmakta çok fazla becerikli olduğu söylenemezdi, öyle durdu, uzaktan kafamın kanamasını seyretti. Çenemi kapatamayacak kadar korkak biri olduğunu söyledim, çünkü söylediklerimin hepsi doğruydu. Bir keresinde onu köpek pisliği yerken gördüğümü iddia ettim. Pantolonuna işediğini ve kakasını yaptığını, annesinin bu yüzden onu her akşam oturma odasındaki alt değiştirme masasında temizlediğini söyledim. Herkes annesinin marketten çocuk bezi aldığını biliyordu, hattâ o kadar çok alıyordu ki kendisine indirim bile yapılıyordu. Kafam daha şiddetli kanıyordu. Dört beş çocuk dikilmiş dikkatle bana bakıyordu. Elimi kafama götürdüğümde bütün başımın ıslandığını hissettim. Üşüyordum. Caddede oturan herkesin Ragnar'ın babasının köyden geldiğini bildiğini söyledim. Hattâ neden şehre taşındığını bile bildiğimi söyledim. Bu, o kadar gizliydi ki Ragnar'ın kendisi bile bunu bilmiyor olabilirdi, ama ben şimdi bu sırrı açıklamak istiyordum. Rag-

nar'ın babası koyunlarla ilişkiye girerken yakalanmış, bu yüzden tutuklanmıştı ve bu sebeple Oslo'ya taşınmıştı. Hattâ o kadar çok koyunla ilişkiye girmişti ki koyunların büyük bir kısmı hasta olmuş ve bir tanesi de ölmüştü. Ama Hadeland'da bile böyle bir şeye iyi gözle bakmazlar diye açıklama yaptım. Bu son bilgilerle birlikte hepsi toz oldu. Bu kaçışa Hadeland'daki koyunlar mı yoksa kafamdan akan kanlar mı sebep oldu bilmiyorum. Asfaltın üzerinde, ayaklarımın dibinde büyük bir kan havuzu oluşmuştu. Kafamdan damlayan kanın ne kadar yoğun ve ağdalı bir kan olduğunu görünce şaşırmıştım, çünkü vücudumun başka yerinden akan kandan daha sulu ve berrak olacağını düşünmüştüm. Birkaç saniye sonra kiler girişindeki ışıklı tabelaya takıldı gözüm. Kocaman yeşil harflerle SIĞINAK ODASI yazıyordu, ben de bu kelimeleri tersten okumaya çalıştım ama o yeşil harfler midemi bulandırmıştı. Birden binanın köşesinden Birmetre koşarak geldi, boyum şimdiden onunkinden bir buçuk kafa daha uzundu. Bana telaşlı bir yüz ifadesiyle baktı, sonra elindeki bambu değneğiyle başımı işaret etti ve *"Eee! Ne yapıyoruz şimdi?"* dedi.

Bu halde annemin yanma gitmek istemiyordum. Zaten kan görmekten hoşlanmazdı, benim kanımı görmekten hiç hoşlanmayacaktı. Maalesef başka seçeneğim yoktu. Nitekim içeri girer girmez annem kafamı havlularla o kadar çok sardı ki bir Arap'a benzedim, hemen sonra bir taksiye atlayıp acil servise gittik. Tam on iki dikiş atıldı. Doktor bunun günün rekoru olduğunu söyledi. Sonra eve dönüp krep yedik.

Bu anlattıklarım hatırlayabildiğim gerçeklerdi. Hâlâ sol gözümün üzerinde saç diplerimde geniş bir yara izi durmakta. Ama bu benim tek yara izim değildi, bunun gibi "ayırt edici izler" oldukça çoktu bende. Neyse ki günümüz-

de bu tip ayırt edici izleri pasaporta işlemiyorlar.

Tabii ki annem olan biteni öğrenmek istiyordu. Ona, tanımadığım bir çocukla babama "koyun sapığı" dediği için dövüştüğümü söyledim. Bu kez annem babama acıdı. Başka zaman olsa babamın arkasından en fazla o konuşurdu. Ama her şeyin bir sınırı vardı. Babamın şerefini koruduğumdan dolayı yaptıklarımda bir asalet olduğunu düşünmüştü. Söylediği tek şey, "Neden kızgın olduğunu anlıyorum Petter" oldu. "Böyle şeyler söylenmemeli." Bu konuda annemle aynı fikirdeydim.

Asla kimseyi gammazlamazdım. Birini gammazlamak, gerçek olayları taklit etmek gibi bir şeydi. Yani çok adi bir şeydi. Birini gammazlamak ya da birilerini dövmek kendini yeteri kadar ifade edemeyenler içindir.

*

Okulda ev ödevi verilmeye başladıktan sonra daha az dayak yemeye başladım. Bunun nedeni sınıftaki diğer çocuklara ödevleri konusunda yardım etmemdi. Onlarla oturup ders çalışmazdım, bunu çok fazla sıkıcı bulurdum, üstelik arkadaş edinmekten de korkuyordum. Sıkça, önce kendi ödevlerimi bitirip aynı ödevi birkaç kez daha yapar olmuştum. Bu fazla ödevleri birilerine verebilirdim ya da çikolata veya dondurma karşılığında satabilirdim.

Kompozisyon yazarken üç dört konu arasından seçim yapardık. Örneğin, "Bir Masal Gibi" konusunu yazdıktan sonra "Işıklar Söndüğünde" konusunda da bir kompozisyon yazmak istesem, her iki kompozisyonu teslim etme hakkımız yoktu. Dolayısıyla birini ya Tore'ye ya da Ragnar'a verebilirdim.

Tore'ye ve Ragnar'a derslerinde yardımcı olmak iyi fikirdi, çünkü böylece beni dövmezlerdi. Onların bana müteşekkir olduğundan falan değildi bu. Sınıfın ortasında, o kompozisyonları benim yazdığımı söylememden korktuklarındandı. Oysa ben öğretmenimin bunu öğrenmesinden korkmuyordum. Birden fazla ödev teslim etmeye hakkımızın olmaması benim suçum değildi ki. Tore'ye ve Ragnar'a ödev veren de ben değildim. Onlar kendi ödevlerini kendileri yazdılar. Tabii ki öyle yapmalıydılar.

Fazladan hazırlamış olduğum ödevleri hiçbir zaman elimde sallayarak dolaşmazdım, ama sınıf arkadaşlarım bana gelir ve yardım isterlerdi. Böylelikle bazı küçük alışverişler başlamıştı. Söz konusu olan her zaman para ya da çikolata olmazdı, başka şeyler de söz konusu olabilirdi. Örneğin bunun karşılığında, el işi dersinde birkaç müstehcen söz söylenmesini ya da öğretmenin sandalyesine bir kartopu konmasını isteyebilirdim. Yine bir gün yaptığım ev ödevinin karşılığında, sınıftan bir çocuğa, kızlardan birinin sutyenini çözdürdüğümü hatırlıyorum. O zamanlar sınıfta çok az sayıda kız sutyen takmaya başlamıştı ve onlar da kesinlikle sınıftaki en sevimli kızlar değillerdi. Kimse borcunu ödememeye cesaret edemiyordu, çünkü her an öğretmene Hans Olav'ın ve Øivind'in ödevlerini yaptığımı söyleyebilirdim.

Ödev yardımları sadece Norveççe dersini kapsamıyordu. Aynı zamanda coğrafya, din, matematik ve hayat bilgisi dersleri de benim alanıma giriyordu. Ödevlerin benimkilerle bire bir aynı olmamasına dikkat etmem gerekiyordu. Önce kendi matematik ödevimi hiç hata yapmadan tamamlıyordum. Ondan sonra birkaç tane daha cevap kâğıdı yazmam çok vaktimi alınıyordu, bunların arasına gerekli bir-

kaç hata ekliyordum. Tore'nin tamamıyla hatasız bir ödev teslim etmesi inandırıcı olmazdı. Tore, 3 alınca mutlu oluyordu. Ben de bu yüzden 3'lük bir ödev hazırlıyordum. Başka biri de 3'lük ödev isterse, yine aynı miktarda hata yapmam, ama hataların aynı olmamasına dikkat etmem gerekiyordu tabii.

2 ya da 2,5'luk ev ödevleri de hazırlardım. Bunun için de bir pazar vardı. Arne ve Lisbeth'in neden ödevlerini yapmak istemediklerini çok iyi anlıyordum. Ne yaparlarsa yapsınlar asla 2,5-3'ü geçemiyorlardı. Asla 1,5'luk ödevlerden para almazdım, her şeyin bir sınırı vardı. Onları hazırlamak bana zaten ödül gibi geliyordu. Bir sürü hatayla dolu ödevler hazırlamak yeterince keyifli bir şeydi. Hatasız cevaplara göre çok daha fazla deha ve hayal gücü gerektiriyordu.

Gerçekten paraya ihtiyacım olduğunda, annemle babam bana haftalığımdan daha fazlasını vermeme konusunda ağız birliği yapmışlarsa, duruma göre 4,5 hattâ 5'lik ödevler hazırlardım. Sanırım bir keresinde Hege'ye coğrafya ödevinden yıldızlı 5 aldırmıştım. Hege o sıralar Åse ve Finn'in dans okulunda bir dans turnuvasına katılmıştı ve deliler gibi samba ve cha-cha-cha çalışması gerekiyordu. Böyle durumlarda kendi ödevimde birkaç küçük hata yapıyordum ve 4,5 alacak şekilde ayarlıyordum, böylece diğer ödevle tıpatıp aynı olmasını engelliyordum. O zaman öğretmen ödeve "Yeterince konsantre olmamışsın galiba Petter!" ya da buna benzer şeyler not ederdi. Çok eğleniyordum. Daha altmışlı yılların başında öğretmenler, sonradan bilinen ismiyle ayrımcılık yapıyorlardı. Mesela bazen 4,5 almış bir ödeve, "Yeterince konsantre olmamışsın" yazmak ayrımcı bir ifadeydi. Ödev Lisbeth'e ait olmuş olsaydı, o zaman ödeve "Tebrikler Lisbeth! Çok iyi bir ev ödevi" diye

yazılırdı. Oysa öğretmen sırf eğlenmek için bazı sorulara yanlış cevaplar verdiğimi bilmiyor, daha kötü not alabilmek için hile yaptığımı fark etmiyordu.

Hege coğrafya ödevini sınıfa okuyacaktı. Öğretmenin onu kürsüye çıkaracağı hiç aklına gelmemişti. Öğretmen kürsüden indi ve Hege'nin sırasına oturdu, yani benim yanıma. Ben orta sırada üçüncü sandalyede oturuyordum, Hege de benim sağımda oturuyordu. Ama şimdi öğretmen orada oturuyordu. Hege okumaya başladı. Bu arada o, sınıftaki en iyi yüksek sesle okuma yapabilen kişiydi, ama bu sefer o kadar alçak sesle okuyordu ki öğretmen onu sürekli olarak sesini yükseltmesi için ikaz ediyordu. Hege tüm gücüyle sesini yükseltmeye çalışıyordu ama bir dakika sonra başarısız oluyor ve tekrar başlaması gerekiyordu. Okurken, defalarca bana baktı ve bir keresinde ben de sol elimin işaret parmağı ile ona kaçamak bir selam verdim. Okuması bittiğinde öğretmen onu alkışlamaya başladı. Okumasından dolayı değil, ödevinin çok iyi hazırlanmış olmasından dolayı alkışlamıştı onu, ben de alkışladım. Hege kürsüden inerken, öğretmene "Hege bize bir cha-cha-cha dansı yapabilir mi?" diye sordum. O da şaka yollu, bunu başka bir sefer yapabileceğimizi söyledi. Hege suratını asmak üzereydi ama buna cesaret edemedi, çünkü ödevdeki başarısını bir anda elinden alabileceğimden ve yoğun bir şekilde dans yarışmasına hazırlanırken ödevi benim yaptığımı söyleyeceğimden korktu. Hege ödemelerini hep vaktinde yaptığı için bu söz konusu bile olamazdı. Hattâ 2,5 kronunu peşin almıştım. Ama yine de bana güvenmediğini hissediyordum. Ne yaptıysam onu sakinleştirememiştim. Sınıftaki diğer çocuklara da yardım ettiğimi fark etmemişti. Oysa kürsüden bir başkasının ağzından kendi hazırladığım eseri ilk defa

dinlemiyordum. Bunu sadece sevmiyordum, bundan zevk alıyordum. Ben iyi bir yardımcıydım. Tüm sınıfa yardım ediyordum.

Ortaokula başladığımızda Hege ile ben aynı gruptaydık. Birinci sınıfta eğlenceli bir iddiaya girmiştik. Öğretmen Laila Nipen'in, bir piyangodan bir sürü para kazandığını ve kendine yeni bir Fiat 500 aldığını öğrenmiştik. Sanırım ben, birkaç oğlanla birlikte bu küçücük arabayı, okulun çift kapılı girişinden konferans salonunun ortasına kadar taşıyabileceğimizi iddia etmiştim. Hege bunun iyi bir fikir olduğunu düşünüyordu, yine de böyle bir şeye cesaret edebileceğimize inanmıyordu. Laila'nın Fiat arabasını bir hafta içinde, konferans salonunun ortasına koymayı başarırsak bana ormanda romantik bir gezi borçlu olacağını söyledim. Fakat iddiayı kaybetmem halinde, bir ay boyunca onun bütün matematik ödevlerini yapacaktım. Birkaç gün sonra araba konferans salonundaydı. Operasyon, öğretmenler toplantısının olduğunu bildiğimiz bir teneffüste on dakika içinde bitmişti. Daha ileri giderek küçük kırmızı arabayı açık mavi bir kurdelayla bağladık. Böylece gerçek bir ikramiye gibi görünecekti. Okul bu kötü şakayı kimin yaptığını hiçbir zaman bulamadı. Hege için benimle ormana gitmek artık bir namus borcuydu. "Romantik" geziden yırtmaya çalışmadı. Hege aptal değildi ve nasıl iyi planlar yaptığımı biliyordu. Sırf onun uğruna arabayı konferans salonuna taşımıştım. Ayrıca sanırım benden hoşlanıyordu da. Linderudkollen yakınlarında açık bir samanlık bulduk. İlk defa çıplak bir kız vardı yanımda. İkimiz de on dört yaşlarındaydık, ama o tamamıyla gelişmişti. Onun, o ana kadar dokunduğum en güzel şey olduğunu düşündüm.

Ara sıra öğretmenlere yardım ettiğim de oluyordu. Sürekli eğlenceli kompozisyon konuları ya da ilginç ev ödevleri buluyordum. Hattâ birkaç defa öğretmenime sınıfın matematik ödevlerini kontrol etmek teklifinde bile bulundum. Ayrıca öğretmenimden, sınıfta anlattığı konular hakkında daha detaylı bilgiler istiyordum. Eğer tarih dersinde Mısır'ı anlatıyorsa öğretmenden sınıfa Rosetta taşından bahsetmesini isteyebilirdim. Bu taş olmasaydı, bilim adamlarının hiyeroglif yazısını çözemeyeceklerini ve bu durumda eski Mısırlıların nasıl düşünmüş olduklarıyla ilgili bilgilere ulaşamayacağımızı açıkladım. Öğretmenimiz Kopernik'ten bahsedince, bize Kepler ve Newton hakkında da bilgi vermesini isterdim. Çünkü Kopernik'in bütün varsayımlarının doğru olmadığı biliniyordu.

Daha on bir on iki yaşlarındayken çok bilgiliydim. Evde hem Aschehoug hem de Salmonsen yayınevlerinin toplam 43 ciltlik ansiklopedileri bulunurdu. O günkü moralime ve isteğime bağlı olarak ansiklopedilere üç farklı yaklaşım tarzım vardı. Ya uzun zamandır aklımı kurcalayan özel bir konuya ilişkin bölümü okurdum ya rasgele bir yer açar saatlerce okurdum ya da bir cildi baştan aşağı tamamıyla okurdum. Örneğin Aschehoug ansiklopedisinin XII. cildinde *kum*'dan *lin*'e kadar ya da Salmonsen ansiklopedisinin XVIII. cildinde *Nordalbingier*'den *Pedasos*'a kadar okumuştum. Annemin oturma odasında onlarca ilginç ansiklopedi ve kitaptan oluşan bir kütüphanesi vardı. Ben özellikle sadece bir konuyu bütünüyle kapsayan eserleri daha çok seviyordum, örneğin *Sanat Dünyası*; *Müzik Dünyası*; *İnsan Vücudu*; Francis Bull'un *Dünya Edebiyat Tarihi*; Bull, Paasche, Winsnes ve Hoem'in *Norveç Edebiyatı Tarihi*; Falk ve Torp'un Norveççe ve Danimarkaca kelimeleri karşılaştır-

dığı *Norveç ve Danimarka Dillerinin Etimoloji Sözlüğü*. Ben on iki yaşındayken annem bana Charlie Chaplin'in *Hayatım* isimli kitabını hediye etmişti. Bu kitap nesnellikten uzak da olsa bir tür ansiklopedi niteliğindeydi. Annem her seferinde aldığım kitapları rafa geri koymadığım için kızıyordu, sonunda odamda bir defada dört kitaptan fazlasını tutmamı yasakladı. "Bir kerede bir kitaptan fazlasını zaten okuyamazsın." diye söyleniyordu. Sanırım aynı konu hakkında birden fazla kitapta neler yazdığını karşılaştırdığımı anlamıyordu. Galiba annemin kaynak araştırma bilinci yeterince gelişmemişti.

Din dersinde peygamberleri öğrendikten sonra, öğretmenimizden Yeşaya 7'nin 14. mısrasını okumasını istedim. Sınıfa "bakire" ile "genç kız" arasındaki farkı anlatmasını istiyordum. Tabii ki İbraniceden bakire diye çevrilen kelimenin "genç kadın" anlamına geldiğini biliyordu. Bu bilgiye tesadüfen Salmonsen'in ansiklopedisinde rastlamıştım. Matta ve Luka'nın İbrani kaynaklarını yeterince iyi okumadığını söyledim. Sanırım Septuaginta diye anılan Yunanca çevirisiyle yetinmişlerdi. Bu ismi çok komik bulmuştum. Septuaginta Latincede "yetmiş sayısı"nın karşılığıydı. Eski Ahit'in ilk Yunanca çevirisi böyle anılıyordu, çünkü çeviriyi yetmiş Yahudi bilgin, yetmiş günde yapmıştı. Bütün bildiklerimi anlattım.

Öğretmen çok açık hatalar yaptığı zaman bile onu eleştirmemeye dikkat etmeme rağmen, derste anlatılan konulara sürekli katkıda bulunmam onun her zaman hoşuna gitmiyordu. Kutsal bakire dogmasına bunun Septuaginta'daki bir çeviri hatası olduğunu söyleyerek karşı çıkmaya cüret ettiğimde, öğretmen bu konuda daha fazla konuşamayacağını, kilisenin öğretisinin ve okulun bu konudaki

görüşlerinin onu bağladığını söyledi. Hz. İsa'nın, Yuhanna İncili'nde üç yıl, ancak başka Evangelist kaynaklara göre bir yıl Tanrı yolunda halka hizmet ettiğini söylemek istediğimde öğretmen beni susturmaya çalıştı. Son derece masum duygularla söylemiştim bunu oysa.

İnsan vücudunu incelediğimiz derste, öğretmenimizin vücudumuzdaki belli bir yer için "pipi" kelimesini kullanması çok komikti. Özellikle konu üreme olunca... Cinsellikten bahsedildiğinde "pipi" kelimesinin kullanılmasının son derece demode olduğunu söyledim. "Peki o kelimenin yerine ne kullanmam gerekir?" diye sordu öğretmen. Öğretmenimiz anlayışlı, yaklaşık iki metre boyunda yapılı bir adamdı. Bu sefer gerçekten şaşırmıştı. "Ne bileyim ben" dedim, "yine de bir şeyler bulsanız iyi olur. Ama tercihen Latince olmamalı." diye ekledim.

Aslında hiçbir zaman öğretmenlere ders sırasında önerilerde bulunmazdım. Amacım kesinlikle sınıftaki diğer çocuklardan, zaman zaman da öğretmenden daha akıllı olduğumu göstermek değildi. Dostça uyarılarımı genellikle ya okulun bahçesinde ya da sınıfa giriş çıkışlarda yapardım. Niyetim öğretmenin gözüne girmek ya da ev ödevlerimle olduğumdan daha ilgili gözükmek değildi. Tam tersine! Bazen ödevlerle daha az ilgiliymiş gibi gösteriyordum kendimi. Böylesi çok daha eğlenceliydi. Peki bu tamamıyla saflık ve iyi niyetten miydi? Yoo, nedeni bu da değildi.

Öğretmenlere arada sırada küçük önerilerde bulunuyordum çünkü onların tepkilerini izlemek olağanüstü zevkliydi. İnsanların gösterilerini izlemekten hoşlanıyordum. İnsanların nasıl kıvırdıklarını görmek de hoşuma gidiyordu.

*

Her cumartesi günü radyoda *Çocuk Saati*'ni dinliyordum. Bu konuda yalnız değildim. Norveç'teki bütün çocuklar bu programı dinliyordu. Sonraki yıllarda 1950 ve 1960 yılları arasında yapılan resmî bir istatistiğe göre Norveçli çocukların yüzde doksan sekizinin bu programı dinlediğini öğrenmiştim. Bu tahminde oldukça tutucu davranıldığına eminim.

Sosyalbilimcilerin "homojen kültür" olarak tanımladıkları şeyin içinde yaşıyorduk. Kendine saygı duyan her çocuk *Stompa, Agra Yolu, Çatıdaki Karlson, Küçük Lord Fauntleroy*'u dinlerdi. Herkes *Bobsey Çocukları*'ı, *Bayan Dedektif*'i ve *Beş Arkadaşlar* kitaplarını mutlaka okumuştu. Hepimiz *Lauritz Johnson, Torbjørn Egner, Alf Prøysen ve Anne-Cath.Vestley* ile büyümüştük. Ayrıca herkes meteoroloji dairesinin sunduğu uzun ve detaylı hava durumu raporlarına, kupkuru borsa haberlerine, Marienlyst'teki büyük stüdyodan yayın yapan *Cumartesi Eğlencesi*'ne, *Aile İstekleri Konseri*'ne, *Trafik ve Müzik*'e, *Dickie Dick Dickens*'a ve *Chicago Dehşeti*'ne kulak kesilirdi. Benim yaşımdaki bütün Norveçliler aynı kültürel altyapıya sahiptir. Biz kocaman bir aile gibiyiz.

Çocuk Saati'ne elli kuruşluk sütlü çikolata ve bir adet 1,75 desilitrelik portakallı gazoz ya da bir paket harfli bisküvi, biraz kuru üzüm ve yerfıstığı eşlik ederdi. Arada bir hem kuru üzüm hem yerfıstığı alır, onları birbirine karıştırırdık. Bu cumartesi keyfi yiyecekleri de en az okulun kahvaltısı kadar standart oluyordu. Belediye, okula kahvaltı için; süt, peynirli esmer peksimet, dilimlenmiş ekmek ve ciğer ezmesi, havyar ve kuşburnu reçeli verirdi. Kahvaltı

saatlerinde okulda çocukların ağzını arar, cumartesi günü *Çocuk Saati* sırasında neler yediklerini öğrenmeye çalışırdım. Sonuç olarak herkesin benimle tamamen aynı şeyleri yediğini bu şekilde öğrenmiştim. Bu gizemli deneyim sanki ailelerin görünmez bir komplosu gibiydi ve bundan ürküyordum. Bu, homojen kültürün bizi nasıl bir kalıba soktuğunu idrak etmeden önceydi.

Bazen bize bir kron verirlerdi, böylece tatlıcıya gidip cumartesi keyfi için istediğimizi alabilirdik. Tabii bu artık âdet haline gelmiş olan yerfıstığı, kuru üzüm ve harfli bisküvi karışımını yemekten daha iyi olurdu. Bir kronla, on tane küçük çikolata, on kuruşluk bir adet yumuşak ayıcık, iki adet meyanköklü şeker, bir adet naneli çikolata, iki adet beş kuruşluk çikolata parçası ya da dört adet bonbon alabilirdik. Ya da yirmi beş kuruşa bir kalıp çikolata, yirmi beş kuruşa meyve suyu, iki tane küçük çikolata veya bir naneli çikolata, iki de yumuşak ayıcık alabilirdik. Az paraya çok şey almakta ustaydım. Arada annemin ceketinden bozuk para da aşırmıyor değildim. Bunun için özellikle onun banyoya girmesini, öğlen uykusuna yatmasını ya da gece salonda *La Boheme*'i dinlemesini beklerdim. Böyle bir şey yaptıktan sonra kendimi hiçbir zaman kötü hissetmiyordum, bir-iki bozuk para almak bana vicdan azabı çektirmiyordu, çünkü bunu sadece telefon etmediğim zamanlar yapıyordum. Zaten dört telefon konuşmasının bedeli toplam bir krondu. Daha o zamandan düzenli küçük bir adamdım. Annem fark etmeden, ben elimi mantosunun cebine sokar, anahtarları ve bozuk paraları hiç şakırdatmadan işimi bitirirdim. Birmetre genellikle durup bana bakar ama hiçbir zaman beni ispiyonlamazdı. Fazladan bir kron ya da elli kuruşla cumartesi keyfi için alacaklarımı seçmek kolaylaşırdı.

Modern bir radyo, herkesin evinde bulunan bir şey değildi. Ama annemle benim böyle bir radyomuz vardı. Eski Radionette'mizi yepyeni, gıcır gıcır bir Tandberg Huldra ile değiştirmiştik. Set, salonda bir rafta hoparlörlere monte edilmiş şekilde duruyordu. Bu tip radyo, dolaplı olanlara göre daha iyi ses veriyordu. Radyonun bulunduğu rafın altında da pikap duruyordu, onun altında da annemin bütün plakları vardı, çok sayıda yetmişsekizlik, modern longplay ve single'lardan oluşan iyi bir koleksiyondu. *Çocuk Saati* için tatlı stoğumu yapar, deri pufu mümkün olduğunca hoparlörlerin yakınına çeker, aldıklarımı radyonun üzerine uzun bir sıra olarak dizerdim. Eğer normal alım gücümden daha fazla şeker ya da çikolatam varsa onları plakların rafına gizlerdim. Yemeye her zaman en alttaki sıradan başlardım.

Büyükler de cumartesi kahve keyfi için bir şeyler alırdı. Öğle vaktinde bu konuyla da ilgili araştırma yapmıştım. Elde ettiğim sonuçlar, genel durumun bizim evdekine korkunç derecede benzediğini ortaya koymuştu. Büyükler de yirmi beş kuruşluk jöle şekerler ve dağlardan gelen küçük Bergen firmasına ait kanyaklı çikolatalar, portakallı çikolata ya da çikolatalı bisküvi yiyorlardı. Eğer öğlene doğru misafirleri varsa taze hamburger ekmekleriyle İtalyan salatası, yok eğer sofra daha özenle hazırlanacaksa, masada biftek, karides salatası, haşlanmış jambon ve ciğer ezmesi mutlaka olurdu.

Annem *Çocuk Saati*'ni eğlenceli bulduğum için dinlediğimi zannederdi. Oysa kendi düşüncelerime dalıp gittiğimi fark etmezdi. Pufun üzerine yerleşip *Çocuk Saati*'nin nasıl daha iyi hale getirilebileceği düşüncelerine daldığını anlamıyor-

du. Eğer radyo, her hafta tam bir saat bütün Norveçli çocukların dikkatini çekiyorsa kusursuz olmalıydı. Programlarla ilgili bir sürü güzel fikrim vardı –çeşit çeşit dinleyici yarışmaları, skeç olabilecek fıkra ve hayalet hikâyeleri, hayvanlar dünyasından hikâyeler, gerçek hayat hikâyeleri, masallar ve radyo oyunları... Hepsini kendim yazmıştım. Herbiri için zaman tutuyordum ve altmış dakika sınırını aşmamaya çalışıyordum. Son derece öğretici bir şeydi bu. Altmış dakikaya çok şey sığdırılabilirdi, bunun için sadece eleştirel bir bakış gerekiyordu. Ben buna sahiptim, ama ne yazık ki Lauritz Johnson için bunu söyleyemezdik. Alf Prøysen gibi bir adam bile iki buçuk kuruşları kumbarasına attığını bize kaç defa söylediğini kendi kendine sormalıydı... Walt Disney'in eleştirel bir bakışı vardı, o tanrısaldı ve kendi evrenini yaratmıştı. Walt Disney ile benim ortak noktalarımız vardı. O da Disneyland'ı yaratmadan önce Kopenhag'daki Tivoli'den etkilenmişti. Yeni Donald Duck hikâyeleri uyduruyordum. Amacım, uydurduğum bu hikâyeleri Walt Disney'e göndermekti ama bu hiçbir zaman gerçekleşmedi.

Önerilerimi Norveç Radyosu'na da göndermedim. Eğer göndermiş olsaydım, eminim dikkate alınırdı. Ama kafamda kurduğum, üzerinde çalıştığım bütün bir *Çocuk Saati* programını dinlemek istemiyorduım. Bu yüzden en heyecanlı fikirlerimi kendime saklardım. Herkes fikirlerini kendine saklamıyor. Bunun en iyi örneği televizyonculuğun gelişmesidir.

1960 yılında televizyon ilk resmî yayınına başladığında, ben komşuda başbakanın açılış konuşmasını dinliyordum. Başbakan Einar Gerhardsen konuşmasında birçok insanın haklı olarak, televizyonun hem ailelerin hem de çocukların

hayatlarını olumsuz yönde etkileyebileceğinden korktuklarını söylüyordu. "Televizyon seyretmek, çocukları ders çalışmaktan alıkoyacak, dışarıda güneş ve temiz havadan mahrum bırakacak diye endişe ediliyor." dedi. Başbakan, "televizyonun gelişmesi de radyo gibi bir şey olacak" diyordu. Eğer bir şey yeniyse, doğal olarak o en çok ilgi duyulan şey olacaktı. Ama Einar Gerhardsen bu durumun kısa zamanda ve kendi kendine geçeceğini sanıyordu. En azından bizlerin yavaş yavaş seçici olmayı öğreneceğimizi söylüyordu. Programların gerçekten değerli olanlarını seçmekte ustalaşacağımızı, hattâ bizi ilgilendirmeyen programları kapatmayı öğreneceğimizi söyledi. İşte o zaman televizyon faydalı ve eğlendirici olacaktı. Gerhardsen, televizyonun bir öğrenme ve genel eğitim aracı olarak bütün ülkeye bilginin yayılmasında bir kanal olarak kullanılmasını umuyordu. Maddî manevî yeni değerlere kavuşabilmenin anahtarı olmasını bekliyordu. Her şeyden önemlisi, çocuklar ve gençler söz konusu olduğunda programlara iki kat fazla kalite kontrol uygulanması gerektiğini vurguluyordu.

Einar Gerhardsen, müzmin bir iyimserdi. Ayrıca çok iyi bir insandı, neyse ki televizyonun sonradan nasıl dejenere olduğunu görecek kadar yaşamadı. Eğer ömrü yetseydi, bir sürü pembe dizi ve reality show'lar arasında seçim yapmak zorunda kalacaktı. Üstelik televizyon kanallarının, konu çocuklar ve gençler olduğunda program kalitesi uğruna kendilerini ne denli paraladıklarını da görecekti. Özellikle değerli programları seçmekte ne kadar usta olduğumuza tanık olacaktı.

Televizyon alan komşumuzun evine kendi kendimi davet

ettirmiştim. Bundan utanmamıştım, çünkü sadece sekiz yaşındaydım. Yaz tatili yeni bitmişti ve ben ikinci sınıfa geçecektim. Bu yeni medya daha başından itibaren takip etmem gereken bir şeydi.

Komşunun çocuğu yoktu, bu da benim işime geliyordu. Sanırım karısı falan da yoktu, çünkü onu hiçbir zaman bir kadınla görmemiştim. Sadece Waldemar isimli kocaman bir labrador köpeği vardı. Ben de ilk resmî televizyon programını seyretmeye giderken, Waldemar ile oynayacak yeterli zamanı ayırmıştım. Bu davranışım doğal olarak komşunun gözüne girmemi sağlamıştı. Köpeklerin düşünme yetileri olup olmadığını sordum ona. O düşünebildiklerinden emindi. Waldemar'm gözlerine bakarak, uyuduğunu mu yoksa rüya mı gördüğünü ayırt edebildiğini söyledi. Hattâ bunu onun kuyruğuna bakarak bile yapabileceğimizi söyledi. "O zaman kemik ya da köpek bisküvilerini falan görüyordur." diye böldüm konuşmayı. "Veya dişi köpekleri. Herhalde bir tiyatro oyunu görmüyordur." Köpeklerin konuşamadıklarına dikkat çekerek bu sebeple ayrıntılı rüya da göremezler dedim. Komşumuz, Waldemar'm acıktığında ya da tuvalete gitmek istediğinde bunu çok açık bir şekilde ifade edebildiğini iddia etti. Üstelik yüz ifadesinden mutlu, hüzünlü ya da korkmuş olduğunu anlayabildiğini söyledi. Ancak bütün bunların bir masal bile anlatmaya yetemeyeceğini söyledim, çünkü hayal gücü yoktu, işte bu yüzden ağlayamazdı da... Komşu bu konuda benimle aynı fikirdeydi. Waldemar'la düzenli bir şekilde gezintiye çıkmaya dikkat etmesi gerektiğini, aksi takdirde salonun ortasına işeyebileceğim söyledi. Ama neyse ki koltuk yastıklarından bir bebek tiyatrosu yapmasından ya da duvarlara Donald çizmesinden endişe etmesine gerek yoktu. "Netice-

de köpekler bizim gibi iletişim kuramazlar. Belki de söylemek istediğin şey budur" dedi. Tam olarak bunu demek istemiştim. "Yine de son derece mutlu olabilirler" dedim.

Daha fazla konuşma fırsatı bulamadık çünkü artık sıra Einar Gerhardsen'deydi. Komşum ve ben, televizyon yayınının başlamasını ulusal bayram havasıyla karşılamıştık. Waldemar mutfağa doğru gitmiş, bambaşka şeylerle kendini oyalıyordu.

Yeni medyanın yapısında tam bir meydan okuma vardı. Annemi bir televizyon alma konusunda ikna etmem yaklaşık bir sene sürdü. Bu sefer kafamda yeni televizyon programları üretmeye başlamıştım. Hiçbir fikrimi Marienlyst'e göndermedim, ama sürekli telefon edip görüşümü bildirdim.

Program fikirlerimden bir tanesi; boş bir eve on kişi koymaktı. Dış dünya ile ilişkileri kesilecek ve dünya üzerindeki tüm insanların işine yarayacak bir icat yapmadıkları sürece dışarı salınmayacaklardı. Örneğin yeni ya da daha iyi bir insan hakları beyannamesi, dünyanın en güzel masalı ya da dünyanın en eğlenceli tiyatro eserini yazmak olabilirdi bu. Katılımcılara yeterince zaman tanınmalıydı, o zaman bunu yüz gün olarak belirlemiştim. Bu yeterince uzun bir süreydi. Gereğinden fazla bir zaman. Eğer düşünürsek on kişinin her birine verilen yüz gün toplam 1000 gün eder, bu da yaklaşık üç sene. Eğer ortada bir istek varsa on kişi yüz gün içinde çok fazla şey yaratabilirdi. Ön şart, katılımcıların işbirliği yapmayı öğrenmesiydi. İnsanlara önemli bir şey açıklamak istediklerinde televizyon merkezini arayabilmeliydiler. O zaman ya Erik Bye ya da Rolf Kirkvaag, kameralarıyla gelecek ve katılımcılara insanlık adına buldukları şeyler konusunda sorular soracaklardı. O

zamanlar eğlence programlarında yirmi ya da otuz kamera kullanıldığı görülmezdi, çünkü zaten televizyon kanalında o kadar çok kamera yoktu. Bu, Kuzey Denizi'nde petrol bulunmadan önceydi. Kameranın karşısına geçmeden önce insanın anlatacak bir şeyleri olmalıydı. O zamanlar herkesin anlatacak şeyi olmazdı, olanlar için ise bu avantajlı bir durumdu. O zamanlarda insanların anlamsızca bir araya geldiği partiler vardı, mesela her sene lise mezunları günlerce kafa çekmek için Kopenhag'a gezi düzenlerlerdi. Ama bu partiler ve mezuniyet gezilerini yüz gün filme çekmek kimsenin aklına gelmemişti. O, başka bir zaman ve başka bir kültürdü. Hattâ bambaşka bir topluma aitmiş gibi uzak. Bütün bunları kendimi savunmak için söylemiyorum, ama bugünün televizyon kültürü benim kavramlarımın dışında. Kısa zamanda, kaliteli program fikirlerim koca bir defteri doldurmuştu. Ancak anlamsız anlamsız gülen kızlardan ve herşeyi karıştıran oğlanlardan oluşan bir güruhun üzerine yüz saat süren bir televizyon dizisiyle izleyici rekoru kırmak benim en vahşi hayal gücümü bile aşıyordu. Tıpkı Sezar ya da Napolyon'un atom ya da misket bombasını hayal edememiş olmaları gibi... Belki de belli kavramları geleceğe bırakmak daha akıllıca olabilir. Bütün parlak fikirleri bir anda tüketmek hüner değildir.

*

Gençlik yıllarımda da yalnızdım. Büyüdükçe yalnızlığım da büyüyordu. Ama bunu seviyordum. Kendi başıma kalıp düşünmek çok zevkliydi. Yaşım arttıkça, çeşitli kitap, film ve tiyatro taslakları üzerine yoğunlaşıyordum.

Elimde çocukluğumda ve ilk gençlik yıllarımda yazdı-

ğım yüzlerce hikâyenin notları vardı. Birçok masal, roman, hikâye tasarlamıştım, ayrıca film senaryoları, tiyatro oyunları da vardı. Ama taslakların hiçbirinin üzerinde çalışmayı denemedim, hattâ bunu düşünmedim bile. Bunca hikâye yığını arasından yazmak üzere hangisini seçebilirdim?

Başladığım romanı bitirmeyi hiçbir zaman başaramadım, çünkü bunun için sabrım yoktu. Ne zaman ilham gelse ve bir şeyler yazmaya başlasam, düşüncelerim her an gelen yeni ve çok daha iyi fikirlerle bölünürdü. Roman yazarlarının aynı hikâye üzerinde uzun uzun genellikle yıllar boyu çalışabilmek gibi özel yetenekleri vardı. Bu benim için son derece pasif, sıkıcı ve oyalayıcı olurdu.

Her ne kadar bir roman yazabilecek kadar zihinsel yeteneğim varsa da, böyle bir şeyi gerçekleştirme zahmetine katlanamadım hiçbir zaman. Romanın konusu doğmuş hattâ not defterlerimde yerini almış bile olsa, bir roman yazacak kadar motivasyonum yoktu. Benim için en önemli şey sürekli ve çok sayıda yeni fikir toplamak ve bunları birbirinden ayırmaktı. Sonradan bunları konu ve özet olarak adlandırdım. Kendimi, nesli tükenmekte olan hayvanları avlamayı seven, ama bu hayvanın parçalanması, pişirilmesi işlemleri sırasında katkıda bulunmak istemeyen, hattâ bu eti yemek istemeyen bir avcıyla karşılaştırabilirdim. Avcı belki de vejetaryendir. İnsan aynı anda hem çok iyi bir atıcı hem de vejetaryen olamaz diye bir şey yoktur. Et yememesinin nedeni yaptığı diyet de olabilir. Benzeri bir örnek de spor için balık tutup balık sevmeyenlerdir. Yine de oltanın başında saatlerce durup iri bir balığın oltaya takılmasını bekleyebilirler. Büyük bir balık tuttuklarında eşe dosta ya da oradan tesadüfen geçmekte olan birilerine verebilirler. Spor için balıkçılık yapanlar, bazı elit balıkçılar bir adım ileriye

giderler: Oltalarını suya atarlar, ama çektikleri balıkları tekrar suya bırakırlar. Bütün gün olta sallamanın nedeni, mutfak masrafına üç beş kuruş katkıda bulunmak değildir. *Yakala ve serbest bırak* balıkçılığında, tüketmek ve fayda sağlamak amacı yoktur. Balık tutulur, çünkü bu insana ilaç gibi gelmektedir. Olta balıkçılığı bir ustalıktır, asil bir sanattır. Bu benzetme bana Ernst Jürger'i hatırlattı; savaş yıllarında tuttuğu günlükte, uçup giden düşüncenin ardından yas tutmamak gerektiğini yazmıştı. Tıpkı kancanın ucundan kurtulan ve bir gün tekrar daha besili olarak gün yüzüne çıkmak için suyun dibine yol alan bir balık gibi... Oysa karaya çıkarılıp boş bir plastik kovaya atılan bir balığın geleceği yoktur. İşte iyi kötü bir kere yazılmış ve yayımlanmış bir roman fikri için de aynı şeyler söylenebilir. Belki de kültür hayatının büyük bir kısmını *yakala,* daha küçük bir kısmını ise *serbest bırak* oluşturmaktadır.

Hiçbir zaman oturup roman yazmamamın ya da genel ifadeyle sadece "yazmak" olarak nitelendirilen şeyi yapmamamın bir başka nedeni daha vardı. Bunun biraz yapmacık bir davranış olduğunu düşünüyordum. Daha çocukken yapmacık addedilmekten korkardım, tıpkı babamın o aşk tünelinde yapış yapış duygusallıkla birşeyler söylemesinden korktuğum kadar. Çocukluğumda en nefret ettiğim iki şey varsa o da birinin yanağını ya da saçını okşamasıydı. Bunun doğal olmadığını düşünüyordum, üstelik böyle bir davranışa nasıl tepki verilmesi gerektiğini de bilmiyordum.

Yapmacıklığı kötü bir özellik olarak düşündüğümü söylemek istemiyorum, tersine böyle insanları seviyorum, çünkü beni eğlendiriyorlar. Yapmacık insanlar, sadece açıkça poz kesenlerin ve kendine âşık insanların gölgesin-

de kalırlar. Bunları seyretmek ortalama benmerkezci insanları seyretmekten daha çok hoşuma gidiyor. Birçok insanın bir arada bulunduğu bir ortamda, her zaman en çok kendini beğenmişi görürdüm. Ne de olsa, insanın gözünün tüylerini kabartmış bir tavuskuşuna takılması çok olağandışı bir şey değildi. Kendini beğenmiş insanlarla konuşmayı, şişirilmiş egolarını kibarlıklarının arkasına saklayan insanlarla konuşmaktan daha eğlenceli bulurdum. Kendini beğenmiş insanlar komik ve eğlenceli olmak için uğraşırlar, bu konuda asla tembel değildiler ve ellerinden geleni yaparlardı. Ne yazık ki, bende kendini beğenmişlik duygusu hiçbir zaman olmamıştır. Belki bu çevrem için çok sıkıcı bir durum olabilir, ne yapalım, ben böyle yaşamayı öğrendim. Hiçbir zaman öne çıkmak istemedim. Diğer insanları sıkmak belki bir hatadır, ama hiçbir zaman karşımdakinin isteklerine göre davranmadım. Akıllı olduğumu reddetmiyorum ancak başkalarının bunu bana söylemesine tahammül edemiyorum.

Kürsüye çıkıp alkış almak için bir şeyler yazmak, yayımlamak sonra da yazdıklarımı bir roman ya da hikâyeymiş gibi sunmak bana kendini beğenmişlik gibi geliyordu. Ayrıca roman yazmak artık sıradışı bir olay olmaktan çoktan çıktı. Sadece saf insanlar roman yazar. Bir gün kitap yazmak, bir zamanlar kitap okumak kadar sıradan bir durum olup çıkacak.

Sahne Işıkları'nı annemle birlikte seyrettiğimde, hayatın ne kadar kısa olduğunu anladım. Kısa bir zaman içinde öleceğimi ve her şeyi terk edeceğimi fark ettim. Kendini beğenmiş insanlardan bir farkım da; bir düşünceyi sonuna kadar takip etme yeteneğimin olmasıydı. O dopdolu tiyatro veya sinema salonlarının, ben öldükten çok uzun zaman

sonra ne halde olacaklarını hayal etmekte zorlanmıyordum. Herkes bunu yapamaz. Birçok insan duygularının etkisiyle öyle sarhoş olur ki kendisinin dışında bir dünya olduğunu anlamaz. Onlar bunun tersini de anlayamazlar, yani dünyanın bir gün biteceğini... İnsanlıktan sonsuza kadar ayrılmak, sadece kalbimizin bir-iki kere atmaması kadar yakındır bize.

Hiçbir zaman başkalarına gösteriş yaparak ya da aynanın karşısında kendime pozlar vererek kendimi olduğumdan daha iyi göstermeye çalışmadım. Ben sadece bu gezegene kısa bir ziyarete geldim, o kadar. İşte bu yüzden insanlarla konuşmayı canlandırıcı buluyorum.

Özellikle küçük çocuklarla konuşmanın, Molière ya da Holberg'in komedilerini seyretmenin, insan zihnini temizlediğini düşünüyorum. Aynı şekilde kendini beğenmiş insanlara rastlamak da kutsanmışlık gibi bir şey... Çünkü onlar tıpkı çocuklar gibi saf olurlar, hattâ bazen onlardaki bu güveni kıskanırken bulurum kendimi. Sanki hayatlarında bir anlam varmış gibi, her şey bir oyunmuş gibi yaşarlar... Oysa bizler birer toz zerresiyiz. Bu yüzden kendini önemli saymanın bir anlamı yok. Faust öldüğünde Mephistofeles şöyle demiştir: *Ne kazanacak sonsuz Yaradan eğer bir gün yaratılan her şey yok olacaksa!*

*

Annem 1970 yılında öldü, Noel öncesiydi, lise son sınıfa gidiyordum. Ansızın hasta olmuştu. Hastalık dönemi kısa sürdü. Bir ay kadar evde doktor kontrolünde, sonra birkaç hafta hastanede yattı.

Annemle babam, annemin ölümünden kısa bir süre ön-

ce, hattâ hastaneye yatmadan önce barışmışlardı. Babam annemin hayatını mahvettiğini söyledi bana, annem de tam tersini söyledi; yani babamın hayatını yıktığını... Son ana kadar hep bu tür günah çıkarmalar sürdü gitti. Tek fark, bu sefer birbirlerini değil kendilerini suçluyorlardı. Ama bütün bu suçlamaların toplamı sabit kalmıştı. Onların birbirlerine mi yoksa kendilerine mi eziyet ettikleri benim için çok da önemli değildi.

Güzel bir cenaze töreni oldu. Babam uzun uzun annemin ne kadar harika bir insan olduğundan bahsetti. Aralarında hayatlarının " büyük günahı" diye adlandırdıkları konuya da değindi. Son zamanlarda birbirlerine çıkan yolu tekrar bulmayı başardıklarını, bu arada birbirlerinin noksanlarını affettiklerini anlattı. Böylece, bir zamanlar papaza verdikleri sözü tutmuş oldular. İyi günleri ve kötü günleri olmuştu. Ölüm onları ayırana dek birbirlerini sevmeyi başarmışlardı.

Babam gerçekleri gizlememişti bu sözlerinde, annemi ölmeden birkaç hafta önce gerçekten sevmişti. Bana göre biraz geç kalmıştı. Annem ölmeden önceki birkaç hafta bu kadar yakınlaşmaması gerektiğini düşünüyordum. Üstelik uzaklara gittiğinden beri onu daha çok sever olmuştu. Bunu ilgi çekmek için yapmıyordu.

Annemin cenazesinin yanında benim de bir şeyler söylememi beklediler, ama başaramadım. Tamamıyla perişan olduğumu hissediyordum. Konuşamadım çünkü babamdan çok daha üzgündüm, işte bu yüzden konuşamadım, gevezelik etmenin sırası değildi. Eğer annemin uzaklara gidişine o kadar üzülmemiş olsaydım eminim sürükleyici bir konuşma yapmış olurdum. Beni bu kadar yaralayacağını hiç tahmin etmemiştim. Kilisedeki sıradan cenazeye doğru

elimde bir buket çiçekle yürüyebildim sadece. Uzaktan babamı ve papazı başımla selamladım, onlar da bana karşılık verdiler. Tam oturmak üzere eğildiğimde, o yeşil keçe şapkalı adamın bir oraya bir buraya koşuşturduğunu ve değneğini havaya sallayıp durduğunu gördüm. Kızgın görünüyordu.

On sekiz yaşını biraz geçmiştim, babam annemin ölmesine rağmen dairenin bende kalmasını istedi. Zaman içinde birbirimizi yine haftada bir gün görmeye devam ettik. Zamanla ayda bir kez görüşmenin yeteceğine karar verdik. Ne de olsa artık paten ya da kayak atlama gibi oyunlardan uzaklaşalı çok olmuştu. Bir daha aşk tünelinde de gezmedik. Babam seksen yaşını biraz geçmişti öldüğünde.

Annem öldüğünde şöyle düşündüğümü çok iyi hatırlıyorum: Annem artık beni göremeyecekti, o halde beni kim görecekti?

Maria

Annemi unutmadım. Onu hiçbir zaman unutamam, ama dairede tek başıma oturuyor olmak da hoşuma gitmişti. Benim yaşımda kendi dairesi olan çok az kişi vardı.

Bir süre tiyatro ve sinemaya birlikte gidebileceğim biri yoktu yanımda, bu özlediğim bir şeydi, ama kısa bir süre sonra kızları davet etmeye başladım. Okul bahçesinde hiç tanımadığım bir kıza yaklaşıp birlikte tiyatro ya da sinemaya gitmeyi teklif etmek benim için bir problem değildi, ayrıca bundan hiç çekinmiyordum. Kimi zaman otobüste, kimi zaman bir dükkânda, kimi zaman çarşıda gözüme kestiriyordum bir kızı. Tanımadığım birine teklifte bulunmak, sınıftan birine teklifte bulunmaktan daha kolaydı. Sınıftan birine teklifte bulunmak yanlış anlaşılmalara neden olabilirdi. İstenmedik sonuçlar doğurabilirdi. Her ne kadar davet ettiğim kızları tanımasam da, görünüşlerinden az çok nasıl insanlar olduğunu anlayabiliyor, yaşını da tahmin edebiliyordum.

Kızlarla konuşmak benim için kolaydı, çok nadiren reddediliyordum. Konuşma şeklim onları güldürüyordu, daha önce hiç konuşmamış olmamıza rağmen sinemaya ya da tiyatroya davet etmemi hiç de tuhaf bulmuyorlardı. Onlara seçilmiş oldukları duygusunu veriyordum, bu doğruy-

du da. Herhalde gözüme takılan her kızı eve davet etmiyordum.

Kızlar, kendi evimin olmasından hoşlanıyorlardı. Sırayla evime, peynir ve kırmızı şarap ya da bira ve sahanda yumurta partisine gelirlerdi. Bazen gece de kalırlardı, ama aynı kişinin bir kereden fazla kalması nadir bir olaydı. Eğer aynı kızın bir kereden fazla gelmesine izin verirsem niye daha fazla çağırmadığım konusunda hayal kırıklıkları ortaya çıkardı. Ara sıra karşılayamayacağım beklentilerle karşılaşırdım. O zaman uzun açıklamalar yapmak zorunda kalırdım. Bunu yapmayabilirdim de ama her zaman kendimi kolayca ifade edebiliyordum.

Sadece bir kere sinemaya götürülen veya bir akşam eve davet edilen ya da bir geceliğine bana arkadaşlık eden biri bana problem çıkarmazdı. Problemler dördüncü veya altıncı gelişten sonra ortaya çıkmaya başlardı. Bu bir paradoksstu. Sadece bir gece evimde kalan kız, genellikle oldukça memnun ayrılırdı. Üstelik bunu bütün şehre de yaymaz ya da orada burada dedikodusunu yapmazdı, çünkü çoğu insan; bir kızın, tanımadığı birinin evinde bir gece geçirmesini utanç verici bulurdu. Ancak gelişleri iki haneli sayılara yaklaşırsa şikâyet etmeye başlarlardı. Kız arkadaşlarına olan biteni anlatırlar ve bende kalacakları gecelerin sayılarının üç haneli-dört haneli olması hakkını kendilerinde görürlerdi.

Kızları hiçbir zaman kandırmadım. Sinema ya da tiyatroya birlikte gitmeden önce onlara hiçbir zaman bir akşam yemeğinin sözünü vermezdim. Birlikte akşam yemeği yemeden önce de hiçbir zaman yatma sözü vermezdim. Tekrar gelmeleri konusunda hiçbir beklenti yaratmazdım. Kur yapmak konusunda çok ustaydım, çünkü onların beni ziya-

rete gelmelerine gerçekten çok değer veriyordum, ancak uzun soluklu bir ilişki aradığım izlenimini bırakmak da istemiyordum. Yanlış anlaşılmalara yol açar diye endişelensem de bazı durumlarda kızlara havlu, diş fırçası ya da bazen annemin eski sabahlığını veriyordum. Birini bir gece eğlendirmek hoş bir şeydi. Ancak buna "hoş bir akşam"dan daha fazla bir anlam vermemeliydi. Kızların birinden diğerlerine göre fazla hoşlandıysam, birine bağlanmayı düşünmediğimi söylemek gibi kutsal bir görev üstleniyordum. Bu çok etkileyici oluyordu, üstelik kimse bu yüzden kapıyı vurup gitmiyordu. Doğruyu söylemek, birlikte geçirilecek geceyi daha heyecanlı kılıyordu. Genellikle insan, bir daha tekrarı olmayacak bir şeye, *sonsuza* kadar süreceğine inandığı bir şeye verdiğinden daha fazla önem veriyordu.

Eve birçok kızın gelmesi oldukça hoş bir şeydi. Çünkü her biri evde farklı şeylerle ilgileniyordu. Kimi kitaplığa doğru gidiyor ve kendini ilgilendiren kitabı çekip alıyordu. *Sanat Dünyası* Irene'nin ilgisini çekmişti. Randi ise Karl Evang'ın cinsel bilgiler üzerine yazdığı kitabı yüksek sesle okumaya başlamıştı. Ben daha küçükken o kitabın içine düştüğüm için şimdi onu modası geçmiş buluyordum. Kızlardan biri, sanırım adı Ranveig'di, daha içeri girer girmez yeşil piyanonun önüne oturup Chopin'in nocturne'lerini beceriksizce çalmaya çalışmıştı. Turid ise *Hair* müzikalinden bölümleri basit akorlarla çalmıştı. Ziyaretçilerimin yarısı eve girer girmez bir plak koymak isterlerdi. Bende Joan Baez, Janis Joplin, Simon & Garfunkel ve Peter, Paul & Mary plakları vardı. Mavi gözlü sarışın bir kız, *Karius ve Baktus* dinlemek için çok ısrar etmişti. Ama Çaykovski ya da Puccini'den hoşlanan biri çıkmamıştı, ta ki bir Mayıs sonunda Hege'ye

tekrar rastlayana kadar...

Hege okulda müzik bölümünü bitirmişti, biz *Graduate* isimli filmi seyrettikten sonra eve döndüğümüzde, piyanonun önüne geçip Rahmaninov'un Do minör 2. piyano konçertosunu çaldı. Konseri yarım saatten fazla sürdü ve adagio'ya geçmeden bir süre önce onu sevdiğim kanısına varmıştım ki allegro'nun sonuna geldi. O zaman etkilendiğim şeyin aslında müzik olduğunu, piyanistin kendisi olmadığını anladım. Sonra yatak odasına geçerken ona kırmızı Fiat'ı, sonra samanların arasında yaşadığımız romantizmi hatırlattığımda kahkahalara boğuldu. Şimdi ikimiz de birer yetişkindik, ortaokuldan sonra birbirimizi görmemiştik.

Hege üç gün üst üste bende kaldı, ama bizim birbirimize uygun olmadığımızı anlayınca dördüncü gün evi terk etti ve bir daha benimle görüşmedi. Onu anlıyordum. Birbirimizi çocukluktan beri tanıyorduk ve neredeyse o günlerin hatırı için bir yetişkinler oyunu kurmak üzereydik.

Sanırım Birmetre de benimle aynı fikirdeydi, çünkü Hege'nin bende kaldığı üç gün boyunca yüzünden düşen bin parçaydı. Salonda ve mutfakta oradan oraya zıplıyor ve Hege'nin gözünün önünde bambu değneğini sallayıp duruyordu. Hege'nin onu neden göremediğini anlayamıyordum.

Gelen kızlardan birçoğu balkona çıkmak istiyordu. Annem saksıları balkona muntazam bir şekilde dizerdi. O öldükten sonraki ilkbaharda, onları öyle bırakamazdım. Saksılarda bir önceki seneden kalma olan ne var ne yoksa hepsini atmış, saksıları ağzına kadar taze bitki toprağı ile doldurmuş ve bir sürü çiçek soğanı dikmiştim. Sonuç olağanüstü güzel olmuştu. Balkondaki saksılara diktiğim zambak, sümbül ve lale soğanları hiç olmadıkları kadar güzel bir şekilde çık-

mıştı. Eve gelen kızlar benim bu marifetimden oldukça etkileniyorlardı. Hava güzel olduğunda balkonda oturur, bir bardak Martini ya da Dubonnet eşliğinde şehri seyrederdik.

Kızların hepsine neden yalnız oturduğumu anlatırdım, bazılarına annemin gardrobunu gösterirdim. Onlara bir etek, bir elbise ya da manto armağan ettiğim de olurdu. Önce kıyafetin üzerlerine oturup oturmadığını görmek için denerlerdi ve bu her sefer, evde küçük bir defileye dönüşürdü. Evden ayrılırken, onlara el çabukluğuyla bir yerlerden bir çift eldiven, şal ya da gece çantası çıkarır verirdim. En çok da kürk mantoyu alan kız sevinmişti. Kızın adı Therese'ydi. Kürkü katlayıp bir torbanın içine koyduğumda gözleri yaşarmıştı. Ama o kadar duygulanmasının nedeni sadece kürk manto değildi. Sanırım hediyeyi bir tür evlenme teklifi olarak ya da en azından satır araları olan bir ilanı aşk olarak algılamıştı. Yine kendimi anlatmak zorunda kalmıştım. Babama, tüm kıyafetleri bir dinî yardım kuruluşuna bağışladığımı söylemiştim, o da buna hiç itiraz etmemişti. Belki de kürkü tamamen unutmuştu. Kıyafetlerin çoğunu kızlar almışlardı, bazıları da işe yaramayan, atılacak kıyafetleri ayırmış ve gardrobu düzenlemişlerdi. Altı ay sonra evde annemin hiçbir kıyafeti kalmamıştı.

Bende kalan kızların birkaçının sokakta beni görünce başlarını öbür tarafa döndürdüklerini hatırlıyorum; o dönemde Oslo'da o kadar çok kız vardı ki kız bulma problemim yoktu. Yetmişli yılların başlarında geceyi biriyle geçirmek çok önemli bir şey değildi. Tam zamanında doğmuş olduğumu düşündüğümü hatırlıyorum. Benim gibi genç birinin, yirmi sene önce tek başına bir dairede oturmasının bu kadar eğlenceli olduğunu sanmıyorum.

Daha liseyi bitirmeden neredeyse şehirdeki birçok kız-

la tanışmış ama daha hiçbirine âşık olmamıştım. Bunun için kendimi fazla yetişkin hissediyordum, birlikte olduğum kızlara göre oldukça olgundum. Bu noktada belli bir ikilem vardı. Onların vücutları karşısında kendimi fazla yetişkin hissetmiyordum. Ama bir kadın sadece vücuttan meydana gelmiyordu, aynı şekilde bir erkek de öyle. Bir gün karşıma, hem ruhu hem vücuduyla sevebileceğim birinin çıkacağından emindim. Belki de bu yüzden tek başıma uzun yürüyüşler yapmaya başladım. Onu bir gün bulacaktım, ama eğer benim gibi biriyse, ona bir disko ya da bir gençlik eğlencesinde rastlamayacağımı biliyordum. Ona Kikut ya da Blankvannsbråte'de rastlamam daha olasıydı. Ve ona Haziran ayının ortalarında, Ullevålseter'de ormanın ortasında rastlamıştım.

*

Çocuk yuvasına giderken bir köşede oturup diğer çocukların oyunlarını seyretmeyi tercih etmiştim hep. Şimdi o çocuklar büyüdüler, neredeyse yetişkin oldular, ancak oynadıkları oyunları seyretmekten, özellikle de lise bitirme eğlencelerini seyretmekten hoşlanmıyorum. Ben okul sonrası etkinliklere göre okul öncesi etkinlikleri tercih ediyordum. Şehirde o kadar çok eğlence düzenleniyordu ki, haftalarca ne tiyatroya beraber gidecek birini ne de eve gelecek bir kız arkadaş bulabildim.

Hemen hemen hergün Oslo'nun kuzeyindeki ormanda uzun yürüyüşler yapıyordum. Finse'ye kadar trenle gidiyor, Hardanger Platosu'na çıkıp Aurland Vadisi'ne iniyordum, sonra Flåm'dan trene binip eve dönüyordum. Trene binmekten çok hoşlanıyordum. Bir yandan manzaranın

içinden geçerken diğer yandan trendeki insanları inceliyor ve değişik düşüncelere dalıyordum. Okul yeni bitmişti ve kısa bir süre sonra beden eğitiminden 4, diğer tüm derslerden ise 5 aldığıma dair bir belge vereceklerdi. Bu yüzden trene binmek ve uzun yürüyüşler yapmaktan başka yapabileceğim bir şeyim yoktu. Babam 15 Eylül'e kadar harçlığımı karşılayacaktı.

Dışarıda kendi kendime dolaşırken yanımda mutlaka bir kurşun kalemle not defteri olurdu. Yürürken özellikle iyi düşünüyordum. Düşünmek, durmaksızın yaptığım bir şeydi, ama yine de dışarıda ve yürürken düşünmek, evde bir sandalyede oturup düşünmekten çok daha kolay oluyordu. Schiller, insanın oyun oynarken özgür olduğunu, çünkü ancak o zaman kendi kurallarını uygulayabileceğini vurguluyordu. Haklı olduğu bir yan vardı, ancak bunun tersini de düşünebiliriz. Hardanger Platosu'nda açık havada özgürce dolaşırken düşünceler ve fikirlerle oynamak, evde dört duvar arasında bir saat boyunca dolaşarak aynı şeyi yapmaya çalışmaktan çok daha kolaydı. Ayrıca başka bir şey daha vardı: Birmetre genellikle evin içinde dolaşıp duruyordu. Şehirde de ara sıra karşıma çıkıyordu, ama ormanda ya da Hardanger Platosu'nda nadiren karşılaşıyorduk.

Yürürken çok daha canlı ve cesurca düşünebiliyordum. Bir sürü yeni konu ve özetler çıkıyordu ortaya. Evde roman, hikâye, tiyatro oyunu ve film senaryosu konusundaki en iyi fikirlerimi klasöre yerleştirmeden önce daktiloda yazıyordum. Bitince onları hemen hemen hiçbir zaman ortaya çıkarıp bakmazdım.

Bazı fikirlerimin üzerinde çalışmak, onları geliştirmek kavramı bende yoktu. İncelikleri olan bir taslak bulup çı-

karmak benim için bir hobiydi, belki de bir kusur ya da bir anomali... Bazı insanların para ya da pul biriktirmesi gibi bir şey. Ben kendi düşüncelerimi ve fikirlerimi biriktiriyordum.

Bir gün kızlardan biri klasörlerden birini karıştırdı. Çalışma odasındaki kitap rafından almış ve yüksek sesle okumaya başlamıştı. Gece kalmasına izin vermedim, bira içip sahanda yumurta yiyip gitti. O zamandan beri bütün klasörlerimi salondaki kitaplığın altında, sağlam bir dolapta kilitli olarak tutmaya başladım.

Aurland Vadisi'ne giden yolda ilerlerken aklıma bir şey geldi. Yepyeni bir fikirdi bu ve Club 7'de tanıştığım, benden dört-beş yaş büyük genç bir yazarla ilgiliydi. Ona bir şişe şarap ısmarlamıştım, bütün akşam sohbet etmiştik. Her ne kadar John Lennon gözlüğü, gür saç ve sakalı, üstüne tastamam oturan bir kadife kıyafeti olsa da, en azından sınavların bitişini kutlayan yaşıtlarım gibi az gelişmiş değildi. O sabah yazmış olduğum, dolu dolu birkaç sayfayı çıkardım; üç-dört sayfadan oluşan bu yazılar aslında iyi bir roman taslağıydı. Ona okuması için kâğıtları verdim, okuduktan sonra son derece etkilendiğini gördüm. Bana kıskanan bakışlarla baktı, sonra da yazdıklarımı göklere çıkarttı. Şaşırmamıştım, ona çok iyi bir roman fikri göstermiştim ama methedilmekten, hele onun gibi genç ve tecrübesiz bir yazar tarafından methedilmekten memnun olamazdım. Notlarımı göstermemin sebebi zaten bu değildi. "Eğer şarabı ödersen bu notların hepsi senin olur." dedim. Gözlerini dikmiş bana bakıyordu. "Yani yazarsın ya, o açıdan..." dedim. "Roman fikrini kimden aldığını kimseye söylemem, söz... Ama hem şarabın parasını hem de bana elli kron öde-

melisin bunun karşılığında..." dedim. Bunun üzerine şaraba ödediğim parayla birlikte bana bir yüzlük verdi. Club 7'de şarabın parası, daha şarap açılmadan önce ödenirdi. Tam paraları alacağım sırada gözüm, Birmetre'ye takıldı. Kızgın bir şekilde masaların arasında dolaştıktan sonra masama gelip yaslandı. Her zamanki gibi değneğini sallayarak beni tehdit ediyordu.

Bu John Lennon gözlüklü genç adam, günümüzde ülkenin en ünlü yazarlarından biri. Çok kısa zaman önce ellinci yaşgününü kutladı. Sonradan onunla defalarca karşılaştım, artık onun satılan her kitabından yüzde on alıyorum. Tabii bu sadece benimle onun arasında bir şey.

Aurland Vadisi'nde, uzunca bir süre "küçük cehennem" olarak da adlandırılan Vetlahelvete'nin önünde durdum. İlk defa burada, hayatımı kazanabileceğim bir yol buldum. Birçok insanın kolay kolay sahip olmadığı bir şeye sahiptim. İddialı bir insan değildim ya da ünlü olmak gibi bir amacım yoktu, ama paraya ihtiyacım vardı ve yaz tatilinde herhangi bir işte çalışmaya da niyetim yoktu. Üstelik Eylül'ün 15'inden sonra harçlığım kesiliyordu, babam bunu açıkça söylemişti. Babama göre bir üniversiteye gitmeliydim, üstelik bütün üniversite öğrencileri burs alıyorlardı. Oysa babam benim artık bir üniversite bursuyla yaşayamayacağımın farkında değildi. Sadece eve gelen kızlara yaptığım masrafları karşılamaya devlet kredisi bile yetmezdi. Ayrıca paraya ihtiyacım olduğu zamanlar rahat hareket edemezdim. Bu hoşuma giden bir durum değildi.

Bu fikir ani bir kıvılcım gibi aklıma düşmüştü. Zaten bütün fikirler aynı şekilde aklıma gelirdi. Bunu burada söylememin sebebi, bu düşüncenin nerede ve ne zaman ortaya çıktığını göstermek içindir. Aşağıya, Vetlahelvete'ye baktı-

ğım zaman ortaya çıkan bu fikir o güne kadar aklıma gelen en iyi fikirdi, meta bir fikirdi bu. O ana kadar aklıma gelmiş olan bütün fikirlerimi kapsıyordu ve onları bir bir yerlerine oturtmamı sağlayacaktı.

Bugün geriye dönüp baktığımda, Aurland'da yaptığım yürüyüşü aslında şeytanla yapılmış bir anlaşma olarak görüyorum.

Dışarıda doğada olduğum zamanlar, geçip giden yılları sıklıkla düşünürdüm. Hep bir şeyler bitmiş, bir şeyler de başlamıştı. Kendime toplumda hem saygın hem de anonim bir yer edinmeliydim.

Zaman zaman hatırladığım gerçeklerle hatırladığım hayalleri ayırt etmekte zorlanırım. Bunun nedeni, hayal dünyamdan canlı deneyimlerimi saklamak gibi bir yeteneğimin olmasına karşın gerçek hayattan hatırladıklarımın daha sisli oluşuydu. Bundan bastırmaya çalıştığım travmatik bir çocukluk yaşadığım sonucunu çıkarmak çok basit olurdu ve bu fikir beni sinirlendiriyordu. Annem mutsuz bir çocukluk yaşadığımı düşünürdü, ancak benden daha iyi bilemezdi. Bana sorulacak olursa çok zengin bir çocukluk geçirdiğimi söylerdim.

Bir keresinde şehrin üzerinde uçtuğumu hatırlıyorum. Tepeden bütün evlere tek tek baktım. İstediğim yere konabilir, istediğim salonları ve yatak odalarını dikizleyebilirdim. Pencerelerin ardından, insanların nasıl farklı farklı yaşadıklarına bakıyordum, öğrenemeyeceğim bir sır kalmıyordu. İnsanların çeşitli ev içi kargaşalarından en tuhaf cinsel sapmalarına kadar birçok şeye şahit olmuştum. Bu tıpkı kafeste maymunları incelemek gibi bir şeydi, bazen kendi türüme has bir utanma hissine kapıldığım da oluyordu. Bir

keresinde bir adamla kadının, halının üzerinde birlikte olduklarını görmüştüm. Üstelik, iki-üç yaşlarında bir kız çocuğu koltukta oturup onlara bakıyordu. Bunun doğal olmadığını düşünmüştüm. Başka bir sefer, bir adamın bir ikiz yatakta iki kadınla birden sevişiğini görmüştüm. Ahlaki açıdan bu beni rahatsız etmemişti, ama beni sarsan şeyler de görmüştüm. Bir keresinde, parasal nedenlerden kaynaklanan vahşi bir dayak sahnesine şahit olmuştum. Ama müdahale edemedim. Tam olarak emin olmasam da adamlardan birinin öldüğünü, diğerinin de kaçtığını görmüştüm.

Bütün bunlar hatırladığım hayallerdi, ama bu hayaller bana çok şey öğretmiş, olayları kavramama yaramıştı. Polisiye romanların konularının çoğu, bir zamanlar yaptığım bu zihinsel yolculukların sonucuydu. Kural olarak bir polisiye romanın taslağı genellikle bir sayfayı geçmeyecek kadar kısa olur. Yazarın hilesi sadece asıl bilgiyi en sona saklamasından başka bir şey değildir. Dedektif sonuca ulaşmak için zaman harcamalı ve ustalığını kullanmalıdır. İşte okurun hoşuna giden şey de budur. Dedektif, olayı adım adım ortaya çıkartır. Dedektif bazen çıkmaz yollara da sapmalıdır ama durum yavaş yavaş aydınlanır ve resim tamamlanır. Okuyucular olayın çözüme ulaşmasında katkısı olduğuna inanır, böylece kendisini zeki hissetmesi sağlanır.

Rüyalardan da çok şey öğrendim, bazen rüya açık bir kitap gibi olabilir. O sıralar düzenli aralıklarla gördüğüm iki-üç rüya vardı. Bu rüyalarda hep aynı yeri ve aynı kişileri tekrar tekrar görüyordum. Bunların dış dünyada yaşadıklarının bir yansıması olmadığına emindim, tam tersi bana yeni şeyler sunuyorlardı. Tamamen yeni deneyimlerdi ve çok şey öğrendim. Bugünkü yetişkin kişiliğimi oluşturduklarını söyleyebilirim. Ama bu rüyalar nereden geliyordu?

Karar veremiyordum, rüyalarımı ve zihinsel yolculuklarımı dışarıdan birtakım verileri alan özellikle kuvvetli bir anten mi borçluydum yoksa ruhsal bir iskandilim vardı da, bununla kendimin sonsuz derinliğinden birtakım sır tabakalarını peşpeşe mi hissediyordum?

Artık değnekli küçük adamla ilgili rüyalar görmüyordum. Yine de onu sadece uyuduğumda görmeye itiraz etmeyebilirdim. Onu her an evin içinde oradan oraya zıplayıp dururken görmekten daha iyiydi bu.

Çok daha muhteşem zihinsel yolculuklar yaptığım da olurdu. Örneğin Armstrong ve Aldrin'den çok uzun yıllar önce Ay'a gittiğimi, Ay'ın üzerinde durup Dünya'ya baktığımı hatırlıyorum. Tüm insanlar oradaydı. Armstrong'un insanlık için bu büyük adımı atmasından çok önce olmuştu ve sonra bu söz bir klişe oldu. Ay'ın üzerinde durmuştum ve savaşların ve ülkeler arasındaki sınırların ne kadar trajikomik olduğunu o zaman kavramıştım. Bu zihinsel yolculuğu yaptığımda sadece on iki yaşındaydım. O zamandan beri insanların hayatlarını dolduran bir sürü önemsiz şey üzerine daha çok yoğunlaşıyorum. Özellikle övgü ve ceza, şan ve şöhret aşırı komik geliyordu.

Beni evrenin derinliklerine götüren zihinsel yolculuklar yapardım. Bir keresinde zaman makinesine girmiş, dünyada hayat başlamadan önceki zamanlara gitmiştim. Denizlerin üzerinde süzülüyordum, kara parçaları henüz çatlamaya hazır tomurcuklar gibi görünüyordu. Orada yakın bir zaman sonra yaşamın başlayacağını biliyordum. Bu, ilk Gerhardsen yönetiminden yaklaşık dört milyar yıl önceydi.

Bazen ruhumun kanatlarını şehrin üzerinde çırpar ve belirli yerleri görmeye giderdim. Bir keresinde büyük şehir

tiyatrosunun tavan arasına oturup aşağıya bütün oyunculara baktığımı hatırlıyorum. Bahsettiğim o küçük adam, benden birbuçuk metre uzakta bir spotun yanında duruyordu. Hayattan bezmiş bir mimikle bana bakıyor, kısık bir ses tonuyla: "Sen de mi buradasın? Ben sensiz bir şey yapamayacak mıyım?" diyordu. Bunu *o* mu söylüyordu!

Sürekli yeni şeyler geliyordu aklıma. Bu düşünceler enseme üfleyebilir, karnımı gıdıklayabilir ya da açık yara gibi canımı acıtabilirdi. Yepyeni hikâyeler ve anlatımlar kan gibi akıp duruyordu. Beynim sürekli yeni roman fikirleriyle kaynıyordu ve içimdeki sıcak kraterden kan kırmızı düşünceler fışkırıyordu.

Düşüncelerimin basıncını azaltmak sürekli bir ihtiyaçtı, olur olmaz her yerde bir kalem kâğıtla oturup bu düşünceleri kağıda dökerdim. Bazen bu iki üç kişi arasında yapılan, tercihen ontolojik, epistemolojik ya da estetik konulu, uzun bir konuşma olabilirdi. "Bence insan ruhu ölümsüzdür, sadece bir süreliğine et ve kana bürünmüştür, o kadar" dedi içlerinden biri. Sonra bir diğeri: "Yok, yok, insanlar da diğer hayvanlar gibi birer hayvandır sadece. Ruh diye adlandırdığın şey sadece beyne bağlıdır, ama beyin de nihayetinde geçicidir." Ya da Buda'nın ölüm döşeğinde söylediği gibi: *Birleşik olan her şey geçicidir.*

Bu tip konuşmalar sayfalarca A4'ü dolduracak kadar çoktu, bunları kafamdan atınca kendimi iyi hissediyordum. Her zaman şöyle olurdu: Aklımdaki şeyi bir kâğıda not ettikten sonra, ardından diğer sesler peşi sıra gelirdi. Ve tekrar bunlardan da kurtulmam gerekirdi.

Diyaloglar insanların günlük hayatlarından da olabiliyordu. Seslerden biri: "Ha, demek geldin. En azından bir te-

lefon edip geç kalacağını söyleyemez miydin?" Diğer ses şöyle cevap verir: "Sana toplantının uzayabileceğini söylemiştim." Birinci ses lafa girer: "Bana bu saate kadar toplantıda olduğunu söylemeyeceksin herhalde değil mi? Saat neredeyse on iki!" Ondan sonra kavga kopar.

Bu tip konuşmaların nereye götüreceğini baştan düşünmezdim. Tam tersine, onlar üzerine düşünmek istemezdim, hemen onları yazardım ki bir sükûnete kavuşabileyim. Aşırı ısınmış beynimdeki yüksek basınçtan kurtulmanın tek yolu ortaya çıkan şeyleri bir an önce yazıya dökmekti.

Bazen beynimi alkole buladığım da oluyordu. İspirto buharlaşıp hikâyeler olarak çıkıyordu, sanki sıvı buharlaşıp gidiyor ve tertemiz bir ruha dönüşüyordu. Alkol, hayalleri canlandırıyor, hattâ onlara karşı duyduğum korkularımı bastırıyor, içimdeki motoru harekete geçiriyordu. Motorun çalışmasına dayanabilmek için gereken cesaret ve kuvveti bana veriyordu. Kafamın içi seslerle doluyordu, birkaç kadeh yuvarladıktan sonra bu düşünceleri yakalayabiliyordum.

Sabahları uyandığımda bir önceki akşam ne yazdığımı veya hangi notları aldığımı hatırlayamadığım da oluyordu, özellikle ikinci şişe şaraptan sonra yazdıklarımı hatırlamakta güçlük çekiyordum. Sonradan sabahlığımı giyip odama giderek masanın üzerindekilere göz atmak heyecan verici olabiliyordu. İlginç bir şeylere rastlamamak imkânsızdı, üstelik yazdığımı hatırlamadığım bir yığın kağıtla karşılaşabiliyordum. Mistik bir mesaj almışım da otomatik bir şekilde bana yazdırılmış gibiydi.

Belki de hayal kurmamın ve düzenli olarak içki içmemin altında bir şeyleri unutmaya çalışmam yatıyordu. Ama

neyi unutmam gerektiğini hatırlamıyordum. Neden enerjimi hatırlamadığım bir şeyi unutmaya harcıyordum ki?

Sadece açık havada dolaşmak ve kızların bana gelmesi kısa da olsa bir tür huzur veriyordu.

Daha liseye başlamadan önce bir doğa mistikçisi olmuştum. Benim için dünya rüya gibiydi ve büyülü bir şeydi. Günlüğüme şöyle yazmıştım: *Hemen her şeyin içini gördüm. Göremediğim tek şey, dünyanın ta kendisi. Çünkü o çok geniş. İçine nüfuz edilemez. Söz konusu dünya olunca çoktan pes ettim. Her şeyi kavradım duygusuna engel olan tek şey bu.*

Aynı zamanda bir romantiktim. Bir kızı gerçekten sevmezsem, asla ona sevdiğimi söylemeyi düşünmezdim, belki de bu yüzden hiç durmadan kızları davet ediyordum. Bir gün mutlaka vefalı bir âşık olacaktım. Bana kalsa ömrümü ormanda bir kulübede, yalnız sevdiğim kadınla beraber geçirebilirdim. Bunun için önce onu bulmam gerekiyordu. Dışarıda olduğum zamanlar içime, her an onunla karşılaşacağım düşüncesi doğardı. Sanki bir sonraki köşeden çıkıverecekmiş gibi. Kesinlikle abartmıyordum. Onun varlığından hiç mi hiç kuşku duymuyordum.

*

O Haziran günü öğleden sonra Midtstuen'den Ullevålseter'e doğru yürüyordum. Hemen hemen hiç kimse sıcak bir Haziran öğleden sonrası Nordmarka'ya gitmezdi. Zaten o günden özel beklentilerimin olmasının nedeni de buydu. Skennungstua'ya kadar bir tek canlı görmeden ilerledim, bu da onun birdenbire karşıma çıkıverme şansını gitgide artırı-

yordu. Orman insanlarla dolu olsa, birbirimizi fark edemez ve tabii ki durup bir iki laf edemezdik.

Çimlerin üzerine yerleşmeden önce bir cafe'ye girip kendime biraz gofretle bir bardak frenküzümü suyu aldım. Biraz ötede bir bankta mavi kot pantolonlu, kırmızı kazaklı, koyu kıvırcık saçlı bir kız oturuyordu. Ullevålseter'de sadece ikimiz vardık. Onun da elinde içecek bir şeyler vardı, sonra bir ara kalktı ve bana doğru yürümeye başladı. Bir saniye için korktum; bende gecelemiş olan kızlardan biri olduğunu sandım, çünkü çoğu esmerdi ve kıvırcık saçları vardı, sayıları çok fazla olduğundan hemen hatırlamak kolay iş değildi. Tam önümde duruyordu, benden oldukça büyüktü, sekiz ya da on yaş kadar. Benim yaşımda bir kız olsaydı böyle kendinden emin ilk hareketi yapmaya cesaret edemezdi. İsminin Maria olduğunu söyleyerek yanıma, çimenlere oturdu. İsveççe konuşuyordu, bense o ana kadar İsveçli bir kızla birlikte olmamıştım. Aylardır aradığım kişinin Maria olduğundan emindim. Birbirimize aittik. İkimizin dışında hiç kimse yoktu burada. Sıcak bir Haziran öğleden sonrası Ullevålseter'de bu şekilde karşılaşmamız birbirimizin kaderi olduğumuzu gösteriyordu, aksi halde çok büyük bir tesadüf olurdu bu.

Sadece birkaç dakika resmiyetten sonra tamamıyla içimizden geldiği gibi rahatça, sanki birbirimizi eskiden beri tanıyormuşçasına konuşuyorduk. Yirmi dokuz yaşındaydı ve Oslo Üniversitesi'nde sanat tarihi tezini yeni vermişti. Ondan önce İtalya'da Rönesans sanatı okumuştu. Kringsjå öğrenci yurdunda kalıyordu, bu bana çok yeni ve umut verici geldi. Çünkü bana gelen kızların hepsi aileleriyle, yani bir sürü kardeş ve anne babalarıyla oturuyorlardı. Maria ise İsveç'te doğmuştu, ama ailesi Almanya'da yaşıyordu.

Çok özel biriydi, onu daha iyi tanıdıkça birçok ortak noktamız olduğu ortaya çıkıyordu. Hem çekici, hem de etkileyici ve esprili bir kişiliğe sahipti. Bendeki hızlı bağlantı kurma ve düşünce sıçramaları yapabilme yetenekleri onda da vardı. İncelikli ve analitik bir hayal gücüne, bana benzer bir düşünce tarzına, bakış açısına ve fikir bolluğuna sahipti. Çok hassas ve kırılgan yapısının yanı sıra, düşüncesiz ve küstah bir tavır da alabiliyordu ansızın. Maria, ilk defa kendisine karşı gerçekten bir şeyler hissetiğim ilk insandı. Onunla iletişim kurabiliyordum ayrıca bunu istiyordum da. Sanki ortadan ikiye bölünmüş bir ruhtuk: Ben Animus, o da Anima'ydı.

Hayatımda ilk kez böyle bir aşka tutulmuştum, daha önce yaşamadığım bir şeydi ve bu aşk asla yüzeysel bir şey değildi. Birçok kız tanımıştım, hattâ çok fazla. Maria'dan başkasını gözümün görmemesi tecrübemin azlığından değildi. Ciddi bir ilişkiye başlamak için yeterli bir altyapı oluşturduğumu hissediyordum.

Ullevålseter'de çimenlerin üzerindeyken Maria'ya hikâyeler anlatmaya başlamıştım. Sanki gözlerime bakıp ne kadar çok hikâyeye sahip olduğumu anlar gibiydi. O hikâyeleri bana anlattırmayı da çok iyi biliyordu. Hangilerini gerçekten yaşadığımı, hangilerini uydurduğumu ise hemen anlıyordu. Maria, ironiyi ve ironi-ötesini anlıyordu, bu da gerçek bir iletişim için çok önemliydi.

En güzel hikâyelerimi seçerek Maria'ya anlatıyordum. Sadece oturup dinlemiyordu, konuyla ilgili tartışıyor, sorular soruyor ve bazen de zekice karşı çıkıyordu. Her zaman hikâyeleri bitirme şeklimi çok beğeniyordu ama bu bir ki-

barlık değildi, çünkü kendisinin hikâyelere benden daha iyi bir son bulamayacağını biliyordu. Aptalca ya da çelişkili bir şey söylersem beni anında frenlerdi. Ama o akşam üstü söylediklerim ne aptalca ne de çelişkiliydi, anlattığım her şeyi defalarca düşünmüştüm. O da bunu anlamıştı. Maria yetişkin biriydi.

Aşağıya doğru, Sognsvann'a yürüdük. Kalan öğleden sonrayı hattâ akşamı birlikte geçirmeyi teklif etmek biraz fazla kaçacaktı. Köpürüyorduk, tıpkı şampanya köpüğünde yüzer gibi.

Daha ilk görüşmemizde Maria'nın yakın gelecekle ilgili garantiler vermekte acele etmeyecek biri olduğunu fark etmiştim. İlk defa bir kadından, hayatının kadını olmasını isteyebilirdim ama o kendi hayatında benim böyle bir rol üstlenmemi isteyecek miydi?

Sognsvann'a varmadan önce yağmur yağmaya başladı. Bunaltıcı bir havaydı. Yola yakın bir fundalıkta, altında dinlenebileceğimiz ağaçlar aradık. Kollarımla onu kavradım, o da bana karşılık verdi. Kemerimi çözdü ve birbirimizin pantolonlarını çıkardık. Birbirimize dokunduktan sonra ben doğum kontrol hapı kullanıp kullanmadığını sordum. Muzip bir şekilde gülümsedi ve hayır anlamında başını salladı. "Neden kullanmıyorsun?" diye sordum. Güldü. "Soruyu tersten soruyorsun" dedi. Ben hiçbir şey anlamadım. İlk defa anlamadığım bir kızla beraber oluyordum. Sonra ekledi: "Doğum kontrol hapı almıyorum, çünkü bir çocuk sahibi olmaya karşı değilim." Ona çılgın biri olduğunu söyledim.

O geldikten sonra, ben çalılıklara boşaldım. Maria tekrar güldü, daha önce birlikte olduğum kızlardan en az on

yaş büyüktü. Doğum kontrol hapı kullanmadığı için fundalıklara boşalmamı sorun etmedi. Birmetre de bir tepki göstermedi. O da yağmurun altında ıslak keçe şapkasıyla dolaşıp duruyor, ince değneğiyle yaprakları dürtüyordu.

Sonraki haftalarda her günümüz birlikte geçmeye başladı. İlk defa kendimle aynı seviyede olduğunu düşündüğüm bir kızla tanışmıştım. Önceki kızlarla da hoşça vakit geçirmiştim ama onları ertesi gün göndermekten dolayı hiç üzüntü duymamıştım. Saçma sapan kahvatılardan nefret etmeyi öğrendim. Kızların çoğu basit bir kahvaltıya bir başlangıç olarak bakıyordu, bense bir son olarak görüyordum. Oysa, kahvaltıdan sonra kaybolduğunda Maria'yı hemen özlüyordum. O kadar birbirimize benziyorduk ki onun da her an beni bırakıp gideceğini düşünüyordum. Maria'nın da benim gibi, birlikte olacağı kişiler konusunda yüksek beklentileri olduğunu düşünüyordum. Şu ana kadar bu beklentilerini karşılayabilmiştim.

Her beraber olduktan sonra birçok yeni düşünceyle başım dönüyordu. Maria da bunun farkındaydı. Ne düşündüğümü sorduğunda o anda uydurduğum bir hikâyeyi anlatırdım. Bazen benimle yatmayı, heyecan verici bir hikâye dinlemenin en emin yolu olarak gördüğü izlenimine kapılırdım. Böyle bir alışverişe karşı çıkacak bir nedenim yoktu. Daha önce beraber olduğum kızlara hiçbir zaman haksızlık yapmadım. Maria'yı da bana yaptığı hiçbir şey için suçlamıyorum. Biz aynıydık. Erotik isteklerimizde son derece utanmazdık. Şefkat içinde alaycıydık. Birbirimizi yer gibiydik, tek sorun, önce kimin doyup masayı terk edeceğiydi.

Bir akşam birlikte operaya *Madama Butterfly*'ı seyret-

meye gittik. Maria da Puccini'yi seviyordu, bu da benim çok hoşuma gitmişti. Sanki çember kapanmıştı. Aradan birkaç yıl geçmişti ve ben yine operaya *Madama Butterfly*'ı seyretmeye gitmiştim, tabii tek bir farkla; artık birinci ve ikinci bölüm arasında bir Cinzano alınamı kimse engelleyemezdi. Pinkerton'un hainliği tıpkı daha önce olduğu gibi şiddet doluydu, Nagasaki'li zarif kadınının kalbini kırmaktaydı, ama ne yazık ki ne Puccini ne de libretto yazarları birkaç on sene sonra Amerikalıların geri gelip Nagasaki'yi bütünüyle yok edeceklerini biliyorlardı. Vietnam savaşının en yoğun yaşandığı dönemdi bu. Gösteriden sonra Stortorget'teki lokantada oturmaya devam ettik ve Saygon'da binlerce Pinkerton'ların olması gerektiğinden konuştuk ve bir o kadar Madama Butterfly'lar...

*

Ağustos'un sonunda, Maria bana gelip de ilişkimize son vermek istediğini söylediğinde şaşırmamıştım. Sadece üzülmüştüm. Kendimi aptal gibi hissetmiştim. Bana gelen kızlar, üç beş gün bende kaldıklarında bunu gerçek ve devamlı bir ilişkiye başladıkları şeklinde yorumluyorlardı, bu kez ben yanılmıştım, tıpkı onlar gibi.

Maria'nın ayrılmak istemesine şaşırmamamın nedeni defalarca benden korktuğundan bahsetmiş olmasından kaynaklanıyordu. Bir keresinde bana gözlerime bakmaktan korktuğunu söylemişti. "Neden?" diye sorduğumda başını diğer yöne çevirerek, anlattığım hikâyelerin sinirini bozduğunu söylemişti. Benim arsız hayal gücümden korkuyordu. Bu kadar ürkmesine şaşırmıştım. Bir başka sefer benim hikâyelerimi dinlemekten hoşlandığını söyledi, onu korkutan

benim hikâyelerim değildi. Uzun vadede gerçek dünyadan çok kendi dünyasında yaşayan biriyle yakın bir ilişki yaşamak isteyip istemediğini bilmediğini söyledi. Ona değnekli küçük adamdan da bahsetme gafletinde bulunmuştum, üstelik odanın içinde bir iki defa onu parmakla göstermiştim. Dürüstlük her zaman en iyi politika sayılmıyordu.

Stockholm'de büyük müzelerden birinde küratörlük işine başvurduğunu söyledi.

Birbirimizi görmeye devam ettik, ama haftada bir iki defa görüşüyorduk, aramızda kötü duygular yoktu. Aynı zamanda bana gelen kızlarla aramı tekrar iyi tutmaya çalışıyordum.

Yine de sinemaya, tiyatroya birlikte gidiyor, bazen de Nordmarka'ya yürüyüşler yapıyorduk. Çeşitli hikâyeler anlatmaya devam ediyordum ama sadece Maria istediği zaman. Fundalıkta birlikte yatmıyorduk artık. Maria'nın öğrenci evindeki yatağında da artık birlikte yatmıyorduk. Yabanmersinleri de artık olgunlaşmıştı. Onun vücudunu özlüyordum.

Sıcak bir yaz akşamı Frognerseter restoranının önündeki bir kayanın üzerinde oturuyorduk. İskoçyalı bir çiftle sohbet ettik, bize Oslo fiyordunu kastederek Norveç'in İskoçya'ya ne kadar çok benzediğini anlattılar. Sonra ben Maria'ya canlı taşlarla oynanan bir satranç hikâyesi anlatmaya başladım. Hikâye uzadıkça oyuncular artıyordu. Maria da özellikle bir çırpıda birçok İskoç ismi uydurabilmemden oldukça etkilenmişti. Hikâyenin özeti şöyleydi:

Genç yaşında dul kalan Lord Hamilton İskoçya'nın tepelerinde bir malikânede otururdu. Küçüklüğünden beri hırslı

bir satranç oyuncusuydu. Malikânenin ön bahçesinde bulunmaktan büyük keyif alırdı. Sazan balıklarının yüzdüğü büyük bir havuz ile çalılıkların kırpılmasıyla yapılmış labirentin arasında dev bir açık satranç sahası vardı. Satranç tahtası her biri 180-180 cm. olmak üzere 64 siyah ve beyaz mermer bölmeden oluşuyordu. Satranç taşları ise değerlerine ve derecelerine göre uzunlukları 60 ila 90 cm. arasında değişen tahtalardan yapılmıştı. Malikânedeki hizmetkârlar sıcak yaz akşamlarında camın arkasından, Lord'un geç saatlere kadar, mermer bölmelerde dev satranç figürlerini nasıl oradan oraya sürdüğünü seyrederlerdi. Bazen bahçe sandalyesine oturur, yerinden kalkıp bir sonraki hamleyi yapması tam bir saat alırdı.

Lord'un elinde çok kuvvetli bir çan vardı. Viski ve su istediğinde çanı çalar kâhyayı çağırırdı. Kâhya Lord'un sağlığından endişe ettiği için ona ne zaman içeri gireceğini sorardı. Ayrıca karısının ölümünden duyduğu derin üzüntüyü satranç tutkusuyla birleştiren bu yaşlı adamın aklını yitirmesinden korkuyordu. Bir gün fırtına çıkıp taşlardan biri zarar görünce Lord'un onu siyah at yerine geçirmesi kâhyanın bu endişesini artırdı. Kâhya sahada yaklaşık iki saat boyunca öylece durdu, bu arada Lord sadece bir iki kere yerinden kalkıp onu iki bölme öne ve bir bölme yana veya bir bölme geriye ve iki bölme yana hareket ettirdi. Sonunda beyaz bir fil tarafından alınınca eve geri dönebilmişti. Oyun ise saatlerce sürmüştü. Kâhya kızmış ve üşümüştü ama olayı atlatmış olmasının rahatlığı vardı üzerinde.

Lord hem siyah hem beyaz taşlarla oynadığı için hangi rengi tuttuğunu anlamak imkânsızdı. Çünkü iki tarafı da elinden geldiğince iyi oynuyordu. Hem kendi için hem de kendine karşı oynadığından berabere kalmadığı zamanlar

oyunu hem kazanıyor hem de kaybediyordu. Gittikçe sıklaşan bir şekilde bütün taşları toplayıp çimlerin üzerine sıraladığı da olurdu. Bazen saatlerce öylece oturur, mermer satranç sahasına bakardı. Hizmetkârlar onun, orada olmasa da taşları görebildiğini ve iskemlesinden kalkmadan kendi kendine satranç oynayabileceğini söylerlerdi.

Kâhya uzun bir süre Lord'un aklından satranç tahtasını ve taşları çıkarmaya çalışmıştı. Bir akşam Lord'a karısı hayattayken düzenledikleri gibi bir yaz partisi düzenlemeyi önerdi. Genellikle yalnız kalmaktan hoşlanan Lord o gece kâhyasına da bir bardak viski vermiş, birlikte havuz kenarında oturup puro içmişlerdi. Lord birkaç saniye susup hareket etmekte olan sazanlara baktıktan sonra, kâhyaya dönüp eğlence düzenleme fikrinin son derece iyi bir fikir olduğunu söyledi. Ama bunun bir maskeli balo olmasını istiyordu.

Bir iki saat oturup davetli listesini yaptılar. Lord otuz bir kişinin çağrılmasını istiyordu. Kâhyayı bir endişedir sardı, çünkü satrançta otuz iki taşa ihtiyaç olduğunu biliyordu. Duygusuz Lord'un, onu birkaç saat boyunca dışarıda, mermer satranç sahasının üzerinde tuttuğunu unutmamıştı daha. Lord bu maskeli baloyu, yemekten sonra bir eğlence olarak canlı insanlarla satranç oynamak istediği için düzenlediğini saklamıyordu. Birkaç gün sonra davetiyeler yazılmaya başlandı. Davetiyelerde eğlencenin bir satranç maskeli balosu olduğu ve davetlilerin; şah, kraliçe, kale, at, fil ya da piyon gibi giyinmeleri gerektiği özellikle belirtilmişti. Bölgedeki gerçek çiftçiler piyon olarak davet edilmişlerdi. Davetliler arasında sekiz çiftçi, sekiz de çiftçi eşi-*

* Hikâyenin akışı itibarıyla şah-vezir yerine, orijinal dildeki anlamı da göz önünde bulundurularak şah-kraliçe olarak çevrilmiştir. (y. n.)

nin yanı sıra yüksek seviyedeki memurlar, aristokrat ve soylular sınıfından temsilciler ve ordudan subaylar yer alıyordu.

Kâhya, herkesin daveti kabul etmesine şaşırmamıştı. Son yıllarda Lord Hamilton'un çok huysuzlaşmış olmasına rağmen evi ve kendisi itibarını koruyordu. Şah giysileri içinde gelmesi istenen Argyll Dükü hariç Lord diğer bütün misafirlerden daha yüksek bir seviyedeydi. Bu davet çiftçilerin Hamilton malikânesini görebilmeleri için tek şanstı, çünkü sadece satranç tahtasında değil, o bölgede de sınıflar ve mevkiler arasında çok katı bir ayrım vardı.

Johannes gecesinde yapılacak olan maskeli balo haftalar öncesinden bölgede konuşulan tek konuydu. Çiftçilerden biri, ailesinden birinin hasta olması sebebiyle gelemeyeceğini bildirdi. Ama bu sorun olmadı, o bölgede çok sayıda çiftçi olduğundan yerine yeni bir çiftçi ailesi çağrıldı. Ayrıca onlar için özel bir kostüm gerekmiyordu, oldukları gibi gelmeleri yeterliydi.

Nihayet büyük gün geldi ve daha ziyafet sırasında mevki ve sınıf farklarına rağmen yeni dostluklar oluştu. Yemekten sonra bahçede kahve ve tatlı servisi yapıldı, sonra Lord Hamilton büyük çanını çaldı ve misafirlerden kendisini dinlemelerini istedi. Herkes mermer satranç sahasının üzerinde, canlı taşlar olacaklarını biliyordu. Ancak Lord önce tek tek hepsini yerleştirmeliydi.

Yemekte bir kurala bağlı olarak oturulmamıştı, en azından görünüşte öyleydi ama satranç tahtasında durum farklıydı. Lord ilk önce sekiz çiftçiyi ve onların eşlerini piyon olarak yerleştirdi. Çiftçi MacLean A2'ye beyaz piyon ve eşi de karşısına A7'ye siyah piyon olarak yerleştirildi. Sağı-

na B2'ye Bayan MacDonald ve karşısına, B7'ye ise kocası siyah piyon olarak yerleştirilmişti. Bu özenli yerleştirme sonucunda eşler satranç tahtasının üzerinde birbirlerinin gözlerine bakabileceklerdi. Ayrıca eşler birbirlerinin komşu bölmelerdeki çiftçi ve eşleriyle olan ilişkilerini rahatça görebileceklerdi. Diğerlerinde de bu mantık geçerliydi. Memurlar da aynı mantıkla yerlerine yerleştirildiler. Beyaz at olarak polis şefi MacLachlan, B1'deki Bayan MacDonald'ın arkasına, eşi de B7'deki Bay MacDonald'ın arkasına, B8'e siyah at olarak yerleştirildi. Mermerin üzerinde on altı kadın ve on altı erkek birer takım oluşturuyorlardı, eşlerine ve cinslerine göre ayrılmışlardı. Bu simetriyi sadece şah ve kraliçelerin yerleşimi bozuyordu. Lord Hamilton E1'e beyaz şah olarak geçti, sol tarafına D1'e Dük'ün eşini beyaz kraliçe olarak ve E8'e Argyll Dükü'nü siyah şah olarak yerleştirdi. Lady Hamilton artık aralarında değildi. Bu yüzden D8'deki siyah kraliçe rolünü dul bayan MacQueen'e vermişti. Lord Hamilton bazen bu kadına mezarlıkta ya da şehirde rastlıyor ve onunla sohbet ediyordu.

Oyunun seyrine yön veren sadece iki kişiydi; iki şah, diğerleri ise sadece oyunun figüranlarıydı. Lord Hamilton oyunun uzun sürebileceğini gizlememişti, nitekim oyun sabahın ilk saatlerine kadar sürdü. Çünkü hem Dük hem de kendisi tecrübeli oyunculardı. Ama oyunun bir amacı da misafirleri kaynaştırmak ve birbirlerini tanımalarını sağlamaktı. Her taş canlı bir insandı. Lord ve Dük hangi taşı oynatacaklarına karar verinceye kadar, misafirlerin mümkün olduğu kadar iyi vakit geçirmeleri ve birbirleriyle sohbet etmeleri sağlanıyordu. Eğer oyundan atılırlarsa o zaman bahçede sohbet etmeye devam edebilirlerdi.

Lord Hamilton açılışı, piyon MacArthur'u E2'den E4'e

iki adım attırarak yaptı. Sıra Argyll Dükü'ndeydi, o da Bayan MacArthur'u E7'den E5'e kaydırarak hamlesini yaptı. Böylece oyun başladı. Bu arada kâhya, satranç tahtasının üzerinde bir oraya bir buraya giderek isteyenlere içki servisi yaptığı için ne olup bittiğine yakından şahit oluyordu. Kendisi satrançla zerre kadar ilgilenmiyordu ama yine de mermer bölümlerde heyecanın yükselmesini izlemek ilgisini çekiyordu. Burada yaşanan birçok oyundan birini anlatacağım şimdi, belki de en önemlisini...

Mary Ann MacKenzie yirmili yaşlarının ortasında çok çekici bir kadındı. D7'de duran eşi İain MacKenzie'nin karşısında, D2'de beyaz piyonu temsil ediyordu. İain eşinden oldukça yaşlıydı ve yıllarca etrafta çapkınlıklarıyla ün yapmıştı. Mary Ann'le evlendikten sonra bile bir sürü sevgili edinmişti. Üstelik kur yaptığı kadınların çoğu bölgedeki evli kadınlardı. Hattâ bu kadınlardan bazıları o gece, ellerinde şarap kadehleriyle Lord'un mermer satranç tahtasının üzerindeydi.

Bölgedeki insanlar zamanla Mary Ann'e acımaya başlamışlardı. Bölgede MacKenzie'nin karısına sadık olmadığı, bu da yetmiyormuş gibi evin içinde de ona zalimce davrandığı dedikodusu kulaktan kulağa yayılıyordu. Bu ikisi taban tabana zıt iki insandı. Mary Ann bütün İskoçya tepelerindeki en güzel kızdı. O kadar çekiciydi ki, sadece erkekler değil onu gören herkes âşık olurdu. Mary Ann'in kendine has güzelliği sayesinde kadınlar bile uykusuz gecelerde onu düşünürlerdi.

İain'ın zaman zaman huzursuzluk çıkardığı ve bölgedeki birçok evliliği tehdit ettiği söylenebilir, ama paradoksal bir şekilde aynı şey Mary Ann için söylenemezdi. Kadınlar

ve erkekler aynı şekilde aynı cazibeye kapılınca, gizemli Mary Ann onların aralarındaki evlilik bağını kuvvetlendiriyor, ortak tutku, eşlerin arasındaki bedensel aşkı da artırıyordu.

Bu akşam oyundan ilk atılan taş Mary Ann'di. Böylece Mary Ann kocaman bahçede etrafı dolaşma ve çalılıkların şekillendirilerek yapıldığı labirenti gezme fırsatı bulmuştu. Sazan balıklı havuzun başında durmuş, balıklara kek parçaları atmıştı. Eşinin oyundan bu kadar erken çıkıp özgürlüğüne kavuşması Iain'ın hoşuna gitmemişti. Daha ilk andan itibaren uzaktan gözleriyle onu takip etmeye başlamıştı.

Mermer sahayı ikinci olarak terk eden; G7' de siyah piyon olarak yer alan Aileen MacBride idi. Mary Ann, bu büyük bahçeden, güzel yaz akşamından, içtiği tatlı şaraptan öylesine etkilenmişti ki bir süre sonra Bayan MacBride ile birlikte çimenlerin üzerinde dans etmeye başladı. Sonra birden labirentin içinde el ele koşmaya başladılar. Mermerin üzerindeki kişilerden bazıları, Mary Ann ve MacBride'ın birbirlerini okşadıklarını ve öpüştüklerini gördüklerini söylediler. Hamish MacBride da çalıların ardında olup bitenin farkındaydı, kıskançlık duymuyor, karısı için seviniyordu. Çünkü eğer ona bir imkân verilse, Mary Ann'i okşayan ilk kişi o olurdu. Diğerlerinin mermerin üstünden kurtulabilmeleri oldukça uzun süre almıştı.

Bu aslında çok fazla karmaşık bir hikâye, tartışmaya açık ve analiz edilmesi gereken bir konu. Ama ben kısa ve öz ve mümkün olduğu kadar insancıl bir şekilde bitireceğim.

Büyülü bir geceydi, periler ve koruyucu melekler, bu yaz ortası eğlencesindeki olayları yönetiyordu. Oyunun sonuna yaklaştıkça Lord ve Dük gitgide daha fazla oyuna da-

lıyordu. Misafirlerin çoğu mermerin üzerinden ayrılmıştı. Satranç tahtasında kendilerine ihtiyaç kalmamış misafirler bahçede neşe içinde dolaşıyordu. Herkes Mary Ann'in etrafında toplanmıştı, bunların arasında onunla daha önce hiç karşılaşmamış olan memurlar ve eşleri de vardı, Mary Ann'in etrafında tutkulu ve özlem dolu bir halka oluşmuştu.

Mary Ann hayatında ilk kez bütünüyle kendi olduğu ve herkese sınırsız sevgisinden verebileceği duygusuna kapıldı, kötülük onun için yabancı bir duyguydu, ancak Dük'ün İain'ı satranç tahtası üzerinde bir oraya bir buraya sürüklemesi onun hoşuna gidiyordu. İain MacKenzie, Argyll Dükü Lord Hamilton'u mat edene kadar tahtanın üzerinde kaldı. Bu güneş doğmadan az evveldi. Mary Ann, eve gidince kocası tarafından cezalandırılacağı konusunda korkmakta haklıydı. Şu anda bunları düşünmüyordu. Bunun yerine İain'ın yıllar süren sadakatsizliğini düşünüyordu ve dünyada eninde sonunda bir adalet olduğuna inanmıştı. Bu gece hâlâ onun gecesiydi.

Mermerin üzerindeki kişiler azaldıkça, şamata artıyordu ve bu gece Mary Ann, içindeki aşkı bahçede olan herkesle paylaşmaktaydı. İain MacKenzie bu sırada mermerin üzerinde sabırla duruyor, karısının eğlencenin kraliçesi olarak ortak arzunun nesnesi oluşunu seyretmek zorunda kalıyordu. Bu bir nefsanî oyundu ve Mary Ann bu oyuna çok istekliydi. İain bir köşede duruyor, olaylara müdahale edemiyordu. Satranç tahtasından zamanından evvel ayrılmak için izin istemek Lord Hamilton'un konukseverliğine karşı büyük bir ayıp olurdu. Sürekli elindeki viski bardağını kaldırarak, kâhyadan doldurmasını istemekteydi. Mary Ann'ın labirentteki çalılıklar arasında bir başka kadın ve er-

kekle ya da bir başka çiftle oynaşıp durmasını seyrederken, artık ayaklarına eskisi gibi hükmedemediğini hissediyordu. O gece Lord'un bahçesinde kıskançlıktan eser kalmamıştı. Herkes Mary Ann'le aşk yaşıyordu ve onun sayesinde herkes birbirini seviyordu.

Lord Hamilton yenilip Argyll Dükü ile el sıkıştığında İain MacKenzie sallanarak kendini bahçeye atmış, karısının peşine düşmüştü. Onu çimlerin üzerinde, MacIver çiftiyle sarmaş dolaş bir şekilde yakaladı, bir hışımla kendisine doğru çekti ve tüm gücüyle suratına okkalı bir tokat patlattı. Ancak birkaç saniye içinde memurlar ve çiftçiler onun etrafını sardılar ve oyunda beyaz at olarak görev yapan polis şefi MacLachlan onu tutukladı.

O sabah Mary Ann, Hamilton malikânesinden ayrılmadı. Artık İain ile olan evliliğine geri dönmesi mümkün değildi. Lord'un da yeni bir hizmetçiye ihtiyacı olduğundan ona malikânede kalmasını teklif etti.

Hamilton satrançta Argyll'le karşılıklı yaptıkları bütün hamleleri hatırlamaktaydı. Onları emin olmak için bir yere yazdı. Bu oyunun sonunda neden mat olduğunu anlamaya çalışıyordu. Sık sık bahçede mermer bölmelerin üzerinde dolanıp oyunu tekrar tekrar oynuyordu. Bazen Mary Ann sazan balıklı havuzun karşısına bir sandalye çekip onunla sohbet ederdi.

Bir süre Hamilton malikânesindeki yaz eğlencesinin hararetli dedikoduları sürdü. Kimse İain'ın sadakatsizliğine karşı intikam alan Mary Ann'i suçlamıyordu. O gece periler ve koruyucu meleklerin elleri Hamilton'un bahçesinin üzerindeydi. Ama sonradan siyah periler ve ölüm meleği oyuna el koydu. Bölgede arka arkaya birçok vahşi cinayet işlen-

meye başladı. Polis şefi MacLachlan üçüncü cinayetten sonra bütün kurbanların birkaç ay öncesinde Hamilton'un satranç sahasında yer alan kişiler olduğunu fark etti. Beşinci cinayetten sonra kâhya, polis şefine şu bilgiyi verdi: Öldürülme sırası, satranç tahtasından atılma sırasına uyuyordu: iki piyon, iki fil ve bir at. Bu sıralamayı bozan bir istisna vardı: o da gece bahçeye ilk çıkan Mary Ann MacKenzie'ydi. Mary Ann'i hiçbir zaman unutmamış olan MacLachlan büyük bir ilgiyle bu ayrıntıyı not etti. Seri katilin Mary Ann'ın güzelliği karşısında onu atlamış olması anlaşılır bir şeydi. Belki de katil sırayla tüm rakiplerinin yolunu kesip bu tanrıçaya tek başına sahip olmak istiyordu. Kim bilir? Bu durumda katil herkes olabilirdi.

Altıncı ve yedinci cinayetler de aynı sıraya göre işlenmişti ve uğursuz satranç partisinin ölümcül bir tekrarı gibiydi. Ve artık polis sıranın kimde olduğunu biliyordu. Tahmin edilen kişi korumaya alındıysa da cinayetin işlenmesine engel olunamadı.

Katil, kurbanlarını genellikle ormanda veya tarlada, keskin bir bıçakla öldürüyordu. Artık Hamilton'un maskeli balo misafirlerinin neredeyse yarısı cinayete kurban gitmişti. Bu da artık seri cinayetin sırasının Lord'a, Dük'e ve polis şefine geldiğini gösteriyordu, polis şefi kendisinin satranç tahtasını onaltıncı olarak terk ettiğini gayet iyi biliyordu.

İlk şüpheler doğal olarak o gece karısı tarafından derinlemesine aşağılanan ve sonunda da onu tümüyle kaybetmiş olan MacKenzie'de toplanmıştı. Ne de olsa Lord ve Dük'ten sonra masada en çok kalan kişi oydu. Üstelik teorik olarak bütün hamleleri hatırlaması mümkündü. Ancak MacKen-

zie karakolda sorgulanırken, onüçüncü ve ondördüncü cinayetler işlendi. Polis sırtını sıvazlayıp onu serbest bıraktı.

Lord da polis sorgulamasına alınmıştı. Oyunu kaybeden oydu ve bu konuda kızgınlığını göstermişti, ayrıca bütün hamleleri izlemiş olan az kişiden biriydi. Son olarak Lord'a neden böyle tuhaf bir maskeli balo düzenleme gereği duyduğu da soruldu.

Kâhya karakolda sorgulanırken, Lord ve onun ifadeleri arasındaki çelişkiler göze çarpmış ancak kimse ondan şüphelenmemişti. Kâhya bu sorgu sırasında balodan önce ve sonra Hamilton'un ruh sağlığından endişe ettiğini belirtmişti.

Eğlenceden birkaç gün evvel gelemeyeceklerini bildiren çiftçiler de sorgulanmıştı. Onların da suçsuz olduğu ortaya çıktı.

Sonunda katil, MacIver'ın işyerine girip göğsüne bir kasap bıçağı saplarken suçüstü yakalandı.

Mary Ann, istediği zaman istediği çiftliklere, istediği avukatlık bürosuna ya da istediği büyük malikânelere girebiliyordu. Onun için, erkekleri ve kadınları tarla ya da ormana gitmeye ikna etmek zor bir iş değildi.

Polis şefi MacLachlan tecrübeli bir polisti. Yine de Mary Ann'in neden İskoçya'da gelmiş geçmiş en karanlık seri cinayetini işlediğini anlamamıştı.

Dünyalar güzeli Mary Ann ise sebebinin "utanç" olduğunu söyledi.

O gece büyülü bir geceydi. Uzanan her dudağa ve şehvetle uzanan her kola kapılıp gitmişti. Ama bir süre sonra bu ahlaksızlık onu utandırmıştı. İntihar etmeyi de seçmiş olabilirdi ama bu durumu düzeltmezdi. Mary Ann, Lord'un

davetlilerinin, o gece kendini bahçede çalılıkların arasında İskoçya'nın yarısına verdiğini hatırlayacak olmaları düşüncesini kaldıramıyordu.

Yine de birkaç ay sonra Glasgow'da idam edildiğinde ardından birçok kişiyi acıyla ağlatmıştı.

*

Eylül ayında tarih bölümünde okumaya başlamıştım. Bazen üniversiteden bir kızı, kırmızı şarap, peynir ya da bira ve omlet ziyafetine çağırdığım oluyordu. Biftek, kapuska, baharatlı ringa balığı ya da balık çorbası pişirebiliyordum.

Maria'nın gelip Stockholm'de arzuladığı o işi aldığını söylemesini bekliyordum. Bir akşam aradı ve ziyarete gelmek istediğini söyledi. Geldiğinde elinde sarı güllerden yapılmış kocaman bir demet vardı. Bunlar benim içindi. Ortada bir tuhaflık vardı. Ne yapmak istediğini anlamamıştım ama bir şeyler olacağını da sezmiştim.

Mutfak masasında oturmuş, birbirimizin ellerini tutuyorduk. Bütün ışıkları kapatmıştım. Sadece ikimizin arasında duran mum yanıyordu. Yedi kronluk bir kırmızı şarap içmiştik.

Maria'nın dönüşüne çok sevinmiştim. Ama sadede gelmesini istedim. Önce Stockholm'deki işi aldığını ve Aralık'ta taşınacağını söyledi. O anda acaba İsveç'te yaşayabilir miyim diye düşünmeye başladım. Ancak daha ağzımı bile açamadan Maria Stockholm yolunu tamamen kapatacak bir şey söyledi.

Gözlerimin içine bakarak benden bir isteğinin olduğunu söyledi. Hayat boyunca sürecek bir istekti bu.

Sırtımdan buz gibi bir şeyler aktığını hissettim. İlk de-

fa hayat boyu sürecek bir şey fikrini kabullenebiliyordum. "Sürmek" kelimesini sevmiştim. Çok güzel bir kelimeydi bu.

"Stockholm'e beraberimde bir çocukla gitmek istiyorum." dedi.

Yine Maria'nın tanıştığım kızların içinde, her zaman anlayamadığım tek insan olduğunu düşündüm. Zaten beni ona çeken şey de buydu. Tamamen anladığım bir insanı sevmek imkânsız geliyor bana.

"Senden hamile kalmak istiyorum Petter." dedi.

Bu isteğin sonuçlarını kavrayamıyordum. Sadece Stockholm'e nasıl yerleşeceğimi düşünmeye başlamıştım. Oslo'daki daireyi satacak mıydım? Yoksa kiraya mı verecektim?

Sonra Maria hayatını tek bir erkekle geçirmek istemediğini, bu konuda tam benim gibi biri olduğunu söyledi. Maria beni çok iyi tanıyordu, ona eve gelen kızlardan epeyce bahsetmiştim. Sanki aynada kendimi görüyor gibiydim.

Maria benden bir çocuk istiyordu Çocuğuna baba olarak düşünebileceği tek adam bendim. İlk defa karşılaştığımız Ullevålseter'de bunu anlamıştı, ama bütün hayatını bana bağlanarak geçiremezdi. Onu hamile bırakmamı istedi. Tohumlarımı ona bırakmamı istedi benden.

Güldüm. Oldukça iyi bir düşünceydi bu ve aklıma yatmıştı. Hiç sorumluluk almadan bir tohum ekmek oldukça cezbediciydi.

Uzunca bir süre oturup bu konuyu konuştuk, ama hiç ciddiye almadan. Üstelik şakalaşıyor ve gülüşüyorduk. Maria tekrar benimle yatmak istiyordu, bu oldukça cazip bir fikirdi. Hattâ hamile kalıncaya kadar bu böyle devam edecekti. Sonra o Stockholm'e gidecekti.

Bütün bunlara rağmen çocuk sahibi olmaya hazır hissetmiyordum kendimi. Acaba herhangi bir zaman hazır olabilecek miydim? Ama kendi çocuğumun gözlerinin içine bakma fikri bana korkunç geliyordu. Saçının ya da yanağımın okşanmasından hiç hoşlanmayan bir çocuktum. Şimdi bütün bunları ben nasıl yapacaktım?

Olayı her açıdan düşünüyordum. Bir çocuk istemiyordum ama Maria'ya yardım edebilirdim. Konuştukça, Maria'nın fikrinin parlak bir fikir olduğu konusunda ikna olmaya başlamıştım. Bu konuda bir anlaşma yapmamız gerektiğini söyledi. O Stockholm'e yerleştikten sonra birbirimizi arayıp sormayacağımıza dair söz verecektik. Birbirimizi bir daha hiçbir zaman göremeyecektik. Bana adresini bile vermeyecekti. Onun isteğiyle bebeğin babası olduğum gerçeği aramızda sır olarak kalacak, bu konuda şerefimiz üzerine yemin edecektik. Bana sadece kız mı erkek mi diye bildirecekti, o kadar...

Bu durumdan öylesine etkilenmiştim ki kanının damarlarımda aktığını hissediyordum. Maria'ya sadece benim dengim demek yetmezdi, o benden daha kabiliyetli ve benden daha utanmazdı.

Bir kadını, sorumluluğunu almayacağım bir çocuğa hamile bırakma fikri bana da uyuyordu. Yayılmak ya da kendimi boşaltmak hep hoşuma giden bir şey olmuştur ama telif hakkı denilen şey beni ilgilendirmemiştir. Çocukluğumdan beri yaptıklarım ya da ardımda bıraktığım şeylerden dolayı alkışlanmak istemedim. Çağırdığım taksiler için kimse beni alkışlamadı. Tüm taksileri aynı anda çağırmak oldukça iyi bir fikirdi, ama kimse bana bir teşekkür etmedi.

Sonraki günlerde birbirimizi daha sık görür olmuştuk.

Sadece bu bile hoş bir şeydi. Üç beş gün sonrasını görmek bana her zaman zor gelmiştir. Geriye ve yanıma bakıyordum, ama gelecek günler için hesap yapmıyordum. Maria'ya şartlarını kabul ettiğimi ve onu hamile bırakmanın benim için bir şeref olacağını söyledim. Benim için çok büyük bir zevkti. Buna uzun süre güldük. Kaba kaba güldük. Arzumuz gitgide büyüyordu.

Mutluluk içinde birkaç hafta geçirdim ve bunların hayatımda gerçekten yaşamış olduğum tek zaman olduğunu düşünüyorum.

Bu özel birlikteliği *ad hoc* aşkı diye tanımlamıştık. Bütün gün yatakta yatıp çocuk yapamazdık tabii. Ama yine de yirmidört saatimiz birlikte geçiyordu. Şehre ve Nordmarka'ya uzun yürüyüşler yapıyorduk. En heyecanlı hikâyelerimi ona anlatıyordum. Maria'nm en sevdiği hikâye öldükten sonra çok ince düşünülmüş üç cinayet işleyen kuyumcunun karmaşık hikâyesiydi. Ayrıca Club 7'deki yazara satmış olduğum hikâyeyi de anlatmıştım ona. Nasıl olsa Maria yurtdışına taşınacaktı.

Kimi hikâyeleri iki üç defa anlattığım da olurdu. Maria hikâyeleri ezberleyeceğini söylemişti. Tek sorun benim aynı hikâyeyi bir sonraki sefer tamamen aynı şekilde anlatamayışımdı. İşte o zaman lafımı böler ve bir ipucu verirdi. Anlattıklarımı nasıl benden daha iyi hatırlayabildiğini anlamıyordum. Ben sadece doğaçlama konusunda yetenekliydim.

Kısa bir süre sonra Maria'nm sevinçle, benim de üzüntüyle beklediğim gün geldi çattı. Gebelik testi pozitif çıkmış ve Maria sevinçten çığlık çığlığa bağırmaya başlamıştı. Sonra şakayla bana "harika bir baba" olduğumu söyledi. Bunun

üzerine ikimiz de kaba kaba güldük.

Maria Stockholm'e gitmeden birkaç ay öncesine kadar Oslo'da kalmaya devam etmişti. Yine arada sırada görüşmeye başlamıştık. Bazen telefon edip Kringsjå'ya gelip ona bir hikâye anlatıp anlatamayacağımı sorardı, kendimi hiçbir zaman naza çekmiyordum. Başka bir insanın vücuduna yerleştirmiş olduğum bir parçamı düşünmek tuhaf bir şeydi.

Sonunda Maria gitti. Gitmeden önce telefon etmişti. Ama onu yolcu etmek üzere istasyona kadar gitmedim.

*

Kendisine ait olmadan, bir çocuk yapılacak en uygun adam bendim. O halde neden Maria'ya istediği çocuğu vermeyecektim ki? Kolaydı. Parasızdı. Bana hiçbir maliyeti de yoktu. Ona teşekkür etmesi gerekenin ben olduğumu düşünüyordum. Ama herşeyin iki yüzü vardı ve bu kadar büyük bir bedel ödeyeceğimi düşünmemiştim. Maria'yı bir daha görme iznim yoktu.

Resmî anlaşmamızın tamamen yürürlüğe girmesi bir kaç sene aldı. Toplam dört kere küçük kızı ile birlikte Oslo'ya gelmişti. Maria ona "Altın Kız" diye sesleniyordu ama eminim ona başka bir isim daha vermişti. Bebeğin gerçek adını öğrenmemem için ona böyle seslendiğini düşünüyordum. Onu en son gördüğümde aşağı yukarı üç yaşındaydı. Bundan sonra resmî anlaşmamız yenilendi ve bu bizim son karşılaşmamız oldu. Maria, çocuğun aklında bir baba fikri oluşturmayı istemediğini söylemişti. Benim de aklımda ondan bir iz kalmamalıydı, ne de olsa gerçek bir baba sayılmazdım.

Çok tatlı bir kızdı. Ne bana ne de Maria'ya benziyordu, ben onu belirgin elmacık kemikleri ve gözleri arasındaki mesafesiyle anneme benzetiyordum. Annemin tekrar doğduğunu düşünmüştüm. Sanki ona yeniden yaşama şansını ben vermiştim. Tabii ki sadece hayal kurduğumun farkındaydım.

Maria'yı ve kızı en son 1975 yılında sıcak bir Haziran akşamında görmüştüm. Sadece birkaç saati Sognsvann'da birlikte geçirmiştik, o kadar. Beraberimizde karides, beyaz ekmek ve biraz beyaz şarap götürmüştük. Maria ve ben hatıraları yâd ederken çocuk kıyıda şişme bir kuğu ile oynuyordu. Sudan çıkıp meyve suyu ve kurabiye almaya geldiğinde hem annesi hem kızı onu havluyla kurulamama ve üzerini değiştirmeme izin vermişlerdi. Yapabildiğim tek şey buydu. Maria bir zamanlar bana "harika bir baba" olacağını söylemişti.

"Altın Kız" havlunun üzerinde benim ve Maria'nın arasında oturuyordu, ben de ona uzun bir masal anlatmaya başlamıştım. Daha anlatmaya başlamadan gülmeye başlıyordu. Anlayıp anlamadığını bilmiyordum, ama sanırım anlamadığından gülüyordu, ben de araya birkaç İsveççe kelime katarak işini kolaylaştırmaya çalışıyordum.

Onun yaşlarında olan Panina Manina'dan bahsettim. Dünyadaki en güzel ve en büyük sirkin müdürünün kızıydı Panina Manina. Sirk çok uzaklardan gelmişti. Bir zamanlar, çok çok uzun bir zaman önce, İsveç Kralı ve Kraliçesi'nin özel daveti üzerine, İsveç'in başkentinin ortasına, Gröna Lund'a kurulacaktı. Sirkin tüm vagonları uzun uzun sıra olmuş Skåne ve Småland'den geçiyordu. Vagonlarda filler, foklar, ayılar, zürafalar, atlar, develer, köpekler ve may-

munlar vardı. Arabaların içinde ise palyaçolar, hokkabazlar, hint fakirleri, trapezciler, hayvan terbiyecileri, at cambazları, müzisyenler ve sihirbazlar vardı. Bütün bunların içindeki tek çocuk Panina Manina'ydı. Herkes ona bir prensesmiş gibi davranıyordu çünkü o sirk müdürünün kızıydı ve kader onu gelecekte ünlü bir sirk artisti yapacaktı.

Küçük kız mum gibi oturmuş beni dinliyordu. Hiç konuşmuyordu, dolayısıyla beni ne kadar anladığından emin değildim. "Yine de masalın ruhunu anlamıştır herhalde" diye düşünürken Maria'ya baktım, bana "devam et" anlamında bir işaret yaptı. Sanırım kıza ve ona bir masal anlatmam hoşuna gitmişti. Ayrıca Birmetre, hikâyenin geri kalan kısmını dinlemek için karşımdaki ağacın önüne oturmuştu. Otururken yeşil şapkasını hafifçe kaldırarak bana gizlice göz kırpmıştı. Keyfi yerindeydi. Belki de ilk defa kendini aileden biri gibi hissediyordu.

Ona, o büyük arabaların ve sirk vagonlarının bir öğle yemeği için İsveç ormanlarının içinde bir mola verdiklerini anlattım. Bu arada sirk müdürünün kızı göl kenarında oynamak istemişti. Sirk müdürü palyaçoların kızına göz kulak olacaklarını düşünmüştü, halbuki palyaçolar yanlış anlamışlar, bunun hayvan terbiyecilerinin görevi olduğunu sanmışlardı. Bu arada diğerleri büyük bir ateşte yaban domuzu pişiriyorlardı. Saatler sonra, vagonların Stockholm'e doğru yola çıkacağı zaman kimse kızı bulamamıştı. Bütün akşam ve gece onu arayıp durdular, üstelik kokusundan tanır diye birçok hayvanı serbest bırakmışlardı, ama faydasızdı. Neredeyse bütün bir gün kızı aradıktan sonra, gölde boğulmuş olabileceğini düşündüler. İki deve göl kenarında saatlerce durup sudan içtiler. İçtikçe içtiler, bu sebeple herkes develerin Panina Manina'nın kokusunu aldığı için gölü

boşaltmaya çalıştıklarını düşündü. Sonunda develer susuzluklarını gidermişti ama ne yazık ki sirk müdürünün kızı artık yoktu. Sirk müdürü bundan sonra çok acılı yıllar geçirdi, her gece uykusunda ağladı, çünkü Panina Manina onun gözbebeğiydi, onu bütün sirki sevdiğinden daha fazla severdi.

Gözyaşımı siler gibi yaptığımda küçük kızın bana baktığını hissettim. Belki de biraz önce gölün kenarında oynadığı için son anlattıklarımı anlamış görünüyordu. Bu yüzden aceleyle hikâyeye devam ettim:

Ama Panina Manina boğulmamıştı. Büyüklerin ateşin etrafında oturup şarap içerek yaban domuzu yemelerini fırsat bilip küçük bir gezintiye çıkmıştı o kadar. Güzel bir patikadan ormana doğru yürümüştü. Ama bacakları yorulunca yüksek ağaçların arasındaki çimenlere oturmuş, baykuşların ve güvercinlerin seslerini dinlerken oracıkta derin bir uykuya dalıvermişti. Uyandığında sadece birkaç dakikalığına uyuduğunu zannetmişti, oysa bütün gece hattâ daha fazla uyumuştu. Şimdi güneş gökyüzünde iyice yükselmişti. Panina Manina patikadan tekrar geriye dönüp ateşi bulmak istemiş, ancak tek bir sirk vagonu bile bulamamış, ormanda kaybolmuştu. Akşam geç vakitte, önünde İsveç bayrağı olan kırmızı bir kulübenin önüne gelmişti. Kırmızı kulübenin önünde pembe bir karavan duruyordu. Bu karavanın bir sirk vagonunu andırması Panina Manina'nın dikkatini çekmişti. Sadece üç yaşında olmasına rağmen karavana çıkıp kapıyı çaldı. Kimse kapıyı açmayınca kırmızı kulübenin önündeki taş basamağa çıkıp bu sefer oranın kapısını çaldı. Kapı açıldı ve yaşlı bir kadın belirdi. Panina Manina hiç korkmuyordu, çünkü o gerçek bir sirk kızıydı. Kız kadına baktı ve babasını kaybettiğini söyledi, ama kadın kızın ko-

nuştuğu dili anlamıyordu, çünkü Panina Manina kadının hiçbir zaman gitmediği uzaklardan geliyordu. Kız neredeyse iki gün boyunca hiçbirşey yememişti ve sonunda acıktığını göstermek için ellerini ağzına götürdü. İşte o zaman kadın kızın ormanda kaybolduğunu anlayıp onu içeri aldı. Ona ringa balığı, köfte, ekmek ve üzüm suyu verdi. Küçük kız öyle acıkmıştı ki bir yetişkin gibi yiyip içiyordu. Akşam olduğunda kadın bir yatak hazırladı, aynı dili konuşamadıklarından, kadın yatağın yanına oturup kız derin bir uykuya dalana kadar ninni söyledi. Kızın ismini bilmiyordu bu yüzden ona "Altın Kız" diye sesleniyordu.

"Altın Kız" bana baktı, belki kızın köfte ve ringa balığını nasıl yediğini ellerimle gösterdiğim için, belki de hikâyedeki kızın adı da Altın Kız olduğu için. Hikâyenin hepsini anladığından emin değildim ama yine de devam ettim:

Panina Manina yıllarca bu küçük kırmızı evde yaşadı. İsveç'te kimse onun gerçek anne babasının kim olduğunu bulamadı ve yıllar geçtikçe Panina Manina'nın sirk müdürü ile ilgili anıları solup gitti. Bir süre sonra akıcı bir şekilde İsveççe konuşmaya başlamıştı, ancak kendi dilini hiç konuşmadığından tamamen unutmuştu. Sonra önemli bir şeyi anlatmayı unuttum anlamında parmağımla işaret ettim, kadın yatak odasında bir dolapta eski bir kristal küre saklamıştı, çünkü yıllar önce, Lund'da büyük bir lunaparkta falcılık yaparak hayatını kazanıyordu. Kristal küreyi yıllar sonra tekrar çıkardı ve kızın bir gün bir sirkte çok ünlü bir ip cambazı olacağını gördü. Yaşlı kadın bu gerçeği öğrenince kızı bidonların üzerindeki kalaslarda eğitmeye başladı. Böylece kız bir gün gerçek bir sirk müdürünün karşısında sanatını gösterebilecekti. Bu "Altın Kız"ın kulübenin kapısını çaldığından on üç sene sonraydı. Falcı kadın bir gün

gazetede yurtdışından büyük bir sirk topluluğunun geleceğini okumuş, bunun üzerine şanslarını denemek için başkent Stockholm'e gitmişlerdi. Bu on üç yıl önce uzaklardan gelmiş olan sirkin ta kendisiydi, ama Panina Manina, bu sirkte daha önce bulunmuş olduğunu hiç hatırlamıyordu. Yurtdışından gelen bu sirk müdürü, İsveçli kızın yeteneklerinden oldukça etkilenmişti, bu yüzden onu hemen sirke aldı. Ama Panina Manina da, sirk müdürü de aslında Panina Manina'nın sirk müdürünün kızı olduğunu bilmiyorlardı.

Maria bana soru soran gözlerle baktı. Her zaman hikâyeleri nasıl bitireceğimi merak ederdi. Bu sefer özellikle dikkat kesilmişti. Çünkü bu sırada aramızda küçük kulaklar da vardı.

"Kan çeker" diyerek devam ettim hikâyeme. Daha ilk dakikadan itibaren Panina Manina ile sirk müdürü çok iyi anlaşmışlardı. Panina Manina sirkle birlikte uzak diyarlara gitmeye karar vermiş ve çok geçmeden ünlü bir ip cambazı olmuştu. Bir akşam ipin üzerinde gösteri yaparken, aşağıda sirk orkestrasının önünde elinde bir kamçıyla duran adama bakmış ve o anda aşağıda duran bu adamın gerçek babası olduğunu anlamıştı, onu zaten tam olarak unutmamıştı. Böyle bir anı "gerçekliğin anı" diye adlandırdığımı söyledim. Dikkati dağılan Panina Manina dengesini kaybedip pat diye maneje düştü. Sirk müdürü bir şey oldu mu diye kızın yanına koştuğu anda kız kollarını açtı ve yürek parçalayan bir sesle "Baba! Baba!" diye bağırdı.

"Altın Kız" bana önce şaşırmış gözlerle baktı, sonra gülmeye başladı. Anlattığım herşeyi anladığını sanmıyordum. Ama Maria anlamıştı, bana dik dik bakıyordu şimdi. Hikâyenin sonundaki repliğin hoşuna gitmediği belli oluyordu.

Güneş bu küçük aile toplantımızın üzerine batmak üzereydi. Pılımızı pırtımızı toplayıp tramvaya doğru ilerledik. Küçük kız yolda önümde zıplaya zıplaya yürüyordu. Alçak sesle kendi kendine "Baba, baba!" diyordu. O zaman Maria elimi tuttu ve sıktı. Gözlerinin dolduğunu gördüm. Şehre tekrar döndüğümüzde herkes kendi yoluna gitti. Bu, Maria'yı ve çocuğu son görüşüm olmuştu. Ondan sonra onlardan bir haber almadım.

Yazar Yardımı

Yirmi altı sene sonra kocaman bir pencerenin ardında oturup sahile ve okyanusa bakıyorum. Güneş gökyüzünde alçalmış ve körfezin üzerinde altın bir yaprak gibi duruyor. Bir tekne birkaç kilometre aşağıdaki zümrüt yeşili mağaradan gelen bir avuç turisti dalgakırana taşıyor.

Ben de şehrin yukarılarındaki limonluklar boyunca Değirmen Vadisi'ne kadar uzun yürüyüşler yaptım. Burada insanlar nazik ve dost canlısı. Siyah kıyafetli bir kadın pencereden uzandı ve bana bir bardak limon likörü ikram etti.

Dikkatliydim. Vadide hiç kimseye rastlamadım, ama bu yüzden veya buna rağmen kendimi güvende hissetmiyordum. Birçok kere durup arkama baktım. Beni Bologna'dan beri takip eden birileri olsaydı, harap haldeki kağıt değirmenlerinin olduğu bu dar vadi işimi bitirmek için biçilmiş kaftandı doğrusu.

Güvenlik gereği odamın kapısını kilitli tutuyorum. İçeri giren biri beni kolaylıkla aşağıya atabilir. Pencereler çok alçak yapılmış ve üzerinde yoğun bir trafik olan eski sahil caddesi metrelerce aşağıda. Böylece kolaylıkla intihar ya da kaza süsü verilebilir.

Şimdilik burada fazla kişi yok. Dün akşam sadece üç çift, benim yaşlarımda bir Alman ve ben vardım. Birkaç gün

sonra burası kalabalıklaşacak, çünkü paskalya bayramı başlıyor.

Alman, arada bir bana bakıyor, ikimiz de yalnız olduğumuz için benimle iletişim kurmak istiyordu. Onu daha önce gördüm mü acaba? Akıcı bir şekilde Almanca konuşabilirim.

Akşam yatmaya hazırlanırken kapının kilitli olup olmadığını kontrol ettim. Bardan uzak durdum. Odamda yeterince içkim var, hattâ bir köşede daha şimdiden boş bir şişe duruyor. Kendimi yalnız hissedersem, Birmetre ile konuşabilirim. Ne zaman bir arkadaşa ihtiyacım olsa o hemen ortaya çıkar. Dört gündür burada kalıyorum.

Örümcek kendi ağına yakalandı. Önce büyük bir ustalıkla ağlarını ördü. Sonra yanlış bir hamleyle ördüğü ağın içine yapışıp kaldı.

*

Bunları yazarken Maria'nın benimle oyun oynadığını fark ettim. Bir açıdan bakıldığında alaycılıkta beni geçtiğini düşünüyorum. Ondan sonra başka bir kadını sevemeyeceğimi biliyordu sanırım. Geriye dönüş olmaması için çaba sarfetmişti. Aramıza bir şey koymuştu sanki.

Maria hakkında ilk defa böyle düşünüyordum. Bu beni şaşırttı. Annemin ölümünden sonra ilk defa kendimi tam anlamıyla toparlamaya başladığımı hissettim. Babam bir sene kadar önce ölmüştü. Sanırım annemi daha çok sevmiştim.

Önemli bir şey unuttuğum hissi ile yaşamaya devam ediyorum. Sanki küçükken yaşadığım bir şeyi hatırlamamak için kendimi zorluyorum. Neyse ki her şey tamamen

kaybolup gitmedi. Her şey, bütünüyle üzerinde dans ettiğim incecik buz tabakasının altında, karanlık derinliklerde bir yerde yüzüyor. Ne zaman rahatlasam ve unutmaya çalıştığım şeyi bulmak istesem hemen yeni bir fikir doğuyor, yeni bir hikâye yazmaya başlıyorum.

Bilincim giderek bende daha büyük korkuya neden oluyor. Kontrol edemediğim bir hortlak gibi.

Zaten Maria'yı da korkutan benim hayal gücümdü. Çok etkilenmişti, ama korkmuştu da.

*

Maria gittiğinde, sanki bütün bir dünya bana kalmıştı, aynı zamanda bir özgürleşme duygusuydu bu. Tekrar kızlarla ilgilenebilmem uzun bir zaman aldı. Üniversitedeki eğitimimi bıraktım, çünkü kendimi üniversite öğrencisi olmak için fazla olgun hissediyordum. Annem öldüğünden beri ilk defa bu kadar özgür kalmıştım.

Bir roman konusu karşılığında bana bir şişe şarap ısmarlayan ve bir yüzlük veren genç yazarı sık sık düşünürüm. Evde ise bu tip çalışmalardan düzinelerce vardı. Romanı birkaç yıl sonra basılmış ve oldukça olumlu eleştiriler almıştı.

Ara sıra Club 7'ye, Casino'ya, Tostrup meyhanesine ya da Sanatçılar Evi'ne gidiyordum. Oralardaki insanlarla iletişim kurmak kolaydı. Kısa bir süre içinde şehirde konuşmaya değer herkesi tanıdım. Başlangıçta sorun sürekli para sıkıntısı çekiyor olmamdı.

Uyanık ve zengin bir hayal gücü olan, genç bir adam olarak görülüyordum... Bu da gerçeğin kendisiydi. Konuştuğum herkes benden yaşça büyüktü, çoğu ya hayalperest

ya da aylaktı. Çoğunun sanatsal hırsları vardı, en azından kendilerini sanatçı zannediyorlardı. Dar kafalı olduklarını düşünüyordum. Kiminin yayımlanmış bir şiir kitabı ya da bir romanı vardı, kimi ise bir şeyler "yazdığını" ya da "yazmak istediğini" söylüyordu. Böyle söylememeleri halinde geçerliliklerinin kaybolduğunu hissediyorlardı. İlk defa bu çevrede kendimi göstermeye başladım.

Birlikte içki içtiğim kişilerden biri, birşeyler "yazdığını" ya da "yazmak istediğini" söylediğinde, ne konuda yazmak istediğini soruyordum. Çoğu zaman cevap veremiyorlardı. Buna şaşırıyordum. Bunu o zamanlar da komik buluyordum ve hâlâ da komik buluyorum. Bizim entelektüellerimiz yazı yazabiliyorlar ve yazmak istiyorlar, ancak söyleyecek sözleri yok. Dürüstçe ve açık bir şekilde söyleyecek bir şeyleri olmadığını kabul edeceklerine neden yazmak istiyorlar? Başka yapacak işleri yok mu? Etkin olmadıkları bir konuda neden hırslılar. Benim içinse durum her zaman tam tersi olmuştur. Ben her zaman gebe olmuşumdur ama hiçbir zaman çocuğu dünyaya getirme ihtiyacı duymamışımdır. Bu son söz kelime manasıyla da doğrudur. Maria'nın hikâyesi bambaşka bir şeydi, benim Maria'ya ihtiyacım vardı.

O zamanlar bir günlük tutuyordum, tabii bu yayımlanacak bir şey değildi, kendi içimi döktüğüm ve derin düşüncelere daldığım bir yerdi bu günlük. Günlüğe şöyle yazmıştım:

Hiçbir zaman bir roman yazmayacağım. Tek bir hikâye üzerine yoğunlaşmam imkânsız. Bir hikâyeye başlar başlamaz dört ya da sekiz yeni hikâye ortaya çıkıyor. Kalın tabakalar halindeki ana hikâyeler ve onlardan doğan yenilerinin uğultusu, farklı tabakalardan gelen farklı anlatıcıların sesle-

ri... Bazılarının Çin kutusu dedikleri bu durumu takip edebilmek pösteki saymak gibi bir şey. Çünkü düşünmeden duramıyorum. Yeni fikirler doğurmaktan kendimi alamıyorum. Bahsettiğim şey neredeyse organik bir şey; içimden kendiliğinden çıkıp gidiyor. Kendi üretkenliğimin içinde boğulur gibiyim, her zaman patlamaya hazırım. Beynim yeni düşüncelerle kaynayıp duruyor. Belki de bar taburelerini sevmeye başlamamın nedeni de bu. Orada rahatlayabiliyorum.

Böylece bir simbiyoz ortaya çıktı. Yeni fikirler ve bağlantılar üretmenin, düşünmemekten daha kolay olduğu kanısındayım. Ama "yazmak" isteyen kişiler için durum farklıydı. Çoğunun aklına aylarca ya da yıllarca yazacak tek bir parlak fikir gelmezdi. Çevrem kendilerini ifade etmek isteyen insanlarla doluydu. Ama istekleri anlattıklarından, ihtiyaçları mesajlarından daha büyüktü. Hizmetim açısından sınırsız bir pazarın önünde olduğumu görüyordum. Ama bu çalışmalar nasıl düzenlenebilirdi?

Daha Maria'nın Stockholm'e gittiği gün, elimde birkaç notla şehre inmiştim. Yirmi aforizmadan oluşan bir derlemeydi bu. Hem pazarı hem de kendi satış başarımı denemek istiyordum. Niyetim aforizmaları parça parça elden çıkarmaktı, her aforizma karşılığında yarım litre bira. Aforizmaların oldukça iyi, hattâ çok iyi olduklarını iddia edebilirdim. Yarım litre bira karşılığında muhteşem bir aforizma vermeye razıydım - sonra aforizmanın bana ait olduğunu sonsuza kadar unutacaktım. Tek sorun doğru kişiyi bulmak ve güven verici bir konuşma yapabilmekti. Bunun için acil bir nedenim de vardı. Son kuruşumu Maria için harcamıştım ve tek bir içki almaya bile yetecek param kalmamıştı.

Akşama doğru, Studenterlund'ta benden yaklaşık on beş yaş büyük olan bir yazarla karşılaştım, ona Johannes diyelim... Daha önceleri de onunla defalarca oturup sohbet etmiştik, benim bir dâhi olduğumu düşündüğünü biliyordum. Benimle konuşmanın bir yazar için ne kadar faydalı olabileceğini kavradığını sanıyordum. Bir keresinde kitabımın ne zaman çıkacağını sormuştu bana. Ses tonunda sanki ilk cinsel ilişkimi ne zaman yaşadığımı sorar gibi bir hali vardı. "Hiçbir zaman bir kitabım çıkmayacak" dedim. Bu onu çok etkilemişti. O zamanlar böyle bir iddiada bulunan çok insan çıkmazdı.

Sonra Johannes'e, "Bir bira ısmarlayabilir miyim?" diye sordum. Param olmadığını söylemedim, eğer her şey ters giderse hesap geldikten sonra param olmadığını fark etmiş gibi yapacaktım. Şimdiye kadar kimse yalanımı yakalayamamıştı. Ama ben her şeyin yolunda gideceğinden emindim. Daha önceden planlamamış olsam bile ona bütün aforizma koleksiyonumu teklif etmeye karar verdim. Çünkü bu akşam yeteri kadar içememek riskini göze alamazdım, zira Maria'nın gitmesi beni çok sarsmıştı. Johannes'in açısından bakıldığında bu yirmi aforizma bir hazine değerindeydi. Onları doğru kullanır ve kendinden de birşeyler katmayı başarırsa kendisine yeni bir kimlik kazandırabilirdi. Altı yıl içinde iki roman yayımlamıştı, ama ikisi de çok başarılı değildi. Yetmişli yılların başında yirmi aforizma içeren bir kitap yazmak pek rastlanan bir olay değildi.

Alt kata, Casino'ya indik. Şansımıza fazla kalabalık değildi, orada olanlar ya oyuncu ya da yazardı, ayrıca bir de, her zaman gelen sabit bir grup vardı ki bunlar ya yazar ya da oyuncu olmak için çabalıyorlardı. Kendimize sessiz bir köşe bulduk.

Bir süre sonra aforizmalardan birini ezbere okudum. "Bu kimin?" diye sordu Johannes. Kendimi işaret ettim. Sonra bir başkasını daha okudum. "Harika" dedi. Bir başkasını daha okudum. "Ama bana yazmadığını söylememiş miydin?" Kafamı salladım. "Ben hiçbir zaman bir kitabımın yayımlanmayacağını söyledim." dedim. Kesinlikle bir yazar olma hevesinde olmadığımı yineledim. Şimdi kafasını sallayan o oldu. Bu çevrede "yazar olmak istemiyorum" sözü, ilk defa duyulan bir şeydi.

Her çevrenin ve altkültürün belli kabulleri vardır. Johannes'in olduğu çevrede, yazar olmak istemediğini söyleyen kimse yoktu, en fazla biri çıkar, yıllar sonra "İşler yürümedi, ben yazar olamadım" derdi. Ama durum her yerde böyle değil. Dünyanın bazı kırsal alanlarında tersine bir ifade duymak da aynı şekilde delice gelebilir kulağa. Yine de dünyanın bir yerlerinde ekme biçme işleri ona miras kaldığında başkaldıran ve yazar olacağım diye tutturan köylüler de vardır muhakkak.

Günümüzde okul çocuklarının çoğu ünlü olmak istediklerini söylüyorlar ve bunu gerçekten de istiyorlar. Bundan sadece yirmi yıl kadar önce, böyle bir şey söylemek oldukça utanç verici bir şeydi. Kültürel normlar bir nesil içinde baş aşağı gelebiliyor. Ellili ya da altmışlı yıllarda, etrafta büyüyünce ünlü olmak istediğini söylemek cezasız kalmazdı. İnsanlar, polis memuru ya da doktor olmaktan memnundular. Eğer ünlü olmak istiyorsan bu uğurda ne yapacağını açıklaman gerekirdi. Yapacağın katkılar ünlü olmaktan daha önemliydi. Bugün durum değişti. Artık insan önce ünlü olmak istediğine karar veriyor, sonra nasıl ünlü olacağını düşünüyor. Elde edilen ünün hak edilip edilmediği ise önemsiz. En kötü ihtimalle reality show'larda kıçı-

nı göstermek veya sansasyonel bir suç işlemek yeterli olabiliyor. Bu gidişatı daha önceden görebilmiştim, gelecekte ünlü biri olmanın adi bir şey olacağını biliyordum. Adiliklerden her zaman kaçınmışımdır.

"Çok garip bir adamsın Petter." dedi Johannes.

Yirmi aforizmanm olduğu dosyayı önüne koyduğum gibi okumaya başladı. Kıskançlıktan kudurmuştu.

"Bütün bunları sen mi yazdın?" diye sordu. "Sakın birinden yürütmüş olmayasın?"

Tüylerim ürperdi. Başkasının yazdığı bir şeyi kendim yazmışım gibi sunma düşüncesi o kadar iğrenç bir şeydi ki kusmamak için kendimi zor tuttum. Hattâ kendi yazdığımı bile sahiplenemeyen biriyim.

Onu meraklandırmayı başarmıştım, ancak önümde hâlâ zor bir satranç maçı vardı. Anlaşmayı sağlam tutmalıydım. İlk seferler hep özeldir. Sürekli bir iş kurma süreci içinde olduğumun bilincindeydim. Bir imtihana tâbi tutuluyordum, bu benim ekmek param olacaktı. Şimdi kaybedersem bir dahaki sefere daha zor olabilirdi.

Ona bazı şartlarla elimdeki bu yirmi aforizmaya sahip olabileceğini ve kendi eseriymiş gibi kullanabileceğini söyledim. Şaşırmıştı: "Bu bir şaka mı, Petter?"

Küçük bir konuşma yaptım. Yazar olmak istemediğim konusunda ciddi olduğumu anladı sonunda. Nadir görülen bir çekingenliğin kurbanı olduğumu kavradı. Ona, halkın önüne çıkma, ışıkların altında olma fikrine tahammül edemediğimi söyledim. Kulislerde kendimi daha iyi hissediyordum ve anonim olma halimi asla bir şeye değişmezdim. Zamana uygun bir politik tavırla sözlerime devam ettim. "Dikkatleri üzerime çekmenin doğru olmadığı sonucuna vardım. Neden çok konuşan seçkinler halkın içinden sivril-

sin? Herkesin kolektif bir ruh yaratmak üzere çalışması daha doğru değil mi?" Ona sınıflardan, kitlelerden bahsettim, belki de "taban" terimini kullandım, o zamanlar bu çok daha vurucu bir söz olarak kabul ediliyordu. Ona Ortaçağ'da sanatın anonim olduğundan bahsettim. "Kimse Viking sagalarını kimin yazdığını bile bilmiyor," dedim. "bunun bir önemi var mı Johannes?" diye sordum.

Kafasını salladı. Johannes'in Marksist-Leninist bir düşünce tarzı vardı. Bu düşüncelerin tabii ki bana özel olduğunu aceleyle ekledim. Her iki kitabını da okuduğumu söyledim, birilerinin halkın sözcülüğünü yapması gerekliliğini ve bunun önemini belirttim, ancak o kişi ben değildim!

Johannes yavaş yavaş, sokağa elinde yirmi aforizma ile çıkabileceğini anlamaya başlamıştı. Ama ondan önce ayarlamamız gereken bir çok şey vardı. Önce para konusunu açtım. Maddî durumumun kötü olduğunu, bu nedenle aforizmanın tanesini elli kron karşılığında satmak istediğimi, dilerse yirmisine birden sekizyüz kron karşılığında sahip olabileceğini söyledim. Önce biraz fazla ileri gittiğimi düşündüm. O zamanlar hem üniversite öğrencileri, hem de yazarlar için sekizyüz kron iyi paraydı. Ama Johannes vazgeçecek gibi durmuyordu. Ne de olsa çok derinlikli yirmi aforizma söz konusuydu, bütün bir sabahı onları düşünmekle geçirmiştim. İsterse aradan sadece ilgilendiğini seçip alabileceğini ve sadece onun parasını ödeyebileceğini söyledim, ama öte yandan bütünü bozmanın yazık olacağını da ekledim. Zaten bunlar için özellikle Johannes'i düşünmüştüm, telif hakkını birden fazla kişiye satmaktan hoşlanmıyordum.

"Anlaştık," dedi Johannes. "Hepsini alıyorum."

Para konusunda konuşmaktan çok fazla hoşlanmadığı-

mı, ancak hâlâ kapitalist bir düzende yaşıyor olduğumuzu söyledim. Dolayısıyla zihinsel üretimler de bir malmış gibi algılanıyordu. "Bu aslında bir ressamın para karşılığında resimlerini satması gibi bir şey sadece" dedim. Onlar da el değiştiriyor ve sanatçı bir daha satmış olduğu bir tablo üzerinde hak iddia edemiyordu. Bunu normal bir alışverişmiş gibi göstermek Johannes'in de hoşuna gitmişti.

"Bunlardan birkaçını şu anda üzerinde çalıştığım romanda kullanacağımı inkâr edemem." dedi Johannes.

"Hiç problem değil." dedim. "Bu alışverişten çok para kazanacaksın ve sana iyi şanslar diliyorum. Bir tabloyu aldığın fiyattan çok daha pahalıya satmak olağandışı bir durum değil. İyi bir yatırım diye buna denir."

Bu alışverişin en hassas noktasını o söyledi. Kâğıtlara bakarak "Bunların aslında sana ait olduğunu ileride ağzından kaçırmayacağını nereden bileceğim?"

Ben de aforizmaları yayımlanmış olarak görmekten mutluluk duyacağımı söyledim ve ortaya çıkmaktan ne kadar rahatsız olduğumu hatırlattım. Ayrıca evimde daha pek çok notun olduğunu ekledim. Belki de ileride uygun bir zamanda bunlara bakabilirdik. Üstelik çenemi tutamamam halinde bir başka sefer ona satış yapma şansım kalmazdı.

Bu en son nokta en önemlisiydi. Yazdıklarımı Johannes'ten başka birine vermeye niyetim olmadığını da vurguladım. Bu da çoklu müşteriden oluşan bir ticaret ağı kurabilmemin temel şartıydı. Böylelikle herkes kendinin seçilmiş ve benim için özel olduğunu hissediyordu.

Bu stratejinin yıllarca tutacağını düşünmemin haklı sebepleri vardı. Hiçbir yazar, hayalet yazardan aldığı yardımla hava atmazdı. Yazarlar orijinal ve gerçek bir kişi olarak ortaya çıkmak isterlerdi.

Eğer kartlarımı doğru oynarsam müşterilerimin konuşmasından endişe etmem için bir sebep kalmazdı. Ağlarının yırtılmasından korkmama gerek yoktu, çünkü ağlar doğrudan müşteriyle benim aramda örülmüştü. Müşterilerin kendi arasında ise herhangi bir ağ yoktu.

Johannes bir sağa bir sola baktı, sonra masaya doğru döndü ve fısıldadı, "İki yüz kronu peşin veririm, altı yüz kron için de çek yazarım, tamam mı?"

Kafamı salladım. Özellikle biraz peşin para aldığıma sevinmiştim. Çünkü biranın parasını ödemek zorundaydım, ayrıca bankalar kapanmıştı ve daha akşamın erken saatleriydi. Bir balerin gibi, son derece zarif hareketlerle cebinden iki tane yüzlüğü ve çek defterini çıkardı. Tıpkı bir beyanname imzalar gibi uzun uzun ve düşünerek imzaladı çeki, sonra hem parayı, hem çeki masanın üzerinden bana doğru itti, ben de kâğıtları toplayıp ona doğru ittim. Lokalin içine yine şöyle bir göz attı, ama garsonların ayağına dolanan bambu değnekli küçük adamı görmedi.

Johannes aceleyle kâğıtları ceketinin iç cebine yerleştirdi. "Kalkalım mı?" dedi. Ben bir bira daha içeceğimi söyledim. "Çok teşekkür ederim Petter" dedi ayrılırken. Sonra kalktı ve çıkışa doğru yöneldi. Vestiyere giden köşeyi dönerken, kağıtların yerinde olup olmadığını kontrol etmek için, bir eliyle kenarları altın yaldızlı kağıtların bulunduğu cebini tuttuğunu gördüm. Çeki bozdurmadan önce bir fotokopisini çeksem diye düşündüm, nedenini bilmiyorum, sadece bunun gerekli olabileceğini seziyordum.

Johannes iyi bir iş yapmıştı. Elindeki aforizmaların değerleri katlanacaktı. Tıpkı değerli kağıtlar gibi, gelecekte ne olacağını bilmek imkânsızdı. Ama benim şimdi ve burada paraya ihtiyacım vardı. Maria, Stockholm'e giden trenin içindeydi.

Johannes kısa bir süre önce öldü. O, her zaman üzerinde dikkatle çalışılmış özenli ve özlü aforizmalarıyla hatırlanacak.

Bir yazara farklı tarzda yazılar satmamaya karar vermiştim. Şehrin birdenbire çok yönlü kabiliyetlerle dolup taşması da inanılmaz olurdu. Bir tek damızlık vardı, ama düzinelerce yazarı döllemeye yetecek kadar tohumu vardı bu damızlığın.

Bir istisna vardı, Johannes'e çeşitli sloganlar, fikirler ve aforizmalar veriyordum. O bunlara "baharat" diyordu. Marksist-Leninist 1 Mayıs gösterilerinin düzenleyicilerinden biri olduğu için yıllar içinde ona çeşitli slogan ve parola önerileri sunmuştum, tabii bunlar için herhangi bir ücret almadım.

Vietnam'da geçen bir hikâye konusu istisna. Bir yüzlük karşılığında aldığı kağıdın üzerinde şöyle yazıyordu:

Ellili yılların başında Mekong havzasındaki küçük bir kasabada, birkaç dakika arayla tek yumurta ikizi olan iki kardeş dünyaya gelir. Anneleri, çocuklar altı aylık olmadan bir Fransız askeri tarafından tecavüze uğrar ve öldürülür, bunun üzerine iki farklı aile onları evlat edinir ve birbirini görmeden yetişirler. İkizlerden biri FNL (Güney Vietnam Ulusal Kurtuluş Cephesi), diğeri ise ABD destekli hükümetin ordusuna girer. Bir çatışmadan sonra ikizler ormanda karşı karşıya gelirler. İkisi de büyük bir çatışmadan önce gözcü olarak gönderilmişlerdir şimdi yüzyüze durmaktadırlar ve etraflarında başka hiç kimse yoktur. Birbirlerine tıpa tıp benzemektedirler. Her ikisi de karşısındaki kişinin ikizi olduğunu anlayıverir. Ama yine de ikisinden biri ölmelidir. İkisi de aynı genetik özelliklere sahip oldukları

için ve hançerlerini kullanmada aynı çevikliğe sahip oldukları için birbirlerini ölümüne yaralarlar.

Bazı yararlı ipuçları: Her ikisinin yürüttüğü mantık, savaş mantığıdır. Kardeşini öldürmeyen, kendi ölümünü göze alacak demektir. Kardeşler birbirlerini öldürmeden önce bir şey söyleyebilecek vakti bulabilecekler mi? Birbirlerini tanımaya çalışıyorlar mı? (belki kısa bir diyalog?) Kavga sahnesini unutma, ölmekte olan ikizler annelerinin karnında ve sonra onun huzurlu göğsünde barış içinde yatmışlardı. Ancak şimdi birbirlerini öldürüyorlardı. Çember burada kapanır. Aynı saatte doğan bu ikizlerin kanları şimdi aynı zamanda aynı yere akmaktadır. Bundan sonra ikizleri kim bulacak? Nasıl bir tepki verecek?

Johannes bu hikâyeyi yazmıştı, ama oldukça uzun bir hikâye olmuştu. Bir sene kadar sonra bir edebiyat dergisinde okuduğumda, çok iyi yazılmış olduğunu düşündüm. Detaylı silah bilgisinden ve Vietnam'daki çevre betimlemelerinden çok etkilenmiştim. Yine de hayal kırıklığına uğradım.

Johannes'in versiyonunda hikâye başka türlü bitiyordu. Kurtuluş ordusunda görev yapan kardeş, Amerikan emperyalizminin bir uşağı olduğunu düşünse de kardeşini öldürememişti. Bu yüzden de onu vahşi bir şekilde öldürdüler.

Yazıda "kurnaz" ve "kahraman" kelimelerinin sık sık geçtiğini fark ettim, ama hiçbir zaman aynı kardeşi tanımlamıyordu. Johannes çocukların tek yumurta ikizi oluşundan epeyce faydalanmıştı. Hikâyeyi kalıtsal faktörlerin insanın gelişiminde ne kadar az etkili olduğunu göstermekte kullanmıştı.

Bu çabasını görünce şaşırmadığımı itiraf etmeliyim, be-

nim için bir sürpriz olmadı. Yetmişli yıllarda edebiyatın büyük bir bölümü böyleydi. Sorunları irdelemek edebiyatın sorunu olmamalıydı. Edebiyat yapıcı olmalıydı.

*

Birkaç sene içinde yurt çapında tanınır duruma gelmiş, hattâ diğer Kuzey ülkeleriyle birkaç bağlantı kurmuştum. O büyük dış dünyaya açılmam ise daha uzun sürecekti, bu bir sonraki aşamaydı.

En önemli iş prensibim; aynı notları birden fazla kişiye satmamamdı. Yapsaydım eğlenceli olurdu. Böylelikle aynı sene içinde iki farklı yazarın aynı konudan yola çıkıp yazdıkları polisiye romanın neye benzediğini görebilirdim. Bu, ara sıra aklıma takılıyordu. Çekici bir düşünceydi. Sadece bir kere bile olsa aynı düşünceden hareketle iki yazarın neler yapacağını görmek çok ilginç olabilirdi.

Ayrıca eğlenceli topluluklarda kendimi kaptırıp anlattığım hikâyelere de dikkat etmeliydim. Bir eleştirmenin, yeni yayımlanmış bir romanın konusunun, kısa bir süre önce Tostrup meyhanelerinde ağızdan ağıza dolaşan bir hikâye üzerine kurulduğunu söylemesini göze alamazdım. Bu yüzden kendi anlatabileceğim hikâyeleri ve sonradan ticarî olarak kullanabileceğim hikâyeleri ayırmak zorunda kalıyordum. Çenemi tutmayı bilmeliydim. Böyle bir kısıtlamayla yaşamak hiç de fena değildi aslında, çünkü bu beni sürekli yeni şeyler üretmeye zorluyordu.

Başlangıcından beri bu kuralların önemli bir istisnası vardı, Maria'ya çok fazla hikâye anlatmıştım, onu oyunun dışında bırakmak istememiştim. Eğer Maria seksenli ve doksanlı yıllarda yayımlanmış Norveç romanlarını okumuş

olsaydı, eminim dönem dönem gülme krizine tutulurdu. Sonraki yıllarda okuduğu yabancı romanlar da onu kollarımda geçirdiği günlere geri götürebilirdi. Aklımda ya da nasıl nitelendirirseniz, hizmetlerim listesinde bazı film konuları da vardı. Bir gün Maria'nın sinemada, muhteşem bir filmi seyrederken, seviştikten sonra ona anlattığım birçok hikâyeden biriyle karşılaşacağını düşünmek hoşuma gidiyordu. Telif hakkı diye başka bir isteğim yoktu.

Ta başından beri beni Örümcek diye gösterebilecek tek kişi Maria'ydı. Yazarlara hiçbir zaman Maria'dan bahsetmedim, birbirimizi son gördüğümüzde bu tür bağlantılarım çoktan başlamış olmasına rağmen Maria'ya da yazarlardan hiç bahsetmedim. Ben ona güveniyordum, o da benim tüm hizmetlerimden yararlanıyordu neticede. Kutsal ruh Maria'yı "Altın Çocuğu"na hamile bırakmıştı. Ancak bu onun herkesten gizlediği küçük sırrıydı. Onun için bir çıkış sayılan kitabına tat veren yirmi aforizmanm bana ait olduğunun bilinmesinden korkan Johannes gibi Maria da, kendi sırrının ortaya çıkmasından korkuyordu. Bu açıdan, ama sadece bu açıdan, Maria, Johannes'le aynı gemideydi.

Eğer bir şey satılmışsa, benim için yok demekti. Bu benim için gerçekten bir sorun teşkil etmezdi. Hiçbir zaman fikirlerimin tükendiği bir an yaşamadım; bu benim anlayamayacağım tek şeydi. Çocukluğumda çok yalnızdım, on sekiz yaşımdan beri tek başına kendi evimde oturuyordum, yani çocuk yuvasına gittiğim günden beri düşünme konusunda deneyimliydim.

Her şeye rağmen her sattığım notun fotokopisini saklardım. Herbirini "SATILMIŞTIR" etiketiyle dosyalardım. Üst kısmına kime ve kaça sattığımı not ederdim. Başlangıçta kullandığım tek makbuz sistemi buydu. Ama içimdeki

baskıyı dengelemek üzere bir karşı kuvvetin gerekliliğini farketmemden önceydi bu. Bu, bir yazarla konuşurken iç cebimde bir kayıt cihazı bulundurmaya başlamadan, telefon konuşmalarını kaydetmeden de önceydi. Ancak başlangıçta notların karşılığında almış olduğum çeklerin fotokopilerini saklardım. Şimdi onlar da ses kasetleriyle birlikte bankadaki kasada duruyorlar.

İşlerimin yolunda gittiği bir dönemde fotokopi makineleri piyasaya çıkmıştı. Kısa bir süre hem üniversitedeki hem de üniversite kütüphanesindeki fotokopi makinesine bağımlı kalmıştım, ama çok geçmeden kendi Rank Xerox'um olmuştu. Seksenli yıllarda PC'ler pazara sunulduğunda bütün büro işleri bir anda kolaylaşmıştı, o dönemde yurtdışına yeni yeni açılmaya başlamıştım. Seyahatlerimde o güçlü laptop'umu hiç yanımdan ayırmazdım.

Belli bir çevrede tanınmam gerekiyordu. Bu bazen zorlayıcı olsa da sıkıcı olmuyordu. Sosyal bir insan olmuştum, seviliyordum, lokantalarda kendi hesabımı nadiren ben ödüyordum. Neden olduğunu bilmiyorum ama ödenmesi gereken bir hesap olduğunda, onu benim için ödeyecek biri mutlaka çıkardı. Bu genellikle böyle olurdu.

Ben yeni düşüncelerin kaynağı olarak tanınıyordum. Bir de gerçeği bilselerdi! Kimse gördüklerinin sadece buzdağının tepesi olduğunu bilemiyordu. Ben aslında çok ince bir ağ örüyordum. Birgün bu ağ o kadar büyüyecekti ki parçalanmaya başlayacak, bir sürü açık uç kalacak ve yavaş yavaş sökülecekti. Eğer müşteriler bunu bilseydi, bu işi yürütebilir miydim?

Birkaç kişi bir cafe'de oturduğumuzda içlerinden genellikle birden fazla kişi müşterim olurdu. Hepsi de sadece

kendilerinin müşterim olduğunu zannederlerdi. En azından ilk yıllarda bu böyledi. Monogam biri olduğumu düşünüyorlardı, ben ise bu işin özellikle eğlenceli yönüyle ilgileniyordum. Müşterilerimin, benim önüne gelenle yatan bir hayat sürdüğüme dair hiçbir fikirleri yoktu. Bazen kendimi birden fazla kadını idare eden bir poligam gibi hissediyordum. Ben onları biliyordum, onlar da beni, ama birbirlerinden habersizdiler.

Altı-yedi kişilik bir grup oluşturduğumuzda içlerinden üçüne mutlaka bir iki şey satmış olurdum. Herkes kendinin ayrıcalıklı olduğunu düşünürdü, ancak bu şekilde birbirlerine olan saygılarını koruyabiliyorlardı. Bunun için yaşıyorlardı. Çoğu da kendilerine olan saygılarını çoktan kaybetmişti. O zamanlar insanların kendilerine olan saygılarını kaybetmeleri dikkatimi çekecek kadar az rastlanan bir durumdu. Bugün olsa fark etmezdim bile. Kendine saygı, artık gitgide daha az rastlanan bir ruhsal durumun adıdır. Kendine saygıyı bir erdem olarak kabul etsek bile artık çoktan demode oldu.

Tabii ki kimse, önümüzdeki ay yayımlanacak romanının konusunu benden almış olduğunu ilan etmiyordu. Ama öte yandan, bir gün kendimi tutamayacağımdan, örneğin Berit'in iyi eleştiriler alan polisiye romanını, aslında benim 4 bin krona sattığım altı sayfalık özetin üzerine kurduğunu söyleyebileceğimden endişe ettiklerini hissediyordum. Bu endişeyi abartılı gülüşlerden ya da ani ve sık sık konu değiştirmelerinden anlıyordum.

Bir akşam Tiyatro Cafe'de oturup Karin'in son romanının kazandığı prestijli ödülü kutlarken, bütün akşam gözleriyle beni takip ettiğini fark ettim. Kendini iyi hissetmiyordu. Oysa ben gayet iyiydim. Eleştirmenler ödülü verir-

ken hikâyenin nasıl muhteşem bir şekilde örüldüğüne dikkat çekmişlerdi. "Oldukça doğru" diye düşündüm. Ben Karin'den memnundum. Ona emanet ettiğim şeye iyi bakıyordu. Bu arada yeteneğini kullanıyordu.

Bu çevrelerde oldukça güçlüydüm, bu hoşuma giden bir durumdu. Kendimi güçlü biriymiş gibi hissetmekte herhangi bir sakınca görmüyordum. Güç mutlaka kötüye kullanılacak diye bir şey yoktur, ben buna en iyi örneğim. Ben kendi gücümü başkalarıyla paylaşıyordum. Bana her zaman fazlasıyla hayal gücü verilmişti. Bu o kadar çoktu ki, ben de bu gücümü dağıtmaya başladım. Bu belki küstahça, belki biraz cesurcaydı ama her şeyden önce cömertçeydi. Medyaya göre gücü elinde bulunduran Berit'ti, bense acizdim. Ben medyada yer almak isteseydim kendi kendimi feda etmiş olurdum. Hiçbir zaman halkın gözü önünde olmak istemedim.

Yazarların, onlara vermiş olduğum konulardan neler çıkardıklarını görmek eğlendiriyordu beni, hepsi o kadar. Bir işlevim vardı, onu yerine getirmeliydim. Geçinmek için bir şeylere ihtiyacım vardı, gittikçe benim çabalarıma daha çok bağımlı hale gelen bir endüstrinin kârından kendi payıma düşeni garantilemeliydim.

Sonuçlar iyi olduğu zaman, yazarlar sürüsü tarafından etrafının sarıldığı duygusuna kapılırdım. Bunların arasında kendimi modern bir monarşinin kralı gibi hissederdim. Ayrıca yetenekli bir satranç oyuncusuydum, üstelik canlı taşlarla daha iyi oynuyordum. İpleri çekmeyi seviyordum, gururlu yazarların ortaya çıkışlarını görmek, onları dans ederken seyretmek beni eğlendiriyordu.

Her ne kadar gerçek meslekler listesinde herhangi bir yere

dahil olmasam bile, yaptığım işin bir ismi hak ettiğini düşündüm ve şu isme karar verdim: "YAZAR YARDIMI". Bu cesur bir isimdi.

Benim işim ikili ilişkilere dayanıyordu. Yazarlarla ya evimde ya da şehirde bir yerlerde buluşuyordum. Sürekli "en iyi arkadaşlar" edinme sanatını geliştirmeliydim. Bu da birçok eğlenceye ve haftasonu turlarına katılmamı gerektiriyordu, hem de pek çok.

Bir kere tanıştıktan sonra, müşterileri yeni ürünler için zorlamazdım. Çünkü yeni bir malzemeye ihtiyaç duyduklarında kendiliklerinden Petter Amcalarına gelirlerdi. Böylece benim mallarıma gitgide daha fazla bağımlı olurlardı. Kaleydoskopumda her an yeni fikirler olduğunu gördükten sonra kimi, düşünmeyi tamamıyla bırakırdı, sanki her birinin beyinleri uçup gitmişti. Kendilerini boş hissettiklerini söylüyorlardı.

İnsanları kendime bağımlı duruma getirmekten mutluluk duyduğum falan yoktu, ama neticede yaşamımı bu şekilde sağlıyordum. Oltama takılan balıklarla sürdürüyordum hayatımı. Yaptığım şey, ne esrar, ne de LSD satmaktı, ucuz sigara ya da kaçak içki de satmıyordum. Hayal gücü satıyordum, zararsız hayal gücü. Bu şehirli bir itibarın, postmodern bir kimlik gibi karmaşık bir şeyin anahtarıydı.

İhtiyacı olan bir müşteri, örneğin bir partide, beni bir köşeye ya da merdiven boşluğuna hattâ bir tuvalete sürüklerdi. Sonra müşteri sağa sola endişeli bir şekilde bakar ve kısık sesle isteğini dile getirirdi: "Var mı bir şeyler Petter?" Ya da "Bugün neler var?" Daha da olmadı, "Söyle bakalım, bir binliğe ne alabilirim Petter?"

Her türlü üsluba ve fiyata uygun çeşitlerim vardı. Birkaç küçük fikir ya da nükteli söz, haliyle komple bir roman

özeti ya da üzerinde çalışılmış bir film özetiyle aynı tarifeye tabi olamazdı. Yarısı bitirilmiş şiirler veya çeyreği tamamlanmış romanlar da satıyordum. Bir keresinde baştan sona bir roman yazıp üçe bölmüştüm, sonra üç parçayı da üç ayrı yazara satmıştım. Bu daha çok para kazanmak için yaptığım bir şey değildi, sadece eğlenmek için böyle yapmıştım.

Bazen müşterilerden birini düşünerek özel bir şeyler yazdığım da olurdu. Bundan birkaç sene önce Club 7'de rastladığım bir gence, onun için bir terzi titizliğiyle yazdığım özeti oldukça iyi para karşılığında satmıştım. O da bu fırsatı değerlendirmiş, başarı kazanmıştı. Birçok kişi gibi o da hippi akımından ve doğu mistisizmi ile ilgilenen Beatles rüzgârından etkilenmiş bir antropozoftu. Demokritos, Epikuros ve Lucretius'tan Hobbes'a, La Mettrie, Holbach ve Büchner'e kadar felsefî materyalizm konusunda kendini çok iyi eğitmişti, bu yüzden ondan çok etkilenmiştim. Yazacak bir şeyi olmadığını söylemişti. O da zamanını materyalizm ve spiritualizm arasında bir köprü oluşturmak üzere *Bhavadgita*'yı araştırarak değerlendiriyordu. Onun için hazırladığım taslak tamamen benzeri soruların etrafında dönüyordu. "Ruhun Sabitleri" başlığını verdiğim özet aşağıdaki gibiydi.

Sonunda spiritualistler haklı çıkmıştı, materyalistler de öyle. Tüm dualistler ve reenkarnasyoncuların da kutlama yapmak için haklı nedenleri vardı.

Dünyadaki nüfus on iki milyara vardığı zaman, Bolivya'nın dağ köylerinden birinde, Titicaca Gölü yakınlarında özel bir çocuk dünyaya geldi. Pablo adı verilen bu çocuk olağanüstü güzeldi, onun dışında normal bir oğlan çocuğu

gibi gözüküyordu. Birçok bebek gibi o da ağlıyordu. Bütün doğal içgüdüleri vardı. Dil gelişimi ve motor becerileri açısından yaşıtlarına göre daha ilerideydi. Ancak zaman geçtikçe ve çocuk büyüdükçe çevresi onun ruhsal kapasitesinin olmadığını anladı. Birçok nörolojik araştırmaya tâbi tutulduktan sonra, fizikî olarak herhangi bir beyin hasarı ya da duyu bozukluğu olmadığı ortaya çıktı. Hattâ okumayı ve hesap yapmayı yaşıtlarından daha önce öğrenmişti. Ama ruhu yoktu. Pablo boş bir kap gibiydi, meyvesi olmayan bir kabuk gibiydi, içinde mücevher olmayan bir mücevher kutusu gibiydi. Onun ruhsal melekeleri için az gelişmiş demek doğru olmazdı. Bu tanım vücudun diğer fizikî ve mekanik bölümleri gibi ruhu da "gelişebilen" bir şey olarak göstereceğinden kuvvetli bir ideolojik önyargıyı beraberinde taşıyordu. Onun felaketi bir ruhunun olmamasıydı. Bu nedenle diğer insanlara karşı vicdanı ve düşünceliliği yoktu, o tamamıyla bir hayvan-insan olarak yaşıyordu. Kendi rahatı da onu hiç ilgilendirmiyordu ve her anı programlanmış bir robot gibi yaşayarak geçiyordu.

Pablo'ya daha birbuçuk yaşındayken, anne ve babasının endişelerine rağmen tasma takılmıştı. Köyün papazı, çocuğun her şeye rağmen diğer çocuklar gibi okula gitmesi için ısrar etmişti. Altı yaşından sonra okula bir kamyonetle götürülüyor ve getiriliyordu, sınıfına geldiğinde yere sağlam bir şekilde sabitlenmiş olan sıraya güvenli bir şekilde bağlanıyordu. Bütün bu yaşadıklarından dolayı acı çekmiyordu, çünkü onda utanma ve küçümsenme duyguları yoktu. Ancak Pablo'nun mükemmel bir öğrenme kabiliyeti, etkileyici bir hafızası vardı. Kısa bir süre sonra öğretmenler ona dâhi çocuk demeye başladılar. Yıllar geçtikçe onun bir ruhu olmadığı kesinlikle anlaşılmıştı. Onda eksik olan tek şey buydu.

Pablo dünyaya geldikten birkaç saniye sonra Londra'nın en kalabalık yerlerinden birinde Linda isimli bir kız çocuğu dünyaya gelmişti, o da sıradan olamayacak kadar güzel bir bebekti. Dakikalar sonra Ren'in sol kıyısında bir Alman şehri olan Boppard'ta bir tane, Afrika'daki ülkelerden biri olan Malawi'nin başkenti Lilongwe'de bir tane, Çin'de on iki tane, Japonya'da iki tane, Hindistan'da sekiz tane ve Bangladeş'te dört tane ruhu olmayan çocuk dünyaya geldi. Yerel sağlık örgütlerinin nadir bulunan bu ruhsuzluk sendromunu teşhis edebilmeleri yıllar almıştı. Genellikle kullanılan tabir "beyin hasarı"ydı, ancak kimi uzmanlar bu tabiri eleştiriyorlardı çünkü ruhsuz çocuklar ortalama çocuklara göre daha zekiydiler.

Pablo daha yirmi yaşına gelmeden birçok cinayet ve tecavüzden sorumlu tutulmuştu, bu cinayetlerin içinde annesini vahşi bir biçimde baltayla öldürmesi de yer alıyordu. Bu sırada WHO iki bin vakanın ele alındığı uluslararası bir rapor hazırladı ve bu durumu ruhsuzluk, yani LSD (The Lack of Soul Disease) olarak adlandırdı. BM raporunun vurguladığı önemli bir nokta, bu ruh yoksunu çocukların her seferinde kısa bir zaman aralığı içinde dünyaya gelmesiydi. Bu iki bin olarak tespit edilmiş sayının yarısından fazlası bir gün içinde doğmuş olan çocuklardı. Tekrar altı yüz yeni LSD çocuk doğana kadar dört yıl geçmişti. Bunlar yine birkaç saat içinde arka arkaya dünyaya gelmişlerdi. Sonra bir sekiz yıl daha geçmiş ve dört yüz çocukluk bir yeni dalga gelmişti. Doğum anları açısından LSD çocuklarının arasında bir bağlantı olsa da, dünyaya geldikleri coğrafî bölge açısından birbirleriyle hiç ilgileri yoktu. Pablo Bolivya'da dünyaya geldikten birkaç saniye sonra Londra'da Linda dünyaya gelmişti, ancak o günden beri ne Londra'da ne de

Bolivya'da benzer bir durum ortaya çıkmıştı. Bu durum vakaların bulaşıcı ya da genetik olma ihtimalini ortadan kaldırmıştı. Kimi astrologlar bu LSD çocukları, yıldızların etkilerinin ispatı olarak gördüler, ancak kısa zamanda bunun acele edilmiş ve üzerinde fazla düşünülmemiş bir fikir olduğu ortaya çıkmıştı.

Dünya nüfus istatistiklerini kullanan bir grup Hintli bilimci, bu çocukların toplu doğumlarının dünya nüfusunun belli bir seviyeye gelmesinden birkaç ay sonrasında gerçekleştiğine dikkat çekmişlerdi. Öldürücü bir salgın hastalıktan, bir doğal afetten veya birçok insanın ölümüne neden olan bir savaşın patlak vermesinden sonra tekrar yeni LSD çocukların dünyaya gelmeleri için belli bir süre geçmesi gerekiyordu. Bu da Hintli araştırmacıları son derece açık bir iddiaya götürdü: Evrende belli sayıda ruh vardı ve görünüşe bakılırsa bu da tam tamına on iki milyardı ve ne zaman dünya nüfusu bu sayıyı geçerse birden bire LSD bebeklerin sayısı artıyor, bu artış nüfus on iki milyarın altına düşene kadar sürüyordu.

Bu yeni bilgiler bütün dünyada şok etkisi yaratmıştı ve çeşitli çevrelerde farklı radikal fikirler ortaya çıkmasına neden olmuştu. Katolik kilisesi olayı fırsat bilip doğum kontrolü gibi eski tartışma konularına yeni bir tavır geliştirmişti. Papa ve diğer kilise görevlileri kısa bir süre sonra uluslararası bir hareket haline gelen bir akımın arkasına katıldılar: "Aşk yap solucan değil." Kilise, LSD çocukları vaftiz etmeyi reddediyordu. Bu bir köpeği vaftiz etmek gibi küfür sayılabilecek bir durumdu onlara göre.

Ceza yasalarında da birtakım yeniliklere gidilmesi gerekiyordu. Bazı ülkelerde LSD suçluları diğer suçlularla aynı cezalara çarptırılırken, diğer ülkelerde onların, işledikleri

suçlardan ancak yanardağlar ve seller kadar sorumlu tutulabilecekleri görüşü hâkimdi. Bunun yanı sıra toplumun veya tek tek insanların teşhis konulduktan sonra bir LSD çocuk öldürmek hakkına sahip olabilmelerinin ahlakî olup olmadığı tartışmaları büyüyordu. Maalesef LSD vakaları, embriyo suyu testleriyle tespit edilemiyordu. Çünkü ruh yoksunluğu genlere bağlı bir şey değildi.

Birbirlerine karşı nasıl davrandıklarını incelemek üzere en yaşlılardan birkaç LSD çocuk son yıllarda bir araya getirildi. Bunların arasında Bolivyalı Pablo ve İngiliz Linda da vardı. Tanıştırılır tanıştırılmaz ve tasmalarından kurtulur kurtulmaz vahşi ve kaba bir şekilde sevişmeye başladılar. Kamasutra onların yanında kibar kalırdı. Pablo ve Linda'nın birbirlerine adayacak ruhları yoktu ama onlar erkek ve kadındı ve cinsel içgüdülerine karşı koyamazlardı. Onların utanma ve çekinme duyguları yoktu, ruhları olmadığı için arzularını dizginleyecek bir engelleri ya da daha geniş bir bağlamda düşünme yetenekleri yoktu.

Linda Pablo'yla arasındaki bu ilişkiden sonra hamile kaldı ve normal bir kız çocuğu dünyaya getirdi. Burada dikkate değer olan şey, ruhsuz iki insandan doğan bir çocuğun içine serbest bir ruhun girmiş olmasıydı. Beklenen şey bu değil miydi? Bir insanın oluşması için gereken tek şey evrende bekleyen on iki milyar ruhtan birinin bir fetüsün içine yerleşmesiydi. Varolan ruh sayısı, talebi karşılayamayınca kozmik denge geçici olarak bozulmuştu.

Pablo ve Linda'nın kızlarının ismi Fransız filozofu René Descartes'a ithafen Cartesiana oldu. Çünkü böylece ruhların sadece et kemik olmadığı anlaşılmıştı. Ruh kalıtımsal bir şey değildi. Fiziksel özelliklerimiz kalıtımsaldı. Genlerimizin yarısını annemizden yarısını babamızdan alıyorduk

ve kalıtımsal malzeme bütünüyle insanın biyolojik varlığına bağlıydı veya makine olan insana. Ruhumuzun yarısını babamızdan yarısını da annemizden almıyorduk. Nasıl bir ruh ikiye ayrılmazsa, iki ruh da bir araya gelemezdi. Ruh parçalanamaz bir bütündü, bir monattı.

Descartes ile Leibniz gibi Batılı filozoflarla, dualizmi savunan samkhya felsefesi gibi Hintli okullar arasında ilk defa benzerlik kurulmuyordu. İki bin beş yüz yıl önce Platon ve bir çok Hintli düşünür ısrarla, ruhun, sonsuz kere insan bedenine enkarnasyon ve reenkarnasyon yoluyla yerleştiğini söylemişlerdi. Evrendeki tüm ruhlar kendilerine etten bir beden bulduklarında, bütünüyle enkarnasyon duruyordu, ta ki yaratılan bedenden daha fazlası ölene kadar.

Güneş ışığı gibi bir kız olan Cartesiana, ilgili makamlar tarafından korunmaya alınmıştı, çünkü biyolojik anne ve babası onu reddetmişti. Ne annesi ne de babası çocuğa ilgi gösteriyordu, fakat birlikte yaşamalarına izin verildi. Birçok kişi her şeye rağmen LSD insanlarının dünyaya bir çocuk getirmelerine izin verilmesinin grotesk ve ahlaksız bir durum olduğunu düşünüyordu. Kiliselerin dayatması üzerine aralarından birçoğu kısırlaştırıldı.

Bu hikâyenin devamında dünya yüzündeki insanlar ruhsal yaratıklar olarak birbirlerine daha derinden saygı duymaya başladılar. Çünkü belki yüz belki de yüz milyon yıl sonra kendi vücuduna isabet edebilecek bir ruha küfür etmek ya da onu lanetlemek doğru olmazdı.

Dünyadaki en son LSD çocukları patlamasından sonra nüfusun sürekli olarak 12 milyar seviyesinde tutulmasına dikkat edilmişti. Ama bu gelişme herkesi memnun etmiyordu. Bazıları birkaç bin LSD çocuğun dünyaya gelmesinin iyi olacağını düşünüyordu. Bunların, büyük kamplarda

veya organ nakil istasyonlarında göz altında tutulmaları koşuluyla organ bağışçısı olarak kullanılmasını önermişlerdi. Bir başka kesim ise bu ruh yoksunu insanların genelevlerde, birer Afrodit ve Adonis olarak dinsel nedenlerle evlenemeyenlere hizmet etmeleri gerektiğini düşünmekteydi.

Neyse ki şimdilik dünya nüfusunun tekrar on iki milyarın üzerine çekilmesi gerektiğini düşünen insan sayısı çok az.

Yeni müşteriler edinebilmek için bu tür parlak düşünceleri orada burada söylemem gerekiyordu, ama önemsiz küçük şeyler için ücret almıyordum tabii. Gıda marketlerinde bile, bir yiyeceği satın almadan önce tatmak oldukça normal bir şeydi. Zaten müşteri geri gelip benden ayrıntılı bir özet istediğinde onlara tattırdığım bu küçük parçaların parasını fazlasıyla çıkarabiliyordum.

Bir kitap projesine dair bir notu bir peçetenin üzerine ya da bir kâğıt parçasına yazdığım ve bunu bir yazara eve dönüş için bir taksi parası karşılığında verdiğim de olurdu. Bir taksi parası karşılığında; lokantadaki hesap pusulasının arkasına şunları yazmıştım: *Çocuk kitabı (yaklaşık yüz sayfa). Sadece sorulardan oluşan kitap, temalara ve alt temalara göre hiyerarşik olarak düzenlenecek.* Hepsi buydu, bu cümle hayal gücünün olmadığını herkesin bildiği bu insanın kan dolaşımını hızlandırmaya yetmişti. Tesadüfen karşılaştığım bu müşteri ona dâhiyane bir fikir verdiğimi düşünüyordu. Yazacağı bu kitabın sıradan bir soru kitabı olmaması gerektiğini vurguladım. Burada önemli olan kitabın hedef kitlesi olan çocukların, sorulara kendi kendine cevaplar bulmasıydı. "Bu proje için en az bir sene ayırmalısın." dedim taksiye binerken. Bu bir şarttı. Onun esaslı bi-

ri olduğunu biliyordum. Ama hızlı düşünebilen biri olmadığını da biliyordum.

Bazı durumlarda kenarda köşede biriktirdiğim "lezzetli lokmaları" bir araya getirip harika bir paket oluşturduğum da olurdu. Örneğin *A'dan Z'ye yirmi altı alegori* bunlardan biriydi. Bunun karşılığında on bin kron almıştım. Büyük bir yazarlık kariyerine başlamak için yeterli olan bu malzeme için aldığım paranın fazla olmadığını düşünüyorum.

Elli iki diyalog, bana beynimdeki seslerden sürekli kurtulmaya çalıştığım zamanlardan miras kalmıştı. Bir yazarı kurtarabilecek olan bu çalışmayı da on beş bin krona sattım. Bu fiyat ucuzdu. Diyaloglardan ikisi radyo tiyatrosu olarak yayımlanmış, biri yakın zamanda Bergen'de Devlet Tiyatrosu sahnesinde oynanmıştı. Üç tane diyaloğun da edebî diyaloglar adı altında basıldığını görmüştüm. Tabii ki üzerlerinde biraz çalışılmış ve geliştirilmişti. Bunlardan biri Siyam ikizleri arasında geçen uzun bir konuşmaydı, neredeyse bütün bir hayatın bilançosuydu ve özellikle de biz ve ben zamirlerinin kullanılmasına ağırlık verilmişti. Siyam ikizi kız kardeşler, altmış yıl beraber yaşadıklarından, tıbbî bir mucize sayılabilirlerdi. Ancak zaman içinde hayata karşı tamamen farklı bakış açıları geliştirmişlerdi. Aslında bu hikâyeyi tasarlarken ikizlerden birinin LSD sendromlu doğduğunu düşünmüştüm, böylelikle onların arasında fark yaratmak çok daha kolay olacaktı. Ancak bundan vazgeçtim, çünkü asıl mesele iki farklı ruhun bir bedene enkarne olmasıydı. Dizzie ve Lizzie tek bir bedende yaşamaya mahkûm edilmiş iki farklı bağımsız ruhtu. İkizler zaman zaman öfkeli ve kızgın bir şekilde bağırarak kavga ederlerdi. Genellikle günlerce birbirlerine küserler, bu yüzden geceleri rahat uyuyamazlardı. Ama hiçbir zaman birbirlerine fizik-

sel zarar vermezlerdi.

Bir yazarın yıllarca oturup yedi yüz-sekiz yüz sayfalık dev bir eser yazabilecek kadar sabrı olduğunu anlarsam, o zaman ona otuz sayfalık daha detaylı bir özet verdiğim de olurdu. Bir keresinde böyle bir çalışmayı tanınmış bir yazara yirmi bin kron karşılığında satmıştım. Bu özetin başlığını şöyle atmıştım: *Küçük İnsan Irkı.* Hikâyenin özeti kısaca şöyleydi:

Korkulan olmuş, ipek maymunundan kaynaklandığı sanılan Amazon virüsü dünyayı sarmıştı. Birkaç ay içinde dünya nüfusu yok oldu, ancak 339 kişi sağ kaldı. İnsanlar birbirleriyle sadece internet yoluyla haberleşebiliyorlardı.

Bütün insanlar birbirleriyle ön adlarıyla konuşuyorlardı. Koloni halinde bulunan bu insanların 85'i Tibet'te, 28'i Seychelles Adaları'nda, 52'si Alaska'nın kuzeyinde, 128'i Spitzbergen'de, 11'i Madrid kalıntılarında, 6 kişilik bir aile Londra'da, 13 kişi Şili'nin maden şehri olan Chuquicamata'da ve 16 kişi Paris'te yaşamaktaydı.

Hayatta kalanların çoğu daha çok Tibet, Alaska, Spitzbergen'de izole bölgelerde ve Hint okyanusundaki küçük adalarda yaşıyordu. Bu bölgelerin virüsle karşılaşmaları zordu. Madrid, Paris, Londra'da bir avuç insan güçlü antikorları olduğu için hayatta kalmayı başarmışlardı. Dünya üzerinde yaşamlarını devam ettirip de, toplulukla iletişim halinde olmayan insan topluluklarının olması da muhtemeldi. Ayrıca bir yerde tek başlarına izole şekilde yaşayan bir iki kişi daha olabilirdi. (Roman geliştikçe bunlar hikâyeye eklenebilir.) Hayatta kalmayı başaranlar insanlığı yok eden bu virüsü Amazonların intikamı olarak adlandırıyorlar, bu durumla yağmur ormanlarının çılgınca yok edilme-

sinin arasında bir bağlantı olduğunu düşünüyorlardı. Şimdi insan neslinin kendisi yok olma tehlikesiyle yüzyüzeydi.

Hayatta kalanlar için gerek entelektüel gerekse bilimsel kaynaklar kısıtlıydı. Dünya üzerinde sadece sekiz hekim vardı, bunlar arasında bir nörolog, bir kalp uzmanı ve bir de jinekolog bulunuyordu. Paris'te bu salgın hastalıktan önce dünyanın önde gelen mikrobiyologlarından biri olan seksen beş yaşında bir kadın yaşıyordu, şimdi dünyadaki tek mikrobiyolog oydu. Alaska'da eski bir astronomi profesörü, Spitzbergen'de ise bir buz uzmanı (glasiyelog), en az dört jeolog ve önemli bir paleontolog yaşamaktaydı.

Hiçbir koloninin diğeriyle fiziksel bir iletişim kurmadığı otuz yıl süren bir karantina döneminden sonra, uzmanlar bu kolonilerin tekrar göç etmeye başlamalarında herhangi bir sakınca olmadığı konusunda fikir birliğine vardılar. Alaska, Spitzbergen ve Tibet'te yaşayanlar, daha iki üç nesil izole yaşamaya dayanabilirlerdi. Ancak küçük kolonilerdeki iç çiftleşmenin olumsuz etkilerini yok etmek için dışardaki yerleşimlerden yardım almaları gerekiyordu. Seychelles'de yaşayan yirmi sekiz insanın yirmi yedisi kadındı, aralarında sadece bir erkek vardı o da onbir yaşında bir çocuktu. Kadınların yirmi ikisi hâlâ doğurgan kadınlardı. Aile içi ilişkinin olumsuz sonuçlarını önlemek için küçük kolonilerdeki insanlar kendi kapalı alanlarının dışından taze kana ihtiyaç duyuyorlardı. On bir yaşındaki çocuğa bir prens gibi bakılıyordu. Daha o yaşında oldukça popüler olmuştu. Londra'dan gelen bilgilere göre, kolonilerinin devamı için kendi kızını hamile bırakmak zorunda kalan bir babadan bahsedilmekteydi.

Dünyanın büyük bir kısmındaki yollar hâlâ sağlamdı ve üzerlerinde birkaç yüz milyon araba vardı ve bunlardan ço-

ğu da kullanılabilir durumdaydı. Bütün dünyadaki hava-alanlarında binlerce uçak kalkmaya hazırdı. Ayrıca bu küçük insan topluluğunun sınırsız miktarda benzin rezervi vardı. Ama dünyada, Tibet'te oturan tek bir uçuş teknikeri ile biri Alaska'da diğeri Spitzbergen'de olmak üzere iki pilot vardı. Uydu fotoğrafları kimi şehirlerin yandığını gösteriyordu, ancak birçoğu, insanların öldüğü otuz seneden beri hiç değişmeden duruyordu. Evcil hayvanların çoğu ölmüştü, ama hepsi değil. Onun dışında, dünyadaki çevre koşulları hızla iyileşiyordu. Ozon tabakasının neredeyse tamamı düzelmiş ve hava, onlarca yıl önceden daha sabit bir duruma gelmişti.

Buradan itibaren yazar olarak senaryo senin. İnsanların gezegende bu yeni yerleşmesi nasıl olacak? İlk yerleşim dalgası sırasında neler yaşanacak? Kurulan ülkelerde neler oluyordu? Yeniden başlayan insan, hangi olaylarla karşılaşacaktı? Kısacası: O küçük insanlığa dahil olmak nasıl bir duyguydu? Bir açıdan bakarsak bu bir tür özgürlük müydü?

Hangi hikâyeyi anlatmak istediğine kendin karar ver. Olasılıklar sonsuz, seni sınırlayan tek şey hayal gücündür. Eğer hepsiyle ilgili bir hikâye anlatamasan da bu üç yüz otuz dokuz kişiye birer isim ve kişilik vermek tamamen senin elinde, bu da işe yarar ve 339 insan ve kaderleri senin elinde.

Neredeyse tüm insanlığa musallat olan salgın hastalığı her birey nasıl yaşadı? Yakınlarından ve sevdiklerinden hangilerini kaybettiler? Nasıl oldu bu? En dramatik ve en etkileyici olanları anlatmayı unutma. Ayrıca hayatta kalanların bu hastalığa kurban olma ihtimali olduğunu göz ardı etme.

Bireyler sonradan nasıl ayakta kalabildiler? Hangi kardeşler nesillerinin devamı için çocuk yapmak zorunda kaldılar? Bir baba kendi kızını hamile bırakmak zorunda kaldığında neler hissetti? Bu arada kız neler yaşadı?

Farklı kıtalarda yaşayan insanların nasıl birbirleriyle iletişim kurabildikleri ortaya konulmalı, zira bu dev bir meydan okumadır. Bütün ayrıntılarıyla ilk karşılaşmaların üstünde dur, mesela Alaska ve Tibet'te yaşayan seksen beş kişinin ilk iletişim anını anlatmalısın. Aralarında o güne kadar hangi iletişim araçlarını kullandılar? Bu kolonilerin hangi enerji kaynakları vardı? Tercihen durumu mühendislerin ve bilgisayarcıların bilgilerinden yararlanarak anlat.

Roman az kişide ana karakterler etrafında gelişebilir ya da istersen hikâye hikâye devam eder, böylece çok daha fazla sayıda insandan bahsetmiş olursun. Eğer 339 kişiyi net ve açık bir şekilde anlatabilirsen anıtsal bir eser ortaya çıkarabilirsin.

Sorular sınırsız, cevaplar ise yazar ve Tanrı olarak sana kalmış. Bütün hikâyeleri anlat ama bu arada ana hikâyenin dramaturjisini motorunu ve yönünü kaybetme. Roman bittiğinde haftalardır ve aylardır beraber yaşadıkları ve kalplerinin içine koydukları roman kahramanlarını terk etmek zorunda kalan okuyucular gözyaşlarına boğulmalılar.

Belki de malzeme seni birkaç cilt yazmaya zorlar. Sakın hikâyeyi kısaltmayı düşünme. İnsanlık tarihindeki ikinci büyük bölümün anahtarı senin, sadece senin elinde.

Dünyaya gelen her yeni çocuğun verdiği anlatılmaz mutluluğu da gözden kaçırmamalısın. Anlatımını bitirdiğinde dünya nüfusu kat kat artmış ve birkaç nesil gelip geçmiş olacak.

İnsanlık tarihine son vermeyi de seçebilirsin. Buna da hakkın var. O zaman dünyada kalan son insan neler düşünürdü acaba? Gerçekten bu insan şimdi bütün bir evrende yapayalnız mıydı?

Son bir tavsiye: İzlanda sagalarını okumadan bir tek kelime yazma. Bir saga şöyle diyor: Yol yürürken oluşur.

Başarılar!

Hızla karşımdaki kişinin ne istediğine ilişkin bir fikir oluştururdum -yani neye para ödemek isteyeceğine ilişkin- ama karşımdakinin ne üzerinde çalışabileceğini de iyice tartmam gerekirdi. Herşeyden önce horoza inci vermemek konusunda dikkat etmeliydim. Beceriksiz bir yazara Rolls Royce sınıfı bir özet verseydim onu çöpe atmakla aynı şey olurdu bu. Üstelik bir süre sonra şüphelere yol açardı. Daha okuldakilere ödevlerinde yardımcı olurken 3 alacak kapasitede olan birine 5'lik bir ödev yapmamayı ilke edinmiştim. Yani değer verdiğim tek şey müşterinin yeterince para verip vermeyeceği değildi, ben aynı zamanda satılan malın kalitesiyle alıcı yazarın kalitesi arasında da bir denge kurulmasını gözetirdim. Yazar Yardımı bu yönleriyle oldukça farklılaşmış bir kurumdu.

Bazen yazdığım notları paradan başka şeylerin karşılığında verdiğim de olurdu. Örneğin muhatabım, hoşlandığım bir kadın yazarsa, ona hoş bir sohbet karşılığında birkaç not verebiliyordum. Bu cömert bir davranıştı ve kadın yazar benden para karşılığında bir şeyler aldığı duygusuna kapılmazdı. "İstersen bu konu senin olsun" diyebilirdim "ama bir saat daha kalamaz mısın?"

Kadınlar hediyeler ve hizmet değiş tokuşu konusunda, iş yapmaktan daha becerikliydiler. Bitmiş bir oyun ya da ro-

man konusu aldıklarında özellikle daha çekici oluyorlardı. Evli olup olmadıkları ya da bir başkasına herhangi bir başka şekilde bağlılıkları hiç önemli değildi, çünkü şöhret ve güç, kadınları her zaman istekli ve şehvetli kılmaktaydı.

Bu durumlarda da ağzı sıkılık çok önemlidir. Kadınlar cinselliği bir değiş tokuş aracı olarak kullandıklarını gizlemekte oldukça ustadır. Aslında kadınlara bir şeyler satmıyordum, tam tersi, onlar bana bir şeyler satıyorlardı.

Sokaklarda gözüme kestirdiğim bir kızı durdurmayı bırakmıştım. Bunun için kendimi yaşlı hissediyordum. Yine de duyguları hiç karıştırmadan hoş bir aşk saati geçirmek hoşuma gidiyordu. Küçük bir aşk saatini fazla abartmamak lazım.

*

Pazarın önemli bir kısmını yedi sekiz yıl önce bir roman ya da hikâyeleri yayımlanmış ancak sonradan sesi çıkmamış yazarlar oluşturuyordu. Bunlar hayal kırıklığına uğramışlardı. Edebiyat dünyasında kalmayı sürdürürler, ancak suratları her zaman asık olurdu. İyi çalışılmış bir roman özeti aldıklarında tekrar canlanır ve iyi bir parayı gözden çıkarırlardı. En kötü durumda ilk dört beş sayfayı hazırlar verirdim, amacım onları havaya sokmak ve harekete geçirmekti.

Başka bir yazar grubu ise çok iyi yazabilenlerdi, yani anlatacaklarını başarıyla yansıtabilen bir tarzları vardı, ancak onlar da anlatacakları birşeyleri olmadığı için hayal kırıklığına uğramışlardı. En çok da bu gruptan olan yazarlarla çalışmayı severdim. Genellikle çok az şey istiyorlardı, aslında çok fazla ileri gitmemem gerekiyordu. Gerçek kişi

tasvirleri konusunda tanınmış bir yazara, içinde masal sanatı kaynayan ya da analitik hayal gücü parlayan bir notu vermem imkânsızdı, çünkü böyle bir notu bu adama bırakamazdım. Anlatılacak şeyler bir öykü ya da bir entrika olduğunda bu yazarlar yeni alanlar fethedebilirlerdi. Bazı durumlarda "yazarlıklarında bir patlama"dan bile söz edilebilirdi. Bu kelimeyi sevmiştim. Bir anda gerçekleşen şeylerde mükemmel bir özgürlük vardır, birdenbire bağlarından kurtulur, engelleri aşabilir insan. Bütün bunlar içinse yalnızca bir avuç dolusu kuru barut yeterlidir.

Bu gruptaki kişileri özellikle çok severdim, çünkü onlara emanet ettiğim malzemeyi iyi kullanırlar, kullanırken acele etmezler ve onu israf etmezlerdi. Büyük yazar değillerdi belki ama, becerikli zanaatkârlar ve birer yazı ustasıydılar. Bu gruba dahil olanlar için "Yazar Yardımı" biçilmiş kaftandı, çünkü burada gerçek bir simbiyozdan söz edebilirdik. Bu yazarların bende hiç olmayan bir kabiliyete sahip olduklarını inkâr edemem. Bunlar iki-üç hattâ dört yıl tek bir romanın başında oturup çalışabilecek bir zihin huzuruna sahiptiler, bundan çok büyük keyif alıyorlar ve büyük bir zevkle yapıyorlardı. Çoğunlukla parmak uçlarına kadar güzelliklerle doluydular. Dille oynamaya bayılıyorlardı, romanda geçen kişileri son derece ayrıntılı bir şekilde betimlemeyi ve uzun uzun roman kahramanlarının duygularını anlatmayı seviyorlardı. Bana kalırsa onların ince ince işledikleri edebiyatları için, yanlış veya uydurulmuş demesem de yapmacık ya da fazla ayrıntılı diyebilirim. Bu zorlama duygusallığa karşın taslak üzerine yoğunlaşmak bana yetiyordu. Bu taslaklar benim oluşturduğum ya da keşfettiğim şeyler değildi, bunlar bir sürü kuş gibiydi, ben sadece büyük bir hevesle kollarımı açar ve onları karşılardım.

Yazarla Yazar Yardımı arasında yatan gerçek simbiyoz, kendiliğinden oluşanla, üzerinde çalışılan arasındaki gerilimde yatıyordu. Roman taslakları örneğin dışarıda bir yürüyüş yaparken tamamen doğal olarak hayal gücümün içinde ortaya çıkıyor, yazarlara da sadece bu çizimleri renklendirmek kalıyordu. Bu konuda benden çok daha iyi oldukları tartışılmazdı.

Yazarların tek başına elde ettiklerinin sınırları olmasına rağmen sayıları çoktu ve hepsi aynı anda benim için çalışıyorlardı. Benim için dünyanın sonu geldiğinde yeryüzünde artık yeni hikâyelerin doğamayacağı düşüncesi hoşuma gidiyordu. Bütün roketleri bir anda ateşlemiştim, hepsini bir anda yakıvermiştim. Benden sonra derin bir sessizlik çökecekti. Artık üstünde düşünülecek bir şey kalmayacaktı, kafa yorulacak bir şey de olmayacaktı. Dev bir makineyi kontrol ediyordum. Bütün zamanların en büyük edebiyat festivalini düzenliyordum ve üstelik her şeyi gizli gizli yapıyordum.

Üçüncü grup müşterim ise hiçbir eseri basılmamış ancak yine de yazar olmak için dünyaya geldiklerine inanan kişilerdi. Başlangıçta müşteri grubumun çoğu bu tip kişilerden oluşuyordu. Ve bunlar hayal kırıklığı içinde değillerdi. İleride şöhret olacaklarına inanıyorlardı ve beklentilerle doluydular. İlk kitaplarını yayımlama potansiyelleri vardı. Oldukça iyi bir roman fikrine dünyanın parasını ödeyip hiçbir şey yapamadıklarını anladıkları zaman hayal kırıklığına uğruyorlardı. Bu şekilde benim görünmez elim, bazı insanların kendilerini kandırmalarını önlüyordu. Bunun da iyi bir görev olduğunu düşünüyordum. Bence gerçeklerden kaçan insanları tekrar kendine getirmek iyi bir işti. Yazar Yardımı büyük ölçüde, insanların kendini tanı-

malarında katalizör görevi görüyordu. Birçok kişinin gözyaşlarını silmiştim. Böylece psikolojik yeteneğimi anlamlı bir şekilde kullanabiliyordum.

Kendimi her zaman becerikli bir psikolog olarak görmüştüm. Bir psikolog için insan bilgisi en önemli şeydi, çok gençken gittiğim onca tiyatro ve sinemadan dolayı bu bilginin bende fazlasıyla olduğunu düşünürdüm. Ayrıca şehrin üzerinde uçup evlerin pencerelerinden içeri baktığım zamanlarda insanların hayatları üzerine çok şey öğrenmiştim. Ülkedeki bir çok insanı gözlemiştim, bu da herkese nasip olan bir iş değildi aslında.

Bir psikolog aynı zamanda teselli etmeyi çok iyi bilmeliydi, yıllar içinde bu konuda usta olmuştum. Teselli etmek sadece dümdüz kelimeler kullanmakla olmaz, hayal gücünü de özgür bırakmak gerekir.

Calvero, Terry'yi *Sahne Işıkları*'nın başlangıcında teselli ederken kendi durumunu ve görünüşünü kullanmıştı. Calvero tam bir ayyaştı, aynı zamanda başarısız bir palyaçoydu, bu bağlamda bu mükemmel bir kombinasyondu. Kural olarak, kendisi derin hayal kırıklıkları yaşamış insanlar başkalarını daha kolay teselli ederler.

Terry, Calvero'nun yatağında uzun siyah saçları beyaz çarşafın üzerinde dağılmış vaziyette yatmaktaydı. Doktor gitmişti, başarız bir intihar teşebbüsünden sonra kendine geliyordu. Calvero ona dönerek, "*Başın ağrıyor mu?*" diye sorar.

Terry : *Neredeyim?*

Calvero: *Benim odamdasın, senin iki kat üstünde oturuyorum.*

Terry: *Ne oldu?*

Calvero: *Akşam eve geldiğimde odandan bir gaz koku-*

su geliyordu. Kapıyı kırdım ve doktor çağırdım, sonra birlikte seni buraya çıkardık.

Terry: *Neden ölmeme izin vermedin?*

Calvero: *Ne acelen var ki? Acı mı çekiyorsun?* (Terry kafasını sallar.) *Olan biten tek şey bu, gerisi hayal gücü. İnsan bilincinin gelişmesi milyarlarca yıl sürdü, sen onu niye yok etmek istiyorsun? Ya varoluş mucizesi? Bu, evrende her şeyden daha önemlidir. Ama ya yıldızlar, onlar ne yapabilirler? Hiçbir şey, onlar sadece yörüngelerinde dolanıp dururlar. Ya güneş, alevlerini milyonlarca kilometre öteye savurmaktan başka ne yapıyor? Kendi doğal kaynaklarını yok etmekteler. Güneş düşünebilir mi? Bilinci var mı? Hayır, ama sen bilinçlisin.* (Terry tekrar uykuya dalar ve yüksek sesle horlar). *Özür dilerim, benim hatam!*

Filmin ilerleyen bölümlerinde Calvero birçok defa yatakta bacakları felç olmuş bir şekilde yatan mutsuz balerine yaşama sevinci vermeye çalışmıştı. Şöyle söyledi bir keresinde: *Beni dinle! Küçükken oyuncağım olmadığı için babama yakınırdım. Sonra babam şöyle dedi:* (kendi kafasını göstererek) *Bu yaratılmış olan en mükemmel oyuncaktır. Bütün mutlulukların asıl sırrı buradadır!*

İlk kez kitap yayımlayacakların gelecekteki yazarlık kariyerleri için Yazar Yardımı ile ilgili genellikle gerçekçi olmayan beklentileri vardı. Bir kere iyi bir roman özetine kavuştuktan sonra gerisinin kendiliğinden geleceğini düşünürlerdi. Tabii iş öyle değildi. Sadece iyi bir fikre sahip olmak, hattâ çok detaylı ve sağlam bir özet de yeterli değildi. Özet çok ayrıntılı olmayabilir ve sağlam bir şekilde çalışılmamış olabilir. Romanı baştan aşağı yazabilme yeteneğinin olması gerekir, ikna edici bir anlatıcı ses geliştirmek ve birkaç an-

latım hilesine de hâkim olmak gerekir. Yine de problem bu noktalarda değildir. On iki yıllık bir okul hayatından sonra da yazmayı öğrenemeyen biri yazma kursuna gitmelidir. Bu konuda geç kalmış sayılmaz. Bu tür yazma kurslarından pek çok var, çünkü talep fazla. Ancak darlık, yazılacak konu bulmaktadır. Bu da okullarda öğretilemez. Ve yazma konusu bulmayı öğreten bir kurs yoktur. İşte tam bu noktada ben devreye giriyordum. Ve bunun benim alanım olmasını istiyordum.

Birçok yeni yazarda temel bir şey eksikti: hayat tecrübesi. "Önce yazarım, sonra yaşarım" inancı postmodern bir yanlış anlamadır. Ayrıca gençlerin çoğunun yazar olmak istemelerinin sebebi sadece bir yazar gibi yaşama isteğidir. Bu, herşeyi başaşağı getirmektir. Önce yaşamalısın sonra bunda anlatılacak bir şey olup olmadığına karar vermelisin, belirleyici olan hayatın kendisidir. Yazı, hayatın meyvesidir. Hayat yazının meyvesi değil.

Yazar Yardımı'ndan mümkün olduğu kadar akılcı bir şekilde yararlanabilme imkânı sağlamak amacıyla "Yazar olmak isteyene on öğüt" diye adlandırdığım bir yazı hazırlamıştım. Ben bir okul öğretmeni değildim. İnsanlar karşısında kendimi tekrarlamak bana yakışmıyordu. Bu durumda öğrencilerin açıkça ihtiyacı olan standart bir yazıyı ellerine tutuşturmak daha iyi oluyordu. Bu da tamamıyla gizli olarak gerçekleşiyordu. Hangi yazara veriyorsam, bu on öğüdün ona özel olduğunu vurgulardım ve tabii ki onlar da göstere göstere üniversitelerde ya da şehirde ellerinde bu kişisel mektupla dolaşamazlardı. Mektubun başlığı "Yazar olmak isteyene on öğüt" diye başlamıyordu, aksine "Sevgili Anders" ya da "Sevgili Anne Lise" olarak başlık atıyordum.

Yazar olarak gelecekleri olmayanlar için, bir ölçüde rahiplere has bir sorumluluk üstlenmiştim. Onlara da biraz fikir vermeliydim. Birçok gencin bu konuda eğitilmesi gerekiyordu. Zaten bu yüzden "yazar olmayı seçmeyene on öğüt" adlı yazıyı hazırlamıştım. Bu da saygı duyulması gereken bir karardı. Ben de bu kararı vermiştim. Birinci paragraf şöyle başlıyordu: Evrendeki bu gezegende, bir ömrü baştan sona yazar olmadan yaşamak da mümkündür. Kendine yapacak başka bir meslek arayan ilk kişi sen değilsin.

Hiçbir zaman büyük yazarlara yağcılık yapmaya çalışmıyordum. İyi bir yazar, yazacak bir şey bulamadığında başka şeyler yapar, örneğin odun kırar. Büyük bir yazar, yazacak bir konu aramaz, sadece yazması gerektiğinde yazar. Ben büyük bir yazar değildim. Ben sadece her zaman düşüncelerimi boşaltma ihtiyacı duyuyor ve bir tür zihinsel kendini tutamama hali yaşıyordum. Ama hiçbir zaman kendimi roman yazmak zorunda hissetmedim, odun da kırmadım.

Yeni bir müşteriyi kendime çekmek istediğim zaman çok dikkatli yaklaşırdım. Bu işten vazgeçme ihtimali olduğu sürece ona edebî bir fikir satmak niyetinde olduğumu söylemezdim. Konuştuğumuz konunun bir alışveriş olduğunu karşımdaki insan anlamadan önce malımı geri çekmeliydim. Bir kedi gibi saniyenin onda birinde çark eder ve sanki kendim için bir şeyler yazıyorum da karşımdaki yazarın fikrini alıyormuşum gibi davranırdım. Sana "bunu alır mısın" diye sordum ama "gösterdiğim notları okumak üzere satın alır mısın demek istedim" derdim... Bazen durum tersine döner, bir anda tecrübeli bir yazarın fikirlerini dinlemek zorunda kalabilirdim. Bu çok aşağılayıcı bir durumdu.

Laf cambazlığı konusundaki yeteneğime diyecek yoktu. Bu konudaki yeteneğim, tanımadığım kızları beraber sinema ya da tiyatroya gitmek üzere ikna ederken mükemmelleşmişti. Bu yetenek doğaçlama tiyatrodur ya da güvenlik ağı olmadan ipte cambazlık yapmaktır. Yükseklerden düşmek gibi bir risk vardır, ama yaratıcılığını geliştirmenin en iyi yoludur.

Yine de birkaç kere hizmetimi ayrıntılı bir şekilde anlattıktan sonra reddedildiğim de olmuştu. Kimi kaşlarını kaldırır, kimi başını sallar, zaman zaman kiminin de şiddetle karşı çıktığı olurdu. Bu tavır onlara gösterdiğim şeyleri beğenmedikleri anlamına gelmezdi, tam tersi onların çok hoşuna gittiğini düşünürdüm. Onlar kolay bir şekilde sahip olabilecekleri malın değerini anlıyorlardı. Bir iki saniye de olsa gözlerindeki parıltıdan bu günahın onları nasıl çektiğini görürdüm. Bu büyük bir zevkti. Ancak uzun vadede bu tip dürüst yazarlar Yazar Yardımı için güvenlik riski oluşturuyordu.

Dürüst yazarlar temiz yazarlardı. Benim teklifimi arkadaşlarına anlatmaları onlara hiçbir şey kaybettirmezdi. Kimi sonradan uzun bir süre özel dikkat gerektirirdi, ben de bu aşamada "Yazar Bakımı"nı geliştirmiştim. Sanıyorum hakkımdaki ilk dedikodular bu çevrelerden ortaya çıktı. "Örümcek" kavramını da bu temiz yazarların yaydığını tahmin ediyorum. Babamın ve benim jeoloji müzesinde gördüğümüz kehribarla bu kavramın ilgisi olduğunu zannetmiyorum. Hayatımda ikinci kere Örümcek ismi takılıyordu bana. O zaman ben bir örümceğim herhalde.

Örümcek, ağını kendisi oluşturuyordu. Ya da tıpkı İnger Hagerup'un bir şiirinde söylediği gibi: "Vücudunda bir yumakla, bütün gün örerek yaşamak, ne ilginç bir şeydir

örümcek olmak." Her yazar böyle değildir. Kimi tıpkı birer karınca gibi, biraz ondan biraz da bundan birşeyler toplar sonra titizlikle topladığı bu şeyleri kendinin sanırdı. Eleştirmenler, yazarların büyük çoğunluğunun bu kategoride olduklarını düşünerek hata yaparlar. Bir kitap için genellikle çağdaş edebiyattan veya edebiyat tarihindeki bir akımdan ya da çalışmadan "etkilenmiş", "onun tarafından yönlendirilmiş" ya da "bütünüyle ona borçlu" şeklindeki ifadeleri severek kullanırlar. Bu arada yazar, adı geçen kitabı uzaktan bile görmemiş olabilir. Eleştirmenler bütün yazarları kendileri kadar bilgili ve kendileri kadar hayal yoksunu olarak kabul ederler. Verilen mesaja göre artık bu küçük ülkede ve özellikle de kendi memleketimizde, orijinal bir kıvılcımın ortaya çıkması mümkün görülmüyor. Ancak üçüncü bir kategori daha vardı: Yazar Yardımı'ndan yararlanan yazarlar. Onlar birer arı gibiydiler. Her biri gelip Örümcek'in gül bahçesindeki çiçeklerin özünü emer ve kendi hammaddesini oluştururdu. Çoğunluğu birikimlerini büyük bir sabırla işler ve geliştirirdi. Onlar gül bahçesinden aldıkları özü hazmederler ve kendi ballarına dönüştürürlerdi.

Birkaç tanınmış yazar, benim onların çevrelerinde etkin olmamı ve diğer yazarlara iyi tavsiyelerde bulunmam fikrini kabul edemiyorlardı, bunları püriten olarak nitelendiriyordum. Sadece bu nedenle değil, bir şişe şaraptan, bir esrarlı sigaradan ya da yurtdışına bir seyahatten ilham alan meslektaşlarına öfke kusan yazarlar tanıyorum. Birçok yazarın gözünde en affedilemeyen şey, başka bir yazarın yazı kurslarına gitmesiydi. Yazarların çoğu ilhamı kendilerinde bulduklarıyla övünüyordu.

Edebiyatın çiçek açtığı dönemlerde, yazarlar entelektüel güçlerinin büyük bir kısmını başka yazarların işe yaramadığını ispatlamaya çalışmakla harcıyorlardı. Yetmişli yılların sonlarına doğru yayıncıların ağılında yer çok daraldı. Bilinir ki, ahırlarda yer daralınca hayvanlar birbirlerini ısırmaya başlar. Çiftçiler fazla yağ ya da buğday ürettiklerinde fazlasını atarlar. Yazarlar da fazla metin ürettiklerinde birbirlerini yok etmeye çalışıyorlardı.

Tabii ki tüm sattıklarım kitap olmuyordu, ama geçtiğimiz yüzyılın son çeyreğindeki edebiyat enflasyonunun benim payıma düşen kısmının sorumluluğunu üstleniyorum. O dönemde ülkede çok fazla kitabın piyasaya çıktığı söyleniyordu. Yetmişli yılların sonlarında, Danimarkalı bir eleştirmene görev verilmişti. Danimarkalı eleştirmen o yıllarda çıkan tüm Norveççe şiirleri okuyor ancak çoğunluğunun işe yaramaz olduğunu söylüyordu. Sorun sadece çıkan kitapların çok kötü oluşu değil, bazen kitapların fazla iyi oluşu da olabilirdi. Kelime yumurtlayan bir ırk gibiyiz. Hazmedebildiğimizden çok daha fazla kültür üretmekteyiz.

Son yıllarda kendimizi tren istasyonlarındaki duvar yazılarıyla savaşmaya adadık. Diğer yandan milyonlarca kron harcayarak yeni millî kütüphaneler kurmaktaydık. Ancak millî hafıza da duvar yazıları gibi oluşturulmaktadır. Nietzsche, kültürü tıka basa yutan bir insanı, bir tavşanı yutup güneşin altında hiç kıpırdayamadan yatan bir yılana benzetmiştir.

Epigramların zamanı sona ermişti. Bergen'de rıhtımın altında bir tahta parçasının üzerine Runa yazısıyla yazılmış şu yazı vardı: Ben Stavanger'deyken İngebjørg beni sevmişti. Bu, yazanı oldukça etkilemiş olmalıydı, hattâ onu sekiz yüz dokuz yüz yıl sonra okuyan kişiyi de. Günümüzde bir

yazar, İngebjørg'la yaşadığı kısa romantizmi sonraki nesillere aktarmak için dört yüz sayfalık bir roman yazar ya da İngebørg'le ilgili kulakları sağır eden bir besteyle çağdaşlarının sinirini bozardı "*Sadece İngebjørg var, sadece İngebjørg.*" Asıl paradoks şuydu ki, eğer o sekiz yüz yılda, sadece yetmişli yıllarda çıkan hikâyeler kadar uzun hikâyeler yazılmış olsaydı, hiçbirimiz bu edebî geleneğin tümünün içinden İngebjørg üzerine yazılmış bu basit ve çekici hikâyenin içine giremeyecektik. *Ben Stavanger'deyken İngebjørg beni sevmişti.* Kemiklere kadar işleyen bu acıklı aşk hikâyesi minimal hale getirilmiş, fakat birçok varsayımla doludur. Bazı şeyleri okuyucunun kendisi de tahmin edebilir, üzerine bir şeyler ekleyebilir. Buna karşılık dört yüz sayfalık bir yazının üzerine bir şey eklenemez.

Artık kitap yazmak son derece basit bir şey haline geldi. Kişisel bilgisayarlar da bu işi kolaylaştırıyor. Kitaplarını bir eski zaman yöntemiyle, yani elle ya da daktiloda yazan yazarlar, bilgisayarda yazılmış olan kitapları ikinci sınıf bir edebiyat olarak niteliyorlar, bunun başlıca nedeni yazma sürecinin basit olması. Bu makineler yazma sanatı için birer düşmandı, bu makinelerdeki şeytanlar "elektronik metin işlemci" olarak adlandırıldılar. Bu şeytanların akrabaları ilk defa Rönesans döneminde ortaya çıkmıştı, birçok kişi matbaacılığın yazma sanatına olumsuz etkileri olacağına inanmıştı. Basılan kitaplar da okunuyordu, hem de gitgide daha fazla insan tarafından. İnsanların bu gelişme karşısında gözlerini kapatması imkânsızdı. Basılmış bir kitap uzun bir süre gerçek bir kitap olarak kabul edilmemişti, sadece birer yedektiler o kadar.

Tabii ki benim sattığım malzemeyle bir şey başaramayan

yazarlar da vardı. Bunlar da benim işim için tehlike oluşturuyordu. Beceriksizlikleri için birini suçlamaları gerekiyordu ve ben de bu işe en uygun günah keçisiydim.

Benim özetlerimden kitap oluşturamaymca hayal kırıklığına uğrayanlar sadece yeni başlayanlar değildi. Daha önce de kitap yazmış olanlar arasında kızgınlık artıyordu. Birçoğu yayınevlerince kabul edilmiyordu. O zamanlar yayınevleri üzerinde bir etkim yoktu. Reddedilenlerin oranı yüzde doksan civarındaydı. Birçok proje daha reddedilme aşamasına gelmeden önce karaya oturmuştu. Tek tük de olsa müşterilerden bazıları geri gelip anlaşmamızı değiştirmek isterdi. Bu sadece çocukça bir şey değil, anlaşmamızın şartlarına da aykırı bir şeydi, ama her şeye rağmen büyük bir problem teşkil etmiyordu. Bu durumda hem kazancımı kaybediyordum hem de geri dönen özetleri artık bir başkasına satınam imkânsızlaşıyordu, ama başka seçeneğim yoktu. Müşterilere ödedikleri paraları geri veriyordum. Daha o zaman yeterli gelirim vardı ve bu yüzden de stratejik düşünmeliydim. Yazar Yardımı'nın iyi ismini korumak zorundaydım.

İşin doğası gereği müşterilere malı satmadan önce göstermiyordum. "On gün içinde iade edebilirsiniz" diyemezdim. Bir müşteri bir özetin ilk sayfasını okuduğu zaman ya onun bunu satın alması ya da benim bu özeti sonsuza kadar pazardan geri çekmem gerekiyordu. Sıra gene laf cambazlığına gelirdi ve bu da benim çok hoşuma gidiyordu. Ben kızlara "benimle yatar mısın?" sorusunu sorma tarzı geliştirmiştim, ne sorduğumu anlamadan istenilen cevabı verirlerdi, öyle bir şekilde bunu yapardım ki gecenin ilerleyen saatlerinde bunu kendileri istemiş gibi olurdu. Eğer tersi olmuşsa mutlaka işi bozan ben olmuşumdur.

Eğer yurtdışında da tanınırsam Norveçli bir yazara satmaya çalıştığım bir özeti sonradan Alman ya da Fransız bir yazara satabilirdim. Bazı durumlarda telaşla söndürmek zorunda kaldığım küçük yangınlar çıktı ama yangın söndürme konusunda oldukça usta olduğumu düşünürüm. Yangın söndürmek birilerini teselli etmek gibi bir şeydir.

*

Seksenli yılların başı benim için önemli dönüm noktası olmuştu; ve o zaman teorik olarak bir bestsellere dönüşecek bir özet için tek bir telif ödemesiyle yetinemeyeceğimi anladım. Bir kitap beş bin ya da on bin tane satıldıktan sonra bu kitabın telif haklarından bir kısmını daha almak üzere pazarlık etmeye başladım. Yazarın payından yüzde on ila otuz arasında bir miktarını talep ediyordum, özetin ne kadar ayrıntılı olduğu ve bu yazarın ellerinde bestseller olma potansiyeli bu oranı etkiliyordu. Bu da benim maddî olarak önemli bir adım atmam ve zengin bir adam olmam demekti, ama aynı zamanda içinde tehlikeler barındırıyordu.

Telif pazarlığı yaparken ceketimin cebinde her zaman bir kayıt cihazı bulunurdu. Bu bana göre müşterinin lehine bir şeydi. Sözlü anlaşmalar da en az yazılı anlaşmalar kadar bağlayıcıydı, ancak sözlü anlaşmalarda her iki tarafın da hafızalarının aynı derecede iyi olması gerekiyordu. Bu bakış açısıyla kayıt cihazları vazgeçilmez oluyordu ve bazı durumlarda bu kayıtları kullanmak zorunda kaldım. Bana gerçekten yüklü miktarda borcu olan bir müşterimi, telefonumda yıllardır bir kayıt cihazının olduğuna inandırmıştım. Ben düzenli biriydim, kimileri buna titiz diyebilir.

Hayal kırıklığına uğrayanlardan biri birgün beni evimde ziyaret etmişti, ona Robert diyelim. Benden on yaş kadar büyük, yarı Flaman biri, geçmişte hayatı problemlerle doluydu. Yazarlık kariyeri istediği gibi yürümemiş ayrıca çok genç yaşta bir oğlu olmuş, o da küçük bir beyin problemiyle doğmuştu. Bu da eşi Wenche ile ilişkilerini bozmuştu, şimdilerde Wenche'nin başka bir yazarla ilişkisi vardı. Özürlü bir çocukları olması nedeniyle aynı evde yaşamaya devam ediyorlardı. İlişkileri eski bir barometre gibiydi, erkek eve geldiğinde kadın dışarı gider, kadın eve geldiğinde erkek dışarı giderdi. Robert'in, Wenche ile Johannes arasında olanları ne derece bildiğinden emin değildim, ama ben her şeyi biliyordum. Edebiyat çevresi oldukça şeffaftır.

Robert yardım ettiğim müşterilerimden biriydi, ve o, hayatlarının bütün alanlarında daha fazla sorumluluk almamı bekleyen gruba dahildi. Ayrıca varlığı edebî başarılarına sıkıca bağlıydı. Birkaç ay önce Casino'da karşılaştığımızda bütün akşam oturup edebî başarısının ve başarısızlığının Wenche ile olan ilişkisine doğrudan yansıdığı hakkında inleyip durmuştu. Eğer bir kitapta başarılı olabilseydi o zaman evliliğinde de başarılı olacaktı, kitabın kötü bir eleştirisi ortaya çıkınca yatak odasında da bekârlıkla cezalandırılmıştı. Bunun onun değil, Wenche'nin sorunu olduğunu belirttim.

Habersiz gelmesi hoşuma gitmiyordu, bunu kendisine de açıkça söyledim. Birileri eve girmeden önce dosyalarımı ve benzeri şeylerimi ortadan kaldırmalıydım, genellikle ortalık oldukça dağınık olurdu. Fakat merdiven girişinde o kadar kötü görünüyordu ki onu içeri aldım. Misafir odasına girerken sordum:

"Ne oldu Robert? Yine mi bir şeye takıldın?"

Doğrudan konuya girdi. "Benim dışımda birilerine de yardım ettiğine dair bir his var içimde" dedi.

Bunu inkâr etmek için bir neden görmüyordum. "Tamam" dedim, "senden başka insanlar da bana geliyorlarsa ne olmuş? Aldıkların seni tatmin etmiyor mu?"

İsa'yla, üzüm bağındaki işçilerin hikâyesini anımsadım. Robert ilk yardım ettiğim kişiler arasındaydı ve karşılıklı sıkı bir anlaşma yapmıştık. Dolayısıyla üzüm bağındaki diğer işçilerle yaptığım anlaşmalardan ötürü endişe etmesine gerek yoktu.

Onu bir koltuğa oturtup iki şişe bira getirdim, sonra müzik setinin yanına giderek sordum: "Chopin mi, Brahms mı?"

Cevap vermedi. Birkaç defa derin nefes aldıktan sonra: "Sadece bana yardım ettiğini söylemiştin" dedi.

Düşünüyormuş gibi yaptım: "Gerçekten öyle mi demiştim?"

Omuzlarını kaldırdı. Oldukça genişlerdi. Hâlâ söyleniyordu: "Sadece ikimiz olduğunu zannediyordum, Petter".

"Dinle," dedim. "Sen benim on ya da on iki yıl önce söylediğim bir şeyi referans alarak konuşuyorsun. O zamanlar her şey farklıydı, bunu inkâr edecek değilim."

"Sadece sen ve ben varız sanıyordum." diye tekrarlayıp duruyordu.

Bu şikâyetleri sinirime dokunuyordu. Yıllarca Örümceğin ihsanlarının bağımlısı olduktan sonra, zamanın en büyük edebiyat piramit oyununda birden fazla katılımcının oluşundan şikâyet etmek için geçti. Oysa dünya nankördür. Profesör Higgins bir çiçekçi kıza düzgün konuşmayı öğretir öğretmez, kız onun hayatındaki tek kız olmayı istememiş miydi?

Sonra, "Peki yazarların yarısının ne yazacağı konusunda benden fikir aldıklarını bilmek hoşuna mı gidecekti?" dedim, "O zaman da benimle beraber çalışmaya bu kadar değer verir miydin?"

Başını salladı. "Yo, hayır" dedi.

"Ama son kitapta aldığın o muhteşem eleştirilere sevinmiştin, Wenche de sevmişti" dedim. "Sana sekiz sayfalık bir özet vermiştim, üstelik çok ucuza. Üstelik kullandığın dilin özensiz olduğuna dikkat çeken eleştirmene de hak veriyorum. Bence bana yazıyı baştan sona okutup kontrol ettirmeliydin, bunun için fazla para almadığını biliyorsun."

Kendini toparladı. "Başka kimlere yardım ediyorsun?" diye sordu.

Parmağımı dudağıma götürdüm. "Aklını mı kaybettin sen?"

Bana saf saf baktı. Sanırım özel bir dostluğumuz olduğunu düşünüyordu. "Johannes'e ya da Berit'e *senden* bahsetmem hoşuna gider miydi?"

"Yani Johannes'e yardım ediyorsun?"

"Yetti ama Robert, sanırım biraz yoruldun. Kendinden bahset biraz. Bu aralar nasılsın?"

"Tamamıyla berbat".

İyi görünmüyordu. Son bir sene içinde saçlarına düşen aklar dikkat çekiciydi. İlerleyen yaşına rağmen gür saçlara sahipken birden kelleşmeye başlayan gruba dahildi.

"Peki benden kimseye bahsettin mi?"

"Tabii ki hayır" dedim. Gerçekten de söylememiştim kimseye. "Ben ketumluğun ta kendisiyim." dedim. Oysa parmak uçlarıma kadar iki yanlı biriydim. "Sen doğru davrandığın sürece endişe etmen için bir neden yok."

Birkaç hafta sonra tekrar geldi. Yine öyle habersizce çı-

kıp gelmişti. Sinirlenmiştim. Bazı yazarların özel hayatıma öylece dalması kabul edilir bir şey değildi. Sümüklü çocukların beni kovboy ve kızılderili oyunu oynamaya çağırdıkları günlerden beri merdivendeki ayak seslerine karşı bir tepki duyarım... Misafirim olabilir, belki de bir kadın yazarla güzel bir sohbete dalmış olabilirim. Ya da derin bir konsantrasyon içine girmiş de olabilirdim. Misafirim gelmeden önce Birmetre'yi yatak odasına göndermeye özellikle dikkat ederdim. İlginç olan, bunu itiraz etmeden kabul etmesiydi.

Şimdi birilerinin konuşmuş olduğu kesindi. Büyük çapta bir danışmanlık hizmeti verdiğim konusunda konuştuklarını tahmin ediyordum. Birbirleriyle konuştuklarını ve aynı anda benim müşteri listemde olduklarını hararetle inkâr ettiklerini tahmin ediyorum. Bu konuda her zaman iyiydim, çünkü bu, inandırıcı bir hikâye bulmakla hemen hemen aynı şeydir.

İlk defa birilerinin bana bir gün zarar verebileceği düşüncesine kapılmıştım. Kendimi o kadar baskı altında hissetmiştim ki Robert'e ses kayıtlarını söylemek zorunda kaldım. Ondan da farklı zamanlarda çekler almış ve fotokopilerini çekmiştim. Birinin bana zarar vermesi halinde, banka kasasının açılmasını sağlayan bir sistem kurduğumu söyledim. Bunun onu sakinleştireceğini düşünmüştüm. Önce deliye dönmüş ve çok kızmıştı. Uzun biriydi, benden bir kafa kadar daha uzundu. Onun kendini kaybettiğine birkaç kez şahit olmuştum. Kısa bir süre sonra sakinleşti. Teslimiyetin sükûneti çöktü üzerine; onun adına sevindim. Hakikatte ümitsiz bir durumda olup yardım gelecek umuduyla yaşamak, insanlar için iyi bir durum değildir. İnsan umutsuz bir durumdayken gerçek dışı beklentilere giriyor, durumu iyileştirmek için bir mucize umuyor. Bu yaraya tuz

basmaktır, böyle durumlarda duygusuzlaşmak en iyi çözümdür. Onunla son derece dostça ve anlayışla konuşmaya devam ediyordum, bu da bir tür yazar terapisiydi. Ona benden ne aldığını hiçbir zaman kimsenin öğrenemeyeceğini söyledim. Birkaç büyük bardak viski ikram ettim ve Wenche ile aralarının nasıl olduğunu sordum.

Onu birkaç yıl sonra tekrar gördüm, soluk görünüyordu, bana yazma yeteneğini kaybettiğini söyledi. Bu sefer şansını bir polisiye romanda deneyeceğinden bahsedince, ona iki özet arasından seçim yapmasını söyledim. Bu, benim açımdan cömert bir davranıştı. Robert, bakıp da satın almadığı özetin anında değerini kaybedeceğini biliyordu. Bu özeti satılacak notlar dosyasından hemen çıkartarak partilerde rahatça kullanılacak hikâyeler dosyasına koyacaktım. Hikâye anlatmayı bütünüyle kesemezdim, çünkü her zaman anlatacak yeni hikâyelerim olması reklam açısından önemli oluyordu.

Ölümden Sonra Üçlü Cinayet başlıklı özeti seçmişti, bunu Beatles'ın *Lucy in the sky with diamonds* adlı parçasından etkilenerek yazmıştım. Özet hemen hemen on beş sayfadan oluşuyordu, hikâye kısaca şöyleydi:

Flaman şehirlerinden biri olan Anvers'te Wim, Kees ve Klas isminde üç erkek kardeş yaşamaktaydı. Wim'in yüzünde bir doğum lekesi olduğundan çocukluğundan itibaren diğer iki erkek kardeşi tarafından aşağılanmıştı. Yirmili yaşlarının başında hayatının aşkını bulmuştu. İnanılmaz güzellikteki kızın adı Lucy'di. Evlenmelerine birkaç hafta kala ağabeyi Kees, kızı ayarttı. Anneleriyle babaları peş peşe öldükten sonra bile aile birliği düzelmedi. Ölümlerinden bir süre önce her ikisi de vasiyetlerini son derece ayrıntılı bir

şekilde yazmıştı; Wim mirastan mahrum edilmişti. Bunun nedeni kuşkusuz sinsice davranan ağabeyleriydi. Özellikle Klas annesi ve babasına vasiyetlerini yazarken yardım etmişti. O bir avukattı ve onların ölümünden sonra hayatını Anvers'te geçiren bu adam, yaşlıları nasıl parmağında oynattığını anlatıp böbürleniyordu.

Wim her şeye rağmen bir elmas tüccarı olarak büyük bir servete ulaşmayı başarmıştı. Tek acısı hiçbir zaman bir aile kuramamış olmasıydı. Hayatında Lucy'den sonra başka bir kadın olmamıştı, dolayısıyla mirasını bırakabileceği birisi de yoktu. Tek tesellisi ve yaşama sevinci eski dostluklarının hatırına arada bir Lucy'nin ziyarete gelmesiydi. Zaman geçtikçe Lucy evliliğindeki sorunlar için onun fikrini alıyordu. Kees gibi bir adamla yatağı ve sofrayı paylaşmak kolay değildi.

En küçük kardeşleri zamansız ölecek olursa Kees ve Klas'ın servetin bir kısmına sahip olmaları normaldi. Wim oldukça genç yaşında amansız bir hastalığa tutulunca, bir vasiyet yazdı ve son istek olarak Kees ve Klas'ın para kasasını birlikte açmalarını istedi. Anvers'te kulaktan kulağa bu kasanın içinde milyonlarca Belçika frangı değerinde birçok elmasın olduğu söyleniyordu.

Birkaç şahidin huzurunda vasiyetini imzaladıktan birkaç ay sonra Wim öldü, şimdi sıra Kees ve Klas'ın bir avukat eşliğinde iş yerindeki kasayı açmalarına gelmişti. Açgözlü bakışlarla paha biçilmez kasayı açtıkları anda müthiş bir patlama oldu ve üçü beraber orada öldüler. Para kasasında ne tek bir elmas ne para ne de değerli başka bir şey vardı. Kees ve Klas'a miras düşen bir bubi tuzağından başka bir şey değildi. Bu, binlerce kırat değerindeydi ve mükemmel bir şekilde düzenlenmişti.

Bu tuhaf olay ertesi gün gazetelerde Ölümden Sonra Üçlü Cinayet olarak yazıldı ve peşinde bir dolu adlî iş bıraktı. Wim kasadakiler hariç tüm mirasını Kees'in dul karısı Lucy'ye bırakmıştı. Mahkeme bu nedenle Lucy'nin işin içinde olup olmadığından emin değildi. Lucy'nin bu yıllar içerisinde Wim'in elmas dükkânını defalarca ziyaret ettiğini ve son bir yılda ziyaret sayısını artırdığını herkes biliyordu. Zaten Lucy bunu hiçbir zaman inkâr etmemişti. Belki de kasaya ulaşmanın bir yolunu Lucy biliyordu. Son zamanlarda Lucy'nin bir boşanma avukatına danıştığını da mahkeme biliyordu. Boşanma sebebi olarak, soğuk, ölü ve çocuksuz bir evliliği göstermişti.

Şimdi elmas tüccarının haklarını savunacak bir avukat da tutulmuştu. Wim'in ölümünden sonra Lucy bombayı tek başına da yerleştirebilirdi. Hem sonra elmaslara ne olmuştu? Başarılı elmas tüccarını üçlü bir cinayetle damgalamadan önce bütün verilerin mahkeme önünde incelenmesi gerekiyordu.

Lucy'ye karşı hiçbir zaman dava açılmadı. Mahkeme yeteri kadar delil olmadığından elmas tüccarını üçlü cinayetin katili olarak tanımlamayı reddetti. Hâkimin de dediği gibi: Aksi ispat olunana kadar masumdur. Duruşma sonuçlandığında hâkim şöyle dedi: De mortius nil nisi bene. (Ölülerden sadece iyilikle bahsediniz.)

Birçok adlî takipten, gazetedeki makalelerden, belki de eşini ve kayınbiraderlerini kaybetmiş olmaktan dolayı Lucy Anvers'i terk etme kararı aldı. Uçakla Buenos Aires'te yerleşmiş olan kuzeninin yanında yaşamak üzere gitmeden birkaç gün önce otuz yaşına girmişti. Yaş gününde şık giyimli bir adam kapıyı çaldı. Ona bir kartını uzattı ve bir aracı firmadan geldiğini söyledi. Elinde müşterisinin namı-

na Lucy van der Heijden'e şahsen ve tam da o gün verilmek üzere tuttuğu küçük bir çanta vardı. Lucy faturayı imzaladı ve adam gittikten sonra çantayı açtı. Çanta ağzına kadar elmasla doluydu. Elmasların içine el yazısıyla yazılmış bir not iliştirilmişti: "Sevgili Lucy. Otuzuncu yaş gününde sana mutluluklar dilerim. İkimiz için de yaşa. Senin Wim'in."

*

Ağ karakter değiştirmeye başlamıştı. Artık müşterileri de birbirine bağlayan bir ağ vardı. Ağ, gittikçe daha sık ve daha tehlikeli oluyordu. Eskimenin işaretleri peşpeşe geliyor ve dört grupta kendini gösteriyordu.

Birinci grup; başladıkları projenin sonunu getiremeyenler, bu sebeple aldıkları ürünün kalitesizliğinden yakınan yazarlardan oluşmaktaydı. Bu türden zihinsel ölüm taklalarını çok attım. Hoşuma gidiyordu. Eğer Jaguar'ın direksiyonunda oturan beceriksiz biriyse Jaguar'ın yol tutuşundan şikâyet etmek gülünç olurdu. Problem, sürücünün kötü oluşuydu, Jaguar'ın değil.

İkinci grup; satın alınamayanlardı. Bunların ne yapacakları belli olmazdı, çünkü onların kendi açılarından korkacak bir şeyleri yoktu. Onlar da sinirlilerdi ve başka yazarlara yardım ediyor olmamdan huzursuzlardı. Her an kötü bir şey olacakmış gibi, neredeyse paranoyak korkuları vardı. Doğruyu bulmaya çalışıyorlardı, dedikodu dolu bir okyanusun önünde durmuş gibiydiler ama, hiçbir şey yakalayamıyorlardı. Aynı zamanda bu gruba dahil olanlar tekliflerimin son derece kişiye özel olduğu yanılgısı içerisindeydiler, benim kime yardım ettiğim konusunda çok ihtiyatlı

davranıyorlardı. Saygın bir ödül olan Eleştirmenler Ödülü'nü kazanan kendini beğenmiş yeni yetme genç yıldıza yardım ediyor olabilirdim.

Üçüncü grup müşterim ise bana borcu olup da ödemeye niyeti olmayanlardı. Bunlardan bazılarının borçları hatırı sayılır miktarlardan oluşmaktaydı. Yılın bestsellerinin, yazarın kendisinin yazmadığı bir dizi ayrıntılı nottan oluştuğunun kulaktan kulağa dolaşması ne benim ne de müşterinin hoşuna giderdi. İnsanlara ses kayıtlarını hatırlatmak zorunda kalmam kimsenin hoşuna gitmiyordu, ama bazen buna mecbur kalıyordum. İşe de yarıyordu. Başlangıçta Yazar Yardımı'nda karışıklıklar olmuştu, ancak anlaşmaların düzenliliği giderek önem kazanıyordu.

En son grup ise Yazar Yardımı'ndan sanatsal ve ekonomik anlamda kendine en fazla çıkar sağlamayı başaran kişilerdi. Ancak ağda başkalarının da olduğunun farkına vardıklarından beri kendilerini güvende hissetmiyorlardı. Benden ne kadar çok hizmet aldılarsa, o kadar derine düşmekten ve o yüzden de itibar kaybetmekten korkuyorlardı. Yardımı kabul ettikleri için utanıyorlardı. Tuzağa düşmüş olmalarından dolayı aşağılanmış hissediyorlardı. Bu anlaşılır bir şeydi. Diğer yandan ipeğin cazibesine kapılıp onu almak isteyen de yine kendileriydi.

Bazıları benim büyük bir tüccar olduğumu öğrendikten sonra kontratını yenileme zaafına düşmüşlerdi. Batmakta olan bir gemide olduklarını biliyorlardı ama bir kere işin tadını almışlardı ve durmadan daha fazla istiyorlardı. Bütün diğer bağımlılıklarda olduğu gibi alışkanlıklarını bir türlü bırakmak istemiyorlardı. Bir keresinde birine, ölümünden sonra bu sırrının ortaya çıkmasından korkup korkmadığını sormuştum. Başını salladı ve "artık ben orada olmayaca-

ğım" dedi. Bu ifadenin utanmaz ama çarpıcı olduğunu düşünüyorum. Postmodern toplumların karakteristik bir özelliği ölümden sonraki şerefin hiç önemli olmamasıdır. Hayat bir lunaparktır ve biz onun açık olduğu zamanın dışında bir şey düşünemeyiz.

Bu tür müşterilerin benden nefret edebilmeleri farklı birşeydi. Esrarkeş olup da esrar satıcılarından nefret etmek mümkündür.

Bir gün *Der Spiegel* dergisinde Almanya'da satranç üzerine yayımlanmış bir romanla ilgili bir makaleyi okuyuncaya kadar sükûnetimi muhafaza etmeyi başarmıştım. Hemen romanı ısmarladım, bir nefeste okudum. Okuduklarımın karşısında çok şaşırmıştım.

Roman, yıllar önce Maria'yı hamile bırakmadan birkaç hafta evvel, Frognerseter'de ona anlattığım hikâyenin üzerine kurulmuştu. Alman versiyonunda sadece birkaç ayrıntı değiştirilmişti, kişilerin isimleri yeniydi ve olay Almanya'da geçiriyordu. Ancak hikâye en ince detayına kadar benim anlattığım hikâyeydi. Görünen yazarın ismi Wilhelmine Wittmann'dı, bu adı hiç duymamıştım ama takma bir ad da olabilirdi.

Maria satrançlı hikâyeyi anlattığım tek kişiydi, bundan emindim. Onu satmamıştım çünkü onu yazabilecek kapasitede birini bulamamıştım. O zaman iki ihtimal kalıyordu: Ya Maria Lord Hamilton'la ilgili hikâyeyi birilerine anlatmıştı, örneğin bir yazara. Ya da kabul etmem zor olsa da Wilhemine Wittmann adının arkasında olan kişi Maria'nın kendisiydi. Hikâye çok iyi anlatılmıştı, hikâyenin nasıl İskoçya tepelerine bağlandığını anlamamış olmama rağmen ortaya çıkan sonucu beğenmiştim.

Maria'nın yaşadığını gösteren bu işaret beni çok heye-

canlandırmıştı... *Das Schachgeheimnis* isimli romanın özeti, Maria'ya anlattığım onlarcasından bir tanesiydi. Bunlardan birçoğu çoktan geliştirilerek romana dönüşmüştü. Wilhemine Wittmann, daha başka romanlarla ortaya çıkabilir miydi? O zaman Yazar Yardımı ciddi zorluklarla karşılaşabilirdi.

Maria'nın her zaman etkileyici bir hafızası vardı. Ve şimdi de satranç oynamaya başlamıştı.

Duvardaki Yazı

Bu dönem yurtdışına ciddi olarak adım atmaya başlamıştım. Bıçak kemiğe dayanmıştı, memleketteki ağlarımın gözleri iyice daralmıştı. Norveç'in nüfusu azdı, ancak yazar oranı yüksekti. Sık sık, Almanya, İtalya, Fransa, İspanya ve İngiltere'ye gidip geliyordum.

Önce kendime bir yayınevinde iş aramalıydım, uzun zamandır bunun gerekli olduğunu biliyordum. Birçok editör, benim birçok yazara yararlı fikirler ve ipuçları verecek kadar yardımsever biri olduğumu anlamış, bu yüzden de aralarında yıldızım oldukça yükselmişti. Bir kitap editörlüğü için daha sık ve açıkça teklif alır olmuştum. Bu benim için olumlu bir değişiklikti, artık kazandığım parayı belgelemek kendimi iyi hissettiriyordu. Vergi dairesine para kazandığımı ispatlamak için epey uğraşmıştım.

Çeviri eserlerin editörlüğünü yapmak üzere büyük bir yayıneviyle bir yıllık anlaşma imzalamıştım. Adaylardan sadece biriydim, ama ben bu konudaki isteğimi belirtir belirtmez işi bana vermişlerdi, üstelik herhangi bir yazılı başvuru yapmadan... Ünlüydüm, herkes Petter'i tanıyordu. Edebiyat dünyasının gri kardinaliydim.

Benim gibi bir adamın çalışmak için bir yayınevine başvurması garip bir şey değildi. Garip olan bunu uzun zaman

önce yapmamış olmamdı. Parlak bir olgunluk sınavı sonuçlarımdan başka gösterecek bir tahsil belgemin olmaması sorun olmadı. Kendi kendini yetiştirmiş bir insandım, bu yüzden bir üniversite diplomam olmamasından utanmıyordum, sadece bu istasyonu atlamıştım. Başkalarının onlara öğrettiklerinden çok daha fazlasını kendi kendine öğrenen insanlar vardır.

Bana kapılarını açan yayınevi kendini şanslı saymalıydı. Çok iyi iş çıkartabilirdim, buna kuşku yoktu. Ayrıca yayınevindeki işleri yaparken, yurtdışında değerli bağlantılar kurabilir, Yazar Yardımı'nın yayılması için çok anlamlı olacak kişilerle tanışabilirdim.

Bu yayınevinde dört sene kaldım, daha birinci yılın sonunda büyük yabancı yayınevlerindeki anahtar kişiler, kuzeydeki edebiyat hayatına en çok kimin hâkim olduğunu biliyorlardı. Benim görevim Norveççeye çevrilmesi yararlı olan yabancı kitapları tespit etmekti. Bu kolaydı. Ajanslarda çalışanlar kimi arayacaklarını biliyorlardı, Frankfurt Kitap Fuarında cep telefonuyla oradan oraya koşarak peşimden geliyorlardı. Bu çok komik ve eğlenceli bir durumdu. Beni yakaladıkları gibi yanaklarımdan öpüyor ve elime kartvizitlerini sıkıştırıyorlardı. Benim kabul etmediğim romanların diğer İskandinav ülkelerinde de şansının azaldığını biliyorlardı, böylece bir tür turnosol kağıdı olmuştum. Bir Alman ya da İtalyan yayınevi, Japon ya da Amerikan pazarına bir eser sunmadan önce benim fikrime başvururdu, ben de hemen söz konusu ülkede en fazla şansı olan eserler konusunda bilgi verirdim. Temasa geçilmesi gereken kişiyi söyleyebilir ya da bu konudaki kendi fikirlerimi açıklardım. Ayrıca uygun anlaşma koşulları da öneriyordum. Sık sık

hiç sorumluluğuma girmeyen şeyler de danışılır olmuştu. Çeviri edebiyat editörü olarak çalışırken İskandinav edebiyatının yurtdışındaki temsilcisi olarak merkezî bir görev üstlenmiştim. İnanmadığım hiçbir şeyi söylemezdim. Örneğin bir Alman yayınevine Danimarkaca ya da İsveççeden bir roman tavsiyesinde bulunduğumda, Alman yayınevi söylediklerimi dikkatlice tarttığını bilirdi. Sosyal bir çevre içindeyken, söylediğin sözü düşünerek söylemek son derece önemli oluyor. Güven, zamanla kurulan bir şeydir.

Bir sabah, yayınevi müdürünün kapısını çalıp yurtdışı editörlüğünden istifa ettiğimi söylemem büyük bir sansasyon yaratmıştı. Ama devam etmeliydim. Seksenli yılların başında dünyadaki birçok büyük yayınevinin önemli iz sürücülerinden biri durumuna gelmiştim. Bir iz sürücü olarak görevim; İskandinav dillerinde ve Almanca olarak yazılmış, gelecek vaadeden eserleri keşfetmek ve onları temsil ettiğim yayınevlerine sunmaktı. Bu iş beni yepyeni bir platforma taşımıştı. Birçok ülkenin önde gelen yayınevleriyle çalışır olmuştum. Bu yayınevlerini hâlâ ziyaret etmekteyim.

Seyahatler esnasında aklıma yeni fikirler ve roman konuları gelmeye devam ediyordu. Gençliğimde dağlara yürürken ya da Hardanger Platosu'na tren yolcuğu yaparken düşünmeyi severdim. Durum, kırk bin feet yükseklikte New York'a, Sao Paulo'ya, Sidney ya da Tokyo'ya doğru uçarken de farklı değildi. Bir roman konusu bulmak birkaç dakikalık bir işti. Sürekli bir şeyler düşünmeliydim, beynim böyle yaratılmıştı. Koridora öylece beklentisiz gözlerle bakıp kabin personelinin bir sonraki kahve servisini yapmasını bekleyemezdim. Uzun uçak yolculukları benim işim için biçilmiş kaftandı, iyi ki sıradan bir iş seyahati için yolculuk

yapmıyordum ya da bir roman yazarı değildim. Küçük bir not defteri, bir roman taslağından ya da kocaman bir bilgisayardan haliyle daha az yer kaplıyordu, ve onlara göre daha gösterişsizdi. Hegel estetik kuramında, "bir sanat eseri ne kadar değerli ve parlak olursa, o kadar az bir fiziksel kütleye sahip olur" demişti.

Artık kimse tüm dünyadaki kitap fuarlarına ve çeşitli edebiyat festivallerine katılıyor olmamı yadırgamıyordu, gözlerimi açık tutmak için para alıyordum. Önemli bir romanın kokusunu yayınevinden çıkmadan önce alabilmeliydim. Kimsenin bilmediği bir şey vardı, bazı durumlarda daha yazılmadan önce o roman hakkında bilgi sahibi olurdum, hattâ yazarın kendisi bile onu yazacağını bilmeden önce. Bu doğal olarak bir iz sürücünün bulunabileceği en iyi pozisyondu. Yayınevime daima önemli başlıkları önerebilirdim. İnsanlar altıncı hissim olduğunu söylüyorlardı.

Yazar Yardımı artık sadece İskandinav yazarlara bağımlı olmaktan kurtulmuştu. Bazı önemli özetlerimi İngilizce, Almanca, Fransızca ve İtalyancaya çeviriyordum. Biraz zamanımı alıyordu, ancak üstesinden gelemeyeceğim bir iş değildi. Bir edebî eseri orijinal dilinden okumayı her zaman sevmişimdir, benim işim için bu bir gereklilikti aynı zamanda. Bu yüzden yetmişli yılların başından beri yeni diller öğrenmek benim için bir hobi olmuştu. Böylece Yazar Yardımı'nın seçebileceği yazar sayısı artıyordu. Örneğin bir Brezilyalı ya da Amerikalı yazar için Norveçli birinden bir roman konusu satın almak, daha az tehlikeli bir şeydi. Böylelikle kendime yavaş yavaş bir servet oluşturmuştum.

Günün bir bölümünü ajanslarla, yayınevleri ve yazarlarla irtibat kurmakla geçiriyordum, çok geçmeden herkesin birlikte görülmeyi isteyeceği bir adam olup çıkmıştım.

Benimle Frankfurt'ta, Londra'da, Bologna'da ya da Paris kitap fuarlarında bir öğle yemeği yemek utanç verici bir şey değildi, aksine insanlar artık yanımda görünmekten şeref duyuyorlardı. İnsanlar çevremi sarmıştı ve hoş bir kişiliğim olması kesinlikle meslekî açıdan bir dezavantaj değildi, bu sayede yayıncı hanımlarla bir çok güzel akşam geçirmiştim. Benim alanımda rakip gördüğüm kişiler sadece diğer edebiyat iz sürücüleriydi. Aynı bestseller aynı zamanda hem Seuil hem de Gallimard'da yayımlanamazdı.

*

Bu bahar Bologna'daki uluslararası çocuk ve gençlik edebiyatı fuarına vardığımda, içimde bu seferin son Bologna seferi olduğuna dair bir his vardı. Daha ilk sabahtan her şeyin her zamanki gibi olmadığını hissetmiştim. Her zaman dostane atmosferlere duyarlıyım ve her zaman da öyle oldum.

Fuar alanı açıldıktan hemen sonra bir Fransız yayıncı ile konuştum, kısa zaman önce benim bir özetim üzerine kurulmuş bir hikâye kitabıyla büyük bir başarı kazanmıştı. Kitabın yazarı ile birkaç sene önce Edinburgh'da bir edebiyat festivali sırasında bir meyhanede tanışmıştım. Benim düşüncelerime sadık kalmış ve romanı çok şık bir dille yazmıştı. Bana iyi bir avansın yanı sıra, Fransa'daki baskılardan ve diğer dillere yapılmış çevirilerden yüzde beş telif sözü vermişti. Kitap birçok ödül kazanmış ve daha şimdiden yedi-sekiz dile çevrilmişti. Bu şartları onayladığına dair ses kayıtları ve yaptığı ödemelerin banka dekontlarının fotokopileri banka kasasındaydı. Ayrıca Oslo'da evimdeki telesekretere yapılmış bir ses kaydını da bunlara ilave etmiştim. Bu

yüzden yazarlara ev telefonumu rahatlıkla verirdim, kayıt cihazı son derece sessiz çalışıyordu, üstelik olası bir yanlış anlamayı ortadan kaldırmak için anlaştığımız son noktaları bir kere daha tekrarlıyordum.

Fransız yayıncının, kitabın bu kadar ödül almasının altında yatanı bildiğini anlamam uzun sürmemişti. Bunu ona yazar mı söylemişti? Eğer öyleyse; utanma duygusundan bu kadar yoksun biri olabilir miydi?

Hiçbir şey doğrudan söylenmiyordu, ama yayıncının beni sorgulamasından yazarına yaptığım yardımın bir istisna olmadığı şüphesini taşıdığı anlaşılıyordu. Kendinden o kadar emindi ki bana açık açık ortada ne döndüğünü sordu. Ona bu meraklı konuşmalardan hoşlanmadığım sinyalini verdikten sonra kağıt kahve bardağımı alıp Alman standına doğru yürümüye başlamıştım ki, kolumu hafifçe çekip "Dikkatli ol, Petter" dedi. Bunu dostlukla söylemişti. Ama asıl niyetinin o kadar da dostça olduğunu sanmıyorum. Onun bu tavsiyesi daha çok bir tehdit gibi gözüküyordu. Belki kendi yazarı hakkında çıkabilecek dedikodulardan endişeleniyordu, dolayısıyla yayınevinin ismi de tehlikeye girebilirdi.

Büyük Alman yayınevlerinden birinin yayın yönetmeniyle sohbet ediyordum. O yıl nasıl kuvvetli bir yayın programları olduğunu anlatıyordu. Bana bir bardak spumante* verirken, elindeki en önemli iki başlığın ön çalışmalarının yıllar önce Oslo'da yapıldığını bilmiyordu. Bunun artık bir önemi de yoktu.

Bütün sabah fuarın içinde dolanıp durmuştum. Görev başındaydım, bu tür fuarları hep sevmişimdir, buralarda olmak iyi bir duygu verir insana. Avrupa'daki fuarlarda tüm

* Spumante: Köpüklü İtalyan şarabı.

koridorlar ve salonlar benim saraylarım gibiydi, en çok da Bologna'daki ilkbahar sarayını severdim. Bologna'da iyi yemek yiyordum ve çok sayıda kadın vardı.

Fuar alanında ülkeden ülkeye gezip dünyanın dört bir yanından gelmiş meslektaşlarımla sohbet etmeyi seviyordum. Bologna'daki fuara nispeten az yazar katılmıştı ama kitaplarımı standlarda görebiliyordum. Yıllar içinde düzinelerce çocuk ve gençlik kitabı fikri vermiştim, çok az insan benim üretkenliğimin farkındaydı. Yayıncılarla, benim katkımın olduğu yeni kitaplar üzerine konuşmayı seviyordum. Düşündüğümü söylüyordum, böyle yapmaya hakkım vardı, kötü yazıldığını düşündüğüm bir romanın hakkında da doğruları söylerdim. Yazarın kendine düşen kısmını berbat ettiğini söylemek hiç zoruma gitmezdi, daha iyisini yapabilirdi. Kendi sözlerimle romanın ana fikrini ve ne anladığımı anlatabilirdim. Bu çok eğlenceli bir şeydi. Birçok yayıncıya düşünecek malzeme veriyordum böylece, çünkü hiç kimse bir romanın konusunu benim kadar doğru kelimelerle özetleyemezdi. Bu benim için zevkti. Kitap fuarlarından önce, her kitabı sayfa sayfa okuduğum söylenemez, ama benim parmağım olan her kitabın içeriğini kabaca anlatabilirdim. İşimi biliyordum. Buna şüphe yoktu!

Bologna'daki bu kitap fuarında altı ay önceki Frankfurt kitap fuarından bu yana bir şeylerin değişmiş olduğunu fark etmiştim. Bir sabah boyunca belki yüzlerce tanıdığa selam vermiştim. Bunda yadırganacak bir şey yoktu, en azından benim gibi biri için. Bir kitap fuarının sabah turunda yüz kişiyi selamlamak önemli bir şey değildi.

Giderek ortalıkta bir dedikodunun dolaştığından emin oluyordum. Tabii ki herkes bunun içinde değildi, bunun da farkındaydım. Yıllar boyunca ilişkide bulunduğum insanla-

rı toplamak ormandaki bütün karıncaları tek bir karınca yuvasında toplamak kadar imkânsızdı. Ama birileri konuşmuştu. Bu da her şeyin bitmiş olduğu anlamına geliyordu, benim için her şey bitmişti.

İtalyan ajansından biri koluma girdi ve aniden: "Demek bu sene sen de bu fuardasın ha?" dedi. Bu iki nedenle garip bir soruydu. Bir kere benim orada olduğumu görüyordu. Üstelik Bologna'daki fuara en az on yıldır düzenli olarak katılıyordum. Az sonra İtalya'nın en büyük yayıncı gruplarından birinde çalışan Christina ile karşılaştım, birbirimizi yıllardır tanıyorduk. Christina dünyanın en güzel gözlerine sahipti ve sesi Maria'nınkinden sonra dünyanın ikinci en seksi sesiydi. Beni görür görmez elini alnına götürdü, sanki gündüz gözüyle hortlak görmüş gibiydi. "Petter!" diye bağırdı. "*Corriera della Sera*'daki makaleyi okudun mu?" Daha fazla bir şey söylemeden ismini bile bilmediğim Portekizli tarafından başka bir tarafa çekildi. Yeni biriydi. O da benim gibi bir tür iz sürücüydü. Başım dönüyordu.

Tamam, diye düşündüm. *Corriera della Sera*'daki makaleyi okumuş olmalıydım. Etrafımda olup biteni öğrenme konusunda fena sayılmazdım, ancak haftalardır Alpler'in güneyine gitmemiştim. İmparatorluğumda aniden değişen hava hoşuma gitmemişti, birileri bir komplo hazırlığındaydı, bir devrim gerçekleşmek üzereydi, bir devrim esnasında imparatora ne olurdu?

Hiçbir şey yapmamış olmama rağmen 'bugünlük fuar bana yeter' diye düşündüm. Ana girişe doğru yöneldiğim sırada, kısa bir süre önce İtalyancaya çevrilmiş bir gençlik romanını yazan Danimarkalı yazara gözüm takıldı. Roman, yeterince iyi yazılmamıştı, ama kurgusu oldukça etkileyiciydi, Toronto'da bir edebiyat festivali sırasında bu roma-

nın özetini benden satın almıştı. En azından başıyla da olsa dostça bir selamı hak ettiğimi düşünüyordum. Bir kitap fuarında herkesin acelesi olabilir, ancak Danimarkalı beni görür görmez bakışlarını çevirmişti, sanki beni hayatta görmeyi beklemiyor gibiydi. Ölmüş olduğunu düşündüğün birinin gözlerinin içine bakmakta tereddüt etmek normaldir. Ayrıca birkaç saat veya birkaç gün içinde öleceğini bildiğin bir arkadaşının da gözlerinin içine bakmak zor gelir insana. Özellikle bu ölümde senin bir rolün varsa. Çok iyi bir hayal gücüm vardı. Ama moralim bozuktu. Kendi ölümümü anlatan romanın özetini hazırlamaktaydım.

Doğruca binanın çıkışına yönelip otele gitmek üzere bir taksiye bindim. Baglioni'nin dördüncü katında kalıyordum. Odaya girdiğimde mini bardan aldığım bir şişe sodayı açtım, kendimi çift kişilik yatağın üzerine attım ve elimdeki şişeyle uyudum. Uzun ve derin bir uykudan uyandığımda bir an "Eyvah! Altımı ıslattım" diye düşündüm.

*

Birkaç saat sonra Piazza Maggiore'de birayla oturuyordum. Huzursuzdum. Hemen hemen bütün masalar yayınevleri çalışanlarıyla doluydu, çoğuyla en azından selamlaşmışlığım vardı. Kimi dostça selam veriyordu, ancak bu akşam selam vermeyenler de vardı. Ensemdeki rahatsız edici bakışların farkındaydım. Kendimi dışlanmış hissediyordum.

Kendimi iyi hissettiğim zamanlar buraya geceyi geçirecek bir kız arkadaş bulmak için gelirdim. Bu kız önceden iyi tanıdığım ya da yeni tanıştığım biri olabilirdi. Bologna'da her iki cinsten aşağı yukarı aynı sayıda vardı, ama evli insan sayısı çok azdı. Baglioni'de her zaman çift kişilik

bir odam olurdu. Birçok yayıncı veya temsilci daha basit koşullarda yaşardı.

Gözüm Cristina'ya takıldı birden, yan cafe'de Luigi ile birlikte oturuyordu. Luigi sadece parlak bir yayıncı değil, aynı zamanda efsanevi Mario'nun oğluydu. Bir keresinde Milano'dayken Mario La Scala'daki locasında oturmama izin vermişti. La Scala'da o akşam oldukça iyi bir *Turandot* oynuyordu.

Yandaki cafe'de Luigi'yi görür görmez, aklıma annem geldi. Mario'nun La Scala'daki locasında olmak onun da hoşuna giderdi, bir kraliçe gibi davranacağından eminim. Ama ben o gece locada tek başıma oturdum. Annem yaşamış olsaydı, Yazar Yardımı diye bir şey olmazdı, dolayısıyla ben de Mario ile tanışmış olmazdım. Annem sadece biraz daha fazla yaşamış olsaydı her şey çok farklı gelişirdi, belki Maria'yla da tanışmazdım.

Aklım tekrar *Das Schachgeheimnis*'e takıldı. Kitap çıkalı birkaç yıl olmuştu. Satılık olan özetlerin bulunduğu dosyayı bir çırpıda açıp bu özeti çekip aldığım gibi çöpe fırlattım. Maria'nın bir sonraki hamlesi ne olabilirdi? Kendimi yorgun hissediyordum.

Yakınımda bir masada hiç anlamadığım bir Slav dilinde konuşuyorlardı, içimden bir his benden bahsettiklerini söylüyordu. Arkamda da sesler duyuyordum, birden cafe'de bütün oturanların Örümcek hakkında konuştukları hissine kapılmıştım. Hans Christian Andersen'in beş tavuğa dönüşen tüylerin hikâyesi geldi aklıma. *İlerleyelim! İlerleyelim!* Fuarlarda her zaman dedikodu kazanı kaynardı, bu yeni bir şey değildi, ama şimdi, dedikodu benim hakkımdaydı. Korkuya kapılmıştım, neden bu kadar sinirli olduğumu bilmiyordum. Ama çok sinirliydim. Belki Hans

Christian Andersen ve ensemdeki bakışlar tamamen birer hayalden ibaretti. Paranoya geliştirmiş biri, kitap fuarında daha fazla kalmamalıydı.

Otele gidip bir uyku hapı almaya karar vermiştim ki Cristina'nın sabahleyin fuarda söylediği bir şey geldi aklıma. Masaya biranın parasını bıraktım ve masalar arasında ilerleyerek Cristina ve Luigi'nin yanına gittim. Beni görmemişlerdi. Cristina'nın omzuna vurdum ve "*Corriere della Sera* mı?" diye sordum.

İkisi de irkildi. Onlar da benim hakkımda konuşuyorlardı. Cristina aceleyle saatine bakıp hemen gitmesi gerektiğini söyledi. Tam da benim geldiğim sırada kalkmasının gerekmesi tuhaftı. Oysa gündüz bir Portekizli ile sohbet etmeye vakti olmuştu, şimdi sandalyesini bana uzatıp "Hoşçakal" dedi. Katedralin bulunduğu meydana doğru yürümeye başladı. Tam kaçmak üzereyken Luigi'yle imalı bir şekilde bakışmışlardı. Luigi bakışlarıyla bir şey anlatır gibiydi: "Sen git, ben Petter'le ilgilenirim."

Luigi'ye baktım. "*Corriera della Sera*'da ne yazıyor" diye sordum.

Geriye doğru yaslanıp ceketinin cebinden bir puro kutusu çıkardı. Bu, cevabın uzun olabileceğini gösteriyordu. "Örümceği duydun mu?" diye sordu.

"Tabii duydum, ben her şeyi duyarım."

"Peki o halde" dedi. Birasından bir yudum aldı. Luigi az konuşan bir adamdı, ihtiyatlı biriydi.

"*Corriera della Sera*'da Örümcekle ilgili bir şey mi yazıyordu?"

Başını salladı.

Titrediğimi fark ettiğini sanmıyorum. Sakin durmaya çalışıyordum.

"Demek bu konuda ilk defa bir şeyler yazmışlar" diye yorum yaptım. "Ne yazmışlar?"

"Makale yazarını çok iyi tanıyorum" dedi. "*L'Espresso* için de çalışıyor, bildiğim kadarıyla şimdilerde daha uzun bir makale yazma hazırlığında."

Rahatsız olmuştum. Sonra elimi ona doğru uzatıp "Ne yazdığını sordum" dedim.

Bir tek Luigi bu şekilde gülümseyebilirdi. "Stefano, Örümceğin Norveçli olduğunu düşünüyor." dedi.

"İsim vermiş mi?"

Başını salladı. Alçak sesle konuşmaya başlamıştım. Çevremizde bize kulak kabartmış düzinelerce insan olduğu hissine kapılmıştım.

"Norveçli olabilir de, olmayabilir de" diye fısıldadım. Bu arada Luigi benim fısıldadığımı farketti. Sonra "Örümcek her yerde, her yerde olduğu gibi hiçbir yerde." dedim. "Sana yardım edebileceğimi zannetmiyorum."

"O sakın sen olmayasın Petter?"

Güldüm. "Bana güvendiğin için teşekkür ederim" dedim. "Ama dediğim gibi sana yardım edemem. Arkadaşına benden selam söyle, bunu da ekle."

Gözlerini iyice açtı.

"İşi tersine çevirdin. Belki asıl yardıma ihtiyacı olan sensindir, Stefano'nun sana selamı var, sana aynen böyle söylememi istedi. Eğer o Örümcek sensen, en kısa sürede buralardan toz olup gitmeni tavsiye ederim."

Tekrar güldüm. Başımı eğmem için herhangi bir sebep göremiyordum. Bu konuşmanın her şeye rağmen neşeli bir sohbet olarak devam etmesi gerekiyordu.

Sağıma soluma baktım ve fısıldadım: "Ama neden? Örümcek neyle suçlanıyor ki böyle?"

Bir puro yaktı. Şimdi daha uzun bir açıklama yaptı. Ancak bunların hiçbiri onun tipik davranışları değildi. "Bir yerlerde bir hayal fabrikası olduğunu düşün. Ve bu fabrikayı tek bir kişi işletsin, tek bir adam... Bu adam hiç ara vermeden, bütün bir zamanı orada gizlice oturarak geçiriyor ve her türlü roman ve oyun için şık öneriler örüyor. Ama ne ilginçtir ki kendi adına bir şeyler ortaya koyacak kadar hırslı değil. Böyle bir şey bize kavranamaz ve sır dolu geliyor ama bütün bunlara rağmen mümkün de. Belki bir şiir ya da hikâyenin üzerinde kendi adını görmek ona aykırı gelen bir şeydir, belki de takma adla yaşamak gibi bir dileği vardır, yine de hikâye ya da masal örmekten kendini bir türlü alamıyor, bu motoru durduramıyor. Yıllar içinde kitap sektörünün içinde bir iletişim ağı kurduğunu farz edelim, hem yurtiçinde hem yurtdışında. Yüzlerce yazar tanıyor, ki bu yazarların büyük bir kısmı zaman zaman yazma sıkıntısı dediğimiz şeyi yaşamaktalar. Bütün bunları kabul edelim ve bu yazarların bir kısmı yardım istemeye hazırlar. Şimdi de bu hayal fabrikasının bu hayal kırıklığı içindeki yazarlara yarı bitmiş edebî eserler sattığını farzedelim. Anlayabildin mi?"

Bakışlarıyla gözlerimi deliyordu. O konuşmaya devam ederken garsona işaret edip bir şişe beyaz şarap söylemiştim. Luigi'nin bu konuda benden daha fazla bilgi sahibi olduğunu sanması canımı sıkıyordu.

"Tabii ki anladım," dedim, "bu tip şeylerin olabileceği konusunda haklı olduğunu düşünüyorum. Benim de bu yönde izlenimlerim var."

"Öyle mi?" dedi Luigi.

"Ne olmuş yani?" diye devam ettim. "İlginç bir durumdan bahsettiğini kabul ediyorum. Ama hayal fabrikasından

yardım alan yazarların hallerinden memnun olabileceklerini hiç düşünmedin mi? Okur tabakasının mutlu olmaya hakkı yok mu? Soğuk ve yağmurlu bir havada büyük bir ateş yakmak zordur, bir bidon gazyağı getiren birine sadece minnet duyulur."

Gülmeye başladı. "Senin bu ülkeyi yeterince tanıdığını sanmıyorum." dedi.

Saçma bir yorum, diye düşündüm. Ben de bir Avrupalıydım nihayetinde. "Bilinen bir kitap ismi var mı?" diye sordum.

İtalya'da son birkaç yıl içinde çıkmış olan beş kitap ismi saydı. Dördü bana aitti. Beşincisinin ismi paradoksal olarak Seta'ydı yani "ipek". Okuduğum İtalyan hikâyelerinin bir incisi sayılabilirdi, ancak bu konuda benim bir katkım yoktu.

"Bravo" dedim, ama neden böyle dediğimi bilmiyorum, böyle dememeliydim.

"Hayal fabrikası doğası gereği uzun yıllar devam edebilir." dedi. "Ama bir süre sonra yazarların endişelenmeye başlayacaklarını düşün. Dışarıdan madde almaya alışmışlar ve şimdi de doping kontrolünden geçeceklerinden korkmaya başlayacaklar. Üçkağıtları her an ortaya çıkabilir. Örümceğe güvenemeyecekler, çünkü bir gün kitapların onlara verdiği bütün şeref ve şöhreti ellerinden bir çırpıda geri alabileceğini anlayacaklar. Bir gün o kadar korkacaklar ki birbirleriyle konuşmaya başlayacaklar."

Tekrar etrafıma baktım. Bizi dinleyen birileri var mıydı? Sağına soluna bakmak ne kadar aptalca bir davranıştı. Sonra fısıldadım: "Bütün bunlar Örümceği endişelendirmeli mi? Yasadışı bir şey yapmamış ki, sonra yaptıklarında kötü bir şey de göremiyorum açıkçası. İş yaptığı her yazarla

çok açık anlaşmalar yaptığına eminim."

"Sen İtalyan değilsin." diye inatla yineledi. "Belki de bu yüzden çok safsın. Yazarların Örümceğe borçları var. Çok para, büyük paralar."

Birilerinin bana safmışım gibi davranmasından nefret ediyordum. Ayrıca en sinir olduğum şeylerden biri benden daha zeki olduğunu düşünen biriyle oturup sohbet etmek zorunda kalmaktı. Örümcek olarak teşhis edilmekten korkmuyordum, ama birilerinin sırrını çözdüğü zevkine vardığı düşüncesine katlanamıyordum.

"Sorun değil." dedim. "Yazarların ona olan tüm borçlarını toparlayamasa bile yine de geçiniyordur. Ben bu konuda ne senin ne benim ne de okuyucu kitlesinin endişe etmesi için bir neden görüyorum".

Kendimi yeterince ifade edemediğim için sinir olmuştum, sanki ağzımın içi kumla doluydu.

Luigi bu sefer gözlerimin içine baktı. "Sence planları ne Petter? Bir roman kurgusu gibi düşün. Hayal gücünü kullan."

"Onu öldürmeye çalışacaklardır tabii." dedim.

Başını salladı: "Onu öldürmek için birilerini kiralarlar. Bu ülkede böyle şeyler çok kolaydır."

Beyaz şarap geleli çok olmuştu ve ben yarısından fazlasını içmiştim bile. "Sence Örümcek bunları önceden düşünmemiş midir?" diye sordum.

"Tabii ki düşünmüştür, buna kuşku yok, yazmış olduğu dâhice roman kurgularını düşün bir kere. Bildiğimiz kadarıyla gizli kamera ve mikrofonlar falan kullanıyormuş, bugünlerde ortadan kaldırılacak olursa, bütün dünya, kime hangi romanı verdiğini öğrenecek. Sattığı her cümle internette yayımlanacak, o zaman birçok yazar utancından öle-

cek. Belki de bu işi yıllardır südürebilmesinin nedeni bu. İşin temelinde yazarların kendilerine duydukları saygı yatıyor. Ayrıca pek çok güzel çalışmaya yön verdiğini unutmamalıyız, en azından biz yayıncılar onu özleyeceğiz."

Bu sefer samimi bir şekilde güldüm. "Neden bahsediyoruz o halde? Sonrasında utanç içinde ölmek için onu öldürmeyi göze alacak yazarlar olduğuna inanıyor musun?"

"Yo, Petter, beni hayal kırıklığına uğratıyorsun. Örümceğin utanacak olanlardan korkması gerekmez, onları hâlâ elinde tutuyor."

Birden kendime geldim. Hayal kırıklığına uğratan biri olmaktan hoşlanmıyordum. Hatamı düzeltmeye karar verdim.

"Haklısın, Örümceğin asıl dikkat etmesi gerekenler utanmazlardır. Utancın şöhret sağladığı kişilerin de bir piyasası var, hem de bu piyasa her gün daha da çok büyüyor. Benim gençliğimde böyle şeyler olmazdı, ama zaman değişmekte. Japonlar bile harakiri yapmaktan vazgeçtiler, bence bu yüz kızartıcı bir şey, bunu bir çöküş olarak görüyorum. Hergün daha fazla kişi utancın tadına varıyor, bu onların gazete başlıklarında yer almalarını sağlıyor, gitgide daha da ünlü oluyorlar. Evet, doğru Luigi, bu konuda haklısın."

Başını eğerek beni onayladı. "Ömür boyu ona yüzde ödemek zorundalar, gelirlerinin yüzde onunu, belki de yirmisini. Ve bu yazarlar da yasadışı bir şey yapmadılar, bunu unutma. Sırf birkaç roman fikri aldılar diye hapse falan girecekleri yok, ama zamanla tamah edecekler ve Örümcek mezardayken yazarların ona olan borçlarını alamayacak. Sence kendine bir mirasçı bulmuş mudur? Sence bunu düşünmüş müdür?"

"Hayır, düşünmemiştir." Büyük bir hata yapmıştım, bu

utanç vericiydi. Utanmazları hiç hesaba katmamıştım.

"Yine de her zaman bir çıkış yolu vardır." dedim. "Kendisine borçları olan tüm yazarların borçlarını affettiğini ifade eden bir ilan yayımlayabilir. O zaman tehlike de sona erecektir, hem de bütün tehlikeler, çünkü bu durumda hiçbir yazarın onu öldürmesi için bir nedeni kalmayacak."

Omzunu silkti. Gülümsedi mi yoksa gülümsemedi mi? "Artık çok geç olmasından korkuyorum işler fazla ileri gitmiş," dedi. "Bence onun işini bitirme planları yapanlar var."

"*İşini bitirmek. İşini bitirmek*". Eski günler geldi aklıma. Çocukken defalarca işimi bitirmek istemeleri, yediğim dayaklar, özellikle Ragner'in on iki dikiş atılacak şekilde kafamı yarması...

Meydanın karşısındaki dev kiliseye gözüm ilişti, o bastonlu ve keçe şapkalı adam orada duruyordu. Küçük homonculus meydanda bir oraya bir buraya koşuyor ve elindeki çelimsiz bastonu keskin bir kılıçmış gibi savuruyordu. Ama kimsenin onu umursadığı yoktu. Bence kendini biraz toparlamalıydı. Aksi takdirde kendisinin parodisi olma tehlikesiyle yüzyüzeydi.

Luigi birden, "Ölümden Sonra Üçlü Cinayet romanını biliyor musun?" diye sordu, sanki konuyu değiştirmeye çalışıyordu.

Ürperdim. Nasıl irkildiğimi görmüş olması lazım. Bu Robert'ın yazdığı polisiye romandı ve kitap bir iki yıl önce Oslo'da yayımlanmıştı.

"A evet, bu başlıkta bir roman var Norveç'te. Ama bu pazar için uygun olduğunu zannetmiyorum Luigi."

Teslimiyet içinde güldü. "Norveç'tekini de duydum, zaten seninle bunu konuşmamın nedeni de bu. Ama aynı za-

manda Almancadan İtalyancaya yeni çevrilen bir kitap var." İtalyan yayıncı, Almanya'da yayımlanan romanın aynı yıllarda Norveç'te de yayımlanmış olduğunu birkaç gün içinde öğrenmiş ve çok rahatsız olmuştu. Hikâyeler birbirine o kadar benziyor ki, tesadüften söz etmek imkânsız.

Yanaklarının kızardığını hissettim. Maria yine kendini göstermişti. Ellerimin titrediğini Luigi'den gizlemeye çalışıyordum.

Maria'yla öğrenci yurdunda birlikte oluşumuzu daha dün gibi hatırlıyorum, çocuk yapmaya çalıştığımız dönemdi. Ortak mutfakta domuz pastırması ve yumurta pişirdikten sonra onun odasına gitmiş ve yatağına yatmıştık. Ölümden Sonra Üçlü Cinayet hikâyesini orada anlatmıştım Maria'ya. Hikâye orada ortaya çıkmıştı, eve gittiğimde hikâyeye ilişkin birkaç ipucu not etmiştim. Yıllar sonra onu Robert'e vermek için bulup çıkarana kadar üzerinde hiç çalışmamıştım. Robert'in annesi Flaman olduğu için hikâyeyi Flaman bir çerçeveye oturtmuştum.

"Bu Alman yazarın adı neydi?" diye sordum.

"Wittmann," dedi, "Wilhelmine Wittmann."

Purosunu söndürdü ve Maggiore meydanına doğru baktı. Sonra, "Bence Örümcek yaşlandıkça unutkan olmuş." dedi.

Kelimelerin beni nasıl vurduğunu bilemezdi. Yıllar boyu aynı konuda ikinci bir romanın ortaya çıkmaması için ne kadar dikkat ettiğimi bir tek ben biliyordum. Yalnız Maria'ya karşı dikkatli olmamıştım, bu otuz yıl önceydi. O zamanlar Yazar Yardımı daha işlemeye başlamamıştı. Yirmi altı yıldır birbirimizden bir haber almamıştık ve Maria şimdi birden harekete geçmişti. Artık onunla mutlaka irtibata geçmeliydim, bu kaçınılmaz olmuştu. Birden aklıma daha

önce düşünmemiş olduğum bir şey geldi. Maria'ya soyadını sormamıştım. Bu belki kulağa tuhaf gelebilir ama sadece birkaç ay beraber olmuştuk, zaten yetmişli yıllarda soyadları pek kullanılmazdı. Krinsjå'daki odasının kapısına, porselen bir tabakaya kırmızı harflerle M A R İ A yazıp asmıştı. Sanırım çocuk konusu gündeme geldikten sonra soyadını ve adresini özellikle gizlemişti. Maria Stockholm'de bir müzede küratör olarak çalıştığını söylemişti, başka bir bilgi vermemişti. Dünya ne küçük, diye düşündüm oysa, bir saman yığını içinde iğne arıyorsan çok büyüktür.

"Demek heyecanlı saatler başlıyor." dedim. "Gelişmeleri takip etmeliyim. Ben Örümcek değilim, ama tabii gözlerimi açık tutacağım. Bir şey duyar duymaz..."

"İyi, güzel" diye araya girdi.

Kendimi aptal hissediyordum. Yorgundum. Annem öldüğünden beri hep yorgun hissetmiştim kendimi.

Ona bakarak "Luigi, ben bu durumda ne yapmalıyım?" diye sordum.

"Bologna'dan hemen ayrıl, mümkün olan en çabuk şekilde ayrıl buradan!"

Bunu gülümseyerek söyledi, ama gizemli bir gülümseyişti bu.

Güldüm. "Sanırım çok fazla polisiye roman okuyorsun." dedim.

Daha çok sırıtmaya başladı. Luigi her zaman bir felaket tellalı olmuştu. Birilerinin beni öldürmek istediğini söylemesi sadece bir blöf olabilir miydi?

Cristina ve Luigi, Örümceğin ben olduğuma ve tehlikede olduğuma karar vermişlerdi. Şimdi de Luigi karşıma geçmiş benimle dalga geçiyordu. Belki de, Ölümden Sonra Üçlü Cinayet, Norveçli bir yayıncıdan duyduğu bir kitaptı

ve bu kitabın haklarını satın almak istedi. Ama aynı kitabın iki farklı yazar tarafından yazıldığını öğrenince çok şaşırdı. Belki de *Corriera della Sera*'da bu konuda hiçbir şey yazılmamıştı.

"Korumaya ihtiyacın olabilir." dedi.

Bodyguard mı, diye düşündüm, bu düşünce yeniydi ama aynı zamanda dayanılmazdı.

Şimdi kendimi daha da aptal gibi hissediyordum. Hayatımda ilk defa hayal gücümün çalışmadığını hissettim. Karşı basınç, içimden gelen basıncın önünde ağır bir kapak olmuştu sanki. Sözcüklerim yoktu. O anda yapabileceğim en zekice şey sadece gülmekti. Ama bu çok ucuz bir tepkiydi ve gururlanacak bir şey değildi.

"Bu gülünecek bir şey değil." dedi Luigi.

Öfkelenmiştim. Blöf yapıp yapmadığını soramadığım için öfkelenmiştim. Kısa bir süre sonra ayağa kalktım ve beyaz şarabın parasını masanın üzerine koydum.

"Baglioni'de mi kalıyorsun?" diye sordu.

Cevap vermedim.

"Nereye gidiyorsun?"

Bu soruya da cevap vermeyince baş parmağını havaya kaldırdı.

"Kadınlara dikkat etmeyi ihmal etme" dedi

"Ne demek istiyorsun?"

Sırıtarak, "Senin biraz çapkın olduğun söyleniyor. Bu da senin tek zaafın olsa gerek. Öyle değil mi?"

Buna gerçekten cevap vermemi beklediğini sanmıyordum. Zaten cevap vermedim. O da bunu anladı. Luigi aptal biri değildi. İki adam büyük bir ciddiyetle bir lokantada oturduklarında kadınlarla olan ilişkilerini mi konuşmalıydılar? Aramızdaki konu bu değildi, hattâ bunları ko-

nuşmak sıkıntı verici bir şey olurdu.

"Sana belki bir tuzak kurarlar. Belki eski bir kız arkadaşını yollarlar."

Ofladım, "Çok fazla polisiye roman okuyorsun." dedim. Gülmeye çalıştım. Ne oyun oynadığını bilemiyordum.

Bana kartını verdi. "Burada benim telefon numaram yazıyor." dedi.

Kartı kaldırıp baktım. Sayıları ezberlemekte her zaman ustaydım. Sonra kartı yırtıp parçaları kül tablasının içine koydum. Gözlerinin içine baktım. Onu bir daha görmeyeceğimden emindim.

"Teşekkür ederim" dedim ve kalktım. Acele etmeliydim, çünkü göz pınarlarımdan bir gözyaşının yuvarlanmakta olduğunu hissettim.

Beni altüst eden bu komplo teorileri değildi. İçimden Luigi'nin boşa ateş ettiğini düşünüyordum. Ertesi gün fuarda birlikte birşeyler içeceğimizi düşünmüştü herhalde, ama artık Yazar Yardımı'nın geçmişte kaldığını biliyordum. Bu bir özgürleşme değil, benim için zorunluluktu.

Aşağıya otele doğru yürüdüm, sanki ayaklarım yere basmıyordu. Kötü olan ayaklarımın hiçbir zaman yere basmamış olmasıydı. Hep bulutların üzerinde yaşamıştım, bütün ömrüm boyunca. Herşeyden soyutlanmış bir beyin olarak yaşıyordum. Hayatımda iki küre vardı: dünya ve beynim, beynim ve dünya.

Dünyanın ihtiyacından daha fazla hayal gücüm vardı. Hayatı hiçbir zaman yaşamamıştım, bunu telafi etmeliydim. Beni cezalandıran, annem mi, Maria mı yoksa ben miydim, onu da bilmiyordum.

*

Birkaç saat uyuduktan sonra gün ağarırken lobiye indim. Dışarıda Via Indipendenza'da herşey çok sessizdi, otelin hesabını kapatırken genç bir adam tarafından gözlendiğim hissine kapıldım. Deri bir sandalyede oturuyordu ve kendini bir gazetenin arkasına saklamaya çalışıyordu. Yeni mi kalkmıştı ya da hiç yatmamış mıydı, bunu tahmin etmek imkânsızdı. Caddeye çıkıp bir taksiye bindiğimde arkamdan geldi. Bir arabaya binip binmediğini görmedim ama onu havaalanında gördüğüme eminim. Kulağında bir kulaklık vardı, son derece yakışıksız duruyordu. Ondan daha hızlı bir şekilde bir uçak bileti almayı başarmıştım.

Çıkışa vardığımda, yolcular uçağa binmeye başlamışlardı, birkaç dakika sonra da havalandık. Ben A1'de oturuyordum, bu yeri özellikle istemiştim. En çok sağıma bakmayı seviyordum. Napoli'ye doğru yol alıyorduk, bu o sabah Bologna'dan hareket eden ilk uçaktı. Yirmi dakika sonra Frankfurt aktarmalı Oslo uçağı kalkacaktı.

Uçak kalktıktan sonra koltuğuma iyice yaslandım, içime bir huzur dolmuştu. Hemen o esnada çocukluğumla ilgili bir hikâye çıktı ortaya. Bu gerçek bir anıydı, ama küçüklüğümden beri hiç düşünmediğim birşeydi. Zaman çok çabuk akıp gitmişti. Şimdi ben annemin öldüğü yaştaydım. Hikâye şöyleydi:

Dört yaşındayken okuma yazma öğrenmiştim. Bana okuma yazmayı öğreten annem değildi, ona göre okula başlayana kadar beklemeliydim. Okumayı kendi çabamla öğrenmiştim, kitaplıkta eski bir alfabe bulduğumu hatırlıyorum. Yirmi dokuz harfi aklımda tutmak bana zor gelmemişti.

Bir keresinde evde yalnızdım, elimde bir kırmızı kalemle annemin yatak odasında gittim. Bu odanın bir duvarında

şehrin muhteşem manzarasının göründüğü mavi perdeli iki büyük pencere vardı. Beyaz bir gardrop diğer duvar boyunca uzanıyordu. Diğer iki duvar ise beyaz duvar kağıtlarıyla kaplıydı. Çok sıkıcı bir durumdu bu. Bu yüzden annem için üzülüyordum. Benim duvarımda en azından Donald'ın resimleri vardı.

Aklımda oldukça eğlenceli bir masal uydurmuştum, günlerce kafamda tuttum bu masalı, ama anneme ağzımdan bir şey kaçırmamıştım. Bu masalla anneme sürpriz yapacaktım. Bir iskemleye çıktım. Çünkü duvarın tamamına ihtiyacım vardı, hattâ iki duvarın tamamına... Sonra kırmızı kalemi elime alıp beyaz duvarlara yazmaya başladım. Birkaç saat sonra işim bitmişti. Annemin yatağına uzandım ve duvara yazmış olduğum uzun masalın tamamını okudum. Kendimle gurur duyuyordum, artık annem her akşam uyumadan önce yatağına uzanıp benim güzel masalımı okuyabilecekti. Masalı seveceğinden emindim, çünkü çok güzeldi, ayrıca onun için özel olarak yazdığını duyduğunda onu daha da çok seveceğini düşünüyordum. Eğer masalı kendim için yazmış olsaydım farklı olurdu, eğer babam için yazmış olsaydım yine farklı yazardım. Ama babam artık bizimle yaşamıyordu, ben üç yaşındayken bizden ayrılmıştı.

Yatağa uzanmış annemi bekliyordum. Onun eve gelmesini sabırsızlıkla bekliyor, olacakları düşündükçe seviniyordum. Ona zaman zaman küçük süprizler yapardım ama bu sefer başkaydı, bu büyük bir süprizdi.

Şimdi Napoli'ye gitmekte olan bir uçağın içinde oturuyorum ve yıllar önce o öğleden sonra annemin kapıyı açma sesini çok iyi hatırlayabiliyorum. "Buradayım" diye bağırdım. "Buradayım!"

Çıldırmıştı. Kesinlikle deliye dönmüştü. Daha duvarla-

ra ne yazdığını okumadan deliye dönmüştü. Beni yatağın içinden çekip aldığı gibi yere fırlattı, sert bir şekilde iki yanağıma vurdu, sonra beni sürükleyerek koridora çıkardı ve oradan da banyoya kilitledi. Ağlamadım. Tek bir kelime bile etmedim. Annemin babamı aradığını duydum, ona da bağırıyordu, ona eve gelip yeni duvar kağıdı döşemesi gerektiğini söyledi. Nitekim babam birkaç gün sonra gelip kağıtları değiştirdi. Tutkalın kokusu haftalarca evin içinde kaldı. Bu utanç vericiydi.

Annemin beni banyodan çıkarması uzun sürmüştü. Akşam yemeğini yemiş, kahvesini içmiş ve La Bohemè'in ilk iki bölümünü dinlemişti. Yatağa gitmemi söyledi. Ne diyorsa yaptım, ama tek bir kelime bile etmedim. Günlerce konuşmadım onunla, ama ne diyorsa yapmaya devam ettim. Sonunda beni konuşturmak için yalvarmaya başladı. Bir daha asla duvarlara yazı yazmayacağını söyledim, kağıda bile, hattâ tuvalet kağıtlarına bile. Çok inatçı biriydim, bu yüzden bir şekilde sözümü de tuttum. Bu olaydan sonra yazdığım hiçbir şeyi annemin okumasına izin vermedim, hem de tek harfini bile... Okuldaki ödevleri görmesine bile izin vermedim. Bazen bu konuyu öğretmenlerimle konuşurdu ama neyse ki onlar da bana hak veriyorlardı. Öğretmenlerim ödevlerimi muntazam bir şekilde yaptığımı, bu yüzden annemin defterlerimi karıştırmasının gerekli olmadığını söyledi. Gerçekten de öyleydi.

Bu olayın yazar olmamı engellediğini söylemeyeceğim, ama artık resim yapmamamın nedeniydi. Eğer resimlerimi kimseye gösteremeyeceksem resim yapmamın da bir anlamı yoktu. Kitap yayımlarsam tabii ki binlerce kitap piyasaya çıkacaktı, annemin bu yazdıklarımı okumasını nasıl engelleyebilirim, diye düşündüğümü hatırlıyorum. Kendimi

asla bu şekilde ifade etmeyecektim. Kendimi annemin yatak odasında bir kere ifade etmiştim. İşte duvardaki yazı buydu. Annemin hiçbir zaman bir kitapçıya girip benim adımı taşıyan bir kitabı alma şansı olmayacaktı.

Hosteslerin verdiği kahvaltıyı almadım, biraz uyumaya çalıştım, ama birkaç dakika sonra birdenbire uyandım. Aşağıdaki uçsuz bucaksız düzlüklere baktım. Kırk sekiz yaşındaydım, hayatımın büyük bölümünü arkamda bırakmıştım, hayatımın yüzde yetmiş beşi geçmişti, belki de daha fazlası, belki de yüzde doksanı. Hayat inanılmaz kısaydı. Belki de bir kitabın ön yüzüne ismimi yazmak istememin nedeni buydu. Kültürün, başarının ve gösterişin ince cilası, şu anda içinden geçtiğim dev maceranın karşısında önemini yitiriyordu. Önemsiz şeylerden uzak durmayı öğrenmiştim... Küçüklüğümden beri dergi ve kitaplarda yazılandan farklı bir zaman anlayışım vardı. Küçükken, babamla birlikte milyonlarca yıllık eski bir kehribar parçası görmüştük, içinde bir o kadar yıllık bir örümcek kapalı kalmıştı. Dört milyar yıl önce, daha yaşam başlamamışken ben dünyadaydım, güneşin kırmızı bir dev olacağını biliyordum, ama o ana kadar yeryüzü kurak ve cansızdı. Bunu bilen biri, boyama kurslarına yazılayım diye düşünemez. Çünkü bunun için gerekli huzuru olmaz. Bir "yazma kursuna" da yazılamaz. Meyhanelerde dolanıp "birşeyler yazmaya başladığını" da söyleyemez. Belki bir şeyler yazar, bunda bir anormallik yok, ama illa yazacağım diye masaya oturmaz. İnsan kalbinde aktarmayı istediği bir şey olduğu için yazar, başkalarını teselli edecek sözleri olduğu zaman yazar, samanyolunun kollarından birine oturup, bir şeyler <<y>>a<<z>>m<<a>>k>> ya da << <<y>> <<a>> <<z>> <<m>> <<a>> <<k>> >> için yazmaz. Bu benim fikrim. Artık şairler de podyumlarda poz veriyorlar.

"Bayanlar baylar, siz de buyrun! Kiepenheuer & Witsch'in yeni sezon koleksiyonuna hoşgeldiniz. Burada sizi oldukça yakından ilgilendirecek bir kreasyonumuz var. Bu bir Armani romanı. Kendi tarzında rakipsiz. Şimdi de Suhrkamp poetik tarzını görüyorsunuz - "mit Poetenschal natürlich... und mit Ort und Datum, bitte..." (Tabii ki bir şiirsel şal ile.... Yer ve tarih lütfen.)

Yorulmuştum. Artık Yazar Yardımı sona ermişti. Bir edebiyat çağı sona ermişti. Artık o büyük kitap fuarlarına bir daha gidemeyecektim. Kendi hayatımı kurtarmaya karar vermiştim.

Napoli'de uçaktan inen ilk yolcu bendim. Gelen yolcu salonunu koşarak geçtim, sonra bir taksiye atlayıp taksiciden beni Amalfi'ye götürmesini istedim. Bu kadar uzun yol müşterisinin sık sık çıkmadığına eminim.

Daha önce Amalfi sahiline hiç gitmemiştim, ama son yıllar içinde birçok kişi bana Sorrento yarımadasındaki muhteşem şehirleri görmemi tavsiye etmişti. Maria bana Amalfi'den bahsetmişti, oraya daha önce bir kız arkadaşıyla tatile gitmişti. Robert de bana, Wenche onu terk etmeden önce gittikleri güney İtalya turlarından bahsetmişti.

Pompei'den geçiyorduk, volkan patlamadan birkaç saniye önce bu şehirdeki insanları gözümün önüne getirdim. Gözümün önündeki resim netleşince, onu hemen silmeye çalıştım. Gördüklerimi tek bir kelimeyle tanımlayabilirdim: Vanitas*. Bir patlama! Ve Vezüv, kaynar öfkesini gösteriş budalalığının üzerine akıtıyordu.

*Vanitas: 17. yüzyılda Felemenk'te ortaya çıkan, genellikle ölümün kaçınılmazlığını ve dünyasal başarı ve hazların geçiciliğini vurgulayan bir ölü doğa tarzı.

Dağları geride bırakıp sahilin limon bahçelerine geldiğimizde şoföre beni Luna Convento Oteli'ne bırakmasını söyledim. Otel hakkında iyi şeyler duymuştum. Boş odalarının olup olmadığını bilmiyordum, ama daha paskalyaya bir hafta vardı.

Otelde birçok boş oda vardı. On beş numarada kalmak istediğimi söyledim, bu oda da boştu. Odada bir hafta kalacağını söyledim, çok geçmeden bütün okyanusu gören bir pencerenin önünde duruyordum. Odada iki büyük pencere vardı, diğer pencereye ise Birmetre çoktan yerleşmiş manzaranın keyfini çıkarıyordu. Güneş gökyüzünde daha yükselmemişti, saat dokuzu çeyrek geçiyordu.

Eski bir çalışma masasının üzerine eğildim. Bu masada bir zamanlar Henrik İbsen oturmuş ve birşeyler yazmıştı, bunu biliyordum, çünkü İbsen'ın bu otelde on beş numarada kaldığını duymuştum. Burası ondördüncü yüzyıldan kalma bir Fransisken manastırıydı. İbsen, *Nora (Bebek Evi)* isimli eserini burada bitirmişti. Duvarda bir resmi asılıydı.

Ben de böyle bir bebek evinde yetişmiştim. Sürekli unutmaya çalıştığım bir şey olduğunu hissettim yine, duvarda anneme yazdığım masal değildi bu, daha derinlerde yatan bir kâbustu. Kendimi daha önce dans ettiğim incecik buzun altındaki karanlık ve soğuk derinliğin tehdidi altında hissediyordum.

İbsen'in Nora'ya o yabani örümcek dansını öğrettiği yer bu odaydı, bu aslında bir ölüm dansıydı. Tarantula tarafından ısırılan kişi ölümüne dans ederdi. Örümcek tabii ki avukat Krogstad'tı, bunu daha önce düşünmemiştim, yeni gelmişti aklıma. Gülümsedim. Napoli'ye tesadüfen gelmiştim. Eğer kader diye bir şey varsa, ironik olmalıydı. Bir sü-

re denizi seyrettikten sonra tekrar odaya bakmaya başladım.

Birmetre, karoların üzerinde huzursuz bir şekilde dolanıyordu. Sonra durdu ve otoriter bakışlarla beni süzdü, bana doğru değneğini doğrulttuktan sonra, *"Şimdi ne olacak? Yoksa günahlarımızla yüzleşme zamanı mı geldi?"* dedi

Laptopumu çıkardım ve yazı masasına oturdum. Hayatının hikâyesini yazmaya başladım.

Beate

Şöminenin önündeki köşede iki boş viski şişesi duruyor. Oda servisinin onları neden almadığını bilmiyorum ama yarın sabah erkenden, kahvaltıya inmeden önce onları çöpe atacağım.

On gündür buradayım ama son üç gün hiçbir şey yazmadım. Yazacak bir şey kalmadı. Ama şimdi yazılacak bir şeyler var.

Maria gittiğinden beri ilk defa benimle aynı frekansta olan bir kadınla karşılaştım. Burada bir kız arkadaşım oldu, birlikte Amalfi kıyısındaki tepelere uzun uzun yürüyüşler yapıyoruz. Beyaz sandaletleri, sarı yaz elbisesiyle tam bir genç kız gibi giyinmişti, bu kıyafetleriyle de dağlara doğru yürümeyi seviyordu. Neşe doluydu, öyle soğuk duştan ürküp kaçacak biri değildi. Ama bugün ikimiz şiddetli bir fırtınaya yakalandık.

Luigi'nin söylediği sözleri defalarca düşündüm ama Beate'nin bir tuzak olduğunu kesinlikle sanmam, daha şimdiden birbirimize bağlandık. Eğer Amalfi'ye bana yem olarak gönderildiyse bile yarı yolda kararını değiştirmiş olması lazım. Kulağında kulaklıkla dolaşan herhangi birine rastlamadım, Değirmenler Vadisi'sine iki defa gittik ama orada

da tek bir canlıyla karşılaşmadık.

Yine de Beate'nin bir sır sakladığından eminim. Bu akşam Pogerola'dan geldiğimizde oldukça anlaşılmaz bir şekilde davrandı. Şiddetli bir korku nöbetine kapıldı ve gözyaşlarına boğuldu, sonra da birbirimizi bir daha görmememiz gerektiğini söyledi.

Yine de yarın sabah erkenden dağların üstünden Ravello'ya doğru bir gezinti yapacağız. Beate'nin hiç kimseyle bir bağı yok, bu yüzden ona benimle Büyük Okyanus'a gelmesini teklif edeceğim. Ona Yazar Yardımı'nı anlatacağım, bazı hikâyeler anlattım bile. Artık kendimi kısıtlamama gerek kalmadı, zaten tüm özetlerimi serbest bıraktım, sadece bana ait olan şeyi geri aldım.

Beate bu günlerde otelde neler yazdığını okuyabilecek. Kadınlarla ilgili hikâyelerin onu şaşırtacağını sanmıyorum, belki sadece bir kahkaha atar. Dün akşam döktüğü gözyaşlarından sonra bunu hakettiğini düşünüyorum. O da dolu dolu bir şeyler yaşamıştır herhalde, ama ona geçmişiyle ilgili hiçbir şey sormadım, bunun bir anlamı yok, her ikimiz için de... Henüz benim çok zengin olduğumu bilmiyor, ona ekonomik bir kaygının olmadığını anlatmadan önce benimle Okyanus'a gelmek isteyip istemeyeceğini soracağım. Daha şimdiden uçuş bağlantılarını araştırmaya başladım. Çarşamba günü Münih'ten Singapur'a bir uçak kalkacak, her ihtimale karşı iki tane bilet ayırttım. Birinci sınıftan 1 D ve 1 G.

Bakalım ne olacak?

Yerleşecek bir yer bulana kadar ada ada dolaşabiliriz. Belki de bir ev alırız ya da okyanusa bakan bir bungalov... Emekli olmak için fazla genç de değilim nasılsa, Beate de sulu boya yapıyor.

Yine hayal kuruyorum. Ama beni burada tutan bir şey yok.

*

Kendi hayat hikâyemi anlatan bir çeşit özet yazmayı bitirdiğimde -telaş içinde Bologna'dan ayrılana kadar olanları- pencerenin önünde saatlerce oturup Torre Saracena'ya vuran dalgaları seyrettim. Paskalya öncesinin cumasıydı, Beate'ye rastlamadan bir gün önce. Şehir merkezine, İsa'nın çilesini paylaşmak üzere düzenlenen o görkemli töreni izlemeye inmemiştim.

Otelde yazdıklarımı Luigi'ye e-posta ile göndermeye karar verdim. Başka bir yerde bir kopyasını saklamak bana yararlı göründü. Luigi yazdığım her şeyi *Corriere della Sera*'da çalışan arkadaşına verebilir ve tüm malzemeleri istediği gibi kullandırabilirdi. Hikâyenin mümkün olan en kısa sürede yayımlanmasını istiyordum, ya da en azından bir haberinin yapılması gerekiyordu. Bundan sonra hemen ülkeyi terketmeliydim, yasadışı biri aynı yerde birkaç günden fazla kalmamalıydı.

Ertesi gün uyandığımda, gitmeden önce bütün bir günü Amalfi'de geçirmeye karar vermiştim. Paskalya akşamıydı, günlük güneşlik bir hava vardı ve kağıt müzesine henüz gitmemiştim. Kahvaltıdan sonra şehre inip bir *Corriere della Sera* gazetesi aldım, bunu Bologna'dan beri hergün yapıyordum. İki gün önce Bologna Fuarı üzerine yazılmış kısa makalede, bu yıl sürpriz bir ismin çıkmadığından birkaç satırla bahsedilmişti, yayıncılar yeni bir Harry Potter'ın olmadığını söylüyorlardı. Makalede bu yılki dedikoduların konusunun farklı olduğu, herkesin "Örümcek"le ilgilendiği

yazıyordu. Bu gizemli ismin ardında edebî fikirler ve yarı bitmiş romanları bütün bir dünyaya satan modern bir hayal fabrikasının olduğu yazıyordu. Makale yazarı, tam adıyla Stefano Fortechiari, eskiden önemli yazarların; aslında başka yazarlardan yararlanarak kütüphaneler dolusu kitap yazdıklarına dikkat çekmişti. Hayal fabrikası bunun tam tersini yapıyordu. Onlarca, belki de yüzlerce roman, aslında tek bir kişinin fikirlerine ya da taslaklarına dayanıyordu. Bu cümleleri okurken gülümsüyordum. Arkamda gerçekten de iz bırakmıştım.

Makale yazarının söylediklerinde ilginç bir nokta vardı, ama yazdığı olgunun sanıldığı gibi orijinal bir yönü yoktu. Kilise adamları yıllardır Kutsal Kitap'la ilgili benzer iddialarda bulunmuşlardı. Tabii ki İncil birçok farklı yazarın yardımıyla yazılmış bir kitaptı, ama teologlar bütün kütüphanenin arkasında, bunları toplayan bir tek metayazarın olduğuna inanıyorlardı. İncil'in her satırının kelime kelime Tanrı'nın ilhamı olduğunu düşünmeleri gerekmiyordu çünkü Tanrı'nın çalışma şekli bu değildi. Ama her yazara bir ipucu vermişti. Her yazara düşünülecek birşeyler vermişti.

Tanrı'nın insanlarla çalışma tarzını meslekî açıdan çok beğeniyordum. Kuşkusuz O da bazı şeylerin karşılığını bekliyordu; O da, ödül ve ceza şartlarını koymuştu. Ama benden daha ileri gidiyordu. O'na inanmayan herkesi yok etmekle tehdit ediyordu, oysa modern insanlar bu şartlar altında yaşamak istemiyorlar. Şimdi Tanrı öldü, hayal kırıklığına uğramışların komplosu O'nu öldürdü.

Stefano Fortechiari. Onun makalesi Luigi'nin blöf yapmadığını ortaya koyuyordu, o sadece bir işaretti. Bu makalede, daha önce "hayal fabrikası"ndan bahsedildiğine dair

bir ipucu yoktu, tam tersine, sanki Luigi ile Bologna'da yaptığım o uzun konuşmayı dikkate almış gibi görünüyordu. Ayrıca *Ölümden Sonra Üçlü Cinayet*in, Norveççe ve İtalyanca versiyonlarından bir bahis yoktu.

Artık birilerinin beni gerçekten öldürmeye çalıştığından emin değildim, ama yine de kuşkunun gerçeğe dönüşmesini göze alamazdım.

Kıyıdaki yoğun araçlı caddeden karşıya geçip bir pizzacıda oturdum. Domates salatası, pizza ve bira söyledim.

Gözlerimi sürekli dört açmak mecburiyetindeydim. Artık Bologna'dan beri beni takip eden biri olduğuna inanmıyordum, ama bir İngiliz veya İskandinav yayıncının kitap fuarıyla birleştirdiği paskalya tatilini Güney İtalya'da geçirmek istemesi mümkündü. Bologna Fuarı her zaman ya paskalyadan hemen önce ya da hemen sonra olurdu.

Yemeği beklerken gazete okuyordum, gözüm beyaz sandaletli sarı elbiseli alımlı bir kıza takıldı. Yakındaki masalardan birinde yalnız oturuyordu, otuz yaşlarındaydı. Pembe çakmağıyla sigarasını yakmaya çalıştı, ama başaramadı. Sonra birden ayağa kalktı ve bana doğru yönelip kibritimin olup olmadığını sordu. İtalyanca konuşuyordu, ama İtalyan olmadığını anlamak kolaydı. Tam sigara içmediğimi söylüyordum ki, yan masadaki çakmağa ilişti gözüm. Alman turistlere hiçbirşey sormadan çakmağı alıp sigarasını yaktıktan sonra Almanlara teşekkür mahiyetinde başımı salladım ve çakmağı yerine koydum. Yemeğimi yiyip hesabı ödedikten sonra kalkıp giderken sigaralı kadına el salladım. Bir karalama defterine resim yapıyordu, gizemli bir şekilde gülümsedikten sonra bana el salladı. Ona daha önce rastlamadığıma emindim, eğer rastlamış olsaydım onun bu

özel yüzünü unutmazdım.

Şehrin içinden geçerken eski bir kağıt değirmeninde açılmış olan della Carta müzesine gittim. Amalfi Avrupa'da ilk kağıt üretilen yerlerden biriydi. Yaşlı bir adam ağaçların nasıl öğütüldüğünü ve sonra preslenip kurutulduğunu anlatıyordu. Aynı yöntemle bir kağıdın yapılışını gösterdi. Bu geleneğin 12. yüzyılda Araplara kadar dayandığını anlatıyordu. Sonra ürettiği ince kağıdı bana gösterip bu filigranın nasıl şekillendiğini anlattı.

Hava sıcaktı, Amalfi'den ayrılmadan önce Değirmen Vadisi'nde son bir gezinti yapmaya karar vermiştim. Bunu daha önce de yapmıştım, ikinci seferde bile şehrin dışına çıkan sokakları bulmakta zorlanıyordum. Çok geçmeden medeniyeti geride bıraktım.

Yolun her iki tarafında bereketli limon bahçeleri sıralanmıştı. Ağaçlar, dolu ve rüzgâra karşı yeşil ve siyah naylonlarla kaplanmıştı. Eski bir hulahopla oynayan küçük bir kıza selam verdim, ama geçen hafta bana pencereden uzanıp bir kadeh limon likörü veren siyah elbiseli kadını görmedim. Paskalya güneşi, yüzlerce kertenkeleye davetiye çıkarmıştı. Ürkektiler. Herhalde buralardan çok sık insan geçmiyordu.

En son evi de geride bıraktıktan sonra eski bir su kemerine geldim. Via Paradiso denen, çakıllı bir patikada yürüyordum. Bu oraya çok uygun bir isimdi. Via Paradiso vadinin sonundaki akarsuyun kıyısından, cennet gibi bir patika olarak devam ediyordu.

Burada en son yürüdüğümde tek bir varlığa bile rastlamamıştım, ama şimdi arkamda bir hışırtı vardı. Sonra birden yanımda belirdi. O, sarı elbiseli kız.

"Merhaba" dedi yine İtalyanca. Gülümsüyordu, sanki

benim buraya geleceğimi tahmin etmiş gibiydi. Koyu kahverengi gözleri, gür ve koyu kestane saçları vardı.

"Merhaba" diye cevap verdim patikadan aşağıya dikkatlice bakarak, ama o yalnız gelmişti.

"Burası harika bir yerdir, buraya daha önce gelmiş miydin?"

"Sadece bir kere."

Benim yabancı olduğumu anlamamıştı. Elli metre ilerde bir şelaleyi işaret ederek, "Girelim mi?" diye sordu.

Sadece bu cümle bana hayatının kadınını bulduğumu söylüyordu. Daha önce birbirimizi görmemiştik, beyaz sandaletlerinin üzerinde ince bir yazlık elbise vardı. Hava çok sıcaktı, ikimiz de ciddi tipler değildik, ama yine de birlikte şelaleye girmek laubalilik olurdu.

"Birlikte girelim mi?" Sanki bu üç kelimenin altında başka bir anlam vardı. Hem beraber şelaleye girmeyi kastediyordu, hem de kastetmiyordu. Güneşin kavurucu olduğunu anlatmaya çalışıyordu aslında. Şelaleyi göstermişti, çünkü çok güzel ve serinleticiydi, insanı kendine çekiyordu. Bu kısa soruyu benim tepkimi ölçmek için sormuştu. Benden hoşlandığını söylüyordu aslında. Şimdi ne cevap vereceğimi merak ediyordu. Adımımı nasıl atacağını görmek istiyordu. Sesi o veriyordu, bu üç kelime diyapazondu. Sarı elbiseli kadın benimle birlikte yürümek istiyordu ama aynı zamanda yorucu konuşmalardan uzak kalmak istiyordu. Utanmamız gereken bir şey olmadığını anlatmaya çalışıyordu.

Luigi'nin uyarısı geldi aklıma. "Yarın olabilir." dedim.

Başını biraz eğdi. Beni denemişti, ben de onun bekleyebileceği en güzel cevabı vermiştim. Bu bilgece bir cevaptı. Gömleğimi üzerimden yırttığım gibi kemerimi çözmüş ol-

saydım, bunun aptalca bir hareket olacağını biliyordum. Teklif ettiği şey bu anlama gelmiyordu. Bu bir bulmacaydı. Eğer tanımadığım bir kadınla şelaleye girmem deseydim de, beni tabi tuttuğu sınavı yine geçemeyecektim. Böyle genel normların arkasına sığınmak fazla temkinlilik gibi görünür ve reddetmek anlamına gelirdi.

Bana elini uzattı. "Tamam o halde yarın." dedi. Gülmeye başladı. "Hadi gel!" diye devam etti. Ondan sonra yürümeye başladık. Patikada benden bir adım önde yürüyordu.

Adı Beate'ydi, Münih'liydi. O da bir haftadır Amalfi'deydi, ama bütün bir yazı da burada geçireceğini söyledi. Suluboya resimler yapıyordu, hoşsohbet dul bir kadının yanında bir oda kiralamıştı. Eylül'ün sonunda Münih'te büyük bir sergi açacaktı. O zaman beni mutlaka Münih'e beklediğini söyledi. Geleceğime söz verdim, zaten başka türlü olamazdı. Geçen sene, birkaç ay kaldığı Çekoslovakya'nın başkenti Prag'ı anlatan resimlerden oluşan küçük bir sergi açmıştı.

Almanca konuşmaya başlamıştık. Benim için Almanca konuşmak, Beate'nin İtalyanca konuşmasından daha kolaydı. Onun Bavyera'da doğup büyümediğini aksanından anlayabiliyordum. Belki de doğduğu yeri söylememesinin bir nedeni vardı. Anne babasının Südet'lerde oturduğunu düşünmeme neyin sebep olduğunu hatırlamıyorum, sanırım birkaç ay Prag'da yaşadığını söylediği için böyle düşünmüştüm.

Adımı tam olarak doğru söylemedim, hemen uygun bir takma ad buldum kendime. İsmimi söylerken gözlerinin içine baktım. Onu denemeliydim. Ama takma adıma hiçbir tepki göstermedi.

Aptal değildim. Belki âşık olmuştum ama sorumsuz da

değildim. Yani Luigi'nin ikazını düşünmeden edemiyordum. Soyadımı sormadı, ben de Danimarkalı olduğumu ve Kopenhag'ta yaşadığımı söyledim. Buna da bir tepki göstermedi. Bunun üzerine bir Danimarka yayınevinde baş editör olarak çalıştığını söyledim, bu bir açıdan doğruydu. Yanıma bir laptop aldığımı ve Amalfi'ye biraz da iş getirdiğimi söyledim, biraz uzaklaşmaya ihtiyacım olduğunu ekledim. Anlattıklarımın kulağa inandırıcı geldiğini sanıyordum. Ama onu küçümsemiştim.

"İş?" diye sordu.

"Editörlük."

"Hiç inanmam buna. Danimarka'dan Güney İtalya'ya kadar sırf editörlük yapmak için gelen biri olacağını zannetmiyorum." dedi sonra. "Sanırım sen bir roman yazıyorsun."

Çok fazla zekiydi, ona yalan söylemeyi beceremezmiştim.

"Eee, iyi" dedim. "Bir roman yazıyorum." Ve sonra ekledim. "İçimi okuman hoşuma gidiyor."

Omuzlarını silkti: "Romanın konusu ne?"

Başımı salladım ve "kitap bitmeden kimseye birşey söylememe kararı aldım." dedim.

Cevabını kabul etti, ama söylediğim şeylere inandığından emin değildim. Benim kim olduğumu biliyor olabilir miydi? Eğer Luigi'nin komplo hakkında söyledikleri şakaysa onu hiçbir zaman affetmeyeceğim.

Eski kağıt değirmenlerin yosun tutmuş harabelerinin yanından geçtik. Beate çeşitli ağaçları ve çiçekleri göstererek isimlerini söylüyordu. Eski harabelere ve tarlalara karşı Jena-Romantik akımından bahsettik. Goethe ve Novalis, Nietzsche ve Rilke'den konuştuk. Her şeyden konuşuyor-

duk. Beate bir masal gibiydi, hattâ bütün bir masal kitabı gibiydi. Tekdüze değil, çok yönlü bir kişiliği vardı. Bana benzediğini düşünüyordum.

Bir kadının beni etkilemesi başıma çok sık gelen bir şey değildi. Ama arada sırada beni büyüleyen bir kadınla karşılaştığımda, onu tanımam uzun sürmezdi. Oysa sevmediğimiz kişileri tanımak zaman alır.

Eski bir değirmen harabesi olan Cartiera Milano'yu geçtikten sonra sağ taraftaki patikayı takip ettik. Beate, Pontone'ye gidip gitmediğimi sordu. Buranın Amalfi'nin yukarılarındaki bir tepede yer alan küçük bir kasaba olduğunu biliyordum, ama oraya hiç gitmemiştim. "Hadi gel!" dedi ve onu takip etmemi isteyen bir işaret yaptı. Yanında bir harita vardı ve Pontone'ye giden yolun adının Via Pestrofa olduğunu söyledi. Kelimeyi etimolojik açıdan çözememek beni rahatsız etmişti.

Bir süre sonra vadiyi arkamızda bıraktık. Her iki tarafında yüksek kaldırımlar olan, taşlarla döşenmiş bir araba yoluna girdik. Birkaç kere durup aşağıya, vadiye baktık. Hâlâ ertesi gün gireceğimiz şelalenin güçlü sesini duyuyorduk. Çok geçmeden şelalenin sesi Değirmenler Vadisi'nden gelerek bize ulaşan ırmağın zayıf sesinden ayırt edilemez oldu.

Bir saat kadar sonra Pontone'ye vardığımızda nefes nefese kalmıştık. Artık birbirimizi iyi tanıyorduk. İkimiz de karşımızdakinin bir sırrı olduğunu biliyorduk. Onun benim sırrımı açığa çıkarmasından korkuyordum, o da belli ki ben onun sırrını açığa çıkarırım diye huzursuzdu.

Beate kısa bir süre önce annesini kaybettiğinden ve yaşarken birbirlerine ne kadar bağlı olduklarından bahsetmiş-

ti. Bavyera'da bir otelde arkadaşlarıyla yaşgününü kutlarken, hiç beklenmedik bir şekilde ölmüştü. Oysa o gün annesinin neşesi yerindeymiş, ayakta elinde bir şampanya kadehi ile masaya oturacağı sırada yere yığılmış. Partide tesadüfen bir doktor da varmış, ama ne yazık ki annesini kurtaramamış. Ölmesinin sebebi kalp krizi geçirmesi değilmiş, ciddi başka bir sebep de bulunamamış, o öylece bu dünyayı terketmiş. "Ya baban?" diye sordum. "Onun hakkında konuşmamayı tercih ediyorum." dedi sert bir ses tonuyla. Sonra pişman oldu ve sesini biraz yumuşatarak "Bu konu da yarına kalsın." dedi. Sonra bana bakarak güldü. Belki de şelaleyi düşünüyordu.

Ayağındaki sandaletlerden ötürü dik ya da tümsekli yerlerde koluma tutunuyordu, Pontone'nin girişine geldiğimizde koluma girdi ve Pontone Meydanına karı koca gibi girdik. Çok kolay bir şeydi bu, hoş bir oyun gibi, sanki tüm dünyaya karşı kurnaz bir oyun içerisindeydik. Bazı insanların karşısındakini tanıması yıllar alırdı ama biz başkaydık. Birbirimize ulaşmanın kestirme yollarını bulmuştuk. Ama birbirimizin sırrına saygı duyuyorduk.

Biraz çevreye baktıktan sonra, bir bara girip ayaküstü birer kahve içtik. Beate kendine bir kadeh limon likörü ben de bir konyak istedim. Şimdi neredeyse konuşmuyorduk. Beate bir sigara içiyordu, kibriti elinden alıp sigarasını yaktım. Barın üzerine doğru eğilmiş oturuyorduk, birbirimizin gözlerinin içine davetkâr bir şekilde bakıyorduk. Gülümsüyordu, birden fazla şeye gülümsüyor gibiydi. Ona çılgın olduğunu söyledim. "Biliyorum" dedi. Ondan çok daha yaşlı olduğumu söyledim. "Biraz yaşlı" diye düzeltti. İkimiz de kaç yaşında olduğumuzu söylememiştik.

Pontone'den Amalfi'ye dik ve dar bir yoldan binin üzerinde basamakla iniliyordu. Yolda katırla yürüyen bir adama rastladık. O yanımızdan geçebilsin diye sıkıca dağa yaslanmak zorunda kaldık, böylece birbirimize iyice yakınlaşmıştık. Beate, erik ve vişne kokuyordu. Ve toprak...

Ayaklarımızı dinlendirmek için bir banka oturduk. Birkaç saniye sonra Birmetre geldi ve yakınımızdaki kaldırım taşına oturdu. Önce bana baktı, sonra bambu değneğiyle işaret ederek oturmasında bir sakınca olup olmadığını sordu, yapmak istediği bir şeye itiraz etmiyordum, çünkü nasıl olsa yapmak istediğinden geri kalmayacaktı. "*Birmetre ustadır.*" Küçüklüğümden beri bu sözü bir deyimmiş gibi söyler dururdu. Ama şimdi onunla konuşamazdım, ya da ona gitmesini söyleyemezdim, çünkü yanımda Beate vardı. Onu korkutabilirdim. Bir ihtimal, aklımdan şüphe ederdi. Onunla uğraşmak yerine Beate'ye bir masal anlatmaya karar verdim, böylece dolaylı olarak bu küçük adam da ne dediğimi duyacaktı. Hikâye özetle şöyleydi:

Çok uzun zaman önce Çekoslovakya'nın başkenti Prag'ta daracık bir evde Jirí Kubelik adında küçük bir oğlan annesiyle birlikte yaşarmış. Babası yokmuş. Bu küçük oğlan üç yaşına geldiğinde yeşil keçe şapkalı ve bambudan yapılmış ince bir değneği olan küçük bir adamı sık sık rüyalarında görmeye başlamış. Rüyalarındaki bu adamın boyu Jirí'ninkiyle aynıymış, ama boyunun dışında normal bir yetişkin gibi görünüyormuş. Boyu diğerlerine göre çok küçükmüş ama konuşma yeteneği diğerlerine göre daha gelişkinmiş.

Bu rüyalarda küçük adam, Jirí'ye onun yaptığı her şeye kendisinin karar verdiğini söylemiş, sadece geceleri uyurken değil, gündüzleri için de geçerliymiş bu. Bazen Jirí an-

nesinin yasakladığı şeyleri yapınca bu küçük adamın bunları yaptırdığını düşünürmüş. Jirí giderek büyüklerin kullandığı kelimeleri ya da deyimleri daha sık kullandığında, annesi onun bunları nereden öğrendiğini bir türlü anlayamazmış. Ayrıca küçük adamın ona gece rüyalarında anlattığı garip hikâyelerin bazen bölümlerini bazen de tamamını annesine anlatırmış.

Küçük adamın olduğu rüyalar, hem canlı hem de komik rüyalar olurmuş. Bu yüzden Jirí çoğu zaman dudaklarında bir gülümsemeyle uyanır, yatma vaktinin gelmesine de hiç itiraz etmezmiş. Sorunlar, bir güneşli yaz günü sabahı uyandığında küçük adamın rüyalarla birlikte kaybolmadığını gördüğünde başlamış. Yeşil keçe şapkalı adam gerçekten de odada, tam yatağın dibinde duruyormuş, ama az sonra antreye açılan kapıdan fırlayıp oradan da salona koşmuş. Jirí bir hışımla yatağından fırlamış ve tabii ki o da salona koşmuş. O küçük adam gerçekten oradaymış ve eşyalar arasında bir oraya bir buraya koşup elindeki değneği sağa sola savuruyormuş. Karşısında capcanlı ve enerji doluymuş.

Bir süre sonra Jirí'nin annesi yatak odasından çıkıp gelmiş ve küçük adamı parmağıyla işaret etmeye çalışan oğlunu görmüş. Küçük adam bir köşede duruyor ve elindeki değnekle kitaplıktaki bir kitabı kurcalıyormuş. Ama annesi küçük çocuğun gördüğünü iddia ettiği adamı göremediğini söylemiş. Bu durum Jirí'nin oldukça garibine gitmiş, çünkü bu değnekli adam onun için bir gölge ya da bir karaltıdan çok farklıymış. Tıpkı yerdeki büyük vazo ya da zamanla sarıya dönen ve annesinin sonradan yeşile boyadığı eski piyano kadar gerçek görünüyormuş.

Küçük adam rüyalardaki davranışlarından oldukça

farklı şekilde davranıyormuş. Arada bir Jirí'ye dönüp bir iki kelime ediyormuş. Ama bu çok nadiren oluyormuş. Aralarındaki ilişkide en büyük değişiklik buymuş. Jirí'nin rüyalarında bulunduğu sürece neredeyse sadece kelimelerle oynayan bu küçük adam, şimdi kelimelerden ve konuşmaktan vazgeçmiş, sadece küçük Jirí'ye odaklanmış. Rüyalarında vişneler, erikler kopartıp bir çırpıda ağzına götüren ve afiyetle yiyen ya da Jirí'yi kilerde gizli bir içecek deposuna götürüp küçük Jirí'ye de susuzluğunu gidermeyi isteyip istemediğini sormadan önce, birbiri ardına şişelerce meşrubatı kafasına diken o küçük adam, gerçek hayatta şapkası ve neredeyse sürekli sağa sola salladığı değneği dışında hiçbir şeye dokunmuyormuş. Yemiyor ve içmiyormuş. Gerçek hayatta, Jirí'nin hayalindeki canlı ve yerinde durmayan adamın sadece gölgesi gibiymiş. Bu da küçük adamın hayal dünyasından gerçeğe geçerken ödemesi gereken bir bedelmiş, ne de olsa bu geçiş büyük bir geçişmiş.

Jirí büyüyormuş, ama zaman içinde tek bir milimetre boyu uzamayan bu küçük adam hâlâ onun etrafında bir o yana bir bu yana zıplayıp duruyormuş. Daha Jirí yedi yaşındayken bu küçük adamdan bir kafa kadar uzunmuş, zaten o zamandan beri boyu sadece bir metre kadar olduğu için adını Birmetre koymuş.

Birmetre Jirí'nin odasının ortasında belirdiğinden, yani başını gerçeğin penceresinden içeri soktuğundan beri Jirí onu bir daha rüyasında görmemiş. Bu yüzden Jirí onun ya rüya dünyasından kendi iradesiyle kaçmış ya da ait olduğu masallar ülkesinden kazara gelmiş olabileceğini ve artık geriye dönen yolu kaybetmiş olduğunu düşünüyormuş. Jirí bu küçük rüya adamın onun yüzünden yolunu kaybettiğini düşünüyor, bu yüzden bir gün mutlaka ait olduğu yere

dönmeyi başaracağını umut ediyormuş. Ne de olsa evi oradaymış. Aslında herkes köklerinin bulunduğu gerçeklikten çok uzaklaşmamaya dikkat etmeli. Jirí büyüdükçe bu küçük adamın sürekli onun etrafında dolaşmasından hem yorulmuş hem de ona sinirleniyormuş.

Birmetre Jirí'yi hayatı boyunca bir gölge gibi takip etmiş. Dışarıdan sanki Jirí'nin her isteğini yapan biri gibi görünse de, küçük adam Jirí'yi önüne kattığını ve hayatıyla ilgili önemli kararları verenin kendisi olduğunu iddia ediyormuş. Bunda bir gerçeklik payı da varmış. Çünkü Jirí Birmetre'yi nerede ve ne zaman göreceğini bilemezmiş. Kendini ne zaman göstereceğine her zaman bu küçük adam karar verirmiş. Üstelik hayatının en uygunsuz zamanlarında ortaya çıkıverirmiş.

Ne evin içinde ne de Prag'ın caddelerinde Jirí'nin dışında onu hiç kimse göremezmiş. Jirí bunu bir türlü anlamamış.

Jirí büyüyüp yetişkin bir erkek olduğunda bir gün hayatının aşkıyla karşılaşmış, adı Jarka'ymış. Onunla hayatını ve ruhunu paylaşmak istiyormuş, birkaç defa Jirí, küçük adam odadayken sevgilisinin de bu mucizeyi bir an olsun görmesi için çabalamış. Ama Jarka onun delirmekte olduğunu düşünüp yavaş yavaş bu ilişkiden kopmuş. Ve bir gün genç bir mühendisle birlikte olmuş ve Jirí'yi terk etmiş. Ona göre Jirí başka insanlarla gerçek dünyada yaşayacağına kendi hayal dünyasında yaşıyormuş.

Jirí ömrünü yalnız ve insanlardan uzak geçirmiş, ancak öldükten sonra dikkat çekici bir değişiklik ortaya çıkmış. Jirí zamanımızdan çıkıp gittiğinde yani dünyayı terk ettiğinde Prag'ta, Vltava ırmağının kenarında akşam saatlerinde bir hayaletin dolaştığı dedikoduları yayılmaya başlamış.

Kimileri bu ufak adamı şehrin eski kesimindeki bir büyük pazarda kızgın bir şekilde değneğini sallarken gördüklerini söylemiş. Kimileri de küçük adamı arada sırada mezarlıkta bir mezar taşının üzerinde otururken görmüş. Her zaman aynı mezar taşının üzerinde otururmuş, taşın üzerinde şöyle yazıyormuş: JİRI KUBELİK.

Beyaz bir bankın üzerinde oturmakta olan yaşlı bir kadın, arada bir Jirí'nin mezar taşının üzerinde oturan bu adama sevgiyle el sallarmış. O Jarka'ymış, uzun yıllar önce Jirí'nin delirdiğini düşünüp onu reddeden kadın.

Halk arasında bu yaşlı kadına dul Kubelik diyorlarmış. Bunun nedeni bu kadının her zaman mezarlıktaki beyaz bankın üzerine oturup Jirí'nin mezar taşına bakmasıymış, belki de değil...

Neredeyse bir saat Jirí ve Jarka'nm hikâyesini anlatmıştım. Konuşmayı bitirdiğimde, küçük adam artık kaldırımda oturup bizi gözetlemiyordu. Belli ki onu korkutmuştum.

Beate düşünceli duruyordu. "Bu bir Çek masalı mı?" diye sordu.

Başımı salladım, kendi uydurduğum bir hikâye olduğunu söylemeye gerek duymadım.

"Bu masalı biri mi yazmış?" diye sordu.

Bu sorusuna da evet demiştim, ama bana ne kadar inandığı konusunda bir fikrim yoktu. Çek edebiyatıyla ne kadar ilgili olduğunu bilmiyordum.

Şehre tekrar indiğimizde saat beşti. Beate'yi otelde benimle birlikte akşam yemeği yemeye davet ettim. Yemek ve manzara hakkında birçok güzel şey anlattım, Piemonte'den gelen nefis şarabı da unutmadım. Yapması gereken birkaç şey olduğunu söyleyerek kibarca hayır dedi.

"Yarın Pogerola'ya gideriz" dedi sonra.

Başımla onayladım. "Evet o zaman şelaleye gireceğiz." dedim.

Kolumu nazikçe sıktı ve güldü.

Saat on buçukta katedralin önünde buluşacaktık. Paskalya günüydü.

*

Gecenin ilerleyen saatlerine kadar oturup Beate ile buluşmamızı düşündüm. Heyecan verici bir buluşmaydı ve insan hayatı boyunca bunu bir ya da iki defa yaşayabilirdi ancak.

Beate, Maria'nın o zamanlar olduğu yaştaydı. Maria benden on yaş kadar büyüktü, ama bu sefer yaşlı olan bendim. Beate'den on beş ya da yirmi yaş kadar büyüktüm, ama genç kalmıştım. Ben kırk sekiz yaşındaydım, bu korkutucu bir şeydi, ama son sekiz yılı göstermiyordum, zaten Beate de "sadece biraz daha yaşlı" demişti. Hiçbir zaman Maria'nın benden on yaş büyük olmasını yadırgamamıştım, zaten o da ondan genç olmamdan şikâyetçi değildi.

Beate'nin bir kiralık katilin yemi olduğuna -ya da kiralık katilin kendisi olduğuna- inanamazdım... Eğer öyleyse bu öğleden sonra çok iyi rol yapmıştı. O da Amalfi'de benim kadar kalmıştı. Belki ben oldukça kolay bir avdım. Yarın vadiye inip oradan da dağı geçip Pogerola'ya bir yürüyüş yapacaktık. Nereye gideceğimize karar veren oydu, daha önce Değirmenler Vadisi'ni geçip Pogerola'ya gitmişti. Benimle akşam yemeği yemek istememesinin nedenini yapacak işlerinin olması olarak göstermişti. Herhalde telefon etmesi gereken kişiler vardır, diye düşündüm. Muhtemelen Değirmenler Vadisi ertesi sabah kulaklarında kulaklıkla

dolaşan birçok adamla kaynıyor olacaktı. Onları zihnimde canlandırabiliyordum, eski kağıt değirmenlerinde nasıl pusuda beklediklerini, Beate'nin kahkahalarını ve biraz sonra uzatılacak bir tomar banknotu nasıl aldığını görebiliyordum. Hayal gücüm çok canlıydı.

İbsen'in resmine baktım. Belki Beate ile ben bir deniz kazasından sonra birbirine ulaşmaya çalışan iki ruhtuk. Bayan Linde'yi ve avukat Krogstad'ı düşündüm. Onların ruhları hâlâ odanın içindeydi. Beate'nin de geçmişten kalan ağır bir yükü beraberinde sürüklediğinden emindim. Birlikte bir geleceğimizin olabileceği düşüncesi neden imkânsız olsun ki? Şehir merkezinde bir pansiyon odasında kalan bir ressamdı o. Ne kadar zengin olduğumu bilmiyordu, bu en son anlatacağım şeyler arasındaydı.

Ertesi gün saat on buçukta katedralin önündeki merdivende oturuyordu. Sarı elbisesi o gün de üzerindeydi, kıyafet seçimi açısından da birbirimize ne kadar benzediğimizi düşündüm. Tatilde olduğum zamanlar, kıyafetlerim iyice kirlenmeden yıkamaya vermezdim. Ama belki de sarı elbisesini çok seviyordu. Ben çok sevmiştim. Paskalya idi, bu yüzden elbisesini dün öğleden sonra yıkamıştı. Belki de yapması gereken iş buydu. Ancak beyaz sandaletlerinin yerine sağlam spor ayakkabıları giymişti. Yürüyüşe çıkıyorduk.

Merdivenlerden kalkıp bana doğru yöneldi. Önce katedrale çıkan merdivenleri tekrar çıkıp içeride kutlanmakta olan paskalya ayininin ilahilerini dinlemeye koyulduk. Beate aynı zamanda hem haşarı hem de ciddiydi.

Şehir merkezinden çıkan bir patika bulduk. Limon bahçeleri arasındaki tepelerden aşağı inerken, Beate kendisiyle benim kadar uyuşan biriyle daha önce karşılaşmadığı-

nı söyledi. Ben de gençlik yıllarından beri çok fazla ilişkim olmasına rağmen birkaç kısa ilişki dışında bu kadar mutlu olmadığımı söyleyerek, onun bu şaşırtıcı içtenliğine karşılık verdim. Gözlerimde bir ışıltıyla onu bu kadar zaman beklediğimi söyledim. Bugün de konuşmalarımız ironi ve abartıyla noktalanıyordu, ama bu konuşmaların arkasında derin bir ciddiyet vardı. Artık Beate'nin bana önem verdiğinden emindim ve ona çarşamba günü Amalfi'den ayrılacağını söyledim.

Bir önceki gün, benden kibrit istemesinin bir tesadüf olup olmadığını sordum. Muzip bir şekilde gülümsedi ve saf bir şekilde başını salladı. Peki beni Değirmenler Vadisi'ne kadar takip etmiş miydi? Başını hayır anlamında salladı, ama yürüyüşe çıktığımı tahmin etmişti. "Yürünebilecek tek bir vadi olduğundan nereye gittiğini bulmak zor olmadı." dedi. "Yani benden tesadüfen kibrit istemiştin, ama aynı yoldan gitmemiz tesadüf değildi." dedim. "Muhtemelen değildi." diye cevapladı sır dolu bir şekilde. Bu konuyu açığa çıkarmak istiyordum, ama artık bunun nedeni Luigi falan değildi. "Oysa daha önce konuşmamıştık bile," dedim "o gün sadece bakışmıştık." Önce güldü sonra hikâyenin çok değişik bir şeklini anlattı. "Sen son derece dikkatli bir adamsın, ama sanırım kendini fazla iyi tanımıyorsun..." dedi. "Pizzacıya kolunun altında bir *Corriere della Sera* ile girdin, bu da büyük bir ihtimalle İtalyan olduğunu gösteriyordu, ve bu bölge için çok sık karşılaşılmayan bir entelektüeldin, sonra oturdun ve bana baktın. Bakışlarından çok fazla bir şey çıkaramadım ama en azından homoseksüel olmadığını anladım. Pizza ve bira ısmarladın, yani turisttin, ama yine de İtalyanca konuşuyordun. Tekrar bana doğru baktın, bu sefer sadece ayaklarıma baktın, eminim beyaz

sandaletlerimi kayda aldın. Bunun önemli bir detay olduğunu düşündüm, çünkü erkekler genellikle kadınların ayaklarına bakmazlar, oysa sen baktın. Sandaletlerime gözlerini dikip onları incelediğine göre duyarlı bir insan olmalıydın. Sonra gazetenin kültür sayfasını açtın, dolayısıyla kültüre ilgi duyan bir kişi olduğunu anladım. Tekrar bana baktın, bu kez bir an, ama çok güçlü ve çarpıcı bir bakıştı bu. Belki sen hatırlamazsın ama bu kez ben de senin gözlerine baktım, kısa da olsa bu, birbirimizin gözlerine baktığımız ilk andı, ilk yakmlaşmamızdı. Biriyle bakışların karşılaştığı zaman gözlerini ondan ayırmadan onun gözlerinin içine bakmak çok özel bir şeydir. Bu karşılıklı bir bakışmaydı. O an yaşımı tahmin etmeye çalıştığını düşünüyordum, ama bu konuda yanılabilirim. Lazanyamı yemiştim ve sigaramı gazı bitmiş bir çakmakla yakmaya çalışıyordum. Bunu gördün, ama benim senin ilgini fark etmem dikkatini çekmedi. Bütün bunlar fazla uzun sürmedi, sanırım beş saniye kadar, kendi çakmağın olsaydı masama gelip sigaramı yakacağından emindim, en azından benim düşündüğüm kişi isen böyle yapmalıydın. Ama ben kalktım, yavaş adımlarla sana doğru ilerleyip "kibritin var mı?" diye sordum. İtalyanca ne söylediğimi anlıyordun, ama aksanın yüzünden yabancı olduğumu hemen anlamıştın. Sigara içmediğini söyledin, ama iki saniye sonra yan masadan bir çakmak aldın ve sigaramı yaktın. Beni bir başka masaya yönlendirecek bir tipin yoktu, sorumluluğu bizzat alıyordun ya da daha doğrusu sigaramı yakmaya bir itirazın yoktu, hattâ bu konuda sana başvurduğum için de oldukça mutluydun. Sigaramı yaktığın zaman, bir kadının sigarasını ilk defa yakmadığını anladım. Yardımın için sana teşekkür ettiğimde, yüzüne bir gölge düştü, sanki bir tür zorluk içindeydin,

sanki başka bir insana güvenebilmek için imkân arıyordun, bana o insan benmişim gibi baktın. Sonra kendi masama geri döndüm, yaklaşık bir-iki saniye sürdü bu. Bakışlarını ensemde hissediyordum, ama tabii bu benim kuruntum da olabilir. Masanın üzerine parayı koyduktan sonra ayağa kalktın ve yürümeye başladığında bana hüzünlü bir şekilde baktın ve el salladın. El sallayışınla bir daha görüşemeyeceğimizi ima ediyor gibiydin. Yüzünü karalama defterime çizmiştim çünkü yüzün hoşuma gitmişti, oysa sen o kadar dikkatsizdin ki çizdiğim şeyin sen olduğunu anlamamıştın. Yine de sana içtenlikle gülümsedim. Hayatın süprizlerle dolu olduğunu söylemiştim oysa o bakışlarla. Sen gidiyordun ve giderken sanki gözlerimde gördüğün bir şeyleri birlikte götürüyor gibiydin. Pizzacıyı terk etme şeklinden Değirmenler Vadisi'ne gitmek istediğini anlamıştım. Bu tahminimde de yanılabilirdim ama ben haklı çıktım. Eğer bir imkân daha bulursam seni daha iyi tanımak hoşuma gidecek diye düşündüm."

Yürümekte olduğumuz dar yolda durdum ve birkaç kez alkışladım. "Bravo" dedim. Kendimi çıplak ve içim okunmuş gibi hissediyordum. Bu çok güzel bir histi. Görülmek ve tanınmak insana iyi gelen bir histi. Eve dönmek gibi bir şeydi. Çok uzun zamandır ona dönebileceğim biri olmamıştı.

"Daha önce tesadüfen benden kibrit istediğini söylemiştin, şimdi de kibritimin olmadığını anladığını söylüyorsun".

Bu küçük itirazıma gülmüştü. Bu itirazla ona her kelimesini ince ince düşündüğümü gösterdim. "Çakmağın boş olması kesinlikle bir tesadüftü, ama sen bir tesadüf değilsin, sen açık bir kitapsın ve ben onu okumaya başladım..."

Belki daha önceden çok iyi bilgi toplamış diye düşündüm, ama bu düşünceyi hemen yok ettim. Başka bir nedenle ona şöyle sordum;

"Başka bir çakmağın var mıydı?"

Ne demek istediğimi anlamadı. "Yanında her zaman bir dolu, bir tane de boş çakmakla mı dolaşıyorsun?"

Yüzüme bakıp yanağıma hafifçe bir tokat attı. Bunu belki de hak etmiştim.

Yavaşça yürümeye devam ediyorduk. İki insanın birbirine söyleyeceği ne kadar çok şey varsa, o kadar yavaş yürürler. Suluboya resimleri ve sergileri hakkında konuşuyordu. Birkaç çocuk kitabının resimlerini yaptığını söyledi, hattâ bunların içinde Grimın Kardeşler'in lüks baskılı masal kitabı da vardı. Son yıllarda kendisi de bir şeyler yazmaya başlamıştı.

Şaşırmıştım. Kendini yazar olarak açıklaması üzerine irkildim ama son sözlerini o kadar utangaç bir şekilde söylemişti ki bu sefer birşey söylememeye karar verdim... Birçok kişi yazdıklarını söyleyince utanır. Belki de dün bundan hiç bahsetmemesinin nedeni, alçak gönüllü oluşuydu.

Amalfi'ye Bologna'daki kitap fuarından geldiğimi söyledim. Onu yakından inceliyordum, ama sözlerime özel bir tepki vermedi. Artık Luigi'yi düşünmekten vazgeçmeliydim. "Çocuk kitapları da yayımlıyor musun?" diye sordu. Başımla onayladım sadece. Elimi başına koydum ve saçlarını okşadım. Bir şey demedi.

Yarım saat kadar sonra Via Paradiso'ya vardığımızda büyük siyah bulutların dağlardan vadiye doğru geldiğini gördük. Bunaltıcı bir hava vardı. Amalfi'den yükselen kilise çanlarını duyabiliyorduk, bir saniye sonra Pontone'deki çanlar da

çalmaya başladı, sonra vadinin diğer tarafından Pogerola'dan gelen çan sesleri duyuldu. Paskalya günüydü, saat on ikiydi.

İlk şimşekler çakmaya başladığı anda Beate elimi tuttu. "Dönelim mi?" diye sordum, ama o devam etmeye kararlıydı. Vadinin yukarısında birileri bizi bekliyor diye düşündüm, bunun sadece bir hayal olduğunun farkındaydım. Bologna'dan geldiğimden beri en az yirmi-otuz farklı şekilde öldüğümü hayal etmiştim. Ama Beate, komplo teorilerinden hiçbirinde yer almıyordu. Tam tersine onun beni bu hayallerden kurtaracağını umut ediyordum. Onun bana bir insan gibi yaşamayı öğreteceğine dair umutlarım da sürüyordu.

Kuvvetli bir sağanak başladığında bir gün önce gördüğümüz şelaleden çok fazla uzakta değildik. Beate eski bir kağıt değirmeni harabesini işaret etti ve korunmak için oraya koştuk. Sürünerek girebildiğimiz kadar içine girdik harabenin. Küçük bir çocuk gibi gülüyordu. Gülüşü eski duvarlarda boğuk boğuk yankılanıyordu. Üzerimizde sadece üç-dört metrekarelik bir çatı vardı, ama uzandığımız yer neyse ki kuruydu.

Çok geçmeden kendimi hayatımın en korkunç fırtınasının içinde bulmuştum, hayatımın belki de en güzel fırtınasıydı bu. Çünkü ikimiz de fırtınayı seviyorduk. Bu havanın cinsel potansiyeli vardı.

Fırtına iki saatten fazla sürdü. Yağmur bu zaman boyunca bardaktan boşanırcasına yağmıştı, ama biz hiç ıslanmamıştık. "Taş devrine döndük, biz de o devrin insanlarıyız." dedim. "Burada ne geçmiş var ne gelecek, sadece burası ve şimdi." Sesim boğuk ve derinden geliyordu. Beate kolumun altına girmişti, romanının konusunun ne oldu-

ğunu sordu. "Anlatmak için uzun zamanımız var, anlatabilirsin." diye ısrar etti. İkna edilmiş gibi göründüm. Yazar Yardımı çökmeden önce yazdığım ve hâlâ satmadığım bir özeti anlatmaya karar verdim, bu bir aile trajedisiydi. Hikâye baştan sona aklımdaydı, şimdi onu satır satır anlatacaktım. Hikâye kabaca şöyleydi:

Savaştan hemen sonraydı. Oldukça varlıklı bir aile olan Kjœrgaard, Danimarka'nın küçük bir şehrinde, Silkeborg'ta eski bir zengin evinde yaşıyordu. Evlerine yeni bir hizmetçi kız almışlardı, adı Lotte'ydi, başka bir adı da yoktu zaten, çünkü onun bir ailesi yoktu, daha kilise cemaatine kabul töreni bile yapılmamıştı, yaklaşık 16-17 yaşlarındaydı. Onun çok güzel bir kız olduğu ağızdan ağıza dolaşıyordu, Kjœrgaard'ların tek oğulları, gözlerini durmadan çalışan bu kızın üzerinden alamıyordu. Genç adam onu evin içinde sürekli takip ediyordu, daha çok genç olmasına rağmen onu çamaşır odasında çamaşırları kaynatırken yoldan çıkartmayı başardı. Bu olay sadece bir kere oldu, ama Lotte hamile kaldı.

Yıllar içinde çamaşırhanede, o akşam üstü neler olduğuna dair pek çok hikâye anlatıldı durdu. Herkes gencin, yani Morten'in, kıza çalışırken tecavüz ettiğini konuşsa da, Kjœrgaard ailesi bu ahlâksızca davranışı kızın yaptığı konusunda ısrarlıydı. Birçok insan oğlanla aynı yerde olduğunda kızın nasıl kırıttığına ve baştan çıkartıcı davranışlarda bulunduğuna şahitlik edebilirlerdi.

Hizmetçi kız büyük bir gizlilik içinde Güney Jutland'taki başka bir ailenin yanına gönderildi. Ama Lotte, birkaç ay sonra bir erkek çocuğu dünyaya getirdiğinde, Kjœrgaard'lar ailenin asil kanını damarlarında taşıyan bu bebeği

aldılar. Her şeyi bol olan bu aile, çocuk açısından son derece fakirdi, dolayısıyla tek bir damla kanlarının boşa gitmesini istemiyorlardı. Doğumdan bir kaç hafta sonra oğlu elinden alınan Lotte çok ağladı ve elinden geldiğince karşı koymaya çalıştı. Ama diğerleri, onun hem ekonomik olarak hem de karakteristik özellikleri bakımdan çocuk bakmak için yetersiz olduğunu düşünüyorlardı, üstelik çocuğun bir babası da yoktu.

Tabii ki Morten'in çocuğu sahiplenmek gibi bir niyeti de yoktu. Baba olmak için çok gençti, buna karşılık ailesi de bir çocuk yetiştirmek için çok yaşlıydı. Ancak Morten'in uzun yıllar çocuk özlemi çeken bir amcası vardı, çocuğun sorumluluğunu onlar aldılar ve bu güzel çocuğa Carsten ismini verdiler.

Carsten büyüdükçe, annesiyle babasının neden bu kadar yaşlı olduğunu merak etti. Annesi o doğduğunda elli yaşlarında olmalıydı ama Stine ve Jakop'un onun biyolojik ailesi olmadığı hiç aklına gelmedi. Doğum günlerinde "kuzeni" Morten'den her zaman bir tebrik kartı gelirdi, kiliseye kabul edilene kadar da her sene Noel'de bir hediye aldı ondan. Ama kendisinden onsekiz yaş büyük olan bu kuzeninin öz babası olabileceğini hiçbir zaman aklından geçirmemişti. Bu aile sırrı hiçbir zaman ortaya çıkmayacak şekilde iyi saklanmıştı.

Jakop büyük bir yük gemisinin kaptanıydı, Carsten küçükken birkaç defa onunla uzak dünyaya açılmıştı. Anne ve babasına son derece bağlı bir çocuktu, onlar da sahip oldukları bu tek çocuğu çok seviyorlardı. Carsten lise son sınıfa giderken annesi ve babası amansız bir hastalığa yakalanmış ve birkaç ay arayla ölmüştü. Carsten artık dünyada tek başınaydı- ve ailesizdi, büyük anne ve büyük babaları

da çoktan ölmüştü. Ama Jakop ölüm döşeğindeyken oğluna çamaşır odasındaki hizmetçinin ve aslında öz babası olan kuzen Morten'in hikâyesini anlatmıştı.

Carsten'in o dönemde kuzeniyle iletişimi yoktu. Birbirlerini uzun yıllardır görmemişlerdi. Ancak Carsten Århus Üniversitesi'nde öğrenime başlayınca paraya ihtiyacı oldu. Büyük bir umutsuzluk içinde Morten'e gitti, Morten tabii ki Carsten'in kendi oğlu olduğunu biliyordu, Stine ve Jakop hayatta olmadığı için bu sırrı dünyada bilen tek kişi olduğuna inanıyordu.

Morten, Århus'taki hastanede itibarlı bir başhekim olarak çalışmaktaydı. Kopenhag'ta yüksek mahkemenin hâkimlerinden birinin kızı olan güzel Malene'yle evliydi, kilise korosunda şarkı söyleyen Maren ve Mathilde isminde sevimli iki kızı vardı. Morten'in, kuzeninin bu lekesiz burjuva hayatına girmesine izin vermeye niyeti yoktu, üstelik çocuğun hangi koşullardan geldiğini de biliyordu.

Carsten ne bildiğini belli etmeden ekonomik durumu iyi olan Morten'den beş-on bin kronluk burs istediğini söyledi. Ama Morten, zor durumdaki genç öğrencinin yardım isteğini kesinlikle reddetti. Bir bardak viski ikram edip eski günlerden kalma hatıralardan bahsetti, sonra eski günlerin hatırına eline 500 kron sıkıştırıp kapının önüne koyarken beylik sözlerle başarılı bir öğrenim hayatı diledi. Carsten, yıllardan beri kandırılmış olduğu için nefret ettiği babasının gözlerinin içine baktı ve "öz oğluna birkaç bin kron vermeyi reddetmekten utanmıyor musun?" diye sordu. "Belki bir dahaki sefere Malene ile konuşmalıyım..." Morten dehşet içinde kalmıştı ama Carsten çoktan sırtını dönmüş gidiyordu, "Bu seferlik konu kapanmıştır" dedi.

Birkaç zorlu öğrenim yılından sonra Kristine'ye rastla-

dı Carsten, artık tüm ilgisi onun üzerindeydi. Bu yıllar içinde sadece bir iki kere Malene ve Morten'e telefon etmişti, ancak her seferinde Morten açmıştı telefonu. Artık kesin olan bir şey vardı: Carsten hiçbir zaman kuzenine gidip para istemeyecekti. Yine de Morten ona birkaç kez çek gönderdi. Kristine ile evlendiğinde ise Morten, Malene, Maren ve Mathilde'den beş bin kronluk bir çek aldı. Ama bütün bunlar onun biyolojik babasına olan kızgınlığını dindirmeye yetmemişti, bu yüzden evlenir evlenmez Kristine'nin soyadını aldı. Kızın ailesi de Carsten'e kendi çocukları gibi sevgiyle kucak açmışlardı.

Carsten Kristine'yi o kadar seviyordu ki onu tanıdığından beri başka hiçbir şeyi gözü görmüyordu. Ama kimse kaderden kaçamaz. Carsten'in doğumundan beri ensesinde kötü bir ben vardı, bir gün ansızın kanamaya başladığında Kristine doktora gitmesi için ısrar etti. Doktor beni aldı ve incelenmek üzere Århus'taki hastaneye gönderdi, ama tahlil sonucu Carsten'in doktoruna bir türlü gönderilmedi. Haftalar ve aylar geçti, doktordan da hastaneden de bir ses çıkmayınca Carsten ve Kristine kötü beni unutup gittiler. Ama baharda Carsten hastalandı, kanser hızla yayılmaya başlamıştı, dolayısıyla birkaç ay önce alınan ve hastaneye gönderilen doku örneği tekrar akla geldi.

Hastane Carsten'in doku örneğinin ellerine ulaştığını ve kötü huylu bir melanom teşhisi konulduğunu söyledi, ancak neticenin Carsten'in doktoruna neden ulaşmadığı bir sır olarak kaldı. Sorumluluk resmî olarak başhekim Morten Kjœrgaard'daydı, ama yapılan soruşturmada hiçbir ilişkisi olmadığı ortaya çıktı. Hata yeterince dikkatli olmayan bir laboratuvar teknisyenine aitti. Bu olaydan Århus Stiftstidende Gazetesi'nde "Uyarılmayan başhekim" ve bu yüzden

"öz kuzenini kurtarma şansını yitirdi" diye kısaca bahsedildi. Ama herşey hızla unutuldu.

Carsten hasta olduktan sonra birkaç hafta daha yaşadı. Çoğunlukla evde yatarak geçirmişti bu süreyi, hem Kristine hem ailesi ona ellerinden geldiği kadar hem fiziksel hem de ruhsal olarak çok iyi bakmışlardı. Ayrıca onlara yardımcı olan ve destek veren bir hemşire vardı. Adı Lotte'ydi. Lotte benin nerede olduğunu öğrendiğinde, Carsten'ın doğum tarihine tekrar baktı. Ölümünden sadece birkaç gün önceydi bu, ama o andan itibaren elleri ellerinde başucundan hiç ayrılmamıştı. Carsten gözlerini son bir defa açıp Lotte ve Kristine'ye baktığında şunu söyledi: "Bu seferlik konu kapanmıştır."

Beate kollarının arasındaydı ve Carsten'in hikâyesi bir saatten fazla sürmüştü. Tek bir kelime etmemişti, nefesini bile zor duyuyordum. Hikâye bitince bana baktı "Muhteşem ama korkunç" dedi. Muhteşem ve korkuncu aynı anda söylemişti. İyi bir dinleyiciydi. Aklıma bir roman kurgusu geldiğinde onu uzun uzun anlatmakta zorlanmazdım, hele Beate ile beraber eski bir kağıt değirmeni harabesinde oturuyorken ve vahşi fırtınayla beraber içime güç ve heyecan dolarken. Bu anlatımın mükemmel bir roman olabileceğini tekrarladı ve Almancaya çevrileceğinden emin olduğunu söyledi. Kitabı okumak için sabırsızlanıyordu.

Şimşekler çakıyor ve fırtına devam ediyordu, yağmur aynı şiddetle yağıyordu, Beate hâlâ anlattığım hikâyeyi düşündüğünden yenisine başlayamıyordum. Ayrıca iki romanla birden uğraşıyor olamazdım, bu inandırıcı olmazdı.

Oturup hikâyedeki bazı ayrıntıları konuşuyorduk. Beate'ye, önerilerinin benim için değerli olduğunu hissettir-

miştim. Eğer romanı gerçekten yazmaya karar verirsem bu önerilerinden mutlaka yararlanacaktım. Bana daha çok sokuldu, elimi tuttu ve birkaç kere boynumdan öptü. Daha tutkulu bir şekilde öpmeye başlayan bendim herhalde, ama o da buna müsaade etmişti. "Çok mu yaramazız sence?" diye fısıldıyordu soyunurken. Fırtınanın mavi ışığında Magritte'den bir nü gibi görünüyordu. Taşların üzerine dikkatlice uzandık.

Başka seçeneğimiz yoktu. Şartların karşısında savunmasızdık. Bu gökgürültüsünde aşk yapmamak ahlaksızlık olurdu. Doğanın sesine boyun eğmemek olurdu bu. Doğanın akışına izin vermemek olurdu.

Son gökgürültüsüne kadar birbirimize sıkı sıkı sarılarak yattık. Erik ve kiraz kokuyordu, bir şey söylemeye gerek yoktu. Yağmur durduğunda yerinden hafifçe doğrularak: "Duşa girelim mi?" dedi. Bu paradoksal bir sözdü, çünkü şimdi duşlar kapanmış, sular kesilmişti. Ama Beate kalktı ve beni kendisine çekti, patikada çıplak bir şekilde koştuk, hava soğuk değildi. Beni şelaleye doğru sürüklüyordu ve bana sözümü hatırlattı. Birkaç saniye sonra şelalenin altında şarkı söylüyorduk. Beate başlatmıştı şarkı söylemeyi, "Tosca'nın duası"nı söylüyordu, bunun tuhaf bir seçim olduğunu düşündüm, ben de daha uygun olan kule aryası ile cevap verdim, bu çok daha iyi bir seçimdi bana göre. Ama o "Tosca'nın duası" konusunda ısrar ediyordu: *Perché, Perché Signore*? Opera literatürünü bilmesi hoşuma gitmişti. Beni şaşırtmamıştı, ama hoşuma gitmişti. Neden aniden eski bir çocuk şarkısı söylemeye başladığını bilmiyorum, belki de çok mutlu olduğum içindi. Çocukluğumdan beri bu şarkıyı hiç düşünmemiştim, sözler kendi-

liğinden akıyordu: *Küçük Petter Örümcek şapkama çıktı, sonra yağmur başladı ve Petter yere düştü. Yine güneş açtı ve şapkama ışık verdi. Şapkama çıkan Küçük Petter Örümcek canlandı.*

Harabeye geri koştuk ve elbiselerimizi giydik. Patikaya vardığımızda güneş tekrar açmıştı. Utanmıyorduk. Beni biraz olsun utandıran şey Küçük Petter Örümcek isimli eski şarkıyı söylemiş olmamdı. Neyse ki ne söylediğimi sormamıştı, belki de yeterince dikkat etmemişti, ama yine de düşüncesizliğime pişmandım. Bir kez daha Bologna'daki Maggiore meydanı aklıma geldi.

Nehrin diğer yanına geçmiştik, yüksekçe bir tepeye tırmanıyorduk, Beate'nin spor ayakkabıları işe yaramıştı. Yaklaşık bir saat kadar sonra Lucibello tepesindeydik. Buradan Amalfi'yi ve Sorrento yarımadasını görebiliyorduk. Beate kocaman bir demet çiçek toplayıp bana uzattı. "Al bakalım, bunlar paskalya çiçekleri". Bu sarı çiçeklere bazı dillerde Maria'nın Altın Ayakkabısı denildiğini söyledim. İngilizcede bunlara "çocuk terliği" denildiğini ekledim, sonra nedenini ona gösterdim.

Pogerola'ya doğru inmeye başlamıştık, bir elimde çiçekler, diğer elimde ise Beate vardı. Beate evlenip çocuğumuzun olabileceğini söyledi. Bunu ciddi olarak söylemediğini biliyordum, ama yine de bunu söylemesi beni çok sevindirmişti. Tıpkı geçen gün bana "şelaleye girelim" demesi gibi laf olsun diye söylemişti bunu. Onu Büyük Okyanus'a davet etmeyi düşündüğümü söyleyerek cevap verdim. Beate bana baktı ve güldü sadece. Artık bunu söylemiştim bir kere.

Pogerola'da bir barda sandviç ve bir şişe beyaz şarap söyledik. Sonra dışarıda oturup kahve, limon likörü ve

konyak içerek manzaranın keyfini çıkardık. Çiçekler için bir bardak su istedim.

Taş merdivenlerin basamaklarını inerken Amalfi'ye bakarak: "Hem roman yazıp hem yayınevinde mi çalışıyorsun? Bu zor bir kombinasyon olmuyor mu?" dedi.

Artık laf olsun diye konuşmuyordu, kim olduğumu bilmek istiyordu.

Eğer Örümcek olayını duymuşsa, benim Örümcek olduğumu anlayacağı kadar fazla bilgi vermeye karar verdim. Başka yazarlara yazması konusunda yardımcı olduğumu söyledim, onlara ara sıra üzerine romanlarını kurabilecekleri temaları veya notları hediye ettiğimi, her zaman ihtiyacım olandan fazla hayal gücüne sahip olduğumu söyledim. Bunun benim için ucuz bir hammadde olduğunu ekledim.

Beate'nin reaksiyonu açıktı, susarak ve düşünerek cevap vermişti. Bu birden fazla şekilde yorumlanabilirdi. Benim Örümcek olduğumu anlamıştı, bütün olanlara rağmen hâlâ komplocularla beraber çalışıyor olabilirdi. En azından *Corriere della Sera*'daki makaleyi okumuş olduğunu varsayabilirdik. Olayları yakından takip edebilmek için bu gazeteyi, özellikle de kültür sayfalarını okumak gerektiğini daha önce kendi ağzıyla söylemişti. Yine de sessiz tepkisini mutlaka "Örümcek" hakkındaki o makaleyi okumuş olmasına bağlamak gerekmiyordu. Reaksiyon göstermek için yeterli nedeni vardı. Çünkü ona yeterince tuhaf bir iş tanımlamıştım.

Hayal gücü ve Yazar Yardımı'ndan biraz daha bahsettim. Ara sıra başını sallıyordu, sanki gitgide düşüncelere dalıyordu. Radikal bir karar aldım. Son günlerde otelde yazmış olduğum birkaç şeyi okursa sevineceğimi söyledim,

yazdıklarımı Almancaya çevirebileceğimi de ekledim. Beate'den gizlim saklım olmasını istemiyordum, artık her türlü oyuna son verme zamanı gelmişti. Beraber seyahat edebileceğimizi ve farklı bir kıtaya yerleşebileceğimizi düşündüm. Belki ikimiz de birşeylerden kaçıyorduk. O zaten yaz için Güney İtalya'ya gelmişti... Hayatımın geri kalanını akıllı uslu bir insan olarak yaşamaya karar vermiştim. Sadece bir hayatım vardı ve kalanını yaşamak istiyordum.

Saat altıydı. Onca şarap ve yürüyüşten sonra bacaklarım titremeye başlamıştı. Bir kayanın üzerine oturup batan güneşi izlemeye karar verdik. Beate fazla konuşmuyordu, bense çok geçmeden ona uzunca bir masal anlatmaya başlamıştım. Anlatırken ona sık sık bakmıyordum, çünkü masalı anlatırken oluşturuyordum. Bu yüzden bütün ayrıntıları hatırlamasam da, hikâye özetle şöyleydi:

Bir zamanlar Tuna nehrinin yakınlarındaki Ulm şehrine kocaman bir sirk gelmiş. Sirk müdürü muhteşem bir adammış ve güzel bir trapez sanatçısı olan Terry'yi her şeyden çok severmiş. Ona evlenme teklif ettikten bir yıl kadar sonra Panina Manina isminde bir kız çocukları olmuş. Bu minik aile pembe bir sirk arabasında mutlu mutlu yaşayıp gidiyormuş, ama bu mutlulukları oldukça kısa sürmüş, çünkü Terry, kızları daha bir yaşındayken, bir gösteri sırasında aşağı düşmüş ve oracıkta ölmüş. Sirk müdürü yıllarca kaybettiği eşinin arkasından yas tutmuş ve zaman geçtikçe kızına daha çok bağlanır olmuş. Aniden kaybettiği Terry'nin, en azından ona bir çocuk bırakmış olmasına çok seviniyormuş. Bu küçük kız ona eşinden kalan canlı bir hatıraymış ve günler haftalar geçtikçe annesine daha da çok benziyormuş. Küçük kız bir buçuk yaşından beri sirkte en ön sıra-

da oturuyor ve tüm gösteriyi başından sonuna kadar pür dikkat izliyormuş. Gösteri aralarında palyaçolardan pamuk helva alırmış ve üç yaşına gelmeden kendi yerine kimsenin yardımı olmadan gidip gelebilirmiş. Çok geçmeden hem seyircilerin hem sirk artistlerinin maskotu durumuna gelmiş, hattâ bazı seyirciler bir sonraki gösteriye sadece Panina Manina'yı görmek için geliyorlarmış. Çünkü o her akşam bambaşka bir maceraymış. Ne zaman ne yapacağı önceden hiç belli olmazmış. Dolayısıyla seyirciler her zaman bir biletle iki gösteri birden seyrederlermiş. Bir yandan akşamın programını, diğer yandan da Panina Manina'yı. Küçük kız sık sık ringe tırmanır ve bir anda gösteriye katılırmış. Sirk müdürü zaten annesini kaybetmiş olan bu küçük kızı mümkün olduğunca mutlu etmek için onun yaptıklarına izin verirmiş. Kızın katkıları her zaman kendiliğinden gelişirmiş, kâh palyaçoların gösterisine katılır kâh iki gösteri arasında maneje atlar kendi gösterisini sergilermiş. Bazen bir deniz arslanından aldığı bir topla ya da bir jonglöre ait lobutlarla bazen de depoda bulduğu bir hulahop, bir küçük trambolin veya bir oyuncak su tabancası ile sunarmış gösterisini. Panina Manina bu gösterileri karşısında her zaman çok büyük alkışlar alırmış, zamanla sirk programında yazılı gösterilerden çok onun ne yapacağı heyecanla beklenir olmuş.

Bütün bunlardan memnun olmayan tek kişi Rus palyaço Pyotr İlyiç imiş. Panina Manina'nın kendi gösterisinin ortasına dalıvermesinden hoşlanmıyormuş, özellikle küçük kız ondan daha fazla alkış aldığı zaman... Bu işe bir son vermeye karar vermiş ve bir gün gece gösterisinin arasında Panina Manina her zamanki gibi sirk çadırının dışında pamuk helva satmakta olan bu palyaçonun yanına gittiğinde onu

kaçırmış. Kızı kaçırırken kötü palyaçoya bu şehri ziyarete gelen Maryuşka isimli bir Rus kadın yardım etmiş ve Pyotr İlyiç küçük kızı Rusya'ya götürmesi için ona yüklü bir miktarda para vermiş. Böylece talihsiz küçük kız Rus tundralarında fakir bir çiftlikte büyümüş. Kadın Panina Manina'ya karşı hiçbir zaman kötü davranmamış, çünkü her zaman bir kız çocuğu olsun istermiş, ama küçük kız hem babasını hem sirk hayatını çok özlermiş, onun için bütün bir yıl boyunca her gece ağlamış. Bir gece artık niye ağladığını unutmuş, ama yine de ağlamaya devam etmiş, çünkü Panina Manina hâlâ mutsuzmuş, tek fark artık neden ağladığını bilmemesiymiş. Artık sirkle ilgili hiçbir şey hatırlamıyormuş, ne talaşın kokusunu, ne de çok uzaklarda bir babasının olduğunu..

Panina Manina büyüdükçe güzelleşiyormuş, çok geçmeden Ural'ın doğusundaki en güzel kadın olmuş. Sovyetler Birliği'nde Stalin'in hüküm sürdüğü dönemmiş ve analığı komünist partinin önemli üyelerinden biriymiş. Bu yüzden Panina Manina Moskova'ya taşınmış ve burada birkaç yıl boyunca Sovyetlerin en ünlü sanatçılarına modellik yapmış. Tesadüfler zinciri –ki bu hikâye hayatın tesadüflerinin hikâyesidir– bir yaz günü onu Ulm'dan fazla uzakta olmayan Münih'e götürmüş. Panina Manina bir gün Bavyera'nın başkentinde dolaşırken babasının kocaman sirk çadırıyla karşılaşmış. Ona doğru yönelmiş, sanki orada onu çeken birşeyler varmış, ama bir zamanlar gerçek bir sirk kızı olduğunu hatırlamıyormuş, zaten şimdi çadır bambaşka bir şehirdeymiş. Ama mutlaka kalbinin çok derinlerinde palyaçolarıyla ve parodileriyle manejin, at üstündeki gösterilerin ve terbiye edilmiş deniz aslanlarının hatırası duruyormuş. Çadırın önünde birçok kişi az sonra başlayacak olan göste-

riyi bekliyormuş. Panina Manina da sıraya girip alabileceği en güzel yerin biletini almaya karar vermiş. Çünkü çok uzaklardan geliyormuş ve o zamanlar genç bir Rus kızı için Münih gibi uzak bir şehirde büyük bir sirk görmek önemli bir maceraymış. Sirk çadırının girişinde satılmakta olan pamuk helvalardan bir tane almış, belki şık bir kadının ilk sıraya oturup pembe pamuk helva yemesi insanlar için dikkat çekiciymiş ama Panina Manina bu şekeri mutlaka tatmak istiyormuş, çünkü bu, geldiği yerde her gün bulabileceği türden bir şey değilmiş. Gösteri başlamış. Önce hayvanlar sonra cesur trapezciler, palyaçolar, jonglörler, atla gösteri yapanlar ve eğitimli filler sırayla sahneye gelmişler. Ama iki gösteri arasındaki kısacık molada şaşırtıcı bir şey olmuş. Panina Manina birden kontrolünü kaybederek parmaklıklara tırmanmış bir elinde pamuk helva diğer elinde genişçe bir kadın şapkasıyla, maneje atlayıvermiş. Hoplayıp zıplamaya ve dans etmeye başlamış, ama bir yetişkinden beklenen bir dans değilmiş bu, Panina Manina tıpkı küçük bir çocuğun boş bir alanda zıplayarak oynadığı gibi dans etmekteymiş. Başlangıçta seyirciler arasında büyük bir kahkaha kopmuş, çünkü herkes bunun palyaço gösterisinin bir parçası olduğunu zannetmiş. Sirkin her zamanki gösterisine alışkın olan ciddi Münihliler sonradan bu kadının gösteriye dahil olmadığını, hattâ deli belki de sarhoş ya da uyuşturucu kullanan biri olduğunu düşünmüşler. Bir anda onu protesto eden ıslıklar yükselmiş. Kendinden geçmiş bir şekilde birkaç saniye daha gösterisini sürdüren Panina Manina'nın gözü bir anda orkestranın önünde elinde bir kırbaçla duran muhteşem bir adama takılmış... Bu sirk müdürüymüş. Bir süre sonra Panina Manina talaşların üzerine çökmüş ve kendini nasıl aptal yerine koyduğunu fark

edip içler acısı bir şekilde bağıra bağıra ağlamaya başlamış. O anda sirk müdürü bu isterik kadının öz kızı olduğunu anlamış. Manejdeki kıza doğru yönelmiş, kız adama dikkatlice bakmış ve şimdi, şimdi o da sirk müdürünün kızı olduğunu hatırlamış, ne de olsa kan çekmekteymiş. Sirk müdürü gösterinin geri kalan bölümünü iptal etmiş. Orkestra şefine bakarak ondan Chaplin filmindeki Smile melodisini çalmasını söylemiş. Sonra seyircileri eve göndermiş. Artık sirk müdürü olarak işinin bittiğini düşünüyormuş, çünkü Münihliler bu tür şeyleri kolay affeden insanlar değilmiş, ama o yine de çok mutluymuş. Çünkü sevgili kızını tekrar bulmuş, bu sirk numaralarının en büyüğüymüş, artık hayatının geri kalanını onunla geçirecekmiş.

Beate hikâye boyunca tek bir kelime etmemişti, felce uğramış gibiydi, bittiğinde ona baktım, üzgün görünüyordu. Hikâyenin mutlu bir sonu olduğunu hatırlatarak onu neşelendirmeye çalıştım. Fayda etmedi. Hikâyeye başlamadan önce elleri elimdeydi ama anlatmaya başlar başlamaz elini geri çekmişti. Böyle bir masalın onu bu şekilde etkilemiş olması beni şaşırtmıştı.

İçine kapanmış gibi bir hali vardı. Ağzını bıçak açmıyordu. Bir süre sonra benim kaç yaşında olduğumu sordu. Kırk sekiz dedim. "Tam kırk sekiz mi?" diye sordu soğuk bir ses tonuyla. Bir kaç ayın ne önemi olduğunu kavrayamamıştım. Ama belki de o astrolojiye inanıyordu. Aslan olduğumu ve Temmuz'un sonunda kırk sekiz yaşında olacağını söyledim.

Şehre doğru inmeye başlamıştık. Boynu büküktü ve yüzünde yaralı bir ifade vardı. "Daha genç olduğumu mu umuyordun?" diye sordum. Oflayarak başını salladı sadece.

Yirmi dokuz yaşında olduğunu söyledi. 1971'de Maria ile tanıştığım yaz, Maria da bu yaştaydı. Zaman durdu ve Maria geri döndü. Bir paskalya günüydü ve Maria dirilmişti. Bu çok çekici bir düşünceydi.

Beate'nin ruh hali tamamıyla değişmişti. Örümcekle ilgili bir şeyler duymuş olabileceğini düşündüm, bunun için herhangi bir komplo içinde olmasına gerek yoktu. Ne de olsa o da kitap dünyasının içindeydi, vadideyken birşeyler yazdığını kendi ağzıyla söylemişti, Örümcekle ilgili olarak duydukları iyi şeyler değildi belki. Hattâ yardım etmiş olduğum yazarlardan birinin kızı olabilirdi, yardım ettiğim adamlardan birisi Münih'te yaşıyordu örneğin, ellili yaşlarındaydı, ailesiyle de ilgili bir şey bilmiyordum.

Oldukça gergin ve zor bir durumdu. Onu böyle üzen şeyin ne olduğunu bilseydim herşeyin yoluna gireceğine inanıyordum. Daha önceleri bir çok zorluğu aşmayı başarmıştım. Beate, annesinin birkaç ay önce ansızın öldüğünü ve birbirine çok bağlı olduklarını söylemişti. Moralinin gidip gelmesi şaşırtıcı değildi, nasıl olduğunu bilirdim, benim de annem ölmüştü.

Havlayan iki köpeğin olduğu bir çiftliğin önünden geçiyorduk, pis bir kafesin içinde birkaç huysuz kaz dolanıp duruyordu. Ana yola çıkan son merdivenleri inecekken durdu ve bana baktı. "Bu masalı anlatmamalıydın." dedi ve gözyaşlarına boğuldu. Onu teselli etmeye çalıştım ama beni geri itti.

"Çok mu acıklıydı masal?" diye sordum.

O tekrarlayıp duruyordu: "Bana o hikâyeyi anlatmayacaktın. Bu çok saçma, korkunç saçmaydı."

Bana tekrar baktı, gözlerini başka yöne çevirdi, sonra tekrar bana kaçamak bir şekilde baktı. Bana bir hayaletmi-

şim gibi bakıyordu. Korkuyordu, onu korkutan da bendim.

Hiçbir şey anlamamıştım. Anlamadığım kadınlarla birlikte olmayı hep severdim, ama bu durum bana bir zevk vermiyordu. Yaralı noktasına dokunmuştum. Sanırım kendini sirk müdürünün kızının yerine koymuştu, aslında Beate'nin geçmişini bilmiyordum. Bir hikâye nadiren böyle tepki doğururdu, ama uzun bir gün olmuştu, birçok etkileyici olayla dolu, oldukça uzun bir gün.

Birdenbire bana tekrar baktı, bakışlarında şimşekler çaktı. "Bu buluşmayı unutmalıyız. Bundan kimseye bahsedemeyiz!"

Bu sinirli tavrının nedenini anlamamıştım. Bir kaç aşk saatinden sonra bu tür inkâr olaylarını görmüştüm. Bu, kadınlarda sık sık ortaya çıkardı. Ama burada başka bir şey vardı. Beate bir fırtınadan sürüklenmiş olmaktan utanacak biri değildi. Eğer pişman olsaydı bunu kendine saklardı. Hiçbir zaman suçu bana atmazdı. Amalfi'de rastladığım kadın Mary Ann MacKenzie değildi.

Ağlayarak tekrarlıyordu: "Herşeyi unutalım. Anladın mı? Birbirimizi bir daha asla görmeyeceğimize dair söz verelim, bir daha asla!"

Cevap vermeyince, "Hiçbir şey anlamıyor musun? Bir canavar olduğunu anlamıyor musun?"

Korkusu bana da geçmişti sanki. Belki de bir canavardım. Bu düşünce bana hiç de uzak değildi. Sık sık bir çok roman özetimin ve aile hikâyemin korkmuş bir ruhla yaptığım bir ölüm tangosu olup olmadığını düşünürdüm.

Bir şey vardı, hatırlayamadığım bir şey, çok büyük ve çok ağır, unuttuğum...

Ağlaması dindi, gösteriş için ağlayacak biri değildi. O cesur biriydi. Geriye soğukluk ve sertlik kaldı. Onu tanımı-

yordum. Nasıl bir sıkıntının içinde olduğunu bilmiyordum. Zırhı aşılmazdı.

"Korkuyorum" dedi. "İkimiz adına korkuyorum."

Belki anahtar buydu. Belki beni öldürme planlarını biliyordu, ama yazarlara nasıl yardım ettiğimi anlatıncaya kadar benim Örümcek olduğumu bilmiyordu. Sirk müdürünün kızıyla ilgili uzun hikâyeyi anlatıncaya kadar emin değildi. Ve tam yaşımı söyleyince de bundan emin olmuştu. Örümceğin gözlerinin içine bakmıştı, orada tek bir çift göz değil, birçok göz vardı. Onu korkutan da bu olmuştu. Örümceğin bir canavar olduğunu biliyordu. Onu gerçekten teşhis etmeden önce bu canavarın onu yoldan çıkarmasına izin vermişti. Beni öldürme planlarını iyi biliyordu, şimdi her ikimiz için korkuyordu.

Polis istasyonunun önünden geçip büyük bir sükûnet içinde şehir merkezine doğru yürüyordum. Pencerelerde, saçaklarda, küçük balkonlarda Amalfililerin kurumaya bırakılmış çamaşırları, tişörtler, sutyenler rüzgârın etkisiyle basit bir hayatın flamaları gibi hafifçe sallanıyordu. Şimdi bu günlük hayat bana büyülü bir şey gibi gözüküyordu ama Beate'nin adımları gitgide hızlanıyordu, onu takip etmekte zorlanıyordum. Deniz kenarına gelinceye kadar hiç durmadı. Nerede yaşadığını bilmiyordum, tek bildiğim birazdan yollarımızın ayrılacak olduğuydu.

Bir elimi omzuna koydum, buz kesildiğini hissettim birden.

"Anlamıyorum" dedim.

"Evet anlamıyorsun. Ben de söyleyemiyorum."

Omzuna koyduğum elimi silkinerek itti.

"Bir daha hiç görüşmeyecek miyiz?" diye sordum.

"Hiçbir zaman. Belki de birimizden biri ölmeli. *Anlamı-*

yor musun hâlâ?"

Başımı salladım. Dengesini kaybetmişti. Mary Ann MacKenzie geldi aklıma. Neye sebep olduğumu anlamamıştım.

"Yani hiçbir zaman..." dedim. Tekrar düşünmüş olmalıydı. "Belki de tekrar görüşmeliyiz. Mesela yarın, ama bu son görüşmemiz olacak..."

Beni korkutacak bir soğukkanlılıkla konuşuyordu. "İyi o halde... Belki de gelir benimle otelde öğle yemeği yersin?"

Başını salladı. Acı doluydu, acı... "Sadece biraz yürüyelim o kadar..."

"Tamam."

"Dağı geçelim... Ravello'ya gidelim."

Daha önce Ravello hakkında birşeyler duymuştum. Wagner, Ravello'nun tepelerinde eski bir evde bestelemişti *Parsifal*'i. Ölümünden kısa bir süre önceydi bu. *Parsifal* onun son eseriydi.

Onu daha fazla zorlamamaya çalışıyordum. Bu ona çok acı veriyordu. Ayrıca benim de gücüm kalmamıştı. Annemin cenazesinde de konuşacak gücüm kalmamıştı, bu utanç verici birşeydi. O zamandan beri bir labirentte tutuklu kalmıştım, kendi labirentimde, kendi hapishanemde. Bu labirenti kendim kurmuştum ama şimdi de buradan nasıl kurtulacağını bilmiyordum.

Bomboş ve acı dolu bir hayat yaşadığımı söyledim. "Benim için gerçekten önemli olan ve sevdiğim tek kişi sensin." dedim.

Yeniden ağlamaya başladı. Sahildeki diğer insanlar bize bakıyordu.

Birden aklıma bir şey geldi, bu belki de bir kurtuluş sorusuydu. "Dün bana babandan bahsedeceğini söylemiştin.

Hatırladın mı?"

Birdenbire irkildi. Birkaç saniye düşündü sonra sadece "Yeteri kadar konuştum." dedi.

Birkaç saniye başını boynuma dayadı, tıpkı kocaman dünyadan ürktüğü için annesine sığınan bir köpek yavrusu gibiydi. Bütün gözyaşları aktıktan ve ruhundaki gelgitler düzeldikten sonra benim şefkatime ihtiyaç duymuştu. Sarıldım ve alnından öptüm. Birdenbire irkildi ve birbiri ardında bana iki kuvvetli tokat attı. Kızgın mıydı yoksa gülümsüyor muydu, göremedim. Birdenbire fırladı ve kayboldu.

*

O gün öğle yemeği yemedim, yemek salonunda oturma düşüncesine bile katlanamazdım, neyse ki odamda bir paket bisküvim ve biraz yer fıstığım vardı. Masama oturdum, hayat hikâyeme devam ettim. Bu, düşüncelerimi toplamamın bir yoluydu. Dolayısıyla sakinleşmemin de bir yolu. Beate ile Amalfi'deki buluşmamızı ve Pontone ile Pogerola'ya yaptığımız yürüyüşleri anlattım.

Saatlerdir burada oturuyordum, saat iki olmuştu. Pencerenin önünde bir süre durup Torre Saracena'ya vuran denizi seyrettim. Küçük adam odanın içinde dolanmaya devam ediyordu. Yürürken elindeki değneği oraya buraya sallayıp "Hişt, hişt!" diye sesleniyordu. Her ne kadar etkilenmemeye çalışsam da, huzursuzluğunun bana geçmesini engelleyemiyordum.

Saat iki buçuk. Yine dün olan herşeyi ve herşeyden çok Beate'nin akşamki davranışını düşünüyorum, üşüyorum.

Saat üç. Korkunç bir hisse kapıldım. Sanki bir cinayet işlemiştim, sanki küçük bir çocuğa çarpıp öldürdükten sonra ayılmıştım. Üşüyorum. Midem bulanıyor.

Yine hayal gücümün bir oyunu mu bu bilmiyorum. Aklımdan ne geçiyorsa onu yazmaya çalışıyorum, ama ellerim titriyor. Annesinin doğum gününde ansızın ölüverdiğini söylemişti, bir kaç hafta sonra ona Amalfi'de rastladım.

Yok, yok yine hayal kuruyorum. Bu mümkün değil. Hayal gücümün oyunu olmalı bu.

Kalbim deli gibi çarpıyor. Banyodaki musluktan biraz su içtim ama midem hâlâ bulanıyor.

Neden bana canavar dedi? Bu arada Yazar Yardımı'nı kastetmedi değil mi? Başka bir sebebi mi vardı? Düşüncemi sonuna kadar götürmeye cesaret edemiyorum. Hiçbir özeti böyle şeytani bir şekilde bitirmemiştim. Bu benim bile hayal gücümü aşıyordu.

Neden tekrar görüşmeyecektik? Bunu söyleyemezmiş. Ayrıca ikimizden birinin ölmesi gerektiğini söyledi. Onun isterik olduğunu düşündüm. Oysa sırf zaman kazanmak için babasını sordum. Ama o irkildi ve yeterince konuştuğunu söyledi.

Midem bulanıyor. Midemi bulandıran şey Beate değil. Değirmenler Vadisi'ndeki kucaklaşmalar da değil. İğrenç olan benim, beni hasta eden şey benim.

Yine banyoya gidip musluktan su içtim. Uzunca bir süre aynanın önünde durup kendime baktım. Lavaboya kusmamak için kendimi zor tutuyorum. Yanaklarım anneminkiler gibi kemikli. Gözlerim de anneminkilere benziyor.

Saat dört. Soğuk soğuk terlemeye başladım. Varlığım çekilmiş gibi hissediyordum, sanki sadece et ve kemik kalmış.

Gelecekle ilgili tüm umutlarımı Beate'ye bağlamıştım, ama şimdi geriye bir şey kalmadı.

Sirk müdürünün kızının hikâyesini anlatırken taş kesilmişti. Sonra keşke bu hikâyeyi anlatmasaydın, demişti. Çok aptalca, hem de çok aptalca olduğunu söylemişti. Daha önce bu hikâyeyi dinlediğini söylememişti. Belki bunu kastetti. Keşke sirk müdürünün hikâyesini çok uzun yıllar önce anlatmasaydın demek istedi. O bu hikâyeyi hatırlamasa bile annesi ona elbiselerini giydirip İsveç ormanlarında babasını kaybeden küçük kızın hikâyesini anlatan garip adamdan söz etmiş olmalıydı.

Zavallı Maria artık yaşamıyor. 19 Şubat'ta, 58 yaşına girdiği doğum gününde ansızın ölüvermişti. Hasta değildi. Ama daha fazla yaşlanamayacak. Beate doğduğunda yirmi dokuz yaşındaydı, şimdi Beate yirmi dokuz yaşında. Bu sadece bir tesadüf olamaz.

Maria, Örümcek tarafından hamile bırakıldığında 29 yaşındaydı. Kızı bu yaşa gelene kadar yaşamasına izin verilmişti. Anne ve kız kaderiyle karşılaşacaktı, utanmaya mahkûm edilmişlerdi, bu hem kaçınılmaz hem de mantıklıydı. Aynı zamanda ben de aşağılanacaktım. Hepimiz utanç ve namussuzluk içinde birleşmiştik. Şeytan ve Azrail'in beraber çalıştıklarını ben hep biliyordum.

Belki yarın Wilhemine Wittmann hakkında birşeyler öğrenebilirim. Artık bu garip takma adın ardına saklanmış olanın Beate olduğunu anladım. Onun büyük sırrı buydu.

Maria kızıyla birlikte yaşadığı uzun yıllar içinde ona pek çok hikâye anlatmıştı. Bunların bir kısmı uyku öncesi masallardı. Zaten Maria'ya pek çok zararsız masal anlatmıştım. Bu şekilde Maria için uydurduğum masallar, Beate'ye

intikal etmişti ve şimdi o bunları tek tek ele alıyordu. Önce *Schachgeheimnis* sonra Ölümden Sonra Üçlü Cinayet. Maria ancak, kızı büyüyüp yazabilen yetişkin bir kadın olunca, kendinden bir ses vermeye başlamıştı.

Yazdığını söylediğinde biraz utangaçtı, bu tür utangaçlığı kimse benden iyi bilemez. Birinin, başkasının ağzından duyup yürüttüğü bir hikâyeyi kendisinin gibi yayımlamaktan utanç duyması şaşılacak bir şey değil.

Ölümden Sonra Üçlü Cinayet. Kendi başlığımdan ürkmeye başladım. Bir şekilde her üçümüz de ölümün kırbacının izlerini taşıyorduk. Biz ikimiz hâlâ hayattaydık. Birmetre'yi de eklersek üç sayılırdık.

Maneje düşmüş sirk müdürünün zavallı kızını kaldırmak için izin istemeliydim. Kız talaşların üzerine düşmüş ve sirk müdürü ona tecavüz etmişti. Uzaklarda geçen onca yıl sonra, babasına giden yolu bulmuştu. Ama kadere bir anlam veremiyordu, kızına zarar vermişti. Adam tam da Bologna'daki büyük kitap sirkinden kaçmıştı. Artık gösteri olmayacaktı.

Belki birkaç saate kadar üç yaşlarında bir kız ile annesinin İsveç'te başlayıp Almanya'da devam eden yaşam öyküsünü dinleyeceğim. Belki de İsveç'te hiç oturmamışlardı, belki de sirk müdürünün kızı Almanya'da doğmuştur. Zaten Maria'nın anne-babası da o zamanlar orada oturuyordu, ama ben bunu tamamıyla unutmuştum. Hata, benim hiçbir zaman bilgilendirilmemiş olmamdı.

Bu kaderi hazırlayan, Maria'nın, Örümceğin korkunç ağlarından uzak kalmaya çalışmasıydı. Böylece hiçbir zaman onun yemi olmayacaktı. Hiçbir zaman kızının adını öğrenemedim. Bu çok kötü bir hataydı. Bir baba en azından

kendi kızının adını bilmeliydi.

Diğer bir hata daha yakın bir tarihe aitti ve bu hata benimdi. Luigi'nin haksızlığa uğramış yazarların komploları ile ilgili dedikodusuyla kör olmuştum. Bu yüzden kim olduğumu Beate'den gizlemiştim. Bir daha "Altın Kız'ı" görebileceğimi hiç düşünmemiştim zaten. Onu hiçbir zaman yetişkin bir kadın olarak hayal etmemiştim, kaç yaşında olduğunu da hemen hemen hiç düşünmemiştim.

Şimdi gece ve sahil kıyısında bir Vespa'nın sesini duyuyorum. Bir süre pencerenin önünde durup uzaklarda bir teknenin dalgaların ardında bir kaybolup bir beliren ışığına bakıyorum. Gökyüzünde duran yarım ay küçülmekte olsa da denizin üzerinde geniş bir gümüş yol oluşturuyor.

Tekrar yazı masasına oturdum. Yatak odamda oturmuş aptal bir ceket askısına bakıyorum. Korkuluk gibi görünüyor ve ben de kendimi hırpalanmış küçük bir kuş gibi hissediyorum.

İnsan olmaktan başka bir dileğim yok. Sadece kuşları ve ağaçları seyretmek ve çocukların gülüşlerini duymak istiyorum. Dünyanın bir parçası olmak istiyorum, bütün hayal gücümü geride bırakıp sadece dünyanın bir parçası olmak istiyorum... Çok sıradan bir şey için, tekrar kendi çocuğumun babası olabilmek için yalvarmalıyım. Ama o benimle bütün bağlarını koparmaktan başka bir çıkış yolu görmeyebilir. Ve bunu anlayabilirim. Suçluyum ama nesnel suçla öznel suç arasında küçük bir fark yok mudur? "Altın Kız"a yaptığım şey bir ihmaldi ama kasıtlı yapılmış bir davranış değildi.

Saat beş oldu. Gücüm tükendi. Ama artık önemli değil,

çünkü savunacak birşeyim de kalmadı.

Buzlar çoktan çatırdamaya başlamış, karanlık ve soğuk derinlikler ortaya çıkmıştı. Artık dans etmek yok. Şimdiden itibaren derin sularda yüzmeyi öğrenmeliyim.

Birmetre şöminenin önünde durmuş eğlenircesine bana bakıyordu. Onu gördüğümden beri ilk defa değneğini ağır bir yük gibi omzuna attı. Bana doğru baktı ve sordu: "*Evet şimdi. Şimdi hatırlayalım mı?*"

Her şeye rağmen üç yaşında olup bitenleri berrak bir şekilde hatırlamanın imkânsız olduğunu düşünüyorum. Sonra aşağıya küçük adama bakıp "Bunları kelimelere dökemem. O zamanlar konuştuğum dili hatırlamıyorum." dedim. Ne söylediğini tam olarak anlamadığım küçük bir çocuk durmadan bağırıyor.

"*Ama birşeyler hatırlıyorsun değil mi?*" diye sordu küçük adam.

"Tıpkı bir film şeridinden birkaç kare gibi."

"*Öyleyse bu film şeridinin özetini yazmalıyız.*" dedi Birmetre.

Yutkundum, parmaklarım daktilonun üzerinde gezinmeye başladığında bu gerçekten yazdığım en son özet diye düşündüm.

Ellili yılların ortasında bir sonbaharda Oslo'da geçiyor hikâye. Üç yaşındaki Petter, annesi ve babasıyla modern bir apartman dairesinde yaşamaktadır. Babasının Grefsen'deki tramvay işletmesinde bir işi vardır, annesi ise belediyede yarı zamanlı çalışmaktadır.

Aile saadetini yansıtan on-on iki saniyelik resimler: Sognsvann'da bir piknik ya da Ullevålseter'e bir pazar gezi-

si ve diğerleri. Birinci kattaki yeni komşuyu selamlayan anne ve babanın resimleri canlanıyor gözümde. Komşunun bir labradoru var.

Sabahın erken saati: Baba ve Petter paltolarıyla girişte dururlar, anne ise (sabahlığı içinde) elinde her ikisine hazırlanmış öğle yemeği paketleriyle çıkagelir mutfaktan. Petter'in yemeğini omzunda asılı mavi sırt çantasının içine koyar ve çantayı kapatır. Petter'le biraz gevezelik edip dizlerinin üzerine çökerek yanağını öper. Sonra anne tekrar ayağa kalkar, babanın dudağını hafifçe bir öper ve ona iyi günler diler.

Baba ve Petter otobüsteler. Petter çocuk yuvasına neden gitmesi gerektiğini sorar. Baba bütün tramvayların bakımlarını yapmak gerektiği için işe gittiğini söyler, anne ise çamaşırhaneye gidip çamaşırları yıkayacak ve kuaföre gidecektir. Petter de o zaman anneyle çamaşırhaneye ve kuaföre gidebileceğini söyler. Ama baba Petter'in de işe gitmesi gerektiğini belirtir. Petter'in işi çocuk yuvasına gidip başka çocuklarla oynamaktır. Baba önce biraz düşünür, sonra çocukların oyun oynamasının en az yetişkinlerin çalışması kadar önemli olduğunu söyler.

Çocuk yuvasına gelirler ve kapıda, iki öğretmenin de hasta olduğu, bu nedenle yuvanın kapalı olduğu yazılıdır. Baba yazıyı Petter'e yüksek sesle okur. Tekrar oğlunun elinden tutup anneye geri gideceklerini söyler. Bir şarküterinin önünden geçerler ve dilimlenmiş sosis (yağlı kağıda sarılır) ve hamburger ekmekleri, bir poşet salatalık turşusu ve yüz gram İtalyan salatası alırlar. Baba bu güzel yiyecekleri yemek için vakti olmadığını, ancak bu yiyecekleri Petter'in annesiyle birlikte yemesi için aldığını söyler.

Baba ve Petter tekrar otobüse binerler. Her ikisinin de

neşesi yerindedir, Petter yüzünü canıa yapıştırır ve gelip geçmekte olan insanları, arabaları (en azından bir taksiyi), bisikletleri, buharlı silindirleri (ve bu küçük çekirdek ailenin dışındaki tüm dünyayı) seyreder.

Duraktan eve doğru yürürken baba bir Chaplin filmi olan Asrî Zamanlar'daki Smile melodisini ıslıkla çalmaya başlar.

Birlikte apartmanın merdivenlerini çıkarlar, Petter annesine geri geldiği için sevinmektedir. Baba evin kapısını açar. Anne salondan elinde sabahlığı ile yarı çıplak bir şekilde kapıya doğru fırlar. Panik içindedir.

Petter'in BAKIŞ AÇISI. Bir metre yükseklikten: Baba ve annesi birbirine bağırıp çağırmakta ve kötü şeyler söylemektedirler. Petter de onların seslerini bastırmak için yüksek sesle bağırmaktadır. Salona kaçar ve burada halının üzerinden kalkmakta olan yeni komşuyla karşılaşır, o da çıplaktır. Kıyafetleri eski müzik setinin bulunduğu tik rafın önünde durmakta olan deri pufun üzerindedir. Kendini nota kitabıyla örtmeye çalışır (Opera Without Words antolojisiyle).

Sonra herşey sessiz film sahneleri gibi. Bağırışlar, hakaretler (Peter'in BAKIŞ AÇISI). Ancak tek kelime duyulmaz. Anne ve baba salona girerler. Baba anneye vurur, anne yere düşer ve başını eski beyaz piyanonun kenarına vurur. Ağzından kan gelmeye başlar. Komşu müdahale etmeye çalışır, ancak baba duvardaki telefonu çekip koparır ve adamın suratına fırlatır. Komşu burnunu tutmaya başlar. Herkes bağırmaktadır. Petter de. Duyulan sadece küfürlerdir. Bazıları gerçekten çok kötüdür. Özellikle Petter büyükleri bastırmak için bildiği bütün küfürleri sıralamaktadır.

Petter ağlamaya başlar. Merdivene doğru koşar ve alt

kata iner. Sonra apartmanın avlusundaki bütün alarmları çalıştırır ve aynı anda, POLİS, İTFAİYE, AMBULANS! POLİS, İTFAİYE, AMBULANS!, diye bağırır.

Sonra tekrar apartmana girer ve bodruma yönelir, bodrumun girişindeki kapıda yeşil fosforlu harflerle SIĞINAK yazmaktadır. Petter kapıyı açar ve bisikletlerin arkasına saklanır ve sessiz bir şekilde bekler.

Petter hâlâ çömelmiş vaziyette bisikletlerin arkasında gizlenmektedir. Uzunca bir süre geçmiştir.

Sonra annesi bodruma gelir ve onu bisikletlerin arkasında bulur. İkisi de gözyaşlarına boğulurlar.

Ama daha fazla hatırlamaz çocuk ve ona daha fazla baskı yapamam. Çocuğun bu hatırladıklarının hepsinin gerçek olduğundan da emin değilim.

Birmetre'nin elindeki değnek yere düştü. Belki de ondan temelli vazgeçti, çünkü onu yerden kaldırmadı. Öylece durup bana düşünceli hattâ hüzünlü bir şekilde bakarak, "Bu seferlik konu kapanmıştır." dedi.

Ve bunun üzerine kayboldu. Onu bir daha göremeyeceğimi biliyorum.

Yer, bir zeytin yeşili, bir kırmızı karolarla döşenmiş. Onları saymaya başladım.

Dikkatim yerin tam ortasındaki dört karonun üzerine toplandı. Onlar parlıyorlar ve yerin kalan kısmını bastırıyorlar, ama uzun süre bakınca monotonlaşmaya başladılar. Sonra üç kere üç dokuz; dokuz karoyu ayırdım diğerlerinden. Bunlar da yetersiz kaldı, dokuz karonun bana anlatacağı neyi olabilir? Sonra on altı karoyu kestirdim gözüme, her karonun bütünle sıkı bir bağı var, bunun farkında de-

ğiller, ama ben bunu biliyorum. Artık önemli değil, çünkü yirmi beş karodan oluşan başka bir grup seçtim. En üstteki beş karoya B, E, A, T ve E yazıyorum, ve bu beş harften sihirli bir kare oluşturmaya çalışıyorum, sonra M, A, R, İ ve A ile tekrar bir deneme yapıyorum, ama bunun ikisi de çok karmaşık, daha fazla zamanım olduğunda devam etmeye karar veriyorum.

Yer o kadar büyük ki otuz altı karodan bir kare oluşturmak kolay oluyor. Sadece orada duran bir çift ayakkabıyı bir tekme ile öteye itiyorum. Otuz altı karonun tamamı aslında otele ait, daha üst bir bağlamda onlar benim. Emin değilim, acaba benden önce herhangi bir müşteri bu karoların uyumuna dikkat etmiş miydi? Onları daha yüksek bir düzeye çektim, ruhun ve dikkatin zenginliğine. Bu yüksek bağlam, aslında yerde değil, benim kafamda. Yerdeki otuz altı karo ruhumdaki hayalî çerçeveyi ödünç aldılar. Lütfedip onları takip ediyorum. Bu otuz altı karonun üzerinde gözlerimi dolaştırıyorum, yatay, dikey ve çapraz. Ama onların, üzerlerinde gözlerimi gezdirdiğimden haberleri yok. On üçüncü karoya konsantre olmaya başladım. Bu üçüncü sıradaki ilk karo. Sağ alt köşesinde küçük bir çentik var. Ama bunun için üzülmek gerekmiyor diye düşünüyorum, çünkü odada kusuru olmayan bir karoya rastlamak oldukça zor. Her biri sanki sırt üstü yatmış ve burunlarını tavana dikmiş, bu yüzden birbirlerini göremiyor. Bütün bir yeri beraberce kaplıyorlar, ama birbirleriyle ilgilenmek ihtiyacı hissetmiyor, burada ve şimdi sadece benimle ilgileniyorlar ve ben hepsine birbiri ardından bakıyorum. Eğer on üç numaralı karoyu çapraz olarak iki eşit parçaya bölersem tam iki tane dik açılı üçgenim olur, tabii ikisi de ikizkenar üçgen olur, tabii ki onlara dokunmuyorum bile, döşemeyi kıracak biri

değilim ben. Çok uzun zaman karolara bakarsam belki bakışlarım onları kırabilir. Altı çarpı altılık alana tekrar konsantre oluyorum. Altı çarpı altılık karoyla çok şey yapılabilir, hem de çok fazla şey, örneğin her birine bir başka hikâye yazılabilir diye düşünüyorum. Bu oldukça kolay bir şey.

Sandalyeyi kenara çekiyorum ve bütün dikkatimi kırk dokuz karonun üzerine topluyorum, bu sefer kırk dokuz karoyu seyrediyorum. Gözümü hiç kırpmadan hepsini birden görebiliyorum, sanırım seramik karoları inceleme konusunda özel bir yeteneğim var. En son bloktan özellikle memnunum, onları hiç unutmayacağım, yedi çarpı yedi; en uç gerçeğin kendisi, bu varoluşun gerçek bilmecesi... Var olmanın aslı, Amalfi'deki Otel Luna Convento'da on beş numaralı odadaki kırk dokuz yeşil ve kırmızı karodan oluşmuş kare. Ceket askısına tekrar bakıyorum, tekrar yere baktığımda büyük kareyi görüyorum. Tek bir milimetre bile yerinden oynamamış, bunun nedeni bu şeklin benim aklıma yerleşmiş olması. Bu şekil, yerde değil onlara bakanın zihninde. Bir gün hapse girersem bu kırk dokuz karodan oluşan kareyi düşündüğüm sürece hiçbir zaman canım sıkılmaz. Dünyayı gördüm. Sağ üst köşeden, yani yedi numaradan, aşağıya sol alt köşeye, yani kırk üç numaralı karoya kadar görülmez bir köşegen çizersem, daha önce tanımladığım gibi yine eşit büyüklükte iki dik üçgen elde ederim. Tek bir karoyu bölmekle hiçbir farkı yoktur bunun. Kare her zaman karedir. Her üçgenin yedi karoluk iki bacağı var. Üçgendeki kısa kenarların karelerinin toplamı 98 karo uzunluğu eder ama 98'in karekökünü kafadan hesaplayamam. Çantamın yanına gidip içinden hesap makinesi alıyorum ve doksan sekizin karekökünü buluyorum, 9,8994949. Dik üçgenin hipotenüsü 9,8994949 karo uzun-

luğu. Artık bunu biliyoruz, beni şaşırtan yedi çarpı yedi karonun köşegeninin böylesi çirkin bir sayı olması, ama kaosun her zaman kozmosa içinden zarar vermek gibi özel bir yeteneği vardır, buna bir tuzak da diyebiliriz. Ama yine de yerine oturmayan bir şeyler var, sanki karolar arasında bir şey dolaşıyor, bu tabii ki karoların üzerinde uçmakta olan bir ruh, ama kırk dokuz karoyu yarısı kırmızı yarısı yeşil olacak şekilde ikiye bölemem. Kafam çok karıştı, artık aklımdan şüphe etmeye başladım.

Daha yüksek bir düzen tarafından kurtarıldım, altmış dört karodan oluşan bir kare tarafından. Sadece İbsen'in yazı masasını biraz itmem yeterli oldu. Masa ağırdı. Gökgürültüsü gibi bir ses çıkardı, hem de gecenin yarısında. Sekiz çarpı sekiz altmış dört; buna kuşku yok, şimdi karenin içinde otuz iki yeşil otuz iki de kırmızı karo var. Tek bir parmağımı kaldırmadan en mükemmel uyumu buldum, dolayısıyla yeşil ile kırmızı ve kırmızı ile yeşil arasında mükemmel bir denge kurabiliyorum. Şimdi satranç oynayabilirim. Belki de bütün herşeyin anlamı satranç oynayabilmek. İyi bir satranç oyuncusuyum. Taşlar olmadan da oynayabilirim. Bunu her zaman da yapabildim. Bir, iki, üç, dört, beş, altı, yedi, ve sekizinci sıralar. Beyazları ilk sıraya diziyorum: a, b, c, d, e, f, g ve h. Bu kolay, tüm satranç tahtasına aynı anda hâkimim, bütün kareleri aynı anda görebiliyorum. Birbiri ardından satranç tahtasının üzerine taşları yerleştiriyorum. Çok geçmeden her şey tüm açıklığıyla gözümün önünde. Siyah beyaz mermerden yapılmışlar ve oldukça büyükler. En büyükleri otuz santimden daha uzun, bunlar tabii şah ve kraliçe*.

* Hikâyenin akışı itibarıyla şah-vezir yerine, orijinal dildeki anlamı da göz önünde bulundurularak şah-kraliçe olarak çevrilmiştir. (y. n.)

Ben beyaz şahım ve ilk sırada yer alıyorum. Bana aslında kırmızı bir yer gösterildi, biletin üzerinde 1E yazıyor, bu oldukça iyi bir yer. Orkestranın ilk sırası bu. Bunu hak ediyorum. Diğer bütün taşlar büyük sahnenin önünde duruyor şimdi. Piyonların birbirine çok yakın duruşundan biraz rahatsız oluyorum, bana çok yakınlar ve oldukça kötü kokuyorlar. Ama sol üst köşede siyah kraliçe gözüme ilişiyor, D8'de duruyor. O da kırmızı karonun üzerinde, o da güzel bir yer diye düşünüyorum. Sol elimle ona el sallıyorum, o da bana karşılık veriyor, başında bir taç var, som altından yapılan bu taç parıl parıl parlıyor.

Tüm taşlar yerine oturdu ve şimdi oyun başlıyor. Şah hamlesiyle sıradan bir açılış yapıyorum: e2'yi, e4'e; o da beklendiği gibi e7'yi e5'e sürüyor. Atı harekete geçirip piyonu kurtarmaya çalışıyorum: b1, c3'e, ama o şaşırtıcı bir hamle yapıyor bunun karşılığında: Kraliçeyi d8'den f6'ya çekiyor. "Bunu neden yaptı ki?" O saldırgan, o cesur! e4'teki piyonumu korumak için d2'deki piyonumu d3'e sürüyorum. Fili f8'den c5'e sürerek cevap veriyor. Bu kadının aklındaki plan nedir? Atı tekrar oynatarak kraliçeye gözdağı vermeye çalışıyorum. Onu c3'ten d5'e sürüyorum. Bir daha beni tehdit etmesin diye yapıyorum bunu. Şimdi olanlar oluyor ve artık hiçbirşeyi geri döndüremem. Kraliçe öne çıkıyor f6'dan, f2'ye ve oradaki piyonu kırıyor. Siyah kraliçe iyice yakınıma geldi ve beni mat etmekle tehdit ediyor. O erik ve kiraz kokuyor, ama ona dokunamam, bu bir felaket. Bir satranç oyuncusunun kitabındaki en büyük hatayı yaptım, önceki hamleleri hesaba katmadım. Siyah kraliçenin bir geçmişi olduğunu unutmuştum. Soylu bir geçmişi var onun, evi baştan aşağı ipekle dolu. Ve şimdi çaprazında, c'de gerçeğin bu anında onu kırılmaktan koruyan gizli bir

fil var. Şah-mat. Mat oldum.

Bu çok kısa bir oyun oldu, evet çok kısa. Siyah kraliçe tarafından köşeye sıkıştırıldım. Ve oyunu kaybettim. Suçluyum, kasten yapmadım, sadece büyük bir ihmalkârlığım var... Utanıyorum. Bu bir kısır döngü, utanıyorum. Hem de ben –insanların artık utanma duygusu olmadığını iddia eden ben– bir insanın yapabileceği en utanılmaz şeyi yaptım.

Uzandım ve bir-iki saat uyuyabildim. Gözlerimi açtığım zaman sanki hayatımın ilk veya son günüydü. Rüyamda elinde bir demet sarı çiçekle bana doğru gelen güzel bir kız görmüştüm. Sognsvann gölü civarındaydı ya da İsveç'teki büyük göllerin birinin kıyısında. Ama sadece bir rüyaydı bu.

Çalışma masasına geri döndüm, saat dokuz. Pılımı pırtımı topladım ve birazdan aşağıya inip hesabımı ödeyeceğim. Eğer Beate çantamı odasına bırakmama izin vermezse, onu polis karakoluna bırakıp bırakamayacağımı soracağım. Ama onu kesinlikte otelde bırakmayacağım. Bir şey almak için geri dönenlerden biri değilim ben.

Önemli bir şey unuttuğum duygusuna kapılıyorum. Sonra ne olduğunun farkına varıyorum. Beate ile nerede ve ne zaman buluşacaktık acaba? Bunu kararlaştırmamıştık. Buradan bir an önce çıkmalıyım, kendi bilincimden kaçmalıyım.

Laptop'umu odada bırakıyorum. Bunu burada unutacağım ya da bırakacağım, insanlar bu konuda kafa patlatsınlar. Silinmesi gereken bütün dosyaları sildim, ama kalması gerekenlere dokunmadım. Çok dosya var, hem de oldukça fazla. Gereğinden fazla kullanılabilir özet ve fikirlerle dolu, onlarca belki de çok daha fazla yazara önemli yapıt oluştur-

mak için yeter. Makinanın üzerine bir not yazacağım ve bunun dünyadaki bütün yazarlara ait olduğunu belirteceğim. "Buyrun, hayrını görün, burada herşey bedava," diye yazacağım. Onlarla istediklerini yapabilirler, bana göre hava hoş, istedikleri gibi devam etsinler. Bana göre hava hoş, istedikleri gibi eğlensinler.

Ama sonra fikrimi değiştiriyorum. Sarı bir kağıda BEATE'YE yazıyorum ve laptopun üzerine yapıştırıyorum. Benim ise sıradan bir insan olmaktan başka bir gayem yok artık. Ben sadece kuşları, ağaçları ve gülen çocukları dinlemek istiyorum.

Kapı çalıyor. "Bir dakika" diyorum ve Beate'nin sesini duyuyorum. Beni manastırın bahçesinde beklediğini söylüyor.

Bu benim hayatımın ilk veya son günü. Bir mucize için ümidim var mı bilmiyorum. Bunu saklıyorum ve programı kapatıyorum. Her şey hazır. En büyük adımı atmaya hazırım.

Sirk Müdürünün Kızı

Jostein Gaarder

Sirk Müdürünün Kızı, *Sofie'nin Dünyası*'nın yazarı Jostein Gaarder'in çağımız aile ve eğitim düzenini eleştirdiği bir roman...

Petter, hayalperest bir çocuktur. Ne çocukken ne de sonraları standartlaştırılmak istenen insan modeline uyacaktır. O da zengin hayal gücünü paraya dönüştürmenin bir yolunu bulur ve konu bulamayan yazarlara roman ve hikâye konuları satmayı iş edinir.

Yüzlerce kitabın gölge yazarı olan bu yalnız hayalperest, hayal ve gerçeğin iç içe geçtiği romanda, çocukken uydurduğu sirk müdürünün kızı Panina Manina'nın öyküsünü defalarca anlatacak ve yaşayacaktır...

Her satırı okuru hayrete düşürecek bir roman...

ISBN 975-8434-88-8
9 789758 434886